నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

వినయపిటకే

మహావగ్గ-అట్ఠకథా

౧. మహాఖన్ధకం

బోధికథా

ఉభిన్నం పాతిమోక్ఖానం, సఙ్గీతిసమనన్తరం;
సఙ్గాయింసు మహాథేరా, ఖన్ధకం ఖన్ధకోవిదా.

యం తస్స దాని సమ్పత్తో, యస్మా సంవణ్ణనాక్కమో;
తస్మా హోతి అయం తస్స, అనుత్తానత్థవణ్ణనా.

పదభాజనియే అత్థా, యేహి యేసం పకాసితా;
తే చే పున వదేయ్యామ, పరియోసానం కదా భవే.

ఉత్తానా చేవ యే అత్థా, తేసం సంవణ్ణనాయ కిం;
అధిప్పాయానుసన్ధీహి, బ్యఞ్జనేన చ యే పన.

అనుత్తానా న తే యస్మా, సక్కా ఞాతుం అవణ్ణితా;
తేసంయేవ అయం తస్మా, హోతి సంవణ్ణనానయోతి.

౧. తేన సమయేన బుద్ధో భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే బోధిరుక్ఖమూలే పఠమాభిసమ్బుద్ధోతి ఏత్థ కిఞ్చాపి "తేన సమయేన బుద్ధో భగవా వేరఞ్జాయ"న్తిఆదీసు వియ కరణవచనే విసేసకారణం నత్థి, వినయం పత్వా పన కరణవచనేనేవ అయమభిలాపో ఆరోపితోతి ఆదితో పట్ఠాయ ఆరుళ్హాభిలాపవసేనేవేతం వుత్తన్తి వేదితబ్బం. ఏస నయో అఞ్ఞేసుపి ఇతో పరేసు ఏవరూపేసు.

కిం పనేతస్స వచనే పయోజనన్తి? పబ్బజ్జాదీనం వినయకమ్మానం ఆదితో పట్ఠాయ నిదానదస్సనం. యా హి భగవతా "అనుజానామి, భిక్ఖవే, ఇమేహి తీహి సరణగమనేహి పబ్బజ్జం ఉపసమ్పద"న్తి (మహావ. ౩౪) ఏవం పబ్బజ్జా చేవ ఉపసమ్పదా చ అనుఞ్ఞాతా, యాని చ రాజగహాదీసు ఉపజ్ఝాయఉపజ్ఝాయవత్తఆచరియఆచరియవత్తాదీని అనుఞ్ఞాతాని, తాని అభిసమ్బోధిం పత్వా సత్తసత్తాహం బోధిమణ్డే వీతినామేత్వా బారాణసియం ధమ్మచక్కం పవత్తేత్వా ఇమినా

అనుక్కమేన ఇదఞ్చిదఞ్చ ఠానం పత్వా ఇమస్మిఞ్చ ఇమస్మిఞ్చ వత్థుస్మిం పఞ్ఞత్తానీతి ఏవమేతేసం పబ్బజ్జాదీనం వినయకమ్మానం ఆదితో పట్ఠాయ నిదానదస్సనం ఏతస్స వచనే పయోజనన్తి వేదితబ్బం.

తత్థ **ఉరువేలాయ**న్తి మహావేలాయం; మహన్తే వాలికరాసిమ్హీతి అత్థో. అథ వా ''**ఉరూ**''తి వాలికా వుచ్చతి; ''**వేలా**''తి మరియాదా; వేలాతిక్కమనహేతు ఆహటా ఉరు ఉరువేలాతి ఏవమ్పేత్థ అత్థో దట్ఠబ్బో. అతీతే కిర అనుప్పన్నే బుద్ధే దససహస్సకులపుత్తా తాపసపబ్బజ్జం పబ్బజిత్వా తస్మిం పదేసే విహరన్తా ఏకదివసం సన్నిపతిత్వా కతికవత్తం అకంసు – ''కాయకమ్మవచీకమ్మాని నామ పరేసమ్పి పాకటాని హోన్తి, మనోకమ్మం పన అపాకటం; తస్మా యో కామవితక్కం వా బ్యాపాదవితక్కం వా విహింసావితక్కం వా వితక్కేతి, తస్స అఞ్ఞో చోదకో నామ నత్థి, సో అత్తనావ అత్తానం చోదేత్వా పత్తపుటేన వాలికం ఆహరిత్వా ఇమస్మిం ఠానే ఆకిరతు, ఇదమస్స దణ్డకమ్మ''న్తి. తతో పట్ఠాయ యో తాదిసం వితక్కం వితక్కేతి, సో తత్థ పత్తపుటేన వాలికం ఆకిరతి. ఏవం తత్థ అనుక్కమేన మహావాలికరాసి జాతో, తతో నం పచ్ఛిమా జనతా పరిక్ఖిపిత్వా చేతియట్ఠానమకాసి. తం సన్ధాయ వుత్తం – ''ఉరువేలాయన్తి మహావేలాయం; మహన్తే వాలికరాసిమ్హీతి అత్థో''తి. తమేవ సన్ధాయ వుత్తం – ''అథ వా ఉరూతి వాలికా వుచ్చతి; వేలాతి మరియాదా; వేలాతిక్కమనహేతు ఆహటా ఉరు ఉరువేలాతి ఏవమ్పేత్థ అత్థో దట్ఠబ్బో''తి.

బోధిరుక్ఖమూలేతి బోధి వుచ్చతి చతూసు మగ్గేసు ఞాణం; తం బోధిం భగవా ఏత్థ పత్తోతి రుక్ఖోపి ''బోధిరుక్ఖో''త్వేవ నామం లభి, తస్స బోధిరుక్ఖస్స మూలే బోధిరుక్ఖమూలే. **పఠమాభిసమ్బుద్ధో**తి పఠమం అభిసమ్బుద్ధో; అభిసమ్బుద్ధో హుత్వా సబ్బపఠమంయేవాతి అత్థో. **ఏకపల్లఙ్కేనా**తి సకిమ్పి అనుట్ఠహిత్వా యథాఆభుజితేన ఏకేనేవ పల్లఙ్కేన. **విముత్తిసుఖపటిసంవేదీ**తి విముత్తిసుఖం ఫలసమాపత్తిసుఖం పటిసంవేదయమానో.

పటిచ్చసముప్పాదన్తి పచ్చయాకారం. పచ్చయాకారో హి అఞ్ఞమఞ్ఞం పటిచ్చ సహితే ధమ్మే ఉప్పాదేతీతి ''పటిచ్చసముప్పాదో''తి వుచ్చతి. అయమేత్థ సఙ్ఖేపో. విత్థారో పన సబ్బాకారసమ్పన్నం వినిచ్ఛయం ఇచ్ఛన్తేన విసుద్ధిమగ్గతో గహేతబ్బో. **అనులోమపటిలోమ**న్తి అనులోమఞ్చ పటిలోమఞ్చ. తత్థ ''అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారా''తిఆదినా నయేన వుత్తో అవిజ్జాదికో పచ్చయాకారో అత్తనా కత్తబ్బకిచ్చకరణతో ''అనులోమో''తి వుచ్చతి. ''అవిజ్జాయ త్వేవ అసేసవిరాగనిరోధా సఙ్ఖారనిరోధో''తిఆదినా నయేన వుత్తో స్వేవ అనుప్పాదనిరోధేన నిరుజ్ఝమానో తం కిచ్చం న కరోతీతి తస్స అకరణతో ''పటిలోమో''తి వుచ్చతి. పురిమనయేన వా వుత్తో పవత్తియా అనులోమో, ఇతరో తస్సా పటిలోమోతి ఏవమ్పేత్థ అత్థో దట్ఠబ్బో. ఆదితో పన పట్ఠాయ యావ అన్తం, అన్తతో చ పట్ఠాయ యావ ఆదిం పాపేత్వా అవుత్తత్తా ఇతో అఞ్ఞేనత్థేన అనులోమపటిలోమతా న యుజ్జతి.

మనసాకాసీతి మనసి అకాసి. తత్థ యథా అనులోమం మనసి అకాసి, ఇదం తావ దస్సేతుం ''**అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారా**''తిఆది వుత్తం. తత్థ అవిజ్జా చ సా పచ్చయో చాతి అవిజ్జాపచ్చయో. తస్మా **అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారా సమ్భవన్తీ**తి ఇమినా నయేన సబ్బపదేసు అత్థో వేదితబ్బో. అయమేత్థ సఙ్ఖేపో. విత్థారో పన సబ్బాకారసమ్పన్నం వినిచ్ఛయం ఇచ్ఛన్తేన విసుద్ధిమగ్గతోవ గహేతబ్బో.

యథా పన పటిలోమం మనసి అకాసి, ఇదం దస్సేతుం **అవిజ్జాయ త్వేవ అసేసవిరాగనిరోధా సఙ్ఖారనిరోధో**తిఆది వుత్తం. తత్థ **అవిజ్జాయ త్వేవా**తి అవిజ్జాయ తు ఏవ. **అసేసవిరాగనిరోధా**తి విరాగసఙ్ఖాతేన మగ్గేన అసేసనిరోధా .

సఙ్ఖారనిరోధోతి సఙ్ఖారానం అనుప్పాదనిరోధో హోతి. ఏవం నిరుద్ధానం పన సఙ్ఖారానం నిరోధా విఞ్ఞాణం నిరుద్ధం, విఞ్ఞాణాదీనఞ్చ నిరోధా నామరూపాదీని నిరుద్ధానియేవ హోన్తీతి దస్సేతుం **సఙ్ఖారనిరోధా విఞ్ఞాణనిరోధోతి**ఆదీని వత్వా **ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతీ**తి వుత్తం. తత్థ **కేవలస్సా**తి సకలస్స; సుద్ధస్స వా సత్తవిరహితస్సాతి అత్థో. **దుక్ఖక్ఖన్ధస్సా**తి దుక్ఖరాసిస్స. **నిరోధో హోతీ**తి అనుప్పాదో హోతి.

ఏతమత్థం విదిత్వాతి య్వాయం "అవిజ్జాదివసేన సఙ్ఖారాదికస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో చ అవిజ్జానిరోధాదివసేన చ నిరోధో హోతీ"తి వుత్తో, సబ్బాకారేన ఏతమత్థం విదిత్వా. **తాయం వేలాయ**న్తి తాయం తస్స అత్థస్స విదితవేలాయం. **ఇమం ఉదానం ఉదానేసీ**తి ఇమం తస్మిం విదితే అత్థే హేతునో చ హేతుసముప్పన్నధమ్మస్స చ పజాననాయ ఆనుభావదీపకం "**యదా హవే పాతుభవన్తీ**"తిఆదికం సోమనస్సయుత్తఞాణసముట్ఠానం ఉదానం ఉదానేసి, అత్తమనవాచం నిచ్చారేసీతి వుత్తం హోతి.

తస్సత్థో – **యదా హవే**తి యస్మిం భవే కాలే. **పాతుభవన్తీ**తి ఉప్పజ్జన్తి. **ధమ్మా**తి అనులోమపచ్చయాకారపటివేధసాధకా బోధిపక్ఖియధమ్మా. అథ వా **పాతుభవన్తీ**తి పకాసన్తి; అభిసమయవసేన బ్యత్తా పాకటా హోన్తి. **ధమ్మా**తి చతుఅరియసచ్చధమ్మా. ఆతాపో వుచ్చతి కిలేససన్తాపనట్ఠేన వీరియం; **ఆతాపినో**తి సమ్మప్పధానవీరియవతో. **ఝాయతో**తి ఆరమ్మణూపనిజ్ఝానలక్ఖణేన చ లక్ఖణూపనిజ్ఝానలక్ఖణేన చ ఝానేన ఝాయన్తస్స. **బ్రాహ్మణస్సా**తి బాహితపాపస్స ఖీణాసవస్స. **అథస్స కఙ్ఖా వపయన్తీ**తి అథస్స ఏవం పాతుభూతధమ్మస్స కఙ్ఖా వపయన్తి. **సబ్బా**తి యా ఏతా "కో ను ఖో భన్తే ఫుసతీతి; నో కల్లో పఞ్హోతి భగవా అవోచా"తిఆదినా, తథా "కతమం ను ఖో భన్తే జరామరణం; కస్స చ పనిదం జరామరణన్తి ; నో కల్లో పఞ్హోతి భగవా అవోచా"తిఆదినా చ నయేన పచ్చయాకారే కఙ్ఖా వుత్తా, యా చ పచ్చయాకారస్సేవ అప్పటివిద్ధత్తా "అహోసిం ను ఖో అహం అతీతమద్ధాన"న్తిఆదికా సోళస కఙ్ఖా ఆగతా, తా సబ్బా వపయన్తి అపగచ్ఛన్తి నిరుజ్ఝన్తి. కస్మా? **యతో పజానాతి సహేతుధమ్మ**న్తి యస్మా అవిజ్జాదికేన హేతునా సహేతుకం ఇమం సఙ్ఖారాదిం కేవలం దుక్ఖక్ఖన్ధధమ్మం పజానాతి అఞ్ఞాతి పటివిజ్ఝతీతి.

౨. దుతియవారే – **ఇమం ఉదానం ఉదానేసీ**తి ఇమం తస్మిం విదితే అత్థే "అవిజ్జాయ త్వేవ అసేసవిరాగనిరోధా సఙ్ఖారనిరోధో"తి ఏవం పకాసితస్స నిబ్బానసఙ్ఖాతస్స పచ్చయక్ఖయస్స అవబోధానుభావదీపకం వుత్తప్పకారం ఉదానం ఉదానేసీతి అత్థో. తత్రాయం సఙ్ఖేపత్థో – యస్మా పచ్చయానం ఖయసఙ్ఖాతం నిబ్బానం అవేది అఞ్ఞాసి పటివిజ్ఝి, తస్మా యదాస్స ఆతాపినో ఝాయతో బ్రాహ్మణస్స వుత్తప్పకారా ధమ్మా పాతుభవన్తి, అథస్స యా నిబ్బానస్స అవిదితత్తా ఉప్పజ్జేయ్యుం, తా సబ్బాపి కఙ్ఖా వపయన్తీతి.

౩. తతియవారే – **ఇమం ఉదానం ఉదానేసీ**తి ఇమం యేన మగ్గేన సో దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయనిరోధసఙ్ఖాతో అత్థో కిచ్చవసేన చ ఆరమ్మణకిరియాయ చ విదితో, తస్స అరియమగ్గస్స ఆనుభావదీపకం వుత్తప్పకారం ఉదానం ఉదానేసీతి అత్థో. తత్రాపాయం సఙ్ఖేపత్థో – **యదా హవే పాతుభవన్తి ధమ్మా ఆతాపినో ఝాయతో బ్రాహ్మణస్స**, తదా సో బ్రాహ్మణో తేహి వా ఉప్పన్నేహి బోధిపక్ఖియధమ్మేహి, యస్స వా అరియమగ్గస్స చతుసచ్చధమ్మా పాతుభూతా, తేన అరియమగ్గేన **విధూపయం తిట్ఠతి మారసేనం** "కామా తే పఠమా సేనా"తిఆదినా నయేన వుత్తప్పకారం మారసేనం విధూపయన్తో విధమేన్తో విద్ధంసేన్తో తిట్ఠతి. కథం? **సూరియోవ ఓభాసయమన్తలిక్ఖం,** యథా సూరియో అబ్భుగ్గతో అత్తనో పభాయ అన్తలిక్ఖం

ఓభాసేన్తోవ అన్ధకారం విధమేన్తో తిట్ఠతి, ఏవం సోపి బ్రాహ్మణో తేహి ధమ్మేహి తేన వా మగ్గేన సచ్చాని పటివిజ్ఝన్తోవ మారసేనం విధూపయన్తో తిట్ఠతీతి.

ఏవమేత్థ పఠమం ఉదానం పచ్చయాకారపచ్చవేక్ఖణవసేన, దుతియం నిబ్బానపచ్చవేక్ఖణవసేన , తతియం మగ్గపచ్చవేక్ఖణవసేన ఉప్పన్నన్తి వేదితబ్బం. ఉదానే పన "రత్తియా పఠమం యామం పటిచ్చసముప్పాదం అనులోమం, దుతియం యామం పటిలోమం, తతియం యామం అనులోమపటిలోమ"న్తి వుత్తం; తం సత్తాహస్స అచ్చయేన "స్వే ఆసనా వుట్ఠహిస్సామీ"తి రత్తిం ఉప్పాదితమనసికారం సన్ధాయ వుత్తం. తదా హి భగవా యస్స పచ్చయాకారపజాననస్స చ పచ్చయక్ఖయాధిగమస్స చ ఆనుభావదీపికా పురిమా ద్వే ఉదానగాథా, తస్స వసేన ఏకేకమేవ కోట్ఠాసం పఠమయామఞ్చ మజ్ఝిమయామఞ్చ మనసాకాసి, ఇధ పన పాటిపదరత్తియా ఏవం మనసాకాసి. భగవా హి విసాఖపుణ్ణమాయ రత్తియా పఠమయామే పుబ్బేనివాసం అనుస్సరి, మజ్ఝిమయామే దిబ్బచక్ఖుం విసోధేసి, పచ్ఛిమయామే పటిచ్చసముప్పాదం అనులోమపటిలోమం మనసి కత్వా "ఇదాని అరుణో ఉగ్గమిస్సతీ"తి సబ్బఞ్ఞుతం పాపుణి. సబ్బఞ్ఞుతప్పత్తిసమనన్తరమేవ చ అరుణో ఉగ్గచ్ఛి. తతో తం దివసం తేనేవ పల్లఙ్కేన వీతినామేత్వా సమ్పత్తాయ పాటిపదరత్తియా తీసు యామేసు ఏవం మనసి కత్వా ఇమాని ఉదానాని ఉదానేసి. ఇతి పాటిపదరత్తియా ఏవం మనసి కత్వా తం "బోధిరుక్ఖమూలే సత్తాహం ఏకపల్లఙ్కేన నిసీదీ"తి ఏవం వుత్తసత్తాహం తత్థేవ వీతినామేసి.

బోధికథా నిట్ఠితా.

అజపాలకథా

౪. అథ ఖో భగవా సత్తాహస్స అచ్చయేన తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠహిత్వా బోధిరుక్ఖమూలా యేన అజపాలనిగ్రోధో తేనుపసఙ్కమీతి ఏత్థ న భగవా తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠహిత్వా అనన్తరమేవ బోధిరుక్ఖమూలా యేన అజపాలనిగ్రోధో తేనుపసఙ్కమి. యథా పన "భుత్వా సయతీ"తి వుత్తే న "హత్థే అధోవిత్వా ముఖం అవిక్ఖాలేత్వా సయనసమీపం అగన్త్వా అఞ్ఞం కిఞ్చి ఆలాపసల్లాపం అకత్వా సయతి"చ్చేవ వుత్తం హోతి, భోజనతో పన పచ్ఛా సయతి, న నసయతీతి ఇదమేవత్థ దీపితం హోతి. ఏవమిధాపి "న తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠహిత్వా అనన్తరమేవ పక్కామీ"తి వుత్తం హోతి, వుట్ఠానతో చ పన పచ్ఛా పక్కామి, న నపక్కామీతి ఇదమేవేత్థ దీపితం హోతి.

అనన్తరం పన అపక్కమిత్వా భగవా కిం అకాసీతి? అపరానిపి తీణి సత్తాహాని బోధిసమీపేయేవ వీతినామేసి. తత్రాయం అనుపుబ్బికథా – భగవతి కిర బుద్ధత్తం పత్వా సత్తాహం ఏకపల్లఙ్కేన నిసిన్నే "న భగవా వుట్ఠాతి; కిం ను ఖో అఞ్ఞోపి బుద్ధత్తకరా ధమ్మా అత్థీ"తి ఏకచ్చానం దేవతానం కఙ్ఖా ఉదపాది. అథ భగవా అట్ఠమే దివసే సమాపత్తితో వుట్ఠాయ దేవతానం కఙ్ఖం ఞత్వా కఙ్ఖావిధమనత్థం ఆకాసే ఉప్పతిత్వా యమకపాటిహారియం దస్సేత్వా తాసం కఙ్ఖం విధమిత్వా పల్లఙ్కతో ఈసకం పాచీననిస్సితే ఉత్తరదిసాభాగే ఠత్వా చత్తారి అసఙ్ఖ్యేయ్యాని కప్పసతసహస్సఞ్చ ఉపచితానం పారమీనం బలాధిగమనట్ఠానం పల్లఙ్కం బోధిరుక్ఖఞ్చ అనిమిసేహి అక్ఖీహి ఓలోకయమానో సత్తాహం వీతినామేసి, తం ఠానం **అనిమిసచేతియం** నామ జాతం. అథ పల్లఙ్కస్స చ ఠితట్ఠానస్స చ అన్తరా పురత్థిమతో చ పచ్ఛిమతో చ ఆయతే రతనచఙ్కమే చఙ్కమన్తో సత్తాహం వీతినామేసి, తం ఠానం **రతనచఙ్కమచేతియం** నామ జాతం. తతో పచ్ఛిమదిసాభాగే

దేవతా రతనఘరం మాపయింసు. తత్థ పల్లఙ్కేన నిసీదిత్వా అభిధమ్మపిటకం విసేసతో చేత్థ అనన్తనయం సమన్తపట్ఠానం విచినన్తో సత్తాహం వీతినామేసి, తం ఠానం **రతనఘరచేతియం** నామ జాతం.

ఏవం బోధిసమీపేయేవ చత్తారి సత్తాహాని వీతినామేత్వా పఞ్చమే సత్తాహే బోధిరుక్ఖమూలా యేన అజపాలనిగ్రోధో తేనుపసఙ్కమి. తస్స కిర నిగ్రోధస్స ఛాయాయ అజపాలకా గన్త్వా నిసీదన్తి; తేనస్స అజపాలనిగ్రోధోత్వేవ నామం ఉదపాది. **సత్తాహం విముత్తిసుఖపటిసంవేదీ**తి తత్రాపి ధమ్మం విచినన్తోయేవ విముత్తిసుఖం పటిసంవేదేన్తో నిసీది. బోధితో పురత్థిమదిసాభాగే ఏస రుక్ఖో హోతి. ఏవం నిసిన్నే చ పనేత్థ భగవతి ఏకో బ్రాహ్మణో గన్త్వా పఞ్హం పుచ్ఛి. తేన వుత్తం **''అథ ఖో అఞ్ఞతరో''**తిఆది. తత్థ **హుంహుఙ్కజాతికో**తి సో కిర దిట్ఠమఙ్గలికో నామ , మానవసేన కోధవసేన చ "హుంహు"న్తి కరోన్తో విచరతి, తస్మా "హుంహుఙ్కజాతికో"తి వుచ్చతి. "హుహుక్కజాతికో"తిపి పఠన్తి.

ఏతమత్థం విదిత్వాతి ఏతం తేన వుత్తస్స వచనస్స సిఖాపత్తమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి. తస్సత్థో – యో బాహితపాపధమ్మతాయ **బ్రాహ్మణో** న దిట్ఠమఙ్గలికతాయ, హుంహుఙ్కారకభావాదిపాపధమ్మయుత్తో హుత్వా కేవలం జాతిమత్తకేన బ్రహ్మఞ్ఞం పటిజానాతి, సో బ్రాహ్మణో బాహితపాపధమ్మత్తా హుంహుఙ్కారప్పహానేన **నిహుంహుఙ్కో**, రాగాదికసావాభావేన **నిక్కసావో**, భావనానుయోగయుత్తచిత్తతాయ **యతత్తో**, సీలసంవరేన వా సఞ్ఞతచిత్తతాయ **యతత్తో**, చతుమగ్గఞాణసఙ్ఖాతేహి వేదేహి అన్తం, వేదానం వా అన్తం గతత్తా **వేదన్తగూ**, మగ్గబ్రహ్మచరియస్స వుసితత్తా **వుసితబ్రహ్మచరియో. ధమ్మేన బ్రహ్మవాదం వదేయ్య**, "బ్రాహ్మణో, అహ"న్తి ఏతం వాదం ధమ్మేన వదేయ్య, యస్స సకలే లోకసన్నివాసే కుహిఞ్చి ఏకారమ్మణేపి రాగుస్సదో దోసుస్సదో మోహుస్సదో మానుస్సదో దిట్ఠుస్సదోతి ఇమే ఉస్సదా నత్థీతి.

అజపాలకథా నిట్ఠితా.

ముచలిన్దకథా

౫. అకాలమేఘోతి అసమ్పత్తే వస్సకాలే ఉప్పన్నమేఘో. అయం పన గిమ్హానం పచ్ఛిమే మాసే ఉదపాది. **సత్తాహవద్దలికా**తి తస్మిం ఉప్పన్నే సత్తాహం అవిచ్ఛిన్నవుట్ఠికా అహోసి. **సీతవాతదుద్దినీ**తి సా చ పన సత్తాహవద్దలికా ఉదకఫుసితసమ్మిస్సేన సీతవాతేన సమన్తా పరిబ్భమన్తేన దూసితదివసత్తా సీతవాతదుద్దినీ నామ అహోసి. **అథ ఖో ముచలిన్దో నాగరాజా**తి తస్సేవ ముచలిన్దరుక్ఖస్స సమీపే పోక్ఖరణియా నిబ్బత్తో మహానుభావో నాగరాజా. **సత్తక్ఖత్తుం భోగేహి పరిక్ఖిపిత్వా**తి ఏవం భోగేహి పరిక్ఖిపిత్వా ఉపరిముద్ధని మహన్తం ఫణం కరిత్వావ ఠితే; తస్మిం తస్స పరిక్ఖేపబ్భన్తరం లోహపాసాదే భణ్డాగారగబ్భప్పమాణం అహోసి, తస్మా భగవా నివాతే పిహితద్వారవాతపానే కూటాగారే నిసిన్నో వియ జాతో. **మా భగవన్తం సీత**న్తిఆది తస్స తథా కరిత్వా ఠానకారణపరిదీపనం. సో హి "మా భగవన్తం సీతం బాధయిత్థ, మా ఉణ్హం, మా డంసాదిసమ్ఫస్సో బాధయిత్థా"తి తథా కరిత్వా అట్ఠాసి. తత్థ కిఞ్చాపి సత్తాహవద్దలికాయ ఉణ్హమేవ నత్థి, సచే పన అన్తరన్తరా మేఘో విగచ్ఛేయ్య ఉణ్హం భవేయ్య , తమ్పి నం మా బాధయిత్థాతి ఏవం తస్స చిన్తేతుం యుత్తం. **విద్ధన్తి** ఉబ్బిద్ధం; మేఘవిగమేన దూరీభూతన్తి అత్థో. **విగతవలాహక**న్తి అపగతమేఘం. **దేవ**న్తి ఆకాసం. **సకవణ్ణ**న్తి అత్తనో రూపం.

సుఖో వివేకోతి నిబ్బానసఙ్ఖాతో ఉపధివివేకో సుఖో. **తుట్ఠస్సా**తి చతుమగ్గఞాణసన్తోసేన సన్తుట్ఠస్స. **సుతధమ్మస్సా**తి పకాసితధమ్మస్స. **పస్సతో**తి తం వివేకం యం వా కిఞ్చి పస్సితబ్బం నామ, తం సబ్బం అత్తనో వీరియబలాధిగతేన

ఞాణచక్ఖునా పస్సన్తస్స. **అబ్యాపజ్జన్తి** అకుప్పనభావో; ఏతేన మేత్తాపుబ్బభాగో దస్సితో. **పాణభూతేసు సంయమోతి** సత్తేసు చ సంయమో; అవిహింసనభావో సుఖోతి అత్థో. ఏతేన కరుణాపుబ్బభాగో దస్సితో. **సుఖా విరాగతా లోకేతి** వీతరాగతాపి సుఖాతి దీపేతి. **కామానం సమతిక్కమోతి** యా "కామానం సమతిక్కమో"తి వుచ్చతి; సా విరాగతాపి సుఖాతి అత్థో. ఏతేన అనాగామిమగ్గో కథితో. **అస్మిమానస్స యో వినయోతి** ఇమినా పన అరహత్తం కథితం; అరహత్తఞ్హి అస్మిమానస్స "పస్సద్ధివినయో"తి వుచ్చతి. ఇతో పరఞ్చ సుఖం నామ నత్థి, తేనాహ "ఏతం వే పరమం సుఖ"న్తి.

ముచలిన్దకథా నిట్ఠితా.

రాజాయతనకథా

౬. **ముచలిన్దమూలాతి** మహాబోధితో పాచీనకోణే ఠితముచలిన్దరుక్ఖమూలా. **రాజాయతనన్తి** దక్ఖిణదిసాభాగే ఠితం రాజాయతనరుక్ఖం ఉపసఙ్కమి . **తేన ఖో పన సమయేనాతి** కతరేన సమయేన. భగవతో కిర రాజాయతనమూలే సత్తాహం ఏకపల్లఙ్కేన నిసిన్నస్స సమాధితో వుట్ఠానదివసే అరుణుగ్గమనవేలాయమేవ "భోజనకిచ్చేన భవితబ్బ"న్తి ఞత్వా సక్కో దేవరాజా ఓసధహరీతకం ఉపనేసి. భగవా తం పరిభుఞ్జి, పరిభుత్తమత్తస్సేవ సరీరకిచ్చం అహోసి. సక్కో ముఖోదకం అదాసి. భగవా ముఖం ధోవిత్వా తస్మింయేవ రుక్ఖమూలే నిసీది. ఏవం ఉగ్గతే అరుణమ్హి నిసిన్నే భగవతి.

తేన ఖో పన సమయేన తపుస్సభల్లికా వాణిజాతి తపుస్సో చ భల్లికో చాతి ద్వే భాతరో వాణిజా. **ఉక్కలాతి** ఉక్కలజనపదతో. **తం దేసన్తి** యస్మిం దేసే భగవా విహరతి. కతరస్మిఞ్చ దేసే భగవా విహరతి? మజ్ఝిమదేసే. తస్మా మజ్ఝిమదేసం గన్తుం అద్ధానమగ్గప్పటిపన్నా హోన్తీతి అయమేత్థ అత్థో. **ఞాతిసాలోహితా దేవతాతి** తేసం ఞాతిభూతపుబ్బా దేవతా. **ఏతదవోచాతి** సా కిర నేసం సబ్బసకటాని అప్పవత్తీని అకాసి. తతో తే కిం ఇదన్తి మగ్గదేవతానం బలిం అకంసు. తేసం బలికమ్మకాలే సా దేవతా దిస్సమానేనేవ కాయేన ఏతం అవోచ. **మన్థేన చ మధుపిణ్డికాయ చాతి** అబద్ధసత్తునా చ సప్పిమధుఫాణితాదీహి యోజేత్వా బద్ధసత్తునా చ. **పతిమానేథాతి** ఉపట్ఠహథ. **తం వోతి** తం పతిమాననం తుమ్హాకం భవిస్సతి దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. **యం అమ్హాకన్తి** యం పటిగ్గహణం అమ్హాకం అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. **భగవతో ఏతదహోసీతి** యో కిరస్స పధానానుయోగకాలే **పత్తో** అహోసి, సో సుజాతాయ పాయాసం దాతుం ఆగచ్ఛన్తియా ఏవ అన్తరధాయి. తేనస్స ఏతదహోసి – "పత్తో మే నత్థి, పురిమకాపి చ న ఖో తథాగతా హత్థేసు పటిగ్గణ్హన్తి, కిమ్హి ను ఖో అహం పటిగ్గణ్హేయ్యం మన్థఞ్చ మధుపిణ్డికఞ్చా"తి.

పరివితక్కమఞ్ఞాయాతి ఇతో పుబ్బేవ భగవతో సుజాతాయ దిన్నభోజనంయేవ ఓజానుప్పబన్ధనవసేన అట్ఠాసి, ఏత్తకం కాలం నేవ జిఘచ్ఛా న పిపాసా న కాయదుబ్బల్యం అహోసి. ఇదాని పనస్స ఆహారం పటిగ్గహేతుకామతాయ **"న ఖో తథాగతా"**తిఆదినా నయేన పరివితక్కో ఉదపాది . తం ఏవం ఉప్పన్నం అత్తనో చేతసా భగవతో చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ. **చతుద్దిసాతి** చతూహి దిసాహి. **సేలమయే పత్తేతి** ముగ్గవణ్ణసేలమయే పత్తే. ఇదంయేవ భగవా పటిగ్గహేసి, తేయేవ సన్ధాయ వుత్తం. చత్తారో పన మహారాజానో పఠమం ఇన్దనీలమణిమయే పత్తే ఉపనామేసుం, న తే భగవా అగ్గహేసి. తతో ఇమే చత్తారోపి ముగ్గవణ్ణసిలామయే పత్తే ఉపనామేసుం, భగవా చత్తారోపి పత్తే అగ్గహేసి తేసం పసాదానురక్ఖణత్థాయ, నో మహిచ్ఛతాయ. గహేత్వా చ పన చత్తారోపి యథా ఏకోవ పత్తో హోతి తథా అధిట్ఠహి, చతున్నమ్పి ఏకసదిసో పుఞ్ఞవిపాకో అహోసి. ఏవం ఏకం కత్వా అధిట్ఠితే **పటిగ్గహేసి భగవా పచ్చగ్ఘే సేలమయే పత్తే మన్థఞ్చ మధుపిణ్డికఞ్చ. పచ్చగ్ఘేతి**

పచ్ఛగ్ఘస్మిం; పాటేక్కం మహగ్ఘస్మిన్తి అత్థో. అథ వా **పచ్ఛగ్ఘేతి** అభినవే అబ్భుణ్హే; తఙ్ఖణే నిబ్బత్తస్మిన్తి అత్థో. ద్వే వాచా ఏతేసం అహేసున్తి **ద్వేవాచికా**. అథ వా ద్వీహి వాచాహి ఉపాసకభావం పత్తాతి అత్థో . తే ఏవం ఉపాసకభావం పటివేదేత్వా భగవన్తం ఆహంసు – "కస్స దాని భన్తే అమ్హేహి అజ్జ పట్ఠాయ అభివాదనపచ్చుట్ఠానం కాతబ్బ"న్తి? అథ భగవా సీసం పరామసి, కేసా హత్థే లగ్గింసు. తే తేసం అదాసి "ఇమే తుమ్హే పరిహరథా"తి. తే కేసధాతుయో లభిత్వా అమతేనేవ అభిసిత్తా హట్ఠతుట్ఠా భగవన్తం వన్దిత్వా పక్కమింసు.

రాజాయతనకథా నిట్ఠితా.

బ్రహ్మాయాచనకథా

౭. అథ ఖో భగవా సత్తాహస్స అచ్చయేన తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠహిత్వా వుత్తప్పకారమేతం సబ్బం కిచ్చం నిట్ఠాపేత్వా రాజాయతనమూలా పునపి యేన అజపాలనిగ్రోధో తేనుపసఙ్కమి. **పరివితక్కో ఉదపాదీతి** తస్మిం నిసిన్నమత్తస్సేవ సబ్బబుద్ధానం ఆచిణ్ణసమాచిణ్ణో అయం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది. కస్మా పనాయం సబ్బబుద్ధానం ఉప్పజ్జతీతి? ధమ్మస్స మహన్తభావం గరుభావం భారియభావం పచ్చవేక్ఖణాయ బ్రహ్మునా యాచితే దేసేతుకామతాయ చ. జానన్తి హి బుద్ధా "ఏవం పరివితక్కితే బ్రహ్మా ఆగన్త్వా ధమ్మదేసనం యాచిస్సతి, తతో సత్తా ధమ్మే గారవం ఉప్పాదేస్సన్తి, బ్రహ్మగరుకో హి లోకసన్నివాసో"తి. ఇతి ఇమేహి ద్వీహి కారణేహి అయం వితక్కో ఉప్పజ్జతీతి.

తత్థ **అధిగతో ఖో మ్యాయన్తి** అధిగతో ఖో మే అయం. **ఆలయరామాతి** సత్తా పఞ్చ కామగుణే అల్లీయన్తి, తస్మా తే "ఆలయా"తి వుచ్చన్తి. తేహి ఆలయేహి రమన్తీతి **ఆలయరామా**. ఆలయేసు రతాతి **ఆలయరతా**. ఆలయేసు సుట్ఠుముదితాతి **ఆలయసమ్ముదితా. యదిదన్తి** నిపాతో. తస్స ఠానం సన్ధాయ "యం ఇద"న్తి పటిచ్చసముప్పాదం సన్ధాయ "యో అయ"న్తి ఏవమత్థో దట్ఠబ్బో. **ఇదప్పచ్చయతాపటిచ్చసముప్పాదోతి** ఇమేసం పచ్చయా ఇదప్పచ్చయా, ఇదప్పచ్చయావ **ఇదప్పచ్చయతా,** ఇదప్పచ్చయతా చ సా పటిచ్చసముప్పాదో చాతి **ఇదప్పచ్చయతాపటిచ్చసముప్పాదో. సో మమస్స కిలమథోతి** యా అజానన్తానం దేసనా నామ, సో మమ కిలమథో అస్స; సా మమ విహేసా అస్సాతి అత్థో. **భగవన్తన్తి** భగవతో. **అనచ్ఛరియాతి** అను అచ్ఛరియా. **పటిభంసూతి** పటిభానసఙ్ఖాతస్స ఞాణస్స గోచరా అహేసుం, పరివితక్కయితబ్బభావం పాపుణింసు.

హలన్తి ఏత్థ హకారో నిపాతమత్తో; అలన్తి అత్థో. **పకాసితున్తి** దేసితుం. అలం దాని మే ఇమం కిచ్ఛేన అధిగతం ధమ్మం దేసేతున్తి వుత్తం హోతి. **పటిసోతగామిన్తి** పటిసోతం వుచ్చతి నిబ్బానం; నిబ్బానగామిన్తి అత్థో. **రాగరత్తాతి** కామరాగభవరాగదిట్ఠిరాగేన రత్తా. **న దక్ఖన్తీతి** న పస్సిస్సన్తి. **తమోఖన్ధేన ఆవుటాతి** అవిజ్జారాసినా అజ్ఝోత్థటా. **అప్పోస్సుక్కతాయాతి** నిరుస్సుక్కభావేన; అదేసేతుకామతాయాతి అత్థో.

౮. యత్ర హి నామాతి యస్మిం నామ లోకే. **భగవతో పురతో పాతురహోసీతి** ధమ్మదేసనాయాచనత్థం దససు చక్కవాళసహస్సేసు మహాబ్రహ్మానో గహేత్వా ఆగమ్మ భగవతో పురతో పాతురహోసి . **అప్పరజక్ఖజాతికాతి** పఞ్ఞామయే అక్ఖిమ్హి అప్పం రాగదోసమోహరజం ఏతేసం ఏవంసభావాతి **అప్పరజక్ఖజాతికా. భవిస్సన్తి ధమ్మస్స అఞ్ఞాతారోతి** పటివిజ్ఝితారో.

పాతురహోసీతి పాతుభవి. **సమలేహి చిన్తితో**తి రాగాదీహి మలేహి సమలేహి ఛహి సత్థారేహి చిన్తితో. **అపాపురేతన్తి** వివర ఏతం. **అమతస్స ద్వారన్తి** అమతస్స నిబ్బానస్స ద్వారభూతం అరియమగ్గం. **సుణన్తు ధమ్మం విమలేనానుబుద్ధన్తి** ఇమే సత్తా రాగాదిమలానం అభావతో విమలేన సమ్మాసమ్బుద్ధేన అనుబుద్ధం చతుసచ్చధమ్మం సుణన్తు.

సేలే యథా పబ్బతముద్ధనిట్ఠితోతి సేలమయే ఏకగ్ఘనే పబ్బతముద్ధని యథాఠితోవ యథా చక్ఖుమా పురిసో సమన్తతో జనతం పస్సేయ్య, త్వమ్పి సుమేధ సున్దరపఞ్ఞ సబ్బఞ్ఞుతఞ్ఞాణేన సమన్తచక్ఖు భగవా ధమ్మమయం పఞ్ఞామయం పాసాదమారుయ్హ సయం అపేతసోకో సోకావతిణ్ణం జాతిజరాభిభూతఞ్చ జనతం అవేక్ఖస్సు ఉపధారయ.

ఉట్ఠేహీతి భగవతో ధమ్మదేసనత్థం చారికచరణం యాచన్తో భణతి. **వీరా**తిఆదీసు భగవా వీరియవన్తతాయ **వీరో**. దేవపుత్తమచ్చుకిలేసాభిసఙ్ఖారమారానం విజితత్తా **విజితసఙ్గామో**. జాతికన్తారాదినిత్థరణసమత్థతాయ **సత్థవాహో**. కామచ్ఛన్దఇణస్స అభావతో **అణణో**.

౯. **అజ్ఝేసనన్తి** యాచనం. **బుద్ధచక్ఖునా**తి ఇన్ద్రియపరోపరియత్తఞాణేన చ ఆసయానుసయఞాణేన చ. ఇమేసఞ్హి ద్విన్నం ఞాణానం బుద్ధచక్ఖూతి నామం. **అప్పరజక్ఖా**తి పఞ్ఞాచక్ఖుమ్హి రాగాదిరజం అప్పం యేసం, తే **అప్పరజక్ఖా**. యేసం తం మహన్తం తే **మహారజక్ఖా**. యేసం సద్ధాదీని ఇన్ద్రియాని తిక్ఖాని తే **తిక్ఖిన్ద్రియా**. యేసం తాని ముదూని తే **ముదిన్ద్రియా**. యేసం తేయేవ సద్ధాదయో ఆకారా సున్దరా తే **స్వాకారా**. యేసం తేయేవ సద్ధాదయో ఆకారా అసున్దరా తే **ద్వాకారా**. యే కథితకారణం సల్లక్ఖేన్తి, సుఖేన సక్కా హోన్తి విఞ్ఞాపేతుం తే **సువిఞ్ఞాపయా**. యే పరలోకఞ్చ వజ్జఞ్చ భయతో పస్సన్తి తే **పరలోకవజ్జభయదస్సావినో. ఉప్పలినియన్తి** ఉప్పలవనే. ఇతరేసుపి ఏసేవ నయో. **అన్తోనిముగ్గపోసీనీ**తి యాని ఉదకస్స అన్తో నిముగ్గానేవ పోసయన్తి. **సమోదకం ఠితానీ**తి ఉదకేన సమం ఠితాని. **ఉదకం అచ్చుగ్గమ్మ ఠితానీ**తి ఉదకం అతిక్కమిత్వా ఠితాని.

అపారుతాతి వివటా. **అమతస్స ద్వారా**తి అరియమగ్గో. సో హి అమతసఙ్ఖాతస్స నిబ్బానస్స ద్వారం. **పముఞ్చన్తు సద్ధన్తి** సబ్బే అత్తనో సద్ధం పముఞ్చన్తు. పచ్ఛిమపదద్వయే అయమత్థో , అహఞ్హి అత్తనో పగుణం సుప్పవత్తిమ్పి ఇమం పణీతం ఉత్తమం ధమ్మం కాయవాచాకిలమథసఞ్ఞీ హుత్వా మనుజేసు దేవమనుస్సేసు న భాసిన్తి.

బ్రహ్మయాచనకథా నిట్ఠితా.

పఞ్చవగ్గియకథా

౧౦. **పణ్డితో**తి పణ్డిచ్చేన సమన్నాగతో. **బ్యత్తో**తి వేయ్యత్తియేన సమన్నాగతో. **మేధావీ**తి ఠానుప్పత్తియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో. **అప్పరజక్ఖజాతికో**తి సమాపత్తియా విక్ఖమ్భితత్తా నిక్కిలేసజాతికో విసుద్ధసత్తో. **ఆజానిస్సతీ**తి సల్లక్ఖేస్సతి పటివిజ్ఝిస్సతి. **భగవతోపి ఖో ఞాణం ఉదపాదీ**తి సబ్బఞ్ఞుతఞ్ఞాణం ఉప్పజ్జి "ఇతో సత్తమదివసమత్థకే కాలంకత్వా ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనే నిబ్బత్తో"తి. **మహాజానియో**తి సత్తదివసబ్భన్తరే పత్తబ్బమగ్గఫలతో పరిహీనత్తా మహతీ జాని అస్సాతి **మహాజానియో** అక్ఖణే నిబ్బత్తత్తా. **అభిదోసకాలంకతో**తి హియ్యో కాలంకతో, సోపి నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనే నిబ్బత్తోతి అద్దస. **బహూకారా**తి బహూపకారా. **పధానపహితత్తం ఉపట్ఠహింసూ**తి పధానత్థాయ పేసితత్తభావం ముఖోదకదానాదినా ఉపట్ఠహింసు.

౧౧. **అన్తరా చ గయం అన్తరా చ బోధిన్తి** ఉపకో బోధిమణ్డస్స చ గయాయ చ అన్తరే భగవన్తం అద్దస. **అద్ధానమగ్గప్పటిపన్నన్తి** అద్ధానమగ్గం పటిపన్నం.

సబ్బాభిభూతి సబ్బం తేభూమకధమ్మం అభిభవిత్వా ఠితో. **సబ్బవిదూతి** సబ్బం చతుభూమకధమ్మం అవేదిం అఞ్ఞాసిం. **సబ్బేసు ధమ్మేసు అనూపలిత్తోతి** సబ్బేసు తేభూమకధమ్మేసు కిలేసలేపేన అలిత్తో. **సబ్బఞ్జహోతి** సబ్బం తేభూమకధమ్మం జహిత్వా ఠితో. **తణ్హక్ఖయే విముత్తోతి** తణ్హక్ఖయే నిబ్బానే ఆరమ్మణతో విముత్తో. **సయం అభిఞ్ఞాయాతి** సబ్బం చతుభూమకధమ్మం అత్తనావ జానిత్వా. **కముద్దిసేయ్యన్తి** కం అఞ్ఞం "అయం మే ఆచరియో"తి ఉద్దిసేయ్యం.

న మే ఆచరియో అత్థీతి లోకుత్తరధమ్మే మయ్హం ఆచరియో నామ నత్థి. **నత్థి మే పటిపుగ్గలోతి** మయ్హం పటిభాగపుగ్గలో నామ నత్థి. **సీతిభూతోతి** సబ్బకిలేసగ్గినిబ్బాపనేన సీతిభూతో. కిలేసానంయేవ నిబ్బుతత్తా **నిబ్బుతో.**

కాసీనం పురన్తి కాసిరట్ఠే నగరం. **ఆహఞ్ఛం అమతదున్దుభిన్తి** ధమ్మచక్కప్పటిలాభాయ అమతభేరిం పహరిస్సామీతి గచ్ఛామి.

అరహసి అనన్తజినోతి అనన్తజినో భవితుం యుత్తో. **హుపేయ్యపావుసోతి** ఆవుసో ఏవమ్పి నామ భవేయ్య. **సీసం ఓకమ్పేత్వాతి** సీసం చాలేత్వా.

౧౨. **సణ్ఠపేసున్తి** కతికం అకంసు. **బాహుల్లికోతి** చీవరబాహుల్లాదీనం అత్థాయ పటిపన్నో. **పధానవిబ్భన్తోతి** పధానతో విబ్భన్తో భట్ఠో పరిహీనో. **ఆవత్తో బాహుల్లాయాతి** చీవరాదిబహులభావత్థాయ ఆవత్తో. **ఓదహథ భిక్ఖవే సోతన్తి** ఉపనేథ భిక్ఖవే సోతం; సోతిన్ద్రియం ధమ్మసవనత్థం అభిముఖం కరోథాతి అత్థో. **అమతమధిగతన్తి** అమతం నిబ్బానం మయా అధిగతన్తి దస్సేతి. **ఇరియాయాతి** దుక్కరఇరియాయ. **పటిపదాయాతి** దుక్కరపటిపదాయ. **అభిజానాథ మే నోతి** అభిజానాథ ను మే సమనుపస్సథ. **ఏవరూపం భాసితమేతన్తి** ఏతం ఏవరూపం వాక్యం భాసితన్తి అత్థో. **అసక్ఖి ఖో భగవా పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ సఞ్ఞాపేతున్తి** "అహం బుద్ధో"తి జానాపేతుం అసక్ఖి.

౧౩. **చక్ఖుకరణీతి** పఞ్ఞాచక్ఖుం సన్ధాయాహ. ఇతో పరం సబ్బం పదత్థతో ఉత్తానమేవ. అధిప్పాయానుసన్ధియోజనాదిభేదతో పన పపఞ్చసూదనియా మజ్ఝిమట్ఠకథాయం వుత్తనయేన వేదితబ్బం. ఇతో పట్ఠాయ హి అతివిత్థారభీరుకస్స మహాజనస్స చిత్తం అనురక్ఖన్తా సుత్తన్తకథం అవణ్ణయిత్వా వినయకథంయేవ వణ్ణయిస్సామ.

౧౭. **సావ తస్స ఆయస్మతో ఉపసమ్పదా అహోసీతి** ఆసాళ్హీపుణ్ణమాయ అట్ఠారసహి దేవతాకోటీహి సద్ధిం సోతాపత్తిఫలే పతిట్ఠితస్స "ఏహి భిక్ఖూ"తి భగవతో వచనేన అభినిప్ఫన్నా సావ తస్స ఆయస్మతో **ఏహిభిక్ఖూపసమ్పదా** అహోసి.

౧౮. **అథ ఖో ఆయస్మతో చ వప్పస్సాతి** ఆదిమ్హి వప్పత్థేరస్స పాటిపదదివసే ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది, భద్దియత్థేరస్స దుతియదివసే, మహానామత్థేరస్స తతియదివసే, అస్సజిత్థేరస్స చతుత్థియన్తి. ఇమేసఞ్చ పన భిక్ఖూనం కమ్మట్ఠానేసు ఉప్పన్నమలవిసోధనత్థం భగవా అన్తోవిహారేయేవ అహోసి. ఉప్పన్నే ఉప్పన్నే కమ్మట్ఠానమలే ఆకాసేన గన్త్వా మలం వినోదేసి. పక్ఖస్స పన పఞ్చమియం సబ్బే తే ఏకతో సన్నిపాతేత్వా అనత్తసుత్తేన ఓవది. తేన వుత్తం "**అథ ఖో భగవా పఞ్చవగ్గియే**"తిఆది.

౨౮. తేన ఖో పన సమయేన ఛ లోకే అరహన్తో హోన్తీతి పఞ్చమియా పక్ఖస్స లోకస్మిం ఛ మనుస్సా అరహన్తో హోన్తీతి అత్థో.

పఞ్చవగ్గియకథా నిట్ఠితా.

పబ్బజ్జాకథా

౩౧. పుబ్బానుపుబ్బకానన్తి పవేణివసేన పోరాణానుపోరాణానన్తి అత్థో. **తేన ఖో పన సమయేన ఏకసట్ఠి లోకే అరహన్తో హోన్తీ**తి పురిమా ఛ ఇమే చ పఞ్చపణ్ణాసాతి అన్తేవాసిమ్హియేవ ఏకసట్ఠి మనుస్సా అరహన్తో హోన్తీతి అత్థో.

తత్ర యసఆదీనం కులపుత్తానం అయం పుబ్బయోగో – అతీతే కిర పఞ్చపణ్ణాసజనా సహాయకా వగ్గబన్ధేన పుఞ్ఞాని కరోన్తా అనాథసరీరాని పటిజగ్గన్తా విచరన్తి, తే ఏకదివసం గబ్భినిం ఇత్థిం కాలంకతం దిస్వా “ఝాపేస్సామా”తి సుసానం నీహరింసు. తేసు పఞ్చ జనే “తుమ్హే ఝాపేథా”తి సుసానే ఠపేత్వా సేసా గామం పవిట్ఠా. యసో దారకో తం సరీరం విజ్ఝిత్వా పరివత్తేత్వా చ ఝాపయమానో అసుభసఞ్ఞం పటిలభి. సో ఇతరేసమ్పి చతున్నం జనానం “పస్సథ భో ఇమం అసుచిం పటికూల”న్తి దస్సేసి. తేపి తత్థ అసుభసఞ్ఞం పటిలభింసు. తే పఞ్చపి జనా గామం గన్త్వా సేససహాయకానం కథయింసు. యసో పన దారకో గేహమ్పి గన్త్వా మాతాపితూనఞ్చ భరియాయ చ కథేసి. తే సబ్బేపి అసుభం భావయింసు. అయమేతేసం పుబ్బయోగో. తేనాయస్మతో యసస్స నాటకజనేసు సుసానసఞ్ఞాయేవ ఉప్పజ్జి, తాయేవ చ ఉపనిస్సయసమ్పత్తియా సబ్బేసం విసేసాధిగమో నిబ్బత్తీతి.

అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసీతి భగవా యావ పచ్ఛిమకత్తికపుణ్ణమా, తావ బారాణసియం విహరన్తో ఏకదివసం తే ఖీణాసవే సట్ఠి భిక్ఖూ ఆమన్తేసి.

౩౨. దిబ్బా నామ దిబ్బేసు విసయేసు లోభపాసా. **మానుసా** నామ మానుసకేసు విసయేసు లోభపాసా. **మా ఏకేన ద్వే**తి ఏకేన మగ్గేన ద్వే మా అగమిత్థ. **అస్సవనతా**తి అస్సవనతాయ. **పరిహాయన్తీ**తి అనధిగతం నాధిగచ్ఛన్తా విసేసాధిగమతో పరిహాయన్తి.

౩౩. అన్తకాతి లామక హీనసత్త. **అన్తలిక్ఖచరో**తి రాగపాసం సన్ధాయాహ. తఞ్హి సో “అన్తలిక్ఖచరో”తి మన్త్వా ఆహ.

౩౪. నానాదిసా నానాజనపదాతి నానాదిసతో చ నానాజనపదతో చ. **అనుజానామి భిక్ఖవే తుమ్హేవ దాని తాసు తాసు దిసాసు తేసు తేసు జనపదేసు పబ్బాజేథా**తిఆదిమ్హి పబ్బజ్జాపేక్ఖం కులపుత్తం పబ్బాజేన్తేన యే పరతో “న భిక్ఖవే పఞ్చహి ఆబాధేహి ఫుట్ఠో పబ్బాజేతబ్బో”తిఆదిం కత్వా యావ “న అన్ధమూగబధిరో పబ్బాజేతబ్బో”తి ఏవం పటిక్ఖిత్తా పుగ్గలా, తే వజ్జేత్వా పబ్బజ్జాదోసవిరహితో పుగ్గలో పబ్బాజేతబ్బో. సోపి చ మాతాపితూహి అనుఞ్ఞాతోయేవ. తస్స అనుజాననలక్ఖణం “న భిక్ఖవే అననుఞ్ఞాతో మాతాపితూహి పుత్తో పబ్బాజేతబ్బో, యో పబ్బాజేయ్య, ఆపత్తి దుక్కటస్సా”తి ఏతస్మిం సుత్తే వణ్ణయిస్సామ.

ఏవం పబ్బజ్జాదోసవిరహితం మాతాపితూహి అనుఞ్ఞాతం పబ్బాజేన్తేనాపి చ సచే అచ్ఛిన్నకేసో హోతి, ఏకసీమాయ చ అఞ్ఞోపి భిక్ఖూ అత్థి, కేసచ్ఛేదనత్థాయ భణ్డుకమ్మం ఆపుచ్ఛితబ్బం. తస్స ఆపుచ్ఛనాకారం “అనుజానామి, భిక్ఖవే, సఙ్ఘం

అపలోకేతుం భణ్డుకమ్మాయా”తి ఏత్థ వణ్ణయిస్సామ. సచే ఓకాసో హోతి, సయం పబ్బాజేతబ్బో. సచే ఉద్దేసపరిపుచ్ఛాదీహి బ్యావటో హోతి, ఓకాసం న లభతి, ఏకో దహరభిక్ఖు వత్తబ్బో “ఏతం పబ్బాజేహీ”తి. అవుత్తోపి చే దహరభిక్ఖు ఉపజ్ఝాయం ఉద్దిస్స పబ్బాజేతి, వట్టతి. సచే దహరభిక్ఖు నత్థి, సామణేరోపి వత్తబ్బో “ఏతం ఖణ్డసీమం నేత్వా పబ్బాజేత్వా కాసాయాని అచ్ఛాదేత్వా ఏహీ”తి. సరణాని పన సయం దాతబ్బాని. ఏవం భిక్ఖునావ పబ్బజితో హోతి. పురిసఞ్హి భిక్ఖుతో అఞ్ఞో పబ్బాజేతుం న లభతి, మాతుగామం భిక్ఖునితో అఞ్ఞో. సామణేరో పన సామణేరీ వా ఆణత్తియా కాసాయాని దాతుం లభతి. కేసోరోపనం యేన కేనచి కతం సుకతం.

సచే పన భబ్బరూపో హోతి సహేతుకో ఞాతో యసస్సీ కులపుత్తో, ఓకాసం కత్వాపి సయమేవ పబ్బాజేతబ్బో. “మత్తికాముట్ఠిం గహేత్వా న్హాయిత్వా కేసే తేమేత్వా ఆగచ్ఛాహీ”తి చ పన న విస్సజ్జేతబ్బో. పబ్బజితుకామానఞ్హి పఠమం బలవఉస్సాహో హోతి, పచ్ఛా పన కాసాయాని చ కేసహరణసత్థకఞ్చ దిస్వా ఉత్రసన్తి, ఏత్తోయేవ పలాయన్తి, తస్మా సయమేవ నహానతిత్థం నేత్వా సచే నాతిదహరో హోతి, “నహాహీ”తి వత్తబ్బో. కేసా పనస్స సయమేవ మత్తికం గహేత్వా ధోవితబ్బా. దహరకుమారకో పన సయం ఉదకం ఓతరిత్వా గోమయమత్తికాహి ఘంసిత్వా నహాపేతబ్బో. సచేపిస్స కచ్ఛు వా పిళకా వా హోన్తి, యథా మాతా పుత్తం న జిగుచ్ఛతి , ఏవమేవ అజిగుచ్ఛన్తేన సాధుకం హత్థపాదసీసాని ఘంసిత్వా నహాపేతబ్బో. కస్మా? ఏత్తకేన హి ఉపకారేన కులపుత్తా ఆచరియుపజ్ఝాయేసు చ సాసనే చ బలవసినేహా తిబ్బగారవా అనివత్తిధమ్మా హోన్తి, ఉప్పన్నం అనభిరతిం వినోదేత్వా థేరభావం పాపుణన్తి, కతఞ్ఞూ కతవేదినో హోన్తి.

ఏవం నహాపనకాలే పన కేసమస్సుం ఓరోపనకాలే వా “త్వం ఞాతో యసస్సీ, ఇదాని మయం తం నిస్సాయ పచ్చయేహి న కిలమిస్సామా”తి న వత్తబ్బో, అఞ్ఞాపి అనియ్యానికకథా న కథేతబ్బా. అథ ఖ్వస్స “ఆవుసో, సుట్ఠు ఉపధారేహి సతిం ఉపట్ఠాపేహీ”తి వత్వా తచపఞ్చకకమ్మట్ఠానం ఆచిక్ఖితబ్బం, ఆచిక్ఖన్తేన చ వణ్ణసణ్ఠానగన్ధాసయోకాసవసేన అసుచిజేగుచ్ఛపటికూలభావం నిజ్జీవనిస్సత్తభావం వా పాకటం కరోన్తేన ఆచిక్ఖితబ్బం. సచే హి సో పుబ్బే మద్దితసఙ్ఖారో హోతి భావితభావనో, కణ్టకవేధాపేక్ఖో వియ పరిపక్కగణ్డో, సూరియుగ్గమనాపేక్ఖం వియ చ పరిణతపదుమం, అథస్స ఆరద్ధమత్తే కమ్మట్ఠానమనసికారే ఇన్దాసని వియ పబ్బతే కిలేసపబ్బతే చుణ్ణయమానంయేవ ఞాణం పవత్తతి, ఖురగ్గేయేవ అరహత్తం పాపుణాతి. యే హి కేచి ఖురగ్గే అరహత్తం పత్తా, సబ్బే తే ఏవరూపం సవనం లభిత్వా కల్యాణమిత్తేన ఆచరియేన దిన్ననయం నిస్సాయ నో అనిస్సాయ. తస్మాస్స ఆదితోవ ఏవరూపీ కథా కథేతబ్బాతి.

కేసేసు పన ఓరోపితేసు హలిద్దిచుణ్ణేన వా గన్ధచుణ్ణేన వా సీసఞ్చ సరీరఞ్చ ఉబ్బట్టేత్వా గిహిగన్ధం అపనేత్వా కాసాయాని తిక్ఖత్తుం వా ద్విక్ఖత్తుం వా సకిం వా పటిగ్గాహేతబ్బో. అథాపిస్స హత్థే అదత్వా ఆచరియో వా ఉపజ్ఝాయో వా సయమేవ అచ్ఛాదేతి, వట్టతి. సచేపి అఞ్ఞం దహరం వా సామణేరం వా ఉపాసకం వా ఆణాపేతి “ఆవుసో, ఏతాని కాసాయాని గహేత్వా ఏతం అచ్ఛాదేహీ”తి తంయేవ వా ఆణాపేతి “ఏతాని గహేత్వా అచ్ఛాదేహీ”తి సబ్బం వట్టతి. సబ్బం తేన భిక్ఖునావ దిన్నం హోతి.

యం పన నివాసనం వా పారుపనం వా అనాణత్తియా నివాసేతి వా పారుపతి వా, తం అపనేత్వా పున దాతబ్బం. భిక్ఖునా హి సహత్థేన వా ఆణత్తియా వా దిన్నమేవ కాసావం వట్టతి, అదిన్నం న వట్టతి, సచేపి తస్సేవ సన్తకం హోతి, కో పన వాదో ఉపజ్ఝాయమూలకే! అయం ‘‘**పఠమం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదాపేత్వా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కారాపేత్వా**’’తి ఏత్థ వినిచ్ఛయో.

భిక్ఖూనం పాదే వన్దాపేత్వాతి యే తత్థ సన్నిపతితా భిక్ఖూ, తేసం పాదే వన్దాపేత్వా; అథ సరణగ్గహణత్థం ఉక్కుటికం నిసీదాపేత్వా అఞ్జలిం పగ్గణ్హాపేత్వా ఏవం వదేహీతి వత్తబ్బో. "యమహం వదామి, తం వదేహీ"తి వత్తబ్బో. అథస్స ఉపజ్ఝాయేన వా ఆచరియేన వా "బుద్ధం సరణం గచ్ఛామీ"తిఆదినా నయేన సరణాని దాతబ్బాని యథావుత్తపటిపాటియావ న ఉప్పటిపాటియా. సచే హి ఏకపదమ్పి ఏకక్ఖరమ్పి ఉప్పటిపాటియా దేతి, బుద్ధం సరణంయేవ వా తిక్ఖత్తుం దత్వా పున ఇతరేసు ఏకేకం తిక్ఖత్తుం దేతి, అదిన్నాని హోన్తి సరణాని.

ఇమఞ్చ పన సరణగమనూపసమ్పదం పటిక్ఖిపిత్వా అనుఞ్ఞాతఉపసమ్పదా ఏకతో సుద్ధియా వట్టతి. సామణేరపబ్బజ్జా పన ఉభతోసుద్ధియావ వట్టతి, నో ఏకతో సుద్ధియా. తస్మా ఉపసమ్పదాయ సచే ఆచరియో ఞత్తిదోసఞ్చేవ కమ్మవాచాదోసఞ్చ వజ్జేత్వా కమ్మం కరోతి, సుకతం హోతి. పబ్బజ్జాయ పన ఇమాని తీణి సరణాని బుకారధకారాదీనం బ్యఞ్జనానం ఠానకరణసమ్పదం అహాపేన్తేనేవ ఆచరియేనపి అన్తేవాసికేనపి వత్తబ్బాని. సచే ఆచరియో వత్తుం సక్కోతి, అన్తేవాసికో న సక్కోతి; అన్తేవాసికో వా సక్కోతి, ఆచరియో న సక్కోతి; ఉభోపి వా న సక్కోన్తి, న వట్టతి. సచే పన ఉభోపి సక్కోన్తి, వట్టతి.

ఇమాని చ పన దదమానేన "బుద్ధం సరణం గచ్ఛామీ"తి ఏవం ఏకసమ్బన్ధాని అనునాసికన్తాని వా కత్వా దాతబ్బాని, "బుద్ధం సరణం గచ్ఛామీ"తి ఏవం విచ్ఛిన్దిత్వా మకారన్తాని వా కత్వా దాతబ్బాని. **అన్ధకట్ఠకథాయం** నామం సావేత్వా "అహం భన్తే బుద్ధరక్ఖితో యావజీవం బుద్ధం సరణం గచ్ఛామీ"తి వుత్తం, తం ఏకఅట్ఠకథాయమ్పి నత్థి, పాళియమ్పి న వుత్తం, తేసం రుచిమత్తమేవ, తస్మా న గహేతబ్బం. న హి తథా అవదన్తస్స సరణం కుప్పతీతి.

అనుజానామి భిక్ఖవే ఇమేహి తీహి సరణగమనేహి పబ్బజ్జం ఉపసమ్పదన్తి ఇమేహి బుద్ధం సరణం గచ్ఛామీతిఆదీహి ఏవం తిక్ఖత్తుం ఉభతోసుద్ధియా వుత్తేహి తీహి సరణగమనేహి పబ్బజ్జఞ్చేవ ఉపసమ్పదఞ్చ అనుజానామీతి అత్థో. తత్థ యస్మా ఉపసమ్పదా పరతో పటిక్ఖిత్తా, తస్మా సా ఏతరహి సరణమత్తేనేవ న రుహతి. పబ్బజ్జా పన యస్మా పరతో "అనుజానామి, భిక్ఖవే, ఇమేహి తీహి సరణగమనేహి సామణేరపబ్బజ్జ"న్తి అనుఞ్ఞాతా ఏవ, తస్మా సా ఏతరహిపి సరణమత్తేనేవ రుహతి. ఏత్తావతా హి సామణేరభూమియం పతిట్ఠితో హోతి.

సచే పనేస మతిమా హోతి పణ్డితజాతికో, అథస్స తస్మింయేవ ఠానే సిక్ఖాపదాని ఉద్దిసితబ్బాని. కథం? యథా భగవతా ఉద్దిట్ఠాని. వుత్తఞ్హేతం –

> "అనుజానామి , భిక్ఖవే, సామణేరానం దస సిక్ఖాపదాని, తేసు చ సామణేరేహి సిక్ఖితుం. పాణాతిపాతా వేరమణీ, అదిన్నాదానా వేరమణీ, అబ్రహ్మచరియా వేరమణీ, ముసావాదా వేరమణీ, సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ, వికాలభోజనా వేరమణీ, నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనా వేరమణీ, మాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానా వేరమణీ, ఉచ్చాసయనమహాసయనా వేరమణీ, జాతరూపరజతపటిగ్గహణా వేరమణీ"తి (మహావ. ౧౦౬).

అన్ధకట్ఠకథాయం పన "అహం, భన్తే, ఇత్థన్నామో యావజీవం పాణాతిపాతా వేరమణిసిక్ఖాపదం

సమాదియామీ"తి ఏవం సరణదానం వియ సిక్ఖాపదదానమ్పి వుత్తం, తం నేవ పాళియం న అట్ఠకథాసు అత్థి, తస్మా యథాపాళియావ ఉద్దిసితబ్బాని. పబ్బజ్జా హి సరణగమనేహేవ సిద్ధా, సిక్ఖాపదాని పన కేవలం సిక్ఖాపరిపూరణత్థం జానితబ్బాని. తస్మా తాని పాళియం ఆగతనయేన ఉగ్గహేతుం అసక్కోన్తస్స యాయ కాయచి భాసాయ అత్థవసేనపి ఆచిక్ఖితుం వట్టతి. యావ పన అత్తనా సిక్ఖితబ్బసిక్ఖాపదాని న జానాతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణట్ఠాననిసజ్జాదీసు పానభోజనాదివిధిమ్హి చ న కుసలో హోతి, తావ భోజనసాలం వా సలాకభాజనట్ఠానం వా అఞ్ఞం వా తథారూపట్ఠానం న పేసేతబ్బో, సన్తికావచరోయేవ కాతబ్బో, బాలదారకో వియ పటిజగ్గితబ్బో, సబ్బమస్స కప్పియాకప్పియం ఆచిక్ఖితబ్బం, నివాసనపారుపనాదీసు ఆభిసమాచారికేసు వినేతబ్బో. తేనాపి "అనుజానామి, భిక్ఖవే, దసహఙ్గేహి సమన్నాగతం సామణేరం నాసేతు"న్తి (మహావ. ౧౦౮) ఏవం పరతో వుత్తాని దస నాసనఙ్గాని ఆరకా పరివజ్జేత్వా ఆభిసమాచారికం పరిపూరేన్తేన దసవిధే సీలే సాధుకం సిక్ఖితబ్బన్తి.

పబ్బజ్జాకథా నిట్ఠితా.

దుతియమారకథా

౩౭. **మయ్హం ఖో భిక్ఖవే**తి మయా ఖోతి అత్థో. అథ వా యో మయ్హం యోనిసో మనసికారో, తేన హేతునాతి అత్థో. పున **అనుప్పత్తా**తి ఏత్థ విభత్తిం పరిణామేత్వా మయాతి వత్తబ్బం.

దుతియమారకథా నిట్ఠితా.

భద్దవగ్గియకథా

౩౮. **భద్దవగ్గియా**తి తే కిర రాజకుమారా రూపేన చ చిత్తేన చ భద్దకా వగ్గబన్ధేన చ విచరన్తి, తస్మా "భద్దవగ్గియా"తి వుచ్చన్తి. **తేన హి వో**తి ఏత్థ వోకారో నిపాతమత్తో. **ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాదీ**తి కేసఞ్చి సోతాపత్తిమగ్గో, కేసఞ్చి సకదాగామిమగ్గో, కేసఞ్చి అనాగామిమగ్గో ఉదపాది. తయోపి హి ఏతే మగ్గా "ధమ్మచక్ఖూ"తి వుచ్చన్తి. తే కిర తుణ్డిలజాతకే తింసధుత్తా అహేసుం, అథ తుణ్డిలోవాదం సుత్వా పఞ్చసీలాని రక్ఖింసు; ఇదం నేసం పుబ్బకమ్మం.

భద్దవగ్గియకథా నిట్ఠితా.

ఉరువేలపాటిహారియకథా

౩౯. **పముఖో**తి పుబ్బఙ్గమో. **పామోక్ఖో**తి ఉత్తమో విసుద్ధపఞ్ఞో.

౪౦. **అనుపహచ్చా**తి అవినాసేత్వా. **తేజసా తేజ**న్తి అత్తనో తేజేన నాగస్స తేజం. **పరియాదియేయ్య**న్తి అభిభవేయ్యం, వినాసేయ్యం వాతి. **మక్ఖ**న్తి కోధం. **నత్వేవ చ ఖో అరహా యథా అహ**న్తి అత్తానం "అరహా అహ"న్తి మఞ్ఞమానో వదతి.

౪౩. **నేరఞ్జరాయం భగవా**తిఆదికా గాథాయో పచ్ఛా పక్ఖిత్తా.

౪౪-౯. **విస్సజ్జేయ్యన్తి** సుక్ఖాపనత్థాయ పసారేత్వా ఠపేయ్యన్తి అత్థో. "భన్తే ఆహార హత్థ"న్తి ఏవం వదన్తో వియ ఓణతోతి **ఆహారహత్థో. ఉయ్యోజేత్వాతి** విస్సజ్జేత్వా. **మన్దాముఖియోతి** అగ్గిభాజనాని వుచ్చన్తి.

౫౧. **చిరపటికాతి** చిరకాలతో పట్ఠాయ.

౫౨. **కేసమిస్సన్తి**ఆదీసు కేసా ఏవ కేసమిస్సం. ఏస నయో సబ్బత్థ. **ఖారికాజన్తి** ఖారిభారో.

ఉరువేలపాటిహారియకథా నిట్ఠితా.

బిమ్బిసారసమాగమకథా

౫౫. **లట్ఠివనేతి** తాలుయ్యానే. **సుప్పతిట్ఠే చేతియేతి** అఞ్ఞతరస్మిం వటరుక్ఖే; తస్స కిరేతం నామం. **ద్వాదసనహుతేహీతి** ఏత్థ ఏకం నహుతం దససహస్సాని. **అజ్ఝభాసీతి** తేసం కఙ్ఖాచ్ఛేదనత్థం అభాసి.

కిసకోవదానోతి తాపసచరియాయ కిససరీరత్తా "కిసకో"తి లద్ధనామానం తాపసానం ఓవాదకో అనుసాసకో సమానోతి అత్థో. అథ వా సయం కిసకో తాపసో సమానో వదానో చ అఞ్ఞే ఓవదన్తో అనుసాసన్తోతిపి అత్థో. **కథం పహీనన్తి** కేన కారణేన పహీనం. ఇదం వుత్తం హోతి – "త్వం ఉరువేలవాసిఅగ్గిపరిచారకానం తాపసానం సయం ఓవాదాచరియో సమానో కిం దిస్వా పహాసి, పుచ్ఛామి తం ఏతమత్థం కేన కారణేన తవ అగ్గిహుత్తం పహీన"న్తి.

దుతియగాథాయ అయమత్థో – ఏతే రూపాదికే కామే ఇత్థియో చ యఞ్ఞా అభివదన్తి, స్వాహం ఏతం సబ్బమ్పి రూపాదికం కామప్పభేదం ఖన్ధుపధీసు మలన్తి ఞత్వా యస్మా ఇమే యిట్ఠహుతప్పభేదా యఞ్ఞా మలమేవ వదన్తి, తస్మా న యిట్ఠే న హుతే అరఞ్జిం; యిట్ఠే వా హుతే వా నాభిరమిన్తి అత్థో.

తతియగాథాయ – **అథ కోచరహీతి** అథ క్వచరహి. సేసం ఉత్తానమేవ.

చతుత్థగాథాయ – **పదన్తి** నిబ్బానపదం. సన్తసభావతాయ **సన్తం**. ఉపధీనం అభావేన **అనుపధికం**. రాగకిఞ్చనాదీనం అభావేన **అకిఞ్చనం**. తీసు భవేసు అలగ్గతాయ యం కామభవం యఞ్ఞా వదన్తి, తస్మిమ్పి కామభవే అసత్తం. జాతిజరామరణానం అభావేన **అనఞ్ఞథాభావిం**. అత్తనా భావితేన మగ్గేనేవ అధిగన్తబ్బం, న అఞ్ఞేన కేనచి అధిగమేతబ్బన్తి **అనఞ్ఞనేయ్యం**. యస్మా ఈదిసం పదమద్దసం, తస్మా న యిట్ఠే న హుతే అరఞ్జిం. తేన కిం దస్సేతి? యో అహం దేవమనుస్సలోకసమ్పత్తిసాధకే న యిట్ఠే న హుతే అరఞ్జిం, సో కిం వక్ఖామి "ఏత్థ నామ మే దేవమనుస్సలోకే రతో మనో"తి.

౫౬. ఏవం సబ్బలోకే అనభిరతిభావం పకాసేత్వా అథ ఖో ఆయస్మా ఉరువేలకస్సపో "సావకోహమస్మీ"తి ఏవం భగవతో సావకభావం పకాసేసి. తఞ్చ ఖో ఆకాసే వివిధాని పాటిహారియాని దస్సేత్వా. **ధమ్మచక్ఖున్తి** సోతాపత్తిమగ్గఞాణం.

౫౭. **అస్సాసకాతి** ఆసీసనా; పత్థనాతి అత్థో. **ఏసాహం భన్తేతి** ఏత్థ పన కిఞ్చాపి మగ్గప్పటివేధేనేవస్స సిద్ధం సరణగమనం, తత్థ పన నిచ్ఛయగమనమేవ గతో, ఇదాని వాచాయ అత్తసన్నియ్యాతనం కరోతి. మగ్గవసేనేవాయం నియతసరణతం పత్తో, తం పరేసం వాచాయ పాకటం కరోన్తో పణిపాతగమనఞ్చ గచ్ఛన్తో ఏవం వదతి.

౩౮. **సిఙ్గీనిక్ఖసవణ్ణో**తి సిఙ్గీసువణ్ణనిక్ఖేన సమానవణ్ణో. **దసవాసో**తి దససు అరియవాసేసు వుత్థవాసో. **దసధమ్మవిదూ**తి దసకమ్మపథవిదూ. **దసభి చుపేతో**తి దసహి అసేక్ఖేహి అఙ్గేహి ఉపేతో. **సబ్బధిదన్తో**తి సబ్బేసు దన్తో; భగవతో హి చక్ఖుఆదీసు కిఞ్చి అదన్తం నామ నత్థి.

౩౯. **భగవన్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం ఏకమన్తం నిసీదీ**తి భగవన్తం భుత్తవన్తం పత్తతో చ అపనీతపాణిం సల్లక్ఖేత్వా ఏకస్మిం పదేసే నిసీదీతి అత్థో. **అత్థికాన**న్తి బుద్ధాభివాదనగమనేన చ ధమ్మసవనేన చ అత్థికానం. **అభిక్కమనీయ**న్తి అభిగన్తుం సక్కుణేయ్యం. **అప్పాకిణ్ణ**న్తి అనాకిణ్ణం. **అప్పసద్ద**న్తి వచనసద్దేన అప్పసద్దం. **అప్పనిగ్ఘోస**న్తి నగరనిగ్ఘోససద్దేన అప్పనిగ్ఘోసం. **విజనవాత**న్తి అనుసఞ్చరణజనస్స సరీరవాతేన విరహితం. "విజనవాద"న్తిపి పాఠో; అన్తో జనవాదేన రహితన్తి అత్థో. "విజనపాత"న్తిపి పాఠో; జనసఞ్చారవిరహితన్తి అత్థో. **మనుస్సరాహసేయ్యక**న్తి మనుస్సానం రహస్సకిరియట్ఠానియం. **పటిసల్లానసారుప్ప**న్తి వివేకానురూపం.

విమ్బిసారసమాగమకథా నిట్ఠితా.

సారిపుత్తమోగ్గల్లానపబ్బజ్జాకథా

౬౦. **సారిపుత్తమోగ్గల్లానా**తి సారిపుత్తో చ మోగ్గల్లానో చ. **తేహి కతికా కతా హోతి ''యో పఠమం అమతం అధిగచ్ఛతి, సో ఆరోచేతూ''**తి తే కిర ఉభోపి గిహికాలే ఉపతిస్సో కోలితోతి ఏవం పఞ్ఞాయమాననామా అడ్ఢతేయ్యసతమాణవకపరివారా గిరగ్గసమజ్జం అగమంసు. తత్ర నేసం మహాజనం దిస్వా ఏతదహోసి – "అయం నామ ఏవం మహాసత్తనికాయో అప్పత్తే వస్ససతే మరణముఖే పతిస్సతీ"తి. అథ ఉభోపి ఉట్ఠితాయ పరిసాయ అఞ్ఞమఞ్ఞం పుచ్ఛిత్వా ఏకజ్ఝాసయా పచ్చుపట్ఠితమరణసఞ్ఞా సమ్మన్తయింసు "సమ్మ, మరణే సతి అమతేనాపి భవితబ్బం, హన్ద మయం అమతం పరియేసామా"తి అమతపరియేసనత్థం సఞ్చయస్స ఛన్నపరిబ్బాజకస్స సన్తికే సపరిసా పబ్బజిత్వా కతిపాహేనేవ తస్స ఞాణవిసయే పారం గన్త్వా అమతం అపస్సన్తా పుచ్ఛింసు "కిం ను ఖో, ఆచరియ, అఞ్ఞోపేత్థ సారో అత్థీ"తి? "నత్థావుసో, ఏత్తకమేవ ఇద"న్తి చ సుత్వా "తుచ్ఛం ఇదం ఆవుసో నిస్సారం, యో దాని అమ్హేసు పఠమం అమతం అధిగచ్ఛతి, సో ఇతరస్స ఆరోచేతూ"తి కతికం అకంసు. తేన వుత్తం – "తేహి కతికా కతా హోతీ"తిఆది.

పాసాదికేన అభిక్కన్తేనాతిఆదీసు ఇత్థమ్భూతలక్ఖణే కరణవచనం వేదితబ్బం. **అత్థికేహి ఉపఞ్ఞాతం మగ్గ**న్తి ఏతం అనుబన్ధనస్స కారణవచనం; ఇదఞ్హి వుత్తం హోతి – "యంనూనాహం ఇమం భిక్ఖుం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధేయ్యం, కస్మా ? యస్మా ఇదం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధనం నామ అత్థికేహి ఉపఞ్ఞాతం మగ్గం ఞాతో చేవ ఉపగతో చ మగ్గో"తి అత్థో. అథ వా అత్థికేహి అమ్హేహి "మరణే సతి అమతేనాపి భవితబ్బ"న్తి ఏవం కేవలం అత్థీతి ఉపఞ్ఞాతం నిబ్బానం నామ, తం మగ్గన్తో పరియేసన్తోతి ఏవమ్పేత్థ అత్థో దట్ఠబ్బో.

పిణ్డపాతం ఆదాయ పటిక్కమీతి సుదిన్నకణ్డే వుత్తప్పకారం అఞ్ఞతరం కుట్టమూలం ఉపసఙ్కమిత్వా నిసీది. సారిపుత్తోపి ఖో "అకాలో ఖో తావ పఞ్హం పుచ్ఛితు"న్తి కాలం ఆగమయమానో ఏకమన్తం ఠత్వా వత్తపటిపత్తిపూరణత్థం కతభత్తకిచ్చస్స థేరస్స అత్తనో కమణ్డలుతో ఉదకం దత్వా ధోతహత్థపాదేన థేరేన సద్ధిం పటిసన్థారం కత్వా పఞ్హం పుచ్ఛి. తేన వుత్తం – "అథ ఖో సారిపుత్తో పరిబ్బాజకో"తిఆది. **న తాహం సక్కోమీ**తి న తే అహం సక్కోమి. ఏత్థ చ

పటిసమ్భిదాప్పత్తో థేరో న ఏత్తకం న సక్కోతి. అథ ఖో ఇమస్స ధమ్మగారవం ఉప్పాదేస్సామీతి సబ్బాకారేన బుద్ధవిసయే అవిసయభావం గహేత్వా ఏవమాహ.

యే ధమ్మా హేతుప్పభవాతి హేతుప్పభవా నామ పఞ్చక్ఖన్ధా; తేనస్స దుక్ఖసచ్చం దస్సేతి. **తేసం హేతుం తథాగతో ఆహా**తి తేసం హేతు నామ సముదయసచ్చం; తఞ్చ తథాగతో ఆహాతి దస్సేతి. **తేసఞ్చ యో నిరోధో**తి తేసం ఉభిన్నమ్పి సచ్చానం యో అప్పవత్తినిరోధో; తఞ్చ తథాగతో ఆహాతి అత్థో. తేనస్స నిరోధసచ్చం దస్సేతి. మగ్గసచ్చం పనేత్థ సరూపతో అదస్సితమ్పి నయతో దస్సితం హోతి, నిరోధే హి వుత్తే తస్స సమ్పాపకో మగ్గో వుత్తోవ హోతి. అథ వా **తేసఞ్చ యో నిరోధో**తి ఏత్థ తేసం యో నిరోధో చ నిరోధుపాయో చాతి ఏవం ద్వేపి సచ్చాని దస్సితాని హోన్తీతి. ఇదాని తమేవత్థం పటిపాదేన్తో ఆహ – ''**ఏవంవాదీ మహాసమణో**''తి.

ఏసేవ ధమ్మో యది తావదేవాతి సచేపి ఇతో ఉత్తరి నత్థి, ఏత్తకమేవ ఇదం సోతాపత్తిఫలమత్తమేవ పత్తబ్బం, తథాపి ఏసో ఏవ ధమ్మోతి అత్థో. **పచ్చబ్యత్థ పదమసోక**న్తి యం మయం పరియేసమానా విచరామ, తం పదమసోకం పటివిద్ధాత్థ తుమ్హే; పత్తం తం తుమ్హేహీతి అత్థో. **అదిట్ఠం అబ్భతీతం బహుకేహి కప్పనహుతేహీ**తి అమ్హేహి నామ ఇదం పదం బహుకేహి కప్పనహుతేహి అదిట్ఠమేవ అబ్భతీతం; ఇతి తస్స పదస్స అదిట్ఠభావేన దీఘరత్తం అత్తనో మహాజానిభావం దీపేతి.

౬౨. గమ్భీరే ఞాణవిసయేతి గమ్భీరే చేవ గమ్భీరస్స చ ఞాణస్స విసయభూతే. **అనుత్తరే ఉపధిసఙ్ఖయే**తి నిబ్బానే. **విముత్తే**తి తదారమ్మణాయ విముత్తియా విముత్తే. **బ్యాకాసీ**తి "ఏతం మే సావకయుగం భవిస్సతి అగ్గం భద్దయుగ"న్తి వదన్తో సావకపారమిఞ్ఞాణే బ్యాకాసి. **సావ తేసం ఆయస్మన్తానం ఉపసమ్పదా అహోసీ**తి సా ఏహిభిక్ఖూపసమ్పదాయేవ తేసం ఉపసమ్పదా అహోసి. ఏవం ఉపసమ్పన్నేసు చ తేసు మహామోగ్గల్లానత్థేరో సత్తహి దివసేహి అరహత్తే పతిట్ఠితో, సారిపుత్తత్థేరో అడ్ఢమాసేన.

అతీతే కిర అనోమదస్సీ నామ బుద్ధో లోకే ఉదపాది. తస్స సరదో నామ తాపసో సకే అస్సమే నానాపుప్ఫేహి మణ్డపం కత్వా పుప్ఫాసనేయేవ భగవన్తం నిసీదాపేత్వా భిక్ఖుసఙ్ఘస్సాపి తథేవ మణ్డపం కత్వా పుప్ఫాసనాని పఞ్ఞపేత్వా అగ్గసావకభావం పత్థేసి. పత్థయిత్వా చ సిరీవడ్ఢస్స నామ సేట్ఠినో పేసేసి "మయా అగ్గసావకట్ఠానం పత్థితం, త్వమ్పి ఆగన్త్వా ఏకం ఠానం పత్థేహీ"తి. సేట్ఠి నీలుప్పలమణ్డపం కత్వా బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం, తత్థ భోజేత్వా దుతియసావకభావం పత్థేసి. తేసు సరదతాపసో సారిపుత్తత్థేరో జాతో, సిరీవడ్ఢో మహామోగ్గల్లానత్థేరోతి ఇదం నేసం పుబ్బకమ్మం.

౬౩. అపుత్తకతాయాతిఆదీసు యేసం పుత్తా పబ్బజన్తి, తేసం అపుత్తకతాయ. యాసం పతీ పబ్బజన్తి, తాసం **వేధబ్యాయ** విధవాభావాయ. ఉభయేనాపి **కులుపచ్ఛేదాయ. సఞ్చయానీ**తి సఞ్చయస్స అన్తేవాసికాని. **మగధానం గిరిబ్బజ**న్తి మగధానం జనపదస్స గిరిబ్బజం నగరం. **మహావీరా**తి మహావీరియవన్తో. **నయమానాన**న్తి నయమానేసు. భుమ్మత్థే సామివచనం, ఉపయోగత్థే వా. **కా ఉసూయా విజానత**న్తి ధమ్మేన నయన్తీతి ఏవం విజానన్తానం కా ఇస్సా.

సారిపుత్తమోగ్గల్లానపబ్బజ్జాకథా నిట్ఠితా.

ఉపజ్ఝాయవత్తకథా

౬౪-౫. అనుపజ్ఝాయకాతి వజ్జావజ్జం ఉపనిజ్ఝాయకేన గరునా విరహితా. **అనాకప్పసమ్పన్నాతి** న ఆకప్పేన సమ్పన్నా; సమణసారుప్పాచారవిరహితాతి అత్థో . **ఉపరిభోజనేతి** భోజనస్స ఉపరి. **ఉత్తిట్ఠపత్తన్తి** పిణ్డాయ చరణకపత్తం. తస్మిఞ్హి మనుస్సా ఉచ్ఛిట్ఠసఞ్ఞినో, తస్మా ఉత్తిట్ఠపత్తన్తి వుత్తం. అథ వా ఉట్ఠహిత్వా పత్తం ఉపనామేన్తీతి ఏవమ్పేత్థ అత్థో దట్ఠబ్బో. **అనుజానామి భిక్ఖవే ఉపజ్ఝాయన్తి** ఉపజ్ఝాయం గహేతుం అనుజానామీతి అత్థో. **పుత్తచిత్తం ఉపట్ఠపేస్సతీతి** పుత్తో మే అయన్తి ఏవం గేహస్సితపేమవసేన చిత్తం ఉపట్ఠపేస్సతి. ఏస నయో దుతియపదేపి. **సగారవా సప్పతిస్సాతి** గరుభావఞ్చేవ జేట్ఠకభావఞ్చ ఉపట్ఠపేత్వా. **సభాగవుత్తినోతి** సభాగజీవికా. **సాహూతి వాతిఆదీని** పఞ్చ పదాని ఉపజ్ఝాయభావసమ్పటిచ్ఛనవేవచనాని. **కాయేన విఞ్ఞాపేతీతి** ఏవం సద్ధివిహారికేన "ఉపజ్ఝాయో మే భన్తే హోహీ"తి తిక్ఖత్తుం వుత్తే సచే ఉపజ్ఝాయో "సాహూ"తిఆదీసు పఞ్చసు పదేసు యస్స కస్సచి పదస్స వసేన కాయేన వా వాచాయ వా కాయవాచాహి వా "గహితో తయా ఉపజ్ఝాయో"తి ఉపజ్ఝాయగ్గహణం విఞ్ఞాపేతి, గహితో హోతి ఉపజ్ఝాయో. ఇదమేవ హి ఏత్థ ఉపజ్ఝాయగ్గహణం, యదిదం ఉపజ్ఝాయస్స ఇమేసు పఞ్చసు పదేసు యస్స కస్సచి పదస్స వాచాయ వా సావనం కాయేన వా అత్థవిఞ్ఞాపనన్తి. కేచి పన సాధూతి సమ్పటిచ్ఛనం సన్ధాయ వదన్తి. న తం పమాణం, ఆయాచనదానమత్తేన హి గహితో హోతి ఉపజ్ఝాయో, న ఏత్థ సమ్పటిచ్ఛనం అఙ్గం. సద్ధివిహారికేనాపి న కేవలం ఇమినా మే పదేన ఉపజ్ఝాయో గహితోతి ఞాతుం వట్టతి. "అజ్జతగ్గే దాని థేరో మయ్హం భారో, అహమ్పి థేరస్స భారో"తి ఇదమ్పి ఞాతుం వట్టతి.

౬౬. తత్రాయం సమ్మావత్తనాతి యం వుత్తం సమ్మా వత్తితబ్బన్తి, తత్ర అయం సమ్మావత్తనా. **కాలస్సేవ ఉట్ఠాయ ఉపాహనా ఓముఞ్చిత్వాతి** సచస్స పచ్చూసకాలే చఙ్కమనత్థాయ వా ధోతపాదపరిహరణత్థాయ వా పటిముక్కా ఉపాహనా పాదగతా హోన్తి, తా కాలస్సేవ ఉట్ఠాయ అపనేత్వా. **దన్తకట్ఠం దాతబ్బన్తి** మహన్తం మజ్ఝిమం ఖుద్దకన్తి తీణి దన్తకట్ఠాని ఉపనేత్వా తతో యం తీణి దివసాని గణ్హాతి, చతుత్థదివసతో పట్ఠాయ తాదిసమేవ దాతబ్బం. సచే అనియమం కత్వా యం వా తం వా గణ్హాతి, అథ యాదిసం లభతి తాదిసం దాతబ్బం.

ముఖోదకం దాతబ్బన్తి సీతఞ్చ ఉణ్హఞ్చ ఉదకం ఉపనేత్వా తతో యం తీణి దివసాని వళఞ్జేతి, చతుత్థదివసతో పట్ఠాయ తాదిసమేవ ముఖధోవనోదకం దాతబ్బం. సచే అనియమం కత్వా యం వా తం వా గణ్హాతి, అథ యాదిసం లభతి తాదిసం దాతబ్బం. సచే దువిధమ్పి వళఞ్జేతి, దువిధమ్పి ఉపనేతబ్బం. ఉదకం ముఖధోవనట్ఠానే ఠపేత్వా వచ్చకుటితో పట్ఠాయ సమ్మజ్జితబ్బం. థేరే వచ్చకుటిం గతే పరివేణం సమ్మజ్జితబ్బం; ఏవం పరివేణం అసుఞ్ఞం హోతి. థేరే వచ్చకుటితో అనిక్ఖన్తేయేవ ఆసనం పఞ్ఞపేతబ్బం. సరీరకిచ్చం కత్వా ఆగన్త్వా తస్మిం నిసిన్నస్స "**సచే యాగు హోతీ**"తిఆదినా నయేన వుత్తవత్తం కాతబ్బం. **ఉక్లాపోతి** కేనచి కచవరేన సఙ్కిణ్ణో, సచే పన అఞ్ఞో కచవరో నత్థి, ఉదకఫుసితానేవ హోన్తి, హత్థేనపి పమజ్జితబ్బో.

సగుణం కత్వాతి ద్వే చీవరాని ఏకతో కత్వా, తా ఏకతో కతా ద్వేపి సఙ్ఘాటియో దాతబ్బా. సబ్బఞ్హి చీవరం సఙ్ఘటితత్తా "సఙ్ఘాటీ"తి వుచ్చతి. తేన వుత్తం – "సఙ్ఘాటియో దాతబ్బా"తి. **నాతిదూరే గన్తబ్బం నాచ్చాసన్నేతి** ఏత్థ సచే ఉపజ్ఝాయం నివత్తిత్వా ఓలోకేన్తం ఏకేన వా ద్వీహి వా పదవీతిహారేహి సమ్పాపుణాతి, ఏత్తావతా నాతిదూరే నాచ్చాసన్నే గతో హోతీతి వేదితబ్బం. **పత్తపరియాపన్నం పటిగ్గహేతబ్బన్తి** సచే ఉపజ్ఝాయేన భిక్ఖాచారే యాగుయా వా భత్తే వా లద్ధే పత్తో ఉణ్హో వా భారికో వా హోతి, అత్తనో పత్తం తస్స దత్వా సో పత్తో గహేతబ్బోతి అత్థో. **న ఉపజ్ఝాయస్స భణమానస్స అన్తరన్తరా కథా ఓపాతేతబ్బాతి** అన్తరఘరే వా అఞ్ఞత్ర వా భణమానస్స అనిట్ఠితే తస్స వచనే అఞ్ఞా కథా న సముట్ఠాపేతబ్బా. ఇతో పట్ఠాయ

చ పన యత్థ యత్థ నకారేన పటిసేధో కరియతి, సబ్బత్థ దుక్కటాపత్తి వేదితబ్బా. అయఞ్హి ఖన్ధకధమ్మతా. **ఆపత్తిసామన్తా భణమానో**తి పదసోధమ్మదుట్ఠుల్లాదివసేన ఆపత్తియా ఆసన్నవాచం భణమానో. **నివారేతబ్బో**తి "కిం భన్తే ఈదిసం నామ వత్తుం వట్టతి, ఆపత్తి న హోతీ"తి ఏవం పుచ్ఛన్తేన వియ వారేతబ్బో. వారేస్సామీతి పన కత్వా "మహల్లక, మా ఏవం భణా"తి న వత్తబ్బో.

పఠమతరం ఆగన్త్వాతి సచే ఆసన్నే గామో హోతి, విహారే వా గిలానో భిక్ఖు హోతి, గామతో పఠమతరం ఆగన్తబ్బం. సచే దూరే గామో హోతి, ఉపజ్ఝాయేన సద్ధిం ఆగచ్ఛన్తో నత్థి, తేనేవ సద్ధిం గామతో నిక్ఖమిత్వా చీవరేన పత్తం వేఠేత్వా అన్తరామగ్గతో పఠమతరం ఆగన్తబ్బం . ఏవం నివత్తన్తేన పఠమతరం ఆగన్త్వా ఆసనపఞ్ఞాపనాది సబ్బం కిచ్చం కాతబ్బం. **సిన్నం హోతీ**తి తిన్తం సేదగ్గహితం. **చతురఙ్గులం కణ్ణం ఉస్సారేత్వా**తి కణ్ణం చతురఙ్గులప్పమాణం అతిరేకం కత్వా ఏవం చీవరం సంహరితబ్బం. కిం కారణా? **మా మజ్ఝే భఙ్గో అహోసీ**తి. సమం కత్వా సంహరితస్స హి మజ్ఝే భఙ్గో హోతి, తతో నిచ్చం భిజ్జమానం దుబ్బలం హోతి తం నివారణత్థమేతం వుత్తం. తస్మా యథా అజ్జ భఙ్గట్ఠానేయేవ స్వే న భిజ్జతి, తథా దివసే దివసే చతురఙ్గులం ఉస్సారేత్వా సంహరితబ్బం. **ఓభోగే కాయబన్ధనం కాతబ్బ**న్తి కాయబన్ధనం సంహరిత్వా చీవరభోగే పక్ఖిపిత్వా ఠపేతబ్బం.

సచే పిణ్డపాతో హోతీతి ఏత్థ యో గామేయేవ వా అన్తరఘరే వా పటిక్కమనే వా భుఞ్జిత్వా ఆగచ్ఛతి, పిణ్డం వా న లభతి, తస్స పిణ్డపాతో న హోతి, గామే అభుత్తస్స పన లద్ధభిక్ఖస్స వా హోతి; తస్మా "సచే పిణ్డపాతో హోతీ"తిఆది వుత్తం. సచేపి తస్స న హోతి, భుఞ్జితుకామో చ హోతి, ఉదకం దత్వా అత్తనా లద్ధతోపి పిణ్డపాతో ఉపనేతబ్బో. **పానీయేన పుచ్ఛితబ్బో**తి భుఞ్జమానో తిక్ఖత్తుం "పానీయం భన్తే ఆహరియతూ"తి పానీయేన పుచ్ఛితబ్బో. సచే కాలో అత్థి, ఉపజ్ఝాయే భుత్తే సయం భుఞ్జితబ్బం. సచే ఉపకట్ఠో కాలో, పానీయం ఉపజ్ఝాయస్స సన్తికే ఠపేత్వా సయమ్పి భుఞ్జితబ్బం.

అనన్తరహితాయాతి తట్టికధమ్మఖణ్డాదీసు యేన కేనచి అనత్థతాయ పంసుసక్ఖరమిస్సాయ భూమియా పత్తో న ఠపేతబ్బోతి అత్థో. సచే పన కాళవణ్ణకతా వా సుధాబద్ధా వా హోతి నిరజమత్తికా, తథారూపాయ భూమియా ఠపేతుం వట్టతి. ధోతవాలికాయపి ఠపేతుం వట్టతి. పంసురజసక్ఖరాదీసు న వట్టతి. తత్ర పన పణ్ణం వా ఆధారకం వా ఠపేత్వా తత్ర నిక్ఖిపితబ్బో. **పారతో అన్తం ఓరతో భోగ**న్తి ఇదం చీవరవంసాదీనం హేట్ఠా హత్థం పవేసేత్వా అభిముఖేన హత్థేన సణికం నిక్ఖిపనత్థం వుత్తం. అన్తే పన గహేత్వా భోగేన చీవరవంసాదీనం ఉపరి నిక్ఖిపన్తస్స భిత్తియం భోగో పటిహఞ్ఞతి, తస్మా తథా న కాతబ్బం.

చుణ్ణం సన్నేతబ్బన్తి న్హానచుణ్ణం ఉదకేన తేమేత్వా పిణ్డి కాతబ్బా. **ఏకమన్తం నిక్ఖిపితబ్బ**న్తి ఏకస్మిం నిద్ధూమే ఠానే ఠపేతబ్బం. జన్తాఘరే పరికమ్మం నామ అఙ్గారమత్తికఉణ్హోదకదానాదికం సబ్బం కిచ్చం. **ఉదకేపి పరికమ్మ**న్తి అఙ్గపచ్చఙ్గఘంసనాదికం సబ్బం కిచ్చం. **పానీయేన పుచ్ఛితబ్బో**తి జన్తాఘరే ఉణ్హసన్తాపేన పిపాసా హోతి, తస్మా పుచ్ఛితబ్బో.

సచే ఉస్సహతీతి సచే పహోతి; న కేనచి గేలఞ్ఞేన అభిభూతో హోతి; అగిలానేన హి సద్ధివిహారికేన సట్ఠివస్సేనాపి సబ్బం ఉపజ్ఝాయవత్తం కాతబ్బం, అనాదరేన అకరోన్తస్స వత్తభేదే దుక్కటం. నకారపటిసంయుత్తేసు పన పదేసు గిలానస్సాపి పటిక్ఖిత్తకిరియం కరోన్తస్స దుక్కటమేవ. **అప్పటిఘంసన్తేనా**తి భూమియం అప్పటిఘంసన్తేన. **కవాటపిట్ఠ**న్తి కవాటఞ్చ

పిట్ఠసఙ్ఘాతఞ్చ అచ్ఛుపన్తేన. **సన్తానకన్తి** యంకిఞ్చి కీటకులావకమక్కటకసుత్తాది. **ఉల్లోకా పఠమం ఓహారేతబ్బన్తి** ఉల్లోకతో పఠమం ఉల్లోకం ఆదింకత్వా అవహారితబ్బన్తి అత్థో. **ఆలోకసన్ధికణ్ణభాగాతి** ఆలోకసన్ధిభాగా చ కణ్ణభాగా చ అన్తరబాహిరవాతపానకవాటకాని చ గబ్భస్స చ చత్తారో కోణా పమజ్జితబ్బాతి అత్థో.

యథాపఞ్ఞత్తం పఞ్ఞపేతబ్బన్తి యథా పఠమం పఞ్ఞత్తం అహోసి, తథేవ పఞ్ఞపేతబ్బం. ఏతదత్థమేవ హి యథాపఞ్ఞత్తం సల్లక్ఖేత్వా నీహరిత్వా ఏకమన్తం నిక్ఖిపితబ్బన్తి పురిమవత్తం పఞ్ఞత్తం. సచే పన పఠమం అజానన్తేన కేనచి పఞ్ఞత్తం అహోసి, సమన్తతో భిత్తిం ద్వఙ్గులమత్తేన వా తివఙ్గులమత్తేన వా మోచేత్వా పఞ్ఞపేతబ్బం. ఇదఞ్హి పఞ్ఞాపనవత్తం. సచే కటసారకో హోతి అతిమహన్తో చ, ఛిన్దిత్వా కోటిం నివత్తేత్వా బన్ధిత్వా పఞ్ఞపేతబ్బో. సచే కోటిం నివత్తేత్వా బన్ధితుం న జానాతి, న ఛిన్దితబ్బో. **పురత్థిమా వాతపానా థకేతబ్బాతి** పురత్థిమాయ వాతపానా థకేతబ్బా. ఏవం సేసాపి వాతపానా థకేతబ్బా.

వూపకాసేతబ్బోతి అఞ్ఞత్థ నేతబ్బో. **వూపకాసాపేతబ్బోతి** అఞ్ఞో భిక్ఖు వత్తబ్బో "థేరం గహేత్వా అఞ్ఞత్థ గచ్ఛా"తి **వివేచేతబ్బన్తి** విస్సజ్జాపేతబ్బం. **వివేచాపేతబ్బన్తి** అఞ్ఞో వత్తబ్బో "థేరం దిట్ఠిగతం విస్సజ్జాపేహీ"తి. **ఉస్సుక్కం కాతబ్బన్తి** పరివాసదానత్థం యో యో భిక్ఖు ఉపసఙ్కమిత్వా యాచితబ్బో. సచే అత్తనా పటిబలో హోతి, అత్తనావ దాతబ్బో. నో చే పటిబలో హోతి, అఞ్ఞేన దాపేతబ్బో. **కిన్తి ను ఖోతి** కేన ను ఖో ఉపాయేన. ఏస నయో సబ్బత్థ. **లహుకాయ వా పరిణామేయ్యాతి** ఉక్ఖేపనీయం అకత్వా తజ్జనీయం వా నియస్సం వా కరేయ్యాతి అత్థో. తేన హి "ఉపజ్ఝాయస్స ఉక్ఖేపనీయకమ్మం కత్తుకామో సఙ్ఘో"తి ఞత్వా ఏకమేకం భిక్ఖుం ఉపసఙ్కమిత్వా "మా భన్తే అమ్హాకం ఉపజ్ఝాయస్స కమ్మం కరిత్థా"తి యాచితబ్బా. సచే కరోన్తియేవ, "తజ్జనీయం వా నియస్సం వా కరోథా"తి యాచితబ్బా. సచే కరోన్తియేవ, అథ ఉపజ్ఝాయో "సమ్మా వత్తథ భన్తే"తి యాచితబ్బో. ఇతి తం సమ్మా వత్తాపేత్వా "పటిప్పస్సమ్భేథ భన్తే కమ్మ"న్తి భిక్ఖూ యాచితబ్బా.

సమ్పరివత్తకం సమ్పరివత్తకన్తి సమ్పరివత్తేత్వా సమ్పరివత్తేత్వా. **న చ అచ్ఛిన్నే థేవే పక్కమితబ్బన్తి** యది అప్పమత్తకమ్పి రజనం గళతి, న తావ పక్కమితబ్బం. **న ఉపజ్ఝాయం అనాపుచ్ఛా ఏకచ్చస్స పత్తో దాతబ్బోతిఆది** సబ్బం ఉపజ్ఝాయస్స విసభాగపుగ్గలవసేన కథితం. **న ఉపజ్ఝాయం అనాపుచ్ఛా గామో పవిసితబ్బోతి** పిణ్డాయ వా అఞ్ఞేన వా కరణీయేన పవిసితుకామేన ఆపుచ్ఛిత్వావ పవిసితబ్బో. సచే ఉపజ్ఝాయో కాలస్సేవ వుట్ఠాయ దూరం భిక్ఖాచారం గన్తుకామో హోతి, "దహరా పిణ్డాయ పవిసన్తూ"తి వత్వా గన్తబ్బం. అవత్వా గతే పరివేణం గన్త్వా ఉపజ్ఝాయం అపస్సన్తేన గామం పవిసితుం వట్టతి. సచే గామం పవిసన్తోపి పస్సతి, దిట్ఠట్ఠానతో పట్ఠాయ ఆపుచ్ఛితుంయేవ వట్టతి.

న సుసానం గన్తబ్బన్తి వాసత్థాయ వా దస్సనత్థాయ వా న గన్తబ్బం. **న దిసా పక్కమితబ్బాతి** ఏత్థ పక్కమితుకామేన కమ్మం ఆచిక్ఖిత్వా యావతతియం యాచితబ్బో. సచే అనుజానాతి, సాధు; నో చే అనుజానాతి, తం నిస్సాయ వసతో చస్స ఉద్దేసో వా పరిపుచ్ఛా వా కమ్మట్ఠానం వా న సమ్పజ్జతి, ఉపజ్ఝాయో బాలో హోతి అబ్యత్తో, కేవలం అత్తనో సన్తికే వసాపేతుకామతాయ ఏవ గన్తుం న దేతి, ఏవరూపే నివారేన్తేపి గన్తుం వట్టతి. **వుట్ఠానమస్స ఆగమేతబ్బన్తి** గేలఞ్ఞతో వుట్ఠానం అస్స ఆగమేతబ్బం; న కత్థచి గన్తబ్బం. సచే అఞ్ఞో భిక్ఖు ఉపట్ఠాకో అత్థి, భేసజ్జం పరియేసిత్వా తస్స హత్థే దత్వా "భన్తే అయం ఉపట్ఠహిస్సతీ"తి వత్వా గన్తబ్బం.

ఉపజ్ఝాయవత్తకథా నిట్ఠితా.

సద్ధివిహారికవత్తకథా

౬౭. ఉపజ్ఝాయేన సద్ధివిహారికమ్హి సమ్మావత్తనాయం – **సఙ్గహేతబ్బో అనుగ్గహేతబ్బో**తి ఉద్దేసాదీహిస్స సఙ్గహో చ అనుగ్గహో చ కత్తబ్బో. తత్థ **ఉద్దేసో**తి పాళివాచనం. **పరిపుచ్ఛా**తి పాళియా అత్థవణ్ణనా. **ఓవాదో**తి అనోతిణ్ణే వత్థుస్మిం "ఇదం కరోహి, ఇదం మా కరిత్థా"తి వచనం. **అనుసాసనీ**తి ఓతిణ్ణే వత్థుస్మిం. అపి చ ఓతిణ్ణే వా అనోతిణ్ణే వా పఠమం వచనం ఓవాదో; పునప్పునం వచనం అనుసాసనీతి. **సచే ఉపజ్ఝాయస్స పత్తో హోతీ**తి సచే అతిరేకపత్తో హోతి. ఏస నయో సబ్బత్థ. **పరిక్ఖారో**తి అఞ్ఞోపి సమణపరిక్ఖారో. ఇధ ఉస్సుక్కం నామ ధమ్మికేన నయేన ఉప్పజ్జమానఉపాయపరియేసనం. ఇతో పరం దన్తకట్ఠదానం ఆదిం కత్వా ఆచమనకుమ్భియా ఉదకాసిఞ్చనపరియోసానం వత్తం గిలానస్సేవ సద్ధివిహారికస్స కాతబ్బం. అనభిరతివూపకాసనాది పన అగిలానస్సాపి కత్తబ్బమేవ. **చీవరం రజన్తేనా**తి "ఏవం రజేయ్యాసీ"తి ఉపజ్ఝాయతో ఉపాయం సుత్వా రజన్తేన. సేసం వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బం.

సద్ధివిహారికవత్తకథా నిట్ఠితా.

నసమ్మావత్తనాదికథా

౬౮. న సమ్మా వత్తన్తీతి యథాపఞ్ఞత్తం ఉపజ్ఝాయవత్తం న పూరేన్తి. **యో న సమ్మా వత్తేయ్యా**తి యో యథాపఞ్ఞత్తం వత్తం న పూరేయ్య; సో దుక్కటం ఆపజ్జతీతి అత్థో. **పణామేతబ్బో**తి అపసాదేతబ్బో. **న అధిమత్తం పేమం హోతీ**తి ఉపజ్ఝాయమ్హి అధిమత్తం గేహస్సితపేమం న హోతి. **నాధిమత్తా భావనా హోతీ**తి అధిమత్తా మేత్తాభావనా న హోతి; వుత్తపటిపక్ఖనయేన సుక్కపక్ఖో వేదితబ్బో. **అలం పణామేతు**న్తి యుత్తో పణామేతుం.

అప్పణామేన్తో ఉపజ్ఝాయో సాతిసారో హోతీతి సదోసో హోతి, ఆపత్తిం ఆపజ్జతి; తస్మా న సమ్మా వత్తన్తో పణామేతబ్బోవ. న సమ్మావత్తనాయ చ యావ చీవరరజనం తావ వత్తే అకరియమానే ఉపజ్ఝాయస్స పరిహాని హోతి. తస్మా తం అకరోన్తస్స నిస్సయముత్తకస్సాపి అముత్తకస్సాపి ఆపత్తియేవ. ఏకచ్చస్స పత్తదానతో పట్ఠాయ అముత్తకనిస్సయస్సేవ ఆపత్తి.

సద్ధివిహారికా సమ్మా వత్తన్తి, ఉపజ్ఝాయో సమ్మా న వత్తతి, ఉపజ్ఝాయస్స ఆపత్తి. ఉపజ్ఝాయో సమ్మా వత్తతి, సద్ధివిహారికా సమ్మా న వత్తన్తి, తేసం ఆపత్తి. ఉపజ్ఝాయే వత్తం సాదియన్తే సద్ధివిహారికా బహుకాపి హోన్తి, సబ్బేసం ఆపత్తి. సచే ఉపజ్ఝాయో "మయ్హం ఉపట్ఠాకో అత్థి, తుమ్హే అత్తనో సజ్ఝాయమనసికారాదీసు యోగం కరోథా"తి వదతి, సద్ధివిహారికానం అనాపత్తి. సచే ఉపజ్ఝాయో సాదియనం వా అసాదియనం వా న జానాతి, బాలో హోతి, సద్ధివిహారికా బహుకా. తేసు ఏకో వత్తసమ్పన్నో భిక్ఖు "ఉపజ్ఝాయస్స కిచ్చం అహం కరిస్సామి, తుమ్హే అప్పోస్సుక్కా విహరథా"తి ఏవఞ్చే అత్తనో భారం కత్వా ఇతరే విస్సజ్జేతి, తస్స భారకరణతో పట్ఠాయ తేసం అనాపత్తి.

నసమ్మావత్తనాదికథా నిట్ఠితా.

రాధబ్రాహ్మణవత్థుకథా

౬౯. రాధబ్రాహ్మణవత్థుస్మిం – కిఞ్చాపి ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవతా బారాణసియం తీహి సరణగమనేహి అనుఞ్ఞాతం పబ్బజ్జఞ్చేవ ఉపసమ్పదఞ్చ జానాతి, భగవా పన తం లహుకం ఉపసమ్పదం పటిక్ఖిపిత్వా ఞత్తిచతుత్థకమ్మేన గరుకం

కత్వా ఉపసమ్పదం అనుజానితుకామో. అథస్స థేరో అజ్ఝాసయం విదిత్వా “కథాహం భన్తే తం బ్రాహ్మణం పబ్బాజేమి ఉపసమ్పాదేమీ”తి ఆహ. బుద్ధానఞ్హి పరిసా అజ్ఝాసయకుసలా హోన్తి, అయఞ్చ బుద్ధపరిసాయ అగ్గో.

బ్యత్తేన భిక్ఖునా పటిబలేనాతి ఏత్థ బ్యత్తో నామ యస్స సాట్ఠకథం వినయపిటకం వాచుగ్గతం పవత్తతి, తస్మిం అసతి యస్స అన్తమసో ఇదం ఞత్తిచతుత్థకమ్మవాచామత్తమ్పి సుగ్గహితం హోతి, వాచుగ్గతం పవత్తతి, అయమ్పి ఇమస్మిం అత్థే **బ్యత్తో**. యో పన కాససోససేమ్హాదినా వా గేలఞ్ఞేన ఓట్ఠదన్తజివ్హాదీనం వా అసమ్పత్తియా పరియత్తియం వా అకతపరిచయత్తా న సక్కోతి పరిమణ్డలేహి పదబ్యఞ్జనేహి కమ్మవాచం సావేతుం, బ్యఞ్జనం వా పదం వా హాపేతి, అఞ్ఞథా వా వత్తబ్బం అఞ్ఞథా వదతి, అయం **అప్పటిబలో**. తబ్బిపరీతో ఇమస్మిం అత్థే “పటిబలో”తి వేదితబ్బో. **సఙ్ఘో ఞాపేతబ్బో**తి సఙ్ఘో జానాపేతబ్బో. తతో పరం యం సఙ్ఘో జానాపేతబ్బో, తం దస్సేతుం “సుణాతు మే భన్తే”తిఆదిమాహ.

౭౧. **ఉపసమ్పన్నసమనన్తరా**తి ఉపసమ్పన్నో హుత్వా సమనన్తరా. **అనాచారం ఆచరతీ**తి పణ్ణత్తివీతిక్కమం కరోతి. **ఉల్లుమ్పతు మన్తి** ఉద్ధరతు మం, అకుసలా వుట్ఠాపేత్వా కుసలే పతిట్ఠపేతు; సామణేరభావా వా ఉద్ధరిత్వా భిక్ఖుభావే పతిట్ఠాపేతూతి. **అనుకమ్పం ఉపాదాయా**తి అనుద్దయం పటిచ్చ; మయి అనుకమ్పం కత్వాతి అత్థో.

౭౩. **అట్ఠితా హోతీ**తి నిచ్చప్పవత్తినీ హోతి. **చత్తారో నిస్సయే**తి చత్తారో పచ్చయే. యస్మా చత్తారో పచ్చయే నిస్సాయ అత్తభావో పవత్తతి, తస్మా తే నిస్సయాతి వుచ్చన్తి.

రాధబ్రాహ్మణవత్థుకథా నిట్ఠితా.

ఆచరియవత్తకథా

౭౫. **కిన్తాయం భిక్ఖు హోతీ**తి కిం తే అయం భిక్ఖు హోతి. **అఞ్ఞేహి ఓవదియో అనుసాసియో**తి అఞ్ఞేహి ఓవదితబ్బో చేవ అనుసాసితబ్బో చ. **బాహుల్లాయ ఆవత్తో యదిదం గణబన్ధిక**న్తి గణబన్ధో ఏతస్స బాహుల్లస్స అత్థీతి గణబన్ధికం, బాహుల్లం. యం ఇదం గణబన్ధికం నామ బాహుల్లం, తదత్థాయ అతిలహుం త్వం ఆపన్నోతి వుత్తం హోతి.

౭౬. **అబ్యత్తా**తి పఞ్ఞావేయ్యత్తియేన విరహితా. **అఞ్ఞతరోపి అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బో**తి పసూరో పరిబ్బాజకో. సో కిర “ధమ్మం థేనేస్సామీ”తి ఉదాయిత్థేరస్స సన్తికే పబ్బజిత్వా తేన సహధమ్మికం వుచ్చమానో తస్స వాదం ఆరోపేసి. **అనుజానామి భిక్ఖవే బ్యత్తేన భిక్ఖునా**తిఆదిమ్హి బ్యత్తో పుబ్బే భిక్ఖునోవాదకవణ్ణనాయం వుత్తలక్ఖణోయేవ. యో పన అన్తేవాసినో వా సద్ధివిహారికస్స వా గిలానస్స సక్కోతి ఉపట్ఠానాదీని కాతుం, అయం ఇధ పటిబలోతి అధిప్పేతో. వుత్తమ్పి చేతం –

> “పఞ్చహుపాలి , అఙ్గేహి సమన్నాగతేన భిక్ఖునా ఉపసమ్పాదేతబ్బం, నిస్సయో దాతబ్బో, సామణేరో ఉపట్ఠాపేతబ్బో. కతమేహి పఞ్చహి? పటిబలో హోతి అన్తేవాసిం వా సద్ధివిహారిం వా గిలానం ఉపట్ఠాతుం వా ఉపట్ఠాపేతుం వా, అనభిరతం వూపకాసేతుం వా వూపకాసాపేతుం వా, ఉప్పన్నం కుక్కుచ్చం ధమ్మతో వినోదేతుం, అభిధమ్మే వినేతుం, అభివినయే వినేతు”న్తి (పరి. ౪౧౮).

౭౭. **పక్ఖసఙ్కన్తేసూ**తి తిత్థియపక్ఖసఙ్కన్తేసు. **అనుజానామి భిక్ఖవే ఆచరియ**న్తి ఆచారసమాచారసిక్ఖాపనకం ఆచరియం అనుజానామి. **ఆచరియో భిక్ఖవే అన్తేవాసికమ్హీ**తిఆది సబ్బం “ఉపజ్ఝాయో భిక్ఖవే సద్ధివిహారికమ్హీ”తిఆదినా నయేన

వుత్తవసేనేవ వేదితబ్బం. నామమత్తమేవ హి ఏత్థ నానం.

ఆచరియవత్తకథా నిట్ఠితా.

పణామనాఖమనాకథా

౮౦. అన్తేవాసికా ఆచరియేసు న సమ్మా వత్తన్తీతి ఏత్థ పన యం పుబ్బే "నసమ్మావత్తనాయ చ యావ చీవరరజనం, తావ వత్తే అకరియమానే ఉపజ్ఝాయస్స పరిహాని హోతి, తస్మా తం అకరోన్తస్స నిస్సయముత్తకస్సాపి అముత్తకస్సాపి ఆపత్తియేవా"తి చ, "ఏకచ్చస్స పత్తదానతో పట్ఠాయ అముత్తకనిస్సయస్సేవ ఆపత్తీ"తి చ లక్ఖణం వుత్తం, న తేనేవ లక్ఖణేన నిస్సయన్తేవాసికస్స ఆపత్తి వేదితబ్బా. నిస్సయన్తేవాసికేన హి యావ ఆచరియం నిస్సాయ వసతి, తావ సబ్బం ఆచరియవత్తం కాతబ్బం. పబ్బజ్జాఉపసమ్పదాధమ్మన్తేవాసికేహి పన నిస్సయముత్తకేహిపి ఆదితో పట్ఠాయ యావ చీవరరజనం, తావ వత్తం కాతబ్బం; అనాపుచ్ఛిత్వా పత్తదానాదిమ్హి పన ఏతేసం అనాపత్తి. ఏతేసు చ పబ్బజ్జన్తేవాసికో చ ఉపసమ్పదన్తేవాసికో చ ఆచరియస్స యావజీవం భారో. నిస్సయన్తేవాసికో చ ధమ్మన్తేవాసికో చ యావ సమీపే వసన్తి, తావదేవ. తస్మా ఆచరియేనాపి తేసు సమ్మా వత్తితబ్బం. ఆచరియన్తేవాసికేసు హి యో యో న సమ్మా వత్తతి, తస్స తస్స ఆపత్తి.

పణామనాఖమనాకథా నిట్ఠితా.

నిస్సయపటిప్పస్సద్ధికథా

౮౩. ఉపజ్ఝాయమ్హా నిస్సయపటిప్పస్సద్ధీసు – **ఉపజ్ఝాయో పక్కన్తో వా**తిఆదీసు అయం వినిచ్ఛయో – **పక్కన్తో**తి తమ్హా ఆవాసా విప్పవసితుకామో పక్కన్తో దిసం గతో. ఏవం గతే చ పన తస్మిం సచే విహారే నిస్సయదాయకో అత్థి, యస్స సన్తికే అఞ్ఞదాపి నిస్సయో వా గహితపుబ్బో హోతి, యో వా ఏకసమ్భోగపరిభోగో, తస్స సన్తికే నిస్సయో గహేతబ్బో, ఏకదివసమ్పి పరిహారో నత్థి. సచే తాదిసో నత్థి, అఞ్ఞో లజ్జీ పేసలో అత్థి, తస్స లజ్జీపేసలభావం జానన్తేన తదహేవ నిస్సయో యాచితబ్బో. సచే దేతి, ఇచ్చేతం కుసలం. అథ పన "తుమ్హాకం ఉపజ్ఝాయో లహుం ఆగమిస్సతీ"తి పుచ్ఛతి, ఉపజ్ఝాయేన చ తథా వుత్తం, "ఆమ, భన్తే"తి వత్తబ్బం. సచే వదతి "తేన హి ఉపజ్ఝాయస్స ఆగమనం ఆగమేథా"తి వట్టతి. అథ పనస్స పకతియా పేసలభావం న జానాతి, చత్తారి పఞ్చ దివసాని తస్స భిక్ఖునో సభాగతం ఓలోకేత్వా ఓకాసం కారేత్వా నిస్సయో గహేతబ్బో.

సచే పన విహారే నిస్సయదాయకో నత్థి, ఉపజ్ఝాయో చ "అహం కతిపాహేన ఆగమిస్సామి, మా ఉక్కణ్ఠిత్థా"తి వత్వా గతో, యావ ఆగమనా పరిహారో లబ్భతి. అథాపి నం తత్థ మనుస్సా పరిచ్ఛిన్నకాలతో ఉత్తరిపి పఞ్చ వా దస వా దివసాని వాసేన్తియేవ, తేన విహారం పవత్తి పేసేతబ్బా "దహరా మా ఉక్కణ్ఠన్తు, అహం అసుకదివసం నామ ఆగమిస్సామీ"తి. ఏవమ్పి పరిహారో లబ్భతి. అథ ఆగచ్ఛతో అన్తరామగ్గే నదీపూరేన వా చోరాదీహి వా ఉపద్దవో హోతి, థేరో ఉదకోసక్కనం వా ఆగమేతి, సహాయే వా పరియేసతి, తఞ్చే పవత్తిం దహరా సుణన్తి, యావ ఆగమనా పరిహారో లబ్భతి. సచే పన సో "ఇధేవాహం వసిస్సామీ"తి పహిణతి, పరిహారో నత్థి. యత్థ నిస్సయో లబ్భతి, తత్థ గన్తబ్బం.

విబ్భన్తే పన కాలఙ్కతే పక్ఖసఙ్కన్తే వా ఏకదివసమ్పి పరిహారో నత్థి. యత్థ నిస్సయో లబ్భతి, తత్థ గన్తబ్బం. **ఆణత్తీ**తి పన నిస్సయపణామనా వుచ్చతి. తస్మా "పణామేమి త"న్తి వా "మా ఇధ పటిక్కమీ"తి వా "నీహర తే పత్తచీవర"న్తి వా "నాహం తయా ఉపట్ఠాతబ్బో"తి వాతి ఇమినా పాళినయేన "మా మం గామప్పవేసనం ఆపుచ్ఛీ"తిఆదినా పాళిముత్తకనయేన వా యో నిస్సయపణామనాయ పణామితో హోతి, తేన ఉపజ్ఝాయో ఖమాపేతబ్బో.

సచే ఆదితోవ న ఖమతి, దణ్డకమ్మం ఆహరిత్వా తిక్ఖత్తుం తావ సయమేవ ఖమాపేతబ్బో. నో చే ఖమతి, తస్మిం విహారే మహాథేరే గహేత్వా ఖమాపేతబ్బో. నో చే ఖమతి, సామన్తవిహారే భిక్ఖూ గహేత్వా ఖమాపేతబ్బో. సచే ఏవమ్పి న ఖమతి, అఞ్ఞత్థ గన్త్వా ఉపజ్ఝాయస్స సభాగానం సన్తికే వసితబ్బం "అప్పేవ నామ సభాగానం మే సన్తికే వసతీతి ఞత్వాపి ఖమేయ్యా"తి. సచే ఏవమ్పి న ఖమతి, తత్రేవ వసితబ్బం. తత్ర చే దుబ్భిక్ఖాదిదోసేన న సక్కా హోతి వసితుం, తంయేవ విహారం ఆగన్త్వా అఞ్ఞస్స సన్తికే నిస్సయం గహేత్వా వసితుం వట్టతి. అయమాణత్తియం వినిచ్ఛయో.

ఆచరియమ్హా నిస్సయపటిప్పస్సద్ధీసు **ఆచరియో పక్కన్తో వా హోతీ**తి ఏత్థ కోచి ఆచరియో ఆపుచ్ఛిత్వా పక్కమతి, కోచి అనాపుచ్ఛిత్వా. అన్తేవాసికోపి ఏవమేవ. తత్ర సచే అన్తేవాసికో ఆచరియం ఆపుచ్ఛతి "అసుకం నామ భన్తే ఠానం గన్తుం ఇచ్ఛామి కేనచిదేవ కరణీయేనా"తి, ఆచరియేన చ "కదా గమిస్ససీ"తి వుత్తో "సాయన్హే వా రత్తిం వా ఉట్ఠహిత్వా గమిస్సామీ"తి వదతి, ఆచరియోపి "సాధూ"తి సమ్పటిచ్ఛతి, తఙ్ఖణఞ్ఞేవ నిస్సయో పటిప్పస్సమ్భతి.

సచే పన "భన్తే అసుకం నామ ఠానం గన్తుకామోమ్హీ"తి వుత్తే ఆచరియో "అసుకస్మిం నామ గామే పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛా జానిస్ససీ"తి వదతి, సో చ "సాధూ"తి సమ్పటిచ్ఛతి, తతో చే గతో, సుగతో. సచే పన న గచ్ఛతి, నిస్సయో న పటిప్పస్సమ్భతి. అథాపి "గచ్ఛామీ"తి వుత్తే ఆచరియేన "మా తావ గచ్ఛ, రత్తిం మన్తేత్వా జానిస్సామా"తి వుత్తో మన్తేత్వా గచ్ఛతి, సుగతో. నో చే గచ్ఛతి, నిస్సయో న పటిప్పస్సమ్భతి. ఆచరియం అనాపుచ్ఛా పక్కమన్తస్స పన ఉపచారసీమాతిక్కమే నిస్సయో పటిప్పస్సమ్భతి. అన్తోఉపచారసీమతో పటినివత్తన్తస్స న పటిప్పస్సమ్భతి.

సచే పన ఆచరియో అన్తేవాసికం ఆపుచ్ఛతి "ఆవుసో అసుకం నామ ఠానం గమిస్సామీ"తి, అన్తేవాసికేన చ "కదా"తి వుత్తే "సాయన్హే వా రత్తిభాగే వా"తి వదతి, అన్తేవాసికోపి "సాధూ"తి సమ్పటిచ్ఛతి, తఙ్ఖణఞ్ఞేవ నిస్సయో పటిప్పస్సమ్భతి.

సచే పన ఆచరియో "స్వే పిణ్డాయ చరిత్వా గమిస్సామీ"తి వదతి, ఇతరో చ "సాధూ"తి సమ్పటిచ్ఛతి, ఏకదివసం తావ నిస్సయో న పటిప్పస్సమ్భతి, పునదివసే పటిప్పస్సద్ధో హోతి. "అసుకస్మిం నామ గామే పిణ్డాయ చరిత్వా జానిస్సామి మమ గమనం వా అగమనం వా"తి వత్వా సచే న గచ్ఛతి, నిస్సయో న పటిప్పస్సమ్భతి. అథాపి "గచ్ఛామీ"తి వుత్తే అన్తేవాసికేన "మా తావ గచ్ఛథ, రత్తిం మన్తేత్వా జానిస్సథా"తి వుత్తో మన్తేత్వాపి న గచ్ఛతి, నిస్సయో న పటిప్పస్సమ్భతి.

సచే ఉభోపి ఆచరియన్తేవాసికా కేనచి కరణీయేన బహిసీమం గచ్ఛన్తి, తతో చే ఆచరియో గమియచిత్తే ఉప్పన్నే అనాపుచ్ఛావ గన్త్వా ద్విన్నం లేడ్డుపాతానం అన్తోయేవ నివత్తతి, నిస్సయో న పటిప్పస్సమ్భతి. సచే ద్వే లేడ్డుపాతే అతిక్కమిత్వా నివత్తతి, పటిప్పస్సద్ధో హోతి. ఆచరియుపజ్ఝాయా ద్వే లేడ్డుపాతే అతిక్కమ్మ అఞ్ఞస్మిం విహారే వసన్తి, నిస్సయో పటిప్పస్సమ్భతి.

ఆచరియే విబ్భన్తే కాలఙ్కతే పక్ఖసఙ్కన్తే చ తఙ్ఖణఞ్ఞేవ పటిప్పస్సమ్భతి. ఆణత్తియం పన సచేపి ఆచరియో ముఞ్చితుకామోవ హుత్వా నిస్సయపణామనాయ పణామేతి, అన్తేవాసికో చ "కిఞ్చాపి మం ఆచరియో పణామేతి, అథ ఖో హదయేన ముదుకో"తి సాలయోవ హోతి, నిస్సయో న పటిప్పస్సమ్భతియేవ. సచేపి ఆచరియో సాలయో, అన్తేవాసికో నిరాలయో, "న దాని ఇమం నిస్సాయ వసిస్సామీ"తి ధురం నిక్ఖిపతి, ఏవమ్పి న పటిప్పస్సమ్భతి. ఉభిన్నం సాలయభావే పన న పటిప్పస్సమ్భతియేవ. ఉభిన్నం ధురనిక్ఖేపేన పటిప్పస్సమ్భతి. పణామితేన దణ్డకమ్మం ఆహరిత్వా తిక్ఖత్తుం ఖమాపేతబ్బో. నో చే ఖమతి, ఉపజ్ఝాయే వుత్తనయేన పటిపజ్జితబ్బం.

ఉపజ్ఝాయేన వా సమోధానగతోతి ఏత్థ దస్సనసవనవసేన సమోధానం వేదితబ్బం. సచే హి ఆచరియం నిస్సాయ వసన్తో సద్ధివిహారికో ఏకవిహారే చేతియం వా వన్దన్తం ఏకగామే పిణ్డాయ వా చరన్తం ఉపజ్ఝాయం పస్సతి, నిస్సయో పటిప్పస్సమ్భతి. ఉపజ్ఝాయో పస్సతి, సద్ధివిహారికో పన న పస్సతి, న పటిప్పస్సమ్భతి. మగ్గప్పటిపన్నం వా ఆకాసేన వా గచ్ఛన్తం ఉపజ్ఝాయం దిస్వా దూరత్తా భిక్ఖూతి జానాతి, ఉపజ్ఝాయోతి న జానాతి, న పటిప్పస్సమ్భతి. సచే జానాతి, పటిప్పస్సమ్భతి. ఉపరిపాసాదే ఉపజ్ఝాయో వసతి, హేట్ఠా సద్ధివిహారికో, తం అదిస్వావ యాగుం పివిత్వా పక్కమతి, ఆసనసాలాయ వా నిసిన్నం అదిస్వావ ఏకమన్తే భుఞ్జిత్వా పక్కమతి, ధమ్మస్సవనమణ్డపే వా నిసిన్నమ్పి తం అదిస్వావ ధమ్మం సుత్వా పక్కమతి, నిస్సయో న పటిప్పస్సమ్భతి. ఏవం తావ దస్సనవసేన సమోధానం వేదితబ్బం.

సవనవసేన పన సచే ఉపజ్ఝాయస్స విహారే వా అన్తరఘరే వా ధమ్మం కథేన్తస్స అనుమోదనం వా కరోన్తస్స సద్దం సుత్వా "ఉపజ్ఝాయస్స మే సద్దో"తి సఞ్జానాతి, నిస్సయో పటిప్పస్సమ్భతి. అసఞ్జానన్తస్స న పటిప్పస్సమ్భతీతి అయం సమోధానే వినిచ్ఛయో.

నిస్సయపటిప్పస్సద్ధికథా నిట్ఠితా.

ఉపసమ్పాదేతబ్బపఞ్చకకథా

౮౪. ఇదాని యం పుబ్బే "అనుజానామి భిక్ఖవే బ్యత్తేన భిక్ఖునా పటిబలేన దసవస్సేన వా అతిరేకదసవస్సేన వా ఉపసమ్పాదేతుం, నిస్సయం దాతు"న్తి సఙ్ఖేపతో ఉపజ్ఝాయాచరియానం లక్ఖణం వుత్తం, తం విత్థారతో దస్సేతుం "**పఞ్చహి, భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతేనా**"తిఆదిమాహ. తత్థ **పఞ్చహి అఙ్గేహీ**తి పఞ్చహి అగుణఙ్గేహి. సో హి సీలక్ఖన్ధాదీహి అసమన్నాగతత్తావ అగుణఙ్గేహి సమన్నాగతో హోతి. **న ఉపసమ్పాదేతబ్బ**న్తి ఉపజ్ఝాయేన హుత్వా న ఉపసమ్పాదేతబ్బం. **న నిస్సయో దాతబ్బో**తి ఆచరియేన హుత్వా నిస్సయో న దాతబ్బో. ఏత్థ చ న అసేక్ఖేన సీలక్ఖన్ధేనాతి చ అత్తనా న అసేక్ఖేనాతి చ అస్సద్ధోతి చ ఆదీసు తీసు పఞ్చకేసు అయుత్తవసేన పటిక్ఖేపో కతో, న ఆపత్తిఅఙ్గవసేన. యో హి అసేక్ఖేహి సీలక్ఖన్ధాదీహి అసమన్నాగతో పరే చ తత్థ సమాదపేతుం అసక్కోన్తో అస్సద్ధియాదిదోసయుత్తోవ హుత్వా పరిసం పరిహరతి, తస్స పరిసా సీలాదీహి పరిహాయతియేవ, న వడ్ఢతి. తస్మా తేన న ఉపసమ్పాదేతబ్బన్తిఆది అయుత్తవసేన వుత్తం, న ఆపత్తిఅఙ్గవసేన. న హి ఖీణాసవస్సేవ ఉపజ్ఝాయాచరియభావో భగవతా అనుఞ్ఞాతో. యది తస్సేవ అనుఞ్ఞాతో అభవిస్స, "సచే ఉపజ్ఝాయస్స అనభిరతి ఉప్పన్నా హోతీ"తిఆదిం న వదేయ్య. యస్మా పన ఖీణాసవస్స పరిసా సీలాదీహి న పరిహాయతి, తస్మా "పఞ్చహి భిక్ఖవే అఙ్గేహి సమన్నాగతేన భిక్ఖునా ఉపసమ్పాదేతబ్బ"న్తిఆది వుత్తం.

అధిసీలే సీలవిపన్నోతిఆదీసు పారాజికఞ్చ సఙ్ఘాదిసేసఞ్చ ఆపన్నో అధిసీలే సీలవిపన్నో నామ. ఇతరే పఞ్చాపత్తిక్ఖన్ధే ఆపన్నో **అజ్ఝాచారే ఆచారవిపన్నో** నామ. సమ్మాదిట్ఠిం పహాయ అన్తగ్గాహికాయ దిట్ఠియా సమన్నాగతో **అతిదిట్ఠియా దిట్ఠివిపన్నో నామ**. యత్తకం సుతం పరిసం పరిహరన్తస్స ఇచ్ఛితబ్బం, తేన విరహితత్తా **అప్పస్సుతో**. యం తేన జానితబ్బం ఆపత్తాది, తస్స అజాననతో **దుప్పఞ్ఞో**. ఇమస్మిం పఞ్చకే పురిమాని తీణి పదాని అయుత్తవసేన వుత్తాని, పచ్ఛిమాని ద్వే ఆపత్తిఅఙ్గవసేన.

ఆపత్తిం న జానాతీతి "ఇదం నామ మయా కత"న్తి వుత్తే "ఇమం నామ ఆపత్తిం అయం ఆపన్నో"తి న జానాతి. **వుట్ఠానం న జానాతీ**తి వుట్ఠానగామినితో వా దేసనాగామినితో వా ఆపత్తితో ఏవం నామ వుట్ఠానం హోతీతి న జానాతి. ఇమస్మిం పఞ్చకే పురిమాని ద్వే పదాని అయుత్తవసేన వుత్తాని, పచ్ఛిమాని తీణి ఆపత్తిఅఙ్గవసేన.

ఆభిసమాచారికాయ సిక్ఖాయాతి ఖన్ధకవత్తే వినేతుం న పటిబలో హోతీతి అత్థో. **ఆదిబ్రహ్మచరియకాయా**తి సేక్ఖపణ్ణత్తియం వినేతుం న పటిబలోతి అత్థో. **అభిధమ్మే**తి నామరూపపరిచ్ఛేదే వినేతుం న పటిబలోతి అత్థో. **అభివినయే**తి సకలే వినయపిటకే వినేతుం న పటిబలోతి అత్థో. **వినేతుం న పటిబలో**తి చ సబ్బత్థ సిక్ఖాపేతుం న సక్కోతీతి అత్థో. **ధమ్మతో వివేచేతు**న్తి ధమ్మేన కారణేన విస్సజ్జాపేతుం. ఇమస్మి పఞ్చకే సబ్బపదేసు ఆపత్తి. **ఆపత్తిం న జానాతీ**తిఆదిపఞ్చకస్మిమ్పి సబ్బపదేసు ఆపత్తి. ఊనదసవస్సపరియోసానపఞ్చకేపి ఏసేవ నయో. ఇతి ఆదితో తయో పఞ్చకా, చతుత్థే తీణి పదాని, పఞ్చమే ద్వే పదానీతి సబ్బేపి చత్తారో పఞ్చకా అయుత్తవసేన వుత్తా. చతుత్థపఞ్చకే ద్వే పదాని, పఞ్చమే తీణి, ఛట్ఠసత్తమఅట్ఠమా తయో పఞ్చకాతి సబ్బేపి చత్తారో పఞ్చకా ఆపత్తిఅఙ్గవసేన వుత్తా; సుక్కపక్ఖే అట్ఠసు అనాపత్తియేవాతి.

ఉపసమ్పాదేతబ్బపఞ్చకకథా నిట్ఠితా.

ఉపసమ్పాదేతబ్బఛక్కకథా

౮౫. ఛక్కేసు ఊనదసవస్సపదం విసేసో, తం సబ్బత్థ ఆపత్తికరం. సేసం వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బం. తత్థ **ఉభయాని ఖో పనస్స పాతిమోక్ఖాని విత్థారేన న స్వాగతాని హోన్తీ**తి ఉభతోవిభఙ్గవసేన న స్వాగతాని. **న సువిభత్తానీ**తి మాతికావిభఙ్గవసేన. **న సుప్పవత్తీనీ**తి వాచుగ్గతవసేన. **న సువినిచ్ఛితాని సుత్తసో అనుబ్యఞ్జనసో**తి మాతికాతో చ విభఙ్గతో చ న సుట్ఠు వినిచ్ఛితాని.

ఉపసమ్పాదేతబ్బఛక్కకథా నిట్ఠితా.

అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బవత్థుకథా

౮౬. అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బవత్థుస్మిం – యో తావ అయం పసూరో, సో తిత్థియపక్కన్తకత్తా న ఉపసమ్పాదేతబ్బో. యో పన అఞ్ఞోపి నయిధ పబ్బజితపుబ్బో ఆగచ్ఛతి, తస్మిం యం కత్తబ్బం తం దస్సేతుం "**యో సో భిక్ఖవే అఞ్ఞోపీ**"తిఆదిమాహ. తత్థ **తస్స చత్తారో మాసే పరివాసో దాతబ్బో**తి అయం తిత్థియపరివాసో నామ; అప్పటిచ్ఛన్నపరివాసోతిపి వుచ్చతి. అయం పన నగ్గపరిబ్బాజకస్సేవ ఆజీవకస్స వా అచేలకస్స వా దాతబ్బో . సచే సోపి సాటకం వా వాళకమ్బలాదీనం అఞ్ఞతరం తిత్థియద్ధజం వా నివాసేత్వా ఆగచ్ఛతి, నాస్స పరివాసో దాతబ్బో. అఞ్ఞస్స పన తాపసపణ్డరఙ్గాదికస్స న దాతబ్బోవ.

పఠమం కేసమస్సున్తిఆదినా తస్స ఆదితోవ సామణేరపబ్బజ్జం దస్సేతి. ఏవం పబ్బాజేన్తేహి పన తస్మిం సఙ్ఘమజ్ఝే నిసిన్నేయేవ "త్వం పబ్బాజేహి, త్వం ఆచరియో హోహి, త్వం ఉపజ్ఝాయో హోహీ"తి థేరా భిక్ఖూ న వత్తబ్బా. ఏవం వుత్తా హి సచే తస్స ఆచరియుపజ్ఝాయభావేన జిగుచ్ఛన్తా న సమ్పటిచ్ఛన్తి, అథ సో "నయిమే మయ్హం సద్దహన్తీ"తి కుజ్ఝిత్వాపి గచ్ఛేయ్య. తస్మా తం ఏకమన్తం నేత్వా తస్స ఆచరియుపజ్ఝాయా పరియేసితబ్బా.

౮౭. ఏవం ఖో భిక్ఖవే అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బో ఆరాధకో హోతి, ఏవం అనారాధకోతి అయమస్స పరివాసవత్తదస్సనత్థం మాతికా. **కథఞ్చ భిక్ఖవేతిఆది** తస్సేవ విభఙ్గో. తత్థ **అతికాలేన గామం పవిసతీతి** భిక్ఖూనం వత్తకరణవేలాయమేవ గామం పిణ్డాయ పవిసతి. **అతిదివా పటిక్కమతీతి** కులఘరేసు ఇత్థిపురిసదారకదారికాదీహి సద్ధిం గేహస్సితకథం కథేన్తో తత్థేవ భుఞ్జిత్వా భిక్ఖూసు పత్తచీవరం పటిసామేత్వా ఉద్దేసపరిపుచ్ఛాదీని వా కరోన్తేసు పటిసల్లీనేసు వా ఆగచ్ఛతి; న ఉపజ్ఝాయవత్తం నాచరియవత్తం కరోతి, అఞ్ఞదత్థు వసనట్ఠానం పవిసిత్వా నిద్దాయతి. **ఏవమ్పి భిక్ఖవే అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బో అనారాధకో హోతీతి** ఏవమ్పి కరోన్తో పరివాసవత్తస్స సమ్పాదకో పూరకో న హోతి.

వేసియాగోచరో వాతిఆదీసు వేసియాతి ఆమిసకిఞ్చిక్ఖసమ్పదానాదినా సులభజ్ఝాచారా రూపూపజీవికా ఇత్థియో. **విధవాతి** మతపతికా వా పవుత్థపతికా వా ఇత్థియో; తా యేన కేనచి సద్ధిం మిత్తభావం పత్థేన్తి. **థుల్లకుమారికాతి** యోబ్బనప్పత్తా యోబ్బనాతీతా వా కుమారియో; తా పురిసాధిప్పాయావ విచరన్తి, యేన కేనచి సద్ధిం మిత్తభావం పత్థేన్తి. **పణ్డకాతి** ఉస్సన్నకిలేసా అవూపసన్తపరిళాహా నపుంసకా; తే పరిళాహవేగాభిభూతా యేన కేనచి సద్ధిం మిత్తభావం పత్థేన్తి . **భిక్ఖునియోతి** సమానపబ్బజ్జా ఇత్థియో; తాహి సద్ధిం ఖిప్పమేవ విస్సాసో హోతి, తతో సీలం భిజ్జతి.

తత్థ వేసియానం కులేసు కులుపకో హుత్వా పిణ్డపాతచరియాదీహి వా అపదిసిత్వా సినేహసన్థవజాతేన హదయేన అభిణ్హదస్సనసల్లాపకామతాయ తాసం సన్తికం ఉపసఙ్కమన్తో "వేసియాగోచరో"తి వుచ్చతి, సో నచిరస్సేవ "అసుకవేసియా సద్ధిం గతో"తి వత్తబ్బతం పాపుణాతి. ఏస నయో సబ్బత్థ. సచే పన వేసియాదయో సలాకభత్తాదీని దేన్తి, భిక్ఖూహి సద్ధిం గన్త్వా సద్ధింయేవ భుఞ్జిత్వా వా గహేత్వా వా ఆగన్తుం వట్టతి. గిలానా భిక్ఖునియో ఓవదితుం వా ధమ్మం వా దేసేతుం ఉద్దేసపరిపుచ్ఛాదీని వా దాతుం గచ్ఛన్తేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం గన్తుం వట్టతి. యో పన తథా ఆగన్త్వా మిత్తసన్థవవసేన గచ్ఛతి, అయం అనారాధకో హోతి.

ఉచ్చావచాని కరణీయానీతి మహన్తఖుద్దకాని కమ్మాని. తత్థ ఘణ్టిం పహరిత్వా సమగ్గేన సఙ్ఘేన సన్నిపతిత్వా కత్తబ్బాని చేతియమహాపాసాదపటిసఙ్ఖరణాదీని కమ్మాని **ఉచ్చాని** నామ. చీవరధోవనరజనాదీని ఖన్ధకపరియాపన్నాని చ అగ్గిసాలవత్తాదీని ఆభిసమాచారికాని **అవచాని** నామ. **తత్థ న దక్ఖో హోతీతి** తేసు కమ్మేసు ఛేకో సుసిక్ఖితో న హోతి. **న అనలసోతి** ఉట్ఠానవీరియసమ్పన్నో న హోతి; "భిక్ఖుసఙ్ఘస్స కమ్మం అత్థీ"తి సుత్వా పగేవ భత్తకిచ్చం కత్వా గబ్భన్తరం పవిసిత్వా యావదత్థం సుపిత్వా సాయం నిక్ఖమతి. **తత్రుపాయాయాతి** తేసు కమ్మేసు ఉపాయభూతాయ. **వీమంసాయాతి** ఠానుప్పత్తికవీమంసాయ. "ఇదమేవం కత్తబ్బం, ఇదమేవం న కత్తబ్బ"న్తి తస్మింయేవ ఖణే ఉప్పన్నపఞ్ఞాయ సమన్నాగతో న హోతి. **న అలం కాతుం న అలం సంవిధాతున్తి** సహత్థాపి కాతుం సమత్థో న హోతి; "గణ్హథ భన్తే, గణ్హ దహర, గణ్హ సామణేర, సచే తుమ్హే వా న కరిస్సథ, అమ్హే వా న కరిస్సామ, కో దాని ఇమం కరిస్సతీ"తి ఏవం ఉస్సాహం జనేత్వా సంవిధాతుం అఞ్ఞమఞ్ఞం కారేతుమ్పి సమత్థో న హోతి. భిక్ఖూహి "కమ్మం కరిస్సామా"తి వుత్తే కిఞ్చి రోగం అపదిసతి, భిక్ఖూనం కమ్మం కరోన్తానం సమీపేనేవ విచరతి, సీసమేవ దస్సేతి, అయమ్పి అనారాధకో హోతి.

న తిబ్బచ్ఛన్దో హోతీతి బలవచ్ఛన్దో న హోతి. **ఉద్దేసేతి** పాళిపరియాపుణనే. **పరిపుచ్ఛాయాతి** అత్థసవనే. **అధిసీలేతి** పాతిమోక్ఖసీలే. **అధిచిత్తేతి** లోకియసమాధిభావనాయ. **అధిపఞ్ఞాయాతి** లోకుత్తరమగ్గభావనాయ.

సబ్కన్తో హోతీతి ఇధాగతో హోతి. **తస్స సత్థునోతి** తస్స తిత్థాయతనసామికస్స. **తస్స దిట్ఠియాతి** తస్స సన్తకాయ లద్ధియా. ఇదాని సాయేవ లద్ధి యస్మా తస్స తిత్థకరస్స ఖమతి చేవ రుచ్చతి చ "ఇదమేవ సచ్చ"న్తి చ దళ్హగ్గాహేన గహితా; తస్మా తస్స ఖన్తి రుచి ఆదాయోతి వుచ్చతి. తేన వుత్తం – "తస్స ఖన్తియా తస్స రుచియా తస్స ఆదాయస్సా"తి. **అవణ్ణే భఞ్ఞమానేతి** గరహాయ భఞ్ఞమానాయ. **అనభిరద్ధోతి** అపరిపుణ్ణసఙ్కప్పో; నో పగ్గహితచిత్తో. **ఉదగ్గోతి** అబ్భున్నతకాయచిత్తో. **ఇదం భిక్ఖవే సఙ్ఘాతనికం అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బస్స అనారాధనీయస్మి**న్తి భిక్ఖవే యమిదం తస్స సత్థునో తస్సేవ చ లద్ధియా అవణ్ణే భఞ్ఞమానే "కిం ఇమే పరం గరహన్తీ"తి కాయవచీవికారనిబ్బత్తకం అనత్తమనత్తం, బుద్ధాదీనఞ్చ అవణ్ణే భఞ్ఞమానే అత్తమనత్తం, యఞ్చ తస్సేవ సత్థునో తస్సేవ చ లద్ధియా వణ్ణే భఞ్ఞమానే అత్తమనత్తం, బుద్ధాదీనఞ్చ వణ్ణభణనే అనత్తమనత్తం, ఇదం అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బస్స అనారాధనీయస్మిం సఙ్ఘాతనికం, అనారాధకే పరివాసవత్తం అపూరకే కమ్మే ఇదం లిఙ్గం, ఇదం లక్ఖణం, ఇదమచలప్పమాణన్తి వుత్తం హోతి. **ఏవం అనారాధకో ఖో భిక్ఖవే అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బో ఆగతో న ఉపసమ్పాదేతబ్బో**తి ఇతో ఏకేనపి అఙ్గేన సమన్నాగతో న ఉపసమ్పాదేతబ్బో. సుక్కపక్ఖే సబ్బం వుత్తవిపల్లాసేన వేదితబ్బం.

ఏవం ఆరాధకో ఖో భిక్ఖవేతి ఏవం నాతికాలేన గామప్పవేసనా నాతిదివా పటిక్కమనం, న వేసియాదిగోచరతా, సబ్రహ్మచారీనం కిచ్చేసు దక్ఖతాది, ఉద్దేసాదీసు తిబ్బచ్ఛన్దతా, తిత్థియానం అవణ్ణభణనే అత్తమనతా, బుద్ధాదీనం అవణ్ణభణనే అనత్తమనతా, తిత్థియానం వణ్ణభణనే అనత్తమనతా, బుద్ధాదీనం వణ్ణభణనే అత్తమనతాతి ఇమేసం అట్ఠన్నం తిత్థియవత్తానం పరిపూరణేన ఆరాధకో పరితోసకో భిక్ఖూనం అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బో ఆగతో ఉపసమ్పాదేతబ్బో.

సచే పన ఉపసమ్పదమాళకేపి ఏకం వత్తం భిన్దతి, పున చత్తారో మాసే పరివసితబ్బం. యథా పన భిన్నసిక్ఖాయ సిక్ఖమానాయ పున సిక్ఖాపదాని చ సిక్ఖాసమ్ముతి చ దియ్యతి, ఏవం నయిమస్స కిఞ్చి పున దాతబ్బమత్థి. పుబ్బే దిన్నపరివాసోయేవ హి తస్స పరివాసో. తస్మా పున చత్తారో మాసే పరివసితబ్బం. సచే పరివసన్తో అన్తరా అట్ఠ సమాపత్తియో నిబ్బత్తేతి, లోకియధమ్మో నామ కుప్పనసభావో, న ఉపసమ్పాదేతబ్బో. చత్తారో మాసే పూరితవత్తోవ ఉపసమ్పాదేతబ్బో. సచే పన పరివసన్తో చత్తారి మహాభూతాని పరిగ్గణ్హాతి, ఉపాదారూపాని పరిచ్ఛిన్దతి, నామరూపం వవత్థపేతి, తిలక్ఖణం ఆరోపేత్వా విపస్సనం ఆరభతి, లోకియధమ్మో నామ కుప్పనసభావో, నేవ ఉపసమ్పాదేతబ్బో. సచే పన విపస్సనం వడ్ఢేత్వా సోతాపత్తిమగ్గం పటిలభతి, పరిపుణ్ణంయేవ హోతి వత్తం. సమూహతాని సబ్బదిట్ఠిగతాని అబ్బూళ్హం విచికిచ్ఛాసల్లం తందివసమేవ ఉపసమ్పాదేతబ్బో. సచేపి తిత్థియలిఙ్గే ఠితో సోతాపన్నో హోతి, పరివాసకిచ్చం నత్థి, తదహేవ పబ్బాజేత్వా ఉపసమ్పాదేతబ్బో.

ఉపజ్ఝాయమూలకం చీవరం పరియేసితబ్బన్తి ఉపజ్ఝాయం ఇస్సరం కత్వా తస్స చీవరం పరియేసితబ్బం. పత్తమ్పి తథేవ. తస్మా యది ఉపజ్ఝాయస్స పత్తచీవరం అత్థి, "ఇమస్స దేహీ"తి వత్తబ్బో. అథ నత్థి, అఞ్ఞే దాతుకామా హోన్తి, తేహిపి ఉపజ్ఝాయస్సేవ దాతబ్బం "ఇదం తుమ్హాకం కత్వా ఇమస్స దేథా"తి. కస్మా? తిత్థియా నామ విలోమా హోన్తి "సఙ్ఘేన మే పత్తచీవరం దిన్నం, కిం మయ్హం తుమ్హేసు ఆయత్త"న్తి వత్వా ఓవాదానుసాసనిం న కరేయ్యుం, ఉపజ్ఝాయేన పన

ఆయత్తజీవికత్తా తస్స వచనకరో భవిస్సతి. తేనస్స "ఉపజ్ఝాయమూలకం చీవరం పరియేసితబ్బ"న్తి వుత్తం. **భణ్డుకమ్మాయా**తి కేసోరోపనత్థం. భణ్డుకమ్మకథా పరతో ఆగమిస్సతి.

అగ్గికాతి అగ్గిపరిచరణకా. **జటిలకా**తి తాపసా. **ఏతే భిక్ఖవే కిరియవాదినో**తి ఏతే కిరియం న పటిబాహన్తి, "అత్థి కమ్మం, అత్థి కమ్మవిపాకో"తి ఏవందిట్ఠికా. సబ్బబుద్ధా హి నేక్ఖమ్మపారమిం పూరయమానా ఏతదేవ పబ్బజ్జం పబ్బజిత్వా పూరేసుం, మయాపి తథేవ పూరితా, న ఏతేసం సాసనే పబ్బజ్జా విలోమా, తస్మా ఉపసమ్పాదేతబ్బా, న తేసం పరివాసో దాతబ్బోతి. **ఇమాహం భిక్ఖవే ఞాతీనం ఆవేణికం పరిహారం దమ్మీ**తి ఇమం అహం తేసం పాటేక్కం ఓదిస్సకం పరిహారం దదామి. కస్మా ఏవమాహ? తే హి తిత్థాయతనే పబ్బజితాపి సాసనస్స అవణ్ణకామా న హోన్తి, అమ్హాకం ఞాతిసేట్ఠస్స సాసనన్తి వణ్ణవాదినోవ హోన్తి, తస్మా ఏవమాహాతి.

అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బవత్థుకథా నిట్ఠితా.

పఞ్చాబాధవత్థుకథా

౮౮. **మగధేసు పఞ్చ ఆబాధా ఉస్సన్నా హోన్తీ**తి మగధనామకే జనపదే మనుస్సానఞ్చ అమనుస్సానఞ్చ పఞ్చ రోగా ఉస్సన్నా వుడ్ఢిప్పత్తా ఫాతిప్పత్తా హోన్తి. జీవకకోమారభచ్చకథా చీవరక్ఖన్ధకే ఆవిభవిస్సతి. **న భిక్ఖవే పఞ్చహి ఆబాధేహి ఫుట్ఠో పబ్బాజేతబ్బో**తి యే తే కుట్ఠాదయో పఞ్చ ఆబాధా ఉస్సన్నా, తేహి ఫుట్ఠో అభిభూతో న పబ్బాజేతబ్బో.

తత్థ **కుట్ఠ**న్తి రత్తకుట్ఠం వా హోతు కాళకుట్ఠం వా, యంకిఞ్చి కిటిభదద్దుకచ్ఛుఆదిప్పభేదమ్పి సబ్బం కుట్ఠమేవాతి వుత్తం. తఞ్చే నఖపిట్ఠిప్పమాణమ్పి వడ్ఢనకపక్ఖే ఠితం హోతి, న పబ్బాజేతబ్బో. సచే పన నివాసనపారుపనేహి పకతిపటిచ్ఛన్నే ఠానే నఖపిట్ఠిప్పమాణం అవడ్ఢనకపక్ఖే ఠితం హోతి, వట్టతి. ముఖే పన హత్థపాదపిట్ఠేసు వా సచేపి అవడ్ఢనకపక్ఖే ఠితం నఖపిట్ఠితో చ ఖుద్దకతరమ్పి, న వట్టతియేవాతి కురున్దియం వుత్తం. తికిచ్ఛాపేత్వా పబ్బాజేన్తేనాపి పకతివణ్ణే జాతేయేవ పబ్బాజేతబ్బో. గోధాపిట్ఠిసదిసచుణ్ణఓకిరణకసరీరమ్పి పబ్బాజేతుం న వట్టతి.

గణ్డోతి మేదగణ్డో వా హోతు అఞ్ఞో వా యో కోచి కోలట్ఠిమత్తకోపి చే వడ్ఢనకపక్ఖే ఠితో గణ్డో హోతి, న పబ్బాజేతబ్బో. పటిచ్ఛన్నట్ఠానే పన కోలట్ఠిమత్తే అవడ్ఢనకపక్ఖే ఠితో వట్టతి. ముఖాదికే అప్పటిచ్ఛన్నట్ఠానే అవడ్ఢనకపక్ఖే ఠితోపి న వట్టతి. తికిచ్ఛాపేత్వా పబ్బాజేన్తేనాపి సరీరం సచ్ఛవిం కారేత్వావ పబ్బాజేతబ్బో. ఉణ్ణిగణ్డా నామ హోన్తి గోథనా వియ అఙ్గులికా వియ చ తత్థ తత్థ లమ్బన్తి, ఏతేపి గణ్డాయేవ. తేసు సతి పబ్బాజేతుం న వట్టతి. దహరకాలే ఖీరపిళకా యోబ్బన్నకాలే చ ముఖే ఖరపిళకా నామ హోన్తి, మహల్లకకాలే నస్సన్తి, న తా గణ్డసఙ్ఖ్యం గచ్ఛన్తి, తాసు సతి పబ్బాజేతుం వట్టతి. అఞ్ఞే పన సరీరే ఖరపిళకా నామ అపరా పదుమకణ్ణికా నామ హోన్తి, అఞ్ఞా సాసపబీజకా నామ సాసపమత్తా ఏవ సకలసరీరం ఫరన్తి, తా సబ్బా కుట్ఠజాతికా ఏవ. తాసు సతి న పబ్బాజేతబ్బో.

కిలాసోతి న భిజ్జనకం న పగ్ఘరణకం పదుమపుణ్డరీకపత్తవణ్ణం కుట్ఠం, యేన గున్నం వియ సబలం సరీరం హోతి, తస్మిం కుట్ఠే వుత్తనయేనేవ వినిచ్ఛయో వేదితబ్బో. **సోసో**తి సోసబ్యాధి; తస్మిం సతి న పబ్బాజేతబ్బో. **అపమారో**తి పిత్తుమ్మారో వా యక్ఖుమ్మారో వా; తత్థ పుబ్బవేరికేన అమనుస్సేన గహితో దుత్తికిచ్ఛో హోతి. అప్పమత్తకేపి పన అపమారే సతి న పబ్బాజేతబ్బో.

పఞ్చాబాధవత్థుకథా నిట్ఠితా.

రాజభటవత్థుకథా

౯౦. రాజభటవత్థుస్మిం – **పచ్చన్తం ఉచ్చినథాతి** పచ్చన్తం వడ్ఢేథ. చోరే పలాపేత్వా చోరభయేన వుట్ఠితే గామే ఆవాసాపేత్వా ఆరక్ఖం దత్వా కసికమ్మాదీని పవత్తాపేథాతి వుత్తం హోతి. రాజా పన సోతాపన్నత్తా "చోరే ఘాతేథ, హనథా"తి న ఆణాపేతి. **ఉపజ్ఝాయస్స దేవ సీసం ఛిన్దితబ్బన్తి**ఆది సబ్బం "పబ్బజ్జాయ ఉపజ్ఝాయో సేట్ఠో, తతో ఆచరియో, తతో గణో"తి చిన్తేత్వా ఇదం వోహారే అడ్డవినిచ్ఛయే ఆగతన్తి ఆహంసు. **న భిక్ఖవే రాజభటో పబ్బాజేతబ్బోతి** ఏత్థ అమచ్చో వా హోతు మహామత్తో వా సేవకో వా కిఞ్చి ఠానన్తరం పత్తో వా అప్పత్తో వా, యో కోచి రఞ్ఞో భత్తవేతనభటో, సబ్బో రాజభటోతి సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి, సో న పబ్బాజేతబ్బో. తస్స పన పుత్తనత్తభాతుకా యే రాజతో భత్తవేతనం న గణ్హన్తి, తే పబ్బాజేతుం వట్టతి. యో పన రాజతో లద్ధం నిబద్ధభోగం వా మాససంవచ్ఛరపరిబ్బయం వా రఞ్ఞోయేవ నియ్యాతేతి, పుత్తభాతుకే వా తం ఠానం సమ్పటిచ్ఛాపేత్వా రాజానం "న దానాహం దేవస్స భటో"తి ఆపుచ్ఛతి, యేన వా యం కమ్మకారణా వేతనం గహితం, తం కమ్మం కతం హోతి, యో వా పబ్బజస్సూతి రఞ్ఞా అనుఞ్ఞాతో హోతి, తమ్పి పబ్బాజేతుం వట్టతి.

రాజభటవత్థుకథా నిట్ఠితా.

చోరవత్థుకథా

౯౧. చోరవత్థూసు – **మనుస్సా పస్సిత్వాతి** యేహి గిహికాలే దిట్ఠపుబ్బో యే చ "అయం సో"తి అఞ్ఞేసం సుణన్తి, తే పస్సిత్వా ఉబ్బిజ్జన్తిపి…పే॰… ద్వారమ్పి థకేన్తి. యే పన న జానన్తి, తేసం ఘరేసు భిక్ఖం లభతి. **న భిక్ఖవేతి** భగవా సయం ధమ్మస్సామీ, తస్మా ఆయతిం అకరణత్థాయ భిక్ఖూనం సిక్ఖాపదం పఞ్ఞపేన్తో ఏవమాహ. తత్థ ధజం బన్ధిత్వా వియ విచరతీతి **ధజబన్ధో**. మూలదేవాదయో వియ లోకే పాకటోతి వుత్తం హోతి. తస్మా యో గామఘాతం వా పన్థదుహనం వా నగరే సన్ధిచ్ఛేదాదికమ్మం వా కరోన్తో విచరతి, పఞ్ఞాయతి చ "అసుకో నామ ఇదం ఇదం కరోతీ"తి, సో న పబ్బాజేతబ్బో. యో పన రాజపుత్తో రజ్జం పత్థేన్తో గామఘాతాదీని కరోతి, సో పబ్బాజేతబ్బో. రాజానో హి తస్మిం పబ్బజితే తుస్సన్తి, సచే పన న తుస్సన్తి, న పబ్బాజేతబ్బో. పుబ్బే మహాజనే పాకటో చోరో పచ్ఛా చోరకమ్మం పహాయ పఞ్చసీలాదీని సమాదియతి, తఞ్చే మనుస్సా ఏవం జానన్తి, పబ్బాజేతబ్బో. యే పన అమ్బలబుజాదిచోరకా సన్ధిచ్ఛేదాదిచోరా ఏవ వా అదిస్సమానా థేయ్యం కరోన్తి, పచ్ఛాపి ఇమినా నామ ఇదం కతన్తి న పఞ్ఞాయన్తి, తేపి పబ్బాజేతుం వట్టతి.

౯౨. **కారం భిన్దిత్వాతి** అట్టబన్ధనాదిం భిన్దిత్వా. **అభయూవరాతి** ఏత్థ భయేన ఉపరమన్తీతి భయూవరా, ఏతే పన లద్ధాభయత్తా న భయూవరాతి **అభయూవరా;** పకారస్స చేత్థ వకారో కతోతి వేదితబ్బో. **న భిక్ఖవే కారభేదకో పబ్బాజేతబ్బోతి** కారో వుచ్చతి బన్ధనాగారం. ఇధ పన అన్దుబన్ధనం వా హోతు సఙ్ఖలికబన్ధనం వా రజ్జుబన్ధనం వా గామబన్ధనం వా నిగమబన్ధనం వా నగరబన్ధనం వా పురిసగుత్తి వా జనపదబన్ధనం వా దీపబన్ధనం వా, యో ఏతేసు యంకిఞ్చి బన్ధనం భిన్దిత్వా వా ఛిన్దిత్వా వా ముఞ్చిత్వా వా వివరిత్వా వా పస్సమానానం వా అపస్సమానానం వా పలాయతి, సో కారభేదకోతి సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. తస్మా ఈదిసో కారభేదకో చోరో దీపబన్ధనం భిన్దిత్వా దీపన్తరం గతోపి న పబ్బాజేతబ్బో. యో పన న చోరో, కేవలం హత్థకమ్మం అకరోన్తో "ఏవం నో అపలాయన్తో కరిస్సతీ"తి రాజయుత్తాదీహి బద్ధో, సో కారం భిన్దిత్వా

పలాతోపి పబ్బాజేతబ్బో. యో పన గామనిగమపట్టనాదీని కేణియా గహేత్వా తం అసమ్పాదేన్తో బన్ధనాగారం పవేసితో హోతి, సో పలాయిత్వా ఆగతో న పబ్బాజేతబ్బో. యోపి కసికమ్మాదీహి ధనం సమ్పాదేత్వా జీవన్తో "నిధానం ఇమినా లద్ధ"న్తి పేసుఞ్ఞం ఉపసంహరిత్వా కేనచి బన్ధాపితో హోతి, తం తత్థేవ పబ్బాజేతుం న వట్టతి, పలాయిత్వా గతం పన గతట్ఠానే పబ్బాజేతుం వట్టతి.

౯౩. **న భిక్ఖవే లిఖితకోతి** ఏత్థ **లిఖితకో** నామ న కేవలం "యత్థ పస్సతి తత్థ హన్తబ్బో"తి, అథ ఖో యో కోచి చోరికం వా అఞ్ఞం వా గరుం రాజాపరాధం కత్వా పలాతో, రాజా చ నం పణ్ణే వా పోత్థకే వా "ఇత్థన్నామో యత్థ దిస్సతి, తత్థ గహేత్వా మారేతబ్బో"తి వా "హత్థపాదానిస్స ఛిన్దితబ్బానీ"తి వా "ఏత్తకం నామ దణ్డం ఆహరాపేతబ్బో"తి వా లిఖాపేతి, అయం **లిఖితకో** నామ, సో న పబ్బాజేతబ్బో.

౯౪. **కసాహతో కతదణ్డకమ్మోతి** ఏత్థ యో వచనపేసనాదీని అకరోన్తో హఞ్ఞతి, న సో కతదణ్డకమ్మో. యో పన కేణియా వా అఞ్ఞథా వా కిఞ్చి గహేత్వా ఖాదిత్వా పున దాతుం అసక్కోన్తో "అయమేవ తే దణ్డో హోతూ"తి కసాహి హఞ్ఞతి, అయం కసాహతో కతదణ్డకమ్మో. సో చ కసాహి వా హతో హోతు అద్ధదణ్డకాదీనం వా అఞ్ఞతరేన, యావ అల్లవణో హోతి, తావ న పబ్బాజేతబ్బో. వణే పన పాకతికే కత్వా పబ్బాజేతబ్బో. సచే పన జాణూహి వా కప్పరేహి వా నాళికేరపాసాణాదీహి వా ఘాతేత్వా ముత్తో హోతి, సరీరే చస్స గణ్ఠియో పఞ్ఞాయన్తి, న పబ్బాజేతబ్బో. ఫాసుకం కత్వా ఏవ గణ్ఠీసు సన్నిసిన్నాసు పబ్బాజేతబ్బో.

౯౫. **లక్ఖణాహతో కతదణ్డకమ్మోతి** ఏత్థ కతదణ్డకమ్మభావో పురిమనయేనేవ వేదితబ్బో. యస్స పన నలాటే వా ఊరుఆదీసు వా తత్తేన లోహేన లక్ఖణం ఆహతం హోతి, సో సచే భుజిస్సో యావ అల్లవణో హోతి, తావ న పబ్బాజేతబ్బో. సచేపిస్స వణా రుళ్హా హోన్తి, ఛవియా సమపరిచ్ఛేదా, లక్ఖణం న పఞ్ఞాయతి, తిమణ్డలవత్థస్స ఉత్తరాసఙ్గే కతే పటిచ్ఛన్నోకాసే చే హోతి, పబ్బాజేతుం వట్టతి, అప్పటిచ్ఛన్నోకాసే చే న వట్టతి.

చోరవత్థుకథా నిట్ఠితా.

ఇణాయికవత్థుకథా

౯౬. **న భిక్ఖవే ఇణాయికోతి** ఏత్థ **ఇణాయికో** నామ యస్స పితిపితామహేహి వా ఇణం గహితం హోతి, సయం వా ఇణం గహితం హోతి, యం వా ఆథపేత్వా మాతాపితూహి కిఞ్చి గహితం హోతి, సో తం ఇణం పరేసం ధారేతీతి ఇణాయికో. యం పన అఞ్ఞే ఞాతకా ఆథపేత్వా కిఞ్చి గణ్హన్తి, సో న ఇణాయికో. న హి తే తం ఆథపేతుం ఇస్సరా, తస్మా తం పబ్బాజేతుం వట్టతి, ఇతరం న వట్టతి. సచే పనస్స ఞాతిసాలోహితా "మయం దస్సామ, పబ్బాజేథ న"న్తి ఇణం అత్తనో భారం కరోన్తి, అఞ్ఞో వా కోచి తస్స ఆచారసమ్పత్తిం దిస్వా "పబ్బాజేథ నం, అహం ఇణం దస్సామీ"తి వదతి, పబ్బాజేతుం వట్టతి. తేసు అసతి భిక్ఖునా తథారూపస్స ఉపట్ఠాకస్సాపి ఆరోచేతబ్బం "సహేతుకో సత్తో ఇణపలిబోధేన న పబ్బజతీ"తి. సచే సో పటిపజ్జతి, పబ్బాజేతబ్బో. సచేపి అత్తనో కప్పియభణ్డం అత్థి, "ఏతం దస్సామీ"తి పబ్బాజేతబ్బో. సచే పన నేవ ఞాతకాదయో పటిపజ్జన్తి, న అత్తనో ధనం అత్థి, "పబ్బాజేత్వా భిక్ఖాయ చరిత్వా మోచేస్సామీ"తి పబ్బాజేతుం న వట్టతి. సచే పబ్బాజేతి దుక్కటం. పలాతోపి ఆనేత్వా దాతబ్బో. నో చే దేతి, సబ్బం ఇణం గీవా హోతి. అజానిత్వా పబ్బాజయతో అనాపత్తి. పస్సన్తేన పన ఆనేత్వా ఇణసామికానం దస్సేతబ్బో. అపస్సన్తస్స గీవా న హోతి.

సచే ఇణాయికో అఞ్ఞం దేసం గన్త్వా పుచ్ఛియమానోపి "నాహం కస్సచి కిఞ్చి ధారేమీ"తి వత్వా పబ్బజతి, ఇణసామికో చ తం పరియేసన్తో తత్థ గచ్ఛతి, దహరో తం దిస్వా పలాయతి, సో చ థేరం ఉపసఙ్కమిత్వా "అయం భన్తే కేన పబ్బాజితో, మమ ఏత్తకం నామ ధనం గహేత్వా పలాతో"తి వదతి, థేరేన వత్తబ్బం "మయా ఉపాసక 'అణణో అహ'న్తి వదన్తో పబ్బాజితో, కిం దాని కరోమి, పస్స మే పత్తచీవరమత్త"న్తి అయం తత్థ సామీచి. పలాతే పన గీవా న హోతి.

సచే పన నం థేరస్స సమ్ముఖావ దిస్వా "అయం మమ ఇణాయికో"తి వదతి, "తవ ఇణాయికం త్వమేవ జానాహీ"తి వత్తబ్బో. ఏవమ్పి గీవా న హోతి. సచేపి సో "పబ్బజితో అయం ఇదాని కుహిం గమిస్సతీ"తి వదతి, థేరేన "త్వంయేవ జానాహీ"తి వత్తబ్బో. ఏవమ్పిస్స పలాతే గీవా న హోతి. సచే పన థేరో "కుహిం దాని అయం గమిస్సతి, ఇధేవ అచ్ఛతూ"తి వదతి, సో చే పలాయతి, గీవా హోతి. సచే సో సహేతుకసత్తో హోతి వత్తసమ్పన్నో, థేరేన "ఈదిసో అయ"న్తి వత్తబ్బం. ఇణసామికో చే "సాధూ"తి విస్సజ్జేతి, ఇచ్చేతం కుసలం. సచే పన "ఉపడ్ఢుపడ్ఢం దేథా"తి వదతి, దాతబ్బం. అపరేన సమయేన అతిఆరాధకో హోతి, "సబ్బం దేథా"తి వుత్తేపి దాతబ్బమేవ. సచే పన ఉద్దేసపరిపుచ్ఛాదీసు కుసలో హోతి బహూపకారో భిక్ఖూనం, భిక్ఖాచారవత్తేన పరియేసిత్వాపి ఇణం దాతబ్బమేవాతి.

ఇణాయికవత్థుకథా నిట్ఠితా.

దాసవత్థుకథా

౯౭. న భిక్ఖవే దాసోతి ఏత్థ చత్తారో దాసా – అన్తోజాతో, ధనక్కీతో, కరమరానీతో, సామం దాసబ్యం ఉపగతోతి. తత్థ అన్తోజాతో నామ జాతిదాసో ఘరదాసియా పుత్తో. ధనక్కీతో నామ మాతాపితూనం సన్తికా పుత్తో వా సామికానం సన్తికా దాసో వా ధనం దత్వా దాసచారిత్తం ఆరోపేత్వా కీతో. ఏతే ద్వేపి న పబ్బాజేతబ్బా. పబ్బాజేన్తేన తత్థ తత్థ చారిత్తవసేన అదాసం కత్వా పబ్బాజేతబ్బా.

కరమరానీతో నామ తిరోరట్ఠం విలోపం వా కత్వా ఉపలాపేత్వా వా తిరోరట్ఠతో భుజిస్సమానుసకాని ఆహరన్తి, అన్తోరట్ఠేయేవ వా కతాపరాధం కిఞ్చి గామం రాజా "విలుమ్పథా"తి ఆణాపేతి, తతో మానుసకానిపి ఆహరన్తి. తత్థ సబ్బే పురిసా దాసా, ఇత్థియో దాసియో. ఏవరూపో కరమరానీతో దాసో యేహి ఆనీతో, తేసం సన్తికే వసన్తో వా బన్ధనాగారే బద్ధో వా పురిసేహి రక్ఖియమానో వా న పబ్బాజేతబ్బో. పలాయిత్వా పన గతో, గతట్ఠానే పబ్బాజేతబ్బో. రఞ్ఞా తుట్ఠేన "కరమరానీతకే ముఞ్చథా"తి వత్వా వా సబ్బసాధారణేన వా నయేన బన్ధనా మోక్ఖే కతే పబ్బాజేతబ్బోవ.

సామం దాసబ్యం ఉపగతో నామ జీవితహేతు వా ఆరక్ఖహేతు వా "అహం తే దాసో"తి సయమేవ దాసభావం ఉపగతో. రాజూనం హత్థిఅస్సగోమహింసగోపకాదయో వియ, తాదిసో దాసో న పబ్బాజేతబ్బో. రఞ్ఞో వణ్ణదాసీనం పుత్తా హోన్తి అమచ్చపుత్తసదిసా, తేపి న పబ్బాజేతబ్బా. భుజిస్సిత్థియో అసంయతా వణ్ణదాసీహి సద్ధిం విచరన్తి, తాసం పుత్తే పబ్బాజేతుం వట్టతి. సచే సయమేవ పణ్ణం ఆరోపేన్తి, న వట్టతి. భటిపుత్తకగణాదీనం దాసాపి తేహి అదిన్నా న పబ్బాజేతబ్బా. విహారేసు రాజూహి ఆరామికదాసా నామ దిన్నా హోన్తి, తేపి పబ్బాజేతుం న వట్టతి. భుజిస్సే పన కత్వా పబ్బాజేతుం వట్టతి. మహాపచ్చరియం "అన్తోజాతధనక్కీతకే ఆనేత్వా భిక్ఖుసఙ్ఘస్స ఆరామికే దేమాతి దేన్తి, తక్కం సీసే ఆసిత్తకసదిసావ హోన్తి, తే పబ్బాజేతుం వట్టతీ"తి వుత్తం. కురున్దియం పన "ఆరామికం దేమాతి కప్పియవోహారేన దేన్తి, యేన కేనచి వోహారేన దిన్నో హోతు, నేవ పబ్బాజేతబ్బో"తి వుత్తం. దుగ్గతమనుస్సా సఙ్ఘం నిస్సాయ జీవిస్సామాతి విహారే

కప్పియకారకా హోన్తి, ఏతేపి పబ్బాజేతుం వట్టతి. యస్స మాతాపితరో దాసా, మాతా ఏవ వా దాసీ, పితా అదాసో, తం పబ్బాజేతుం న వట్టతి. యస్స పన మాతా అదాసీ, పితా దాసో, తం పబ్బాజేతుం వట్టతి. భిక్ఖుస్స ఞాతకా వా ఉపట్ఠాకా వా దాసం దేన్తి "ఇమం పబ్బాజేథ, తుమ్హాకం వేయ్యావచ్చం కరిస్సతీ"తి అత్తనోవాస్స దాసో అత్థి, భుజిస్సో కతోవ పబ్బాజేతబ్బో. సామికా దాసం దేన్తి "ఇమం పబ్బాజేథ, సచే అభిరమిస్సతి, అదాసో విబ్భమిస్సతి చే, అమ్హాకం దాసోవ భవిస్సతీతి అయం తావకాలికో నామ, తం పబ్బాజేతుం న వట్టతీ"తి కురున్దియం వుత్తం. నిస్సామికదాసో హోతి, సోపి భుజిస్సో కతోవ పబ్బాజేతబ్బో. అజానన్తో పబ్బాజేత్వా వా ఉపసమ్పాదేత్వా వా పచ్ఛా జానాతి, భుజిస్సం కాతుమేవ వట్టతి.

ఇమస్స చ అత్థస్స పకాసనత్థం ఇదం వత్థుం వదన్తి – ఏకా కిర కులదాసీ ఏకేన సద్ధిం అనురాధపురా పలాయిత్వా రోహణే వసమానా పుత్తం పటిలభి, సో పబ్బజిత్వా ఉపసమ్పన్నకాలే లజ్జీ కుక్కుచ్చకో అహోసి. అథేకదివసం మాతరం పుచ్ఛి – "కిం ఉపాసికే తుమ్హాకం భాతా వా భగినీ వా నత్థి, న కఞ్చి ఞాతకం పస్సామీ"తి. "తాత, అహం అనురాధపురే కులదాసీ, తవ పితరా సద్ధిం పలాయిత్వా ఇధ వసామీ"తి. సీలవా భిక్ఖు "అసుద్ధా కిర మే పబ్బజ్జా"తి సంవేగం లభిత్వా మాతరం తస్స కులస్స నామగోత్తం పుచ్ఛిత్వా అనురాధపురం ఆగమ్మ తస్స కులస్స ఘరద్వారే అట్ఠాసి. "అతిచ్ఛథ భన్తే"తి వుత్తేపి నాతిక్కమి, తే ఆగన్త్వా "కిం భన్తే"తి పుచ్ఛింసు. "తుమ్హాకం ఇత్థన్నామా దాసీ పలాతా అత్థీ"తి? అత్థి భన్తే. అహం తస్సా పుత్తో, సచే మం తుమ్హే అనుజానాథ, పబ్బజ్జం లభామి, తుమ్హే మయ్హం సామికాతి . తే హట్ఠతుట్ఠా హుత్వా "సుద్ధా భన్తే తుమ్హాకం పబ్బజ్జా"తి తం భుజిస్సం కత్వా మహావిహారే వసాపేసుం చతూహి పచ్చయేహి పటిజగ్గన్తా. థేరో తం కులం నిస్సాయ వసమానోయేవ అరహత్తం పాపుణీతి.

దాసవత్థుకథా నిట్ఠితా.

కమ్మారభణ్డువత్థాదికథా

౮౮-౯. **కమ్మారభణ్డూ**తి తులాధారముణ్డకో సువణ్ణకారపుత్తో, పఞ్చసిఖో తరుణదారకోతి వుత్తం హోతి. **సఙ్ఘం అపలోకేతుం భణ్డుకమ్మాయా**తి సఙ్ఘం భణ్డుకమ్మత్థాయ ఆపుచ్ఛితుం అనుజానామీతి అత్థో. తత్రాయం ఆపుచ్ఛనవిధి – సీమాపరియాపన్నే భిక్ఖూ సన్నిపాతేత్వా పబ్బజ్జాపేక్ఖం తత్థ నేత్వా "సఙ్ఘం భన్తే ఇమస్స దారకస్స భణ్డుకమ్మం ఆపుచ్ఛామీ"తి తిక్ఖత్తుం వా ద్విక్ఖత్తుం వా సకిం వా వత్తబ్బం. ఏత్థ చ "ఇమస్స దారకస్స భణ్డుకమ్మం ఆపుచ్ఛామీ"తిపి "ఇమస్స సమణకరణం ఆపుచ్ఛామీ"తిపి "ఇమస్స పబ్బాజనం ఆపుచ్ఛామీ"తిపి "అయం సమణో హోతుకామో"తిపి "అయం పబ్బజితుకామో"తిపి వత్తుం వట్టతియేవ.

సచే సభాగట్ఠానం హోతి, దస వా వీసం వా తింసం వా భిక్ఖూ వసన్తీతి పరిచ్ఛేదో పఞ్ఞాయతి, తేసం ఠితోకాసం వా నిసిన్నోకాసం వా గన్త్వాపి పురిమనయేనేవ ఆపుచ్ఛితబ్బం. పబ్బజ్జాపేక్ఖం వినావ దహరభిక్ఖూ వా సామణేరే వా పేసేత్వాపి "ఏకో భన్తే పబ్బజ్జాపేక్ఖో అత్థి తస్స భణ్డుకమ్మం ఆపుచ్ఛామా"తిఆదినా నయేన ఆపుచ్ఛాపేతుం వట్టతి.

సచే కేచి భిక్ఖూ సేనాసనం వా గుమ్బాదీని వా పవిసిత్వా నిద్దాయన్తి వా సమణధమ్మం వా కరోన్తి, ఆపుచ్ఛకా చ పరియేసన్తాపి అదిస్వా "సబ్బే ఆపుచ్ఛితా అమ్హేహీ"తి సఞ్ఞినో హోన్తి, పబ్బజ్జా నామ లహుకం కమ్మం, తస్మా పబ్బజితో సుపబ్బజితోవ పబ్బాజేన్తస్సాపి అనాపత్తి.

సచే పన మహావిహారో హోతి అనేకభిక్ఖుసహస్సావాసో, సబ్బే భిక్ఖూ సన్నిపాతేతుమ్పి దుక్కరం, పగేవ పటిపాటియా ఆపుచ్ఛితుం, ఖణ్డసీమాయం వా ఠత్వా నదీసముద్దాదీని వా గన్త్వా పబ్బాజేతబ్బో. యో పన నవముణ్డో వా హోతి విబ్భన్తకో వా నిగణ్ఠాదీసు అఞ్ఞతరో వా ద్వఙ్గులకేసో వా ఊనద్వఙ్గులకేసో వా, తస్స కేసచ్ఛేదనకిచ్చం నత్థి, తస్మా భణ్డుకమ్మం అనాపుచ్ఛిత్వాపి తాదిసం పబ్బాజేతుం వట్టతి. ద్వఙ్గులాతిరిత్తకేసో పన యో హోతి అన్తమసో ఏకసిఖామత్తధరోపి, సో భణ్డుకమ్మం ఆపుచ్ఛిత్వావ పబ్బాజేతబ్బో. **ఉపాలివత్థు** మహావిభఙ్గే వుత్తనయమేవ.

౧౦౦. **అహివాతకరోగేనాతి** మారిబ్యాధినా; యత్థ హి సో రోగో ఉప్పజ్జతి, తం కులం ద్విపదచతుప్పదం సబ్బం నస్సతి, యో భిత్తిం వా ఛదనం వా భిన్దిత్వా పలాయతి, తిరోగామాదిగతో వా హోతి, సో ముచ్చతి. తథా చేత్థ పితాపుత్తా ముచ్చింసు. తేన వుత్తం – ''పితాపుత్తకా సేసా హోన్తీ''తి.

కాకుడ్డేపకన్తి యో వామహత్థేన లేడ్డుం గహేత్వా నిసిన్నో సక్కోతి ఆగతాగతే కాకే ఉడ్డాపేత్వా పురతో నిక్ఖిత్తం భత్తం భుఞ్జితుం, అయం కాకుడ్డేపకో నామ, తం పబ్బాజేతుం వట్టతి.

౧౦౨. **ఇత్తరోతి** అప్పమత్తకో; కతిపాహమేవ వాసో భవిస్సతీతి అత్థో.

౧౦౩. **ఓగణేనాతి** పరిహీనగణేన; అప్పమత్తకేన భిక్ఖుసఙ్ఘేనాతి అత్థో. **అబ్యత్తేన యావజీవన్తి** ఏత్థ సచాయం వుడ్ఢతరం ఆచరియం న లభతి, ఉపసమ్పదాయ సట్ఠివస్సో వా సత్తతివస్సో వా హోతు, నవకతరస్సాపి బ్యత్తస్స సన్తికే ఉక్కుటికం నిసీదిత్వా అఞ్జలిం పగ్గహేత్వా ''ఆచరియో మే ఆవుసో హోహి, ఆయస్మతో నిస్సాయ వచ్ఛామీ''తి ఏవం తిక్ఖత్తుం వత్వా నిస్సయో గహేతబ్బోవ. గామప్పవేసనం ఆపుచ్ఛన్తేనాపి ఉక్కుటికం నిసీదిత్వా అఞ్జలిం పగ్గహేత్వా గామప్పవేసనం ఆపుచ్ఛామి ఆచరియా''తి వత్తబ్బం. ఏస నయో సబ్బఆపుచ్ఛనేసు. పఞ్చకఛక్కేసు చేత్థ యత్తకం సుతం నిస్సయముత్తకస్స ఇచ్ఛితబ్బం, తం భిక్ఖునోవాదకవణ్ణనాయం వుత్తం. తస్స నత్థితాయ చ **అప్పస్సుతో;** అత్థితాయ చ **బహుస్సుతోతి** వేదితబ్బో. సేసం వుత్తనయేనేవ.

కమ్మారభణ్డువత్థాదికథా నిట్ఠితా.

రాహులవత్థుకథా

౧౦౫. **యేన కపిలవత్థు తేన చారికం పక్కామీతి** ఏత్థ అయం అనుపుబ్బికథా. సుద్ధోదనమహారాజా కిర బోధిసత్తస్స అభినిక్ఖమనదివసతో పట్ఠాయ ''మమ పుత్తో బుద్ధో భవిస్సామీతి నిక్ఖన్తో, జాతో ను ఖో బుద్ధో''తి పవత్తిసవనత్థం ఓహితసోతోవ విహరతి. సో భగవతో పధానచరియఞ్చ సమ్బోధిఞ్చ ధమ్మచక్కప్పవత్తనాదీని చ సుణన్తో ''ఇదాని కిర మే పుత్తో రాజగహం ఉపనిస్సాయ విహరతీ''తి సుత్వా ఏకం అమచ్చం ఆణాపేసి – ''అహం తాత వుడ్ఢో మహల్లకో, సాధు మే జీవన్తస్సేవ పుత్తం దస్సేహీ''తి. సో ''సాధూ''తి పటిస్సుణిత్వా పురిససహస్సపరివారో రాజగహం గన్త్వా భగవతో పాదే వన్దిత్వా నిసీది. అథస్స భగవా ధమ్మకథం కథేసి, సో పసీదిత్వా పబ్బజ్జఞ్చేవ ఉపసమ్పదఞ్చ యాచి. తతో నం భగవా ఏహిభిక్ఖూపసమ్పదాయ ఉపసమ్పాదేసి , సో సపరిసో అరహత్తం పత్వా తత్థేవ ఫలసమాపత్తిసుఖం అనుభవమానో విహాసి. రాజా తేనేవ ఉపాయేన అపరేపి అట్ఠ దూతే పహిణి, తేపి సబ్బే సపరిసా తథేవ అరహత్తం పత్వా తత్థేవ విహరింసు. ''ఇమినా నామ కారణేన తే నాగచ్ఛన్తీ''తి రఞ్ఞో కోచి పవత్తిమత్తమ్పి ఆరోచేన్తో నత్థి.

అథ రాజా బోధిసత్తేన సద్ధిం ఏకదివససంజాతం కాళుదాయిం నామ అమచ్చం పహిణితుకామో పురిమనయేనేవ యాచి, సో "సచే అహం పబ్బజితుం లభామి, దస్సేస్సామీ"తి ఆహ. తం రాజా "పబ్బజిత్వాపి మే పుత్తం దస్సేహీ"తి పహిణి; సోపి పురిససహస్సపరివారో గన్త్వా తథేవ సపరివారో అరహత్తం పాపుణి. సో ఏకదివసం సమ్భతేసు సబ్బసస్సేసు విస్సట్ఠకమ్మన్తేసు జనపదమనుస్సేసు పుప్ఫితేసు థలజజలజపుప్ఫేసు పటిపజ్జనక్ఖమే మగ్గే భగవన్తం వన్దిత్వా సట్ఠిమత్తాహి గాథాహి గమనవణ్ణం వణ్ణేసి. భగవా "కిమేత"న్తి పుచ్ఛి. "భన్తే తుమ్హాకం పితా సుద్ధోదనమహారాజా మహల్లకోమ్హి, జీవన్తస్సేవ మే పుత్తం దస్సేహీ"తి మం పేసేసి, సాధు భన్తే భగవా ఞాతకానం సఙ్గహం కరోతు, కాలో చారికం పక్కమితున్తి. తేన హి సఙ్ఘస్స ఆరోచేహి, "భిక్ఖూ గమియవత్తం పూరేస్సన్తీ"తి. "సాధు భన్తే"తి థేరో తథా అకాసి. భగవా అఙ్గమగధవాసీనం కులపుత్తానం దసహి సహస్సేహి కపిలవత్థువాసీనం దసహీతి సబ్బేహేవ వీసతిసహస్సేహి ఖీణాసవేహి పరివుతో రాజగహా నిక్ఖమిత్వా రాజగహతో సట్ఠియోజనికం కపిలవత్థుం దివసే దివసే యోజనం గచ్ఛన్తో ద్వీహి మాసేహి పాపుణిస్సామీతి అతురితచారికం పక్కామి. తేన వుత్తం – "యేన కపిలవత్థు తేన చారికం పక్కామీ"తి.

ఏవం పక్కన్తే చ భగవతి ఉదాయిత్థేరో నిక్ఖన్తదివసతో పట్ఠాయ సుద్ధోదనమహారాజస్స గేహే భత్తకిచ్చం కరోతి. రాజా థేరం పరివిసిత్వా పత్తం గన్ధచుణ్ణేన ఉబ్బట్టేత్వా ఉత్తమభోజనస్స పూరేత్వా "భగవతో దేహీ"తి థేరస్స హత్థే ఠపేతి. థేరోపి తథేవ కరోతి. ఇతి భగవా అన్తరామగ్గే రఞ్ఞోయేవ పిణ్డపాతం పరిభుఞ్జి. థేరోపి చ భత్తకిచ్చావసానే దివసే దివసే రఞ్ఞో ఆరోచేతి "అజ్జ భగవా ఏత్తకం ఆగతో"తి, బుద్ధగుణపటిసంయుత్తాయ చ కథాయ సాకియానం భగవతి సద్ధం ఉప్పాదేసి. తేనేవ నం భగవా "ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, మమ సావకానం భిక్ఖూనం కులప్పసాదకానం యదిదం కాళుదాయీ"తి ఏతదగ్గే ఠపేసి.

సాకియాపి ఖో అనుప్పత్తే భగవతి "అమ్హాకం ఞాతిసేట్ఠం పస్సిస్సామా"తి సన్నిపతిత్వా భగవతో వసనట్ఠానం వీమంసమానా నిగ్రోధసక్కస్స ఆరామో రమణీయోతి సల్లక్ఖేత్వా తత్థ సబ్బం పటిజగ్గనవిధిం కారేత్వా గన్ధపుప్ఫాదిహత్థా పచ్చుగ్గమనం కరోన్తా సబ్బాలఙ్కారపటిమణ్డితే దహరదహరే నాగరికదారకే చ దారికాయో చ పఠమం పహిణింసు, తతో రాజకుమారే చ రాజకుమారికాయో చ తేసం అనన్తరా సామం గన్త్వా గన్ధపుప్ఫచుణ్ణాదీహి పూజయమానా భగవన్తం గహేత్వా నిగ్రోధారామమేవ అగమంసు. తత్ర భగవా వీసతిసహస్సఖీణాసవపరివుతో పఞ్ఞత్తవరబుద్ధాసనే నిసీది. సాకియా మానజాతికా మానథద్ధా, తే "సిద్ధత్థకుమారో అమ్హేహి దహరతరోవ అమ్హాకం కనిట్ఠో, భాగినేయ్యో, పుత్తో, నత్తా"తి చిన్తేత్వా దహరదహరే రాజకుమారే ఆహంసు – "తుమ్హే వన్దథ, మయం తుమ్హాకం పిట్ఠితో నిసీదిస్సామా"తి.

తేసు ఏవం నిసిన్నేసు భగవా తేసం అజ్ఝాసయం ఓలోకేత్వా "న మం ఞాతీ వన్దన్తి, హన్ద నే వన్దాపయిస్సామీ"తి అభిఞ్ఞాపాదకం చతుత్థజ్ఝానం సమాపజ్జిత్వా వుట్ఠాయ ఇద్ధియా ఆకాసం అబ్భుగ్గన్త్వా తేసం సీసే పాదపంసుం ఓకిరమానో వియ కణ్డమ్బమూలే యమకపాటిహారియసదిసం పాటిహారియమకాసి. రాజా తం అచ్ఛరియం దిస్వా ఆహ – "భగవా తుమ్హాకం మఙ్గలదివసే బ్రాహ్మణస్స వన్దనత్థం ఉపనీతానం పాదే వో పరివత్తిత్వా బ్రాహ్మణస్స మత్థకే పతిట్ఠితే దిస్వాపి అహం తుమ్హే వన్దిం, అయం మే పఠమవన్దనా. వప్పమఙ్గలదివసే జమ్బుచ్ఛాయాయ సిరిసయనే నిపన్నానం వో జమ్బుచ్ఛాయాయ అపరివత్తనం దిస్వాపి పాదే వన్దిం, అయం మే దుతియవన్దనా. ఇదాని ఇమం అదిట్ఠపుబ్బం పాటిహారియం దిస్వాపి తుమ్హాకం పాదే వన్దామి, అయం మే తతియవన్దనా"తి.

సుద్ధోదనమహారాజేన పన వన్దితే భగవతి అవన్దిత్వా ఠితో నామ ఏకసాకియోపి నాహోసి, సబ్బేయేవ వన్దింసు. ఇతి భగవా ఞాతయో వన్దాపేత్వా ఆకాసతో ఓరుయ్హ పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసిన్నే భగవతి సిఖాప్పత్తో ఞాతిసమాగమో అహోసి,

సబ్బే ఏకగ్గా సన్నిపతింసు. తతో మహామేఘో పోక్ఖరవస్సం వస్సి, తమ్బవణ్ణముదకం హేట్ఠా విరవన్తం గచ్ఛతి. కస్సచి సరీరే ఏకబిన్దుమత్తమ్పి న పతతి, తం దిస్వా సబ్బే అచ్ఛరియబ్భుతజాతా అహేసుం. భగవా “న ఇదానేవ మయ్హం ఞాతిసమాగమే పోక్ఖరవస్సం వస్సతి, అతీతేపి వస్సీ”తి ఇమిస్సా అట్ఠుప్పత్తియా వేస్సన్తరజాతకం కథేసి. ధమ్మదేసనం సుత్వా సబ్బే ఉట్ఠాయ వన్దిత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కమింసు. ఏకోపి రాజా వా రాజమహామత్తో వా “స్వే అమ్హాకం భిక్ఖం గణ్హథా”తి వత్వా గతో నామ నత్థి.

భగవా దుతియదివసే వీసతిభిక్ఖుసహస్సపరివారో కపిలవత్థుం పిణ్డాయ పావిసి, న కోచి పచ్చుగ్గన్త్వా నిమన్తేసి వా పత్తం వా అగ్గహేసి. భగవా ఇన్దఖీలే ఠితో ఆవజ్జేసి – “కథం ను ఖో పుబ్బే బుద్ధా కులనగరే పిణ్డాయ చరింసు, కిం ఉప్పటిపాటియా ఇస్సరజనానం ఘరాని అగమంసు, ఉదాహు సపదానచారికం చరింసూ”తి. తతో ఏకబుద్ధస్సపి ఉప్పటిపాటియా గమనం అదిస్వా “మయాపి ఇదాని అయమేవ వంసో అయం పవేణీ పగ్గహేతబ్బా, ఆయతిఞ్చ మే సావకాపి మమేవ అనుసిక్ఖన్తా పిణ్డచారియవత్తం పూరేస్సన్తీ”తి కోటియం నివిట్ఠగేహతో పట్ఠాయ సపదానం పిణ్డాయ చరతి. “అయ్యో కిర సిద్ధత్థకుమారో పిణ్డాయ చరతీ”తి చతుభూమకాదీసు పాసాదేసు సీహపఞ్జరం వివరిత్వా మహాజనో దస్సనబ్యావటో అహోసి. రాహులమాతాపి దేవీ “అయ్యపుత్తో కిర ఇమస్మింయేవ నగరే మహతా రాజానుభావేన సువణ్ణసివికాదీహి విచరిత్వా ఇదాని కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయవత్థవసనో కపాలహత్థో పిణ్డాయ చరతి, “సోభతి ను ఖో నో వా”తి సీహపఞ్జరం వివరిత్వా ఓలోకయమానా భగవన్తం నానావిరాగసముజ్జలాయ సరీరప్పభాయ నగరవీథియో ఓభాసేత్వా బుద్ధసిరియా విరోచమానం దిస్వా ఉణ్హీసతో పట్ఠాయ యావ పాదతలా నరసీహగాథాహి నామ అట్ఠహి గాథాహి అభిత్థవిత్వా రఞ్ఞో సన్తికం గన్త్వా “తుమ్హాకం పుత్తో పిణ్డాయ చరతీ”తి రఞ్ఞో ఆరోచేసి. రాజా సంవిగ్గహదయో హత్థేన సాటకం సణ్ఠాపయమానో తురితతురితం నిక్ఖమిత్వా వేగేన గన్త్వా భగవతో పురతో ఠత్వా ఆహ – “కిం భన్తే అమ్హే లజ్జాపేథ, కిమత్థం పిణ్డాయ చరథ, కిం ఏత్తకానం భిక్ఖూనం న సక్కా భత్తం లద్ధున్తి ఏవంసఞ్ఞినో అహువత్థా”తి. వంసచారిత్తమేతం మహారాజ అమ్హాకన్తి. ననుభన్తే అమ్హాకం మహాసమ్మతఖత్తియవంసో నామ వంసో, తత్థ చ ఏకఖత్తియోపి భిక్ఖాచారో నామ నత్థీతి. అయం మహారాజ వంసో నామ తవ వంసో, అమ్హాకం పన బుద్ధవంసో వంసో నామ, సబ్బబుద్ధా చ పిణ్డచారికా అహేసున్తి అన్తరవీథియం ఠితోవ –

“ఉత్తిట్ఠే నప్పమజ్జేయ్య, ధమ్మం సుచరితం చరే;
ధమ్మచారీ సుఖం సేతి, అస్మిం లోకే పరమ్హి చా”తి.

ఇమం గాథమాహ. గాథాపరియోసానే రాజా సోతాపత్తిఫలం సచ్ఛాకాసి.

“ధమ్మం చరే సుచరితం, న నం దుచ్చరితం చరే;
ధమ్మచారీ సుఖం సేతి, అస్మిం లోకే పరమ్హి చా”తి.

ఇమం పన గాథం సుత్వా సకదాగామిఫలే పతిట్ఠాసి, ధమ్మపాలజాతకం సుత్వా అనాగామిఫలే పతిట్ఠాసి, మరణసమయే సేతచ్ఛత్తస్స హేట్ఠా సిరిసయనే నిపన్నోయేవ అరహత్తం పాపుణి. అరఞ్ఞవాసేన పధానానుయోగకిచ్చం రఞ్ఞో నాహోసి.

సోతాపత్తిఫలఞ్చ సచ్ఛికత్వా ఏవ పన భగవతో పత్తం గహేత్వా సపరిసం భగవన్తం మహాపాసాదం ఆరోపేత్వా పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన పరివిసి. భత్తకిచ్చావసానే సబ్బం ఇత్థాగారం ఆగన్త్వా భగవన్తం వన్ది ఠపేత్వా రాహులమాతరం. సా పన "గచ్ఛ అయ్యపుత్తం వన్దాహీ"తి పరిజనేన వుచ్చమానాపి "సచే మయ్హం గుణో అత్థి, సయమేవ అయ్యపుత్తో ఆగమిస్సతి , ఆగతం నం వన్దిస్సామీ"తి వత్వా న అగమాసి. అథ భగవా రాజానం పత్తం గాహాపేత్వా ద్వీహి అగ్గసావకేహి సద్ధిం రాజధీతాయ సిరిగబ్భం గన్త్వా "రాజధీతా యథారుచియా వన్దమానా న కిఞ్చి వత్తబ్బా"తి వత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. సా వేగేన ఆగన్త్వా గోప్ఫకేసు గహేత్వా పాదపిట్ఠియం సీసం పరివత్తేత్వా పరివత్తేత్వా యథాజ్ఝాసయం వన్ది.

రాజా రాజధీతాయ భగవతి సినేహబహుమానాదిగుణసమ్పత్తిం కథేసి. భగవా "అనచ్ఛరియం మహారాజ యం ఇదాని పరిపక్కే ఞాణే తయా రక్ఖియమానా రాజధీతా అత్తానం రక్ఖి, సా పుబ్బే అనారక్ఖా పబ్బతపాదే విచరమానా అపరిపక్కే ఞాణే అత్తానం రక్ఖీ"తి వత్వా చన్దకిన్నరీజాతకం కథేసి.

తందివసమేవ చ నన్దరాజకుమారస్స కేసవిస్సజ్జనం పట్టబన్ధో ఘరమఙ్గలం ఆవాహమఙ్గలం ఛత్తమఙ్గలన్తి పఞ్చ మహామఙ్గలాని హోన్తి. భగవా నన్దం పత్తం గాహాపేత్వా మఙ్గలం వత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి. జనపదకల్యాణీ కుమారం గచ్ఛన్తం దిస్వా "తువటం ఖో అయ్యపుత్త ఆగచ్ఛేయ్యాసీ"తి వత్వా గీవం పసారేత్వా ఓలోకేసి. సోపి భగవన్తం "పత్తం గణ్హథా"తి వత్తుం అవిసహమానో విహారంయేవ అగమాసి. తం అనిచ్ఛమానంయేవ భగవా పబ్బాజేసి. ఇతి భగవా కపిలపురం ఆగన్త్వా దుతియదివసే నన్దం పబ్బాజేసి.

సత్తమే దివసే రాహులమాతా కుమారం అలఙ్కరిత్వా భగవతో సన్తికం పేసేసి – "పస్స తాత ఏతం వీసతిసహస్ససమణపరివుతం సువణ్ణవణ్ణం బ్రహ్మరూపవణ్ణం సమణం, అయం తే పితా, ఏతస్స మహన్తా నిధయో అహేసుం, త్యస్స నిక్ఖమనతో పట్ఠాయ న పస్సామ, గచ్ఛ నం దాయజ్జం యాచ, అహం తాత కుమారో ఛత్తం ఉస్సాపేత్వా చక్కవత్తీ భవిస్సామి, ధనేన మే అత్థో, ధనం మే దేహి, సామికో హి పుత్తో పితుసన్తకస్సా"తి. రాహులకుమారో భగవతో సన్తికం గన్త్వావ పితుసినేహం పటిలభిత్వా హట్ఠచిత్తో "సుఖా తే సమణ ఛాయా"తి వత్వా అఞ్ఞమ్పి బహుం అత్తనో అనురూపం వదన్తో అట్ఠాసి. భగవా కతభత్తకిచ్చో అనుమోదనం కత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి. కుమారోపి "దాయజ్జం మే సమణ దేహి, దాయజ్జం మే సమణ దేహీ"తి భగవన్తం అనుబన్ధి. తేన వుత్తం – "అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన కపిలవత్థు...పే.... దాయజ్జం మే సమణ దేహీ"తి.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఆమన్తేసీతి భగవా కుమారం న నివత్తాపేసి, పరిజనోపి భగవతా సద్ధిం గచ్ఛన్తం నివత్తేతుం న విసహతి. అథ ఆరామం గన్త్వా "యం అయం పితుసన్తకం ధనం ఇచ్ఛతి, తం వట్టానుగతం సవిఘాతకం, హన్దస్స బోధిమణ్డే పటిలద్ధం సత్తవిధం అరియధనం దేమి, లోకుత్తరదాయజ్జస్స నం సామికం కరోమీ"తి ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఆమన్తేసి. ఆమన్తేత్వా చ పనాహ – "తేన హి త్వం సారిపుత్త రాహులకుమారం పబ్బాజేహీ"తి. యస్మా అయం దాయజ్జం యాచతి, తస్మా నం లోకుత్తరదాయజ్జపటిలాభాయ పబ్బాజేహీతి అత్థో.

ఇదాని యా సా భగవతా బారాణసియం తీహి సరణగమనేహి పబ్బజ్జా చ ఉపసమ్పదా చ అనుఞ్ఞాతా, తతో యస్మా ఉపసమ్పదం పటిక్ఖిపిత్వా గరుభావే ఠపేత్వా ఞత్తిచతుత్థేన కమ్మేన ఉపసమ్పదా అనుఞ్ఞాతా, పబ్బజ్జా పన నేవ పటిక్ఖిత్తా, న పున అనుఞ్ఞాతా, తస్మా అనాగతే భిక్ఖూనం విమతి ఉప్పజ్జిస్సతి – "అయం పబ్బజ్జా నామ పుబ్బే ఉపసమ్పదాసదిసా,

కిం ను ఖో ఇదానిపి ఉపసమ్పదా వియ కమ్మవాచాయ ఏవ కత్తబ్బా, ఉదాహు సరణగమనేహీ"తి. ఇమఞ్చ పనత్థం విదిత్వా భగవా పున తీహి సరణగమనేహి సామణేరపబ్బజ్జం అనుజానితుకామో, తస్మా ధమ్మసేనాపతి తం భగవతో అజ్ఝాసయం విదిత్వా భగవన్తం పున పబ్బజ్జం అనుజానాపేతుకామో ఆహ – "**కథాహం భన్తే రాహులకుమారం పబ్బాజేమీ**"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో రాహులకుమారం పబ్బాజేసీతి కుమారస్స మహామోగ్గల్లానత్థేరో కేసే ఛిన్దిత్వా కాసాయాని దత్వా సరణాని అదాసి. మహాకస్సపత్థేరో ఓవాదాచరియో అహోసి. యస్మా పన ఉపజ్ఝాయమూలకా పబ్బజ్జా చ ఉపసమ్పదా చ, ఉపజ్ఝాయోవ తత్థ ఇస్సరో, న ఆచరియో, తస్మా వుత్తం – "అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో రాహులకుమారం పబ్బాజేసీ"తి.

ఏవం "కుమారో పబ్బజితో"తి సుత్వా ఉప్పన్నసంవేగేన హదయేన **అథ ఖో సుద్ధోదనో సక్కో**తి సబ్బం వత్తబ్బం. తత్థ యస్మా ఉఞ్చాచరియాయ జీవతో పబ్బజితస్స అవిసేసేన "వరం యాచామీ"తి వుత్తే "యాచస్సూ"తి వచనం అప్పతిరూపం, న చ బుద్ధానం ఆచిణ్ణం, తస్మా "అతిక్కన్తవరా ఖో గోతమ తథాగతా"తి వుత్తం. **యఞ్చ భన్తే కప్పతి యఞ్చ అనవజ్జన్తి** యం తుమ్హాకఞ్చేవ దాతుం కప్పతి, అనవజ్జఞ్చ హోతి, మమ చ సమ్పటిచ్ఛనపచ్చయా విఞ్ఞూహి న గరహితబ్బం , తం యాచామీతి అత్థో. **తథా నన్దే అధిమత్తం రాహులే**తి యథేవ కిర బోధిసత్తం ఏవం నన్దమ్పి రాహులమ్పి మఙ్గలదివసే నేమిత్తకా "చక్కవత్తీ భవిస్సతీ"తి బ్యాకరింసు. అథ రాజా "పుత్తస్స చక్కవత్తిసిరిం పస్సిస్సామీ"తి ఉస్సాహజాతో భగవతో పబ్బజ్జాయ మహన్తం ఇచ్ఛావిఘాతం పాపుణి. తతో "నన్దస్స చక్కవత్తిసిరిం పస్సిస్సామీ"తి ఉస్సాహం జనేసి, తమ్పి భగవా పబ్బాజేసి. ఇతి తమ్పి దుక్ఖం అధివాసేత్వా "ఇదాని రాహులస్స చక్కవత్తిసిరిం పస్సిస్సామీ"తి ఉస్సాహం జనేసి, తమ్పి భగవా పబ్బాజేసి. తేనస్స "ఇదాని కులవంసోపి పచ్ఛిన్నో, కుతో చక్కవత్తిసిరీ"తి అధికతరం దుక్ఖం ఉప్పజ్జి. తేన వుత్తం – "తథా నన్దే అధిమత్తం రాహులే"తి. రఞ్ఞో పన ఇతో పచ్ఛా అనాగామిఫలప్పత్తి వేదితబ్బా.

సాధు భన్తే అయ్యాతి ఇదం కస్మా ఆహ? సో కిర చిన్తేసి – "యత్ర హి నామ అహమ్పి బుద్ధమామకో ధమ్మమామకో సఙ్ఘమామకో సమానో అత్తనో పియతరపుత్తే పబ్బాజియమానే ఞాతివియోగదుక్ఖం అధివాసేతుం న సక్కోమి, అఞ్ఞే జనా పుత్తనత్తకేసు పబ్బాజితేసు కథం అధివాసేస్సన్తి, తస్మా అఞ్ఞేసమ్పి తావ ఏవరూపం దుక్ఖం మా అహోసీ"తి ఆహ. భగవా "సాసనే నియ్యానికకారణం రాజా వదతీ"తి ధమ్మకథం కత్వా "**న భిక్ఖవే అననుఞ్ఞాతో మాతాపితూహి పుత్తో పబ్బాజేతబ్బో**"తి సిక్ఖాపదం పఞ్ఞపేసి.

తత్థ **మాతాపితూహీ**తి జననిజనకే సన్ధాయ వుత్తం. సచే ద్వే అత్థి, ద్వేపి ఆపుచ్ఛితబ్బా. సచే పితా మతో మాతా వా, యో జీవతి సో ఆపుచ్ఛితబ్బో. పబ్బజితాపి ఆపుచ్ఛితబ్బావ. ఆపుచ్ఛన్తేన సయం వా గన్త్వా ఆపుచ్ఛితబ్బం, అఞ్ఞో వా పేసేతబ్బో, సో ఏవ వా పేసేతబ్బో "గచ్ఛ మాతాపితరో ఆపుచ్ఛిత్వా ఏహీ"తి. సచే "అనుఞ్ఞాతోమ్హీ"తి వదతి, సద్దహన్తేన పబ్బాజేతబ్బో. పితా సయం పబ్బజితో పుత్తమ్పి పబ్బాజేతుకామో హోతి, మాతరం ఆపుచ్ఛిత్వావ పబ్బాజేతు. మాతా వా ధీతరం పబ్బాజేతుకామా, పితరం ఆపుచ్ఛిత్వావ పబ్బాజేతు. పితా పుత్తదారేన అనత్థికో పలాయి, మాతా "ఇమం పబ్బాజేథా"తి పుత్తం భిక్ఖూనం దేతి, "పితాస్స కుహి"న్తి వుత్తే "చిత్తకేళియం కీళితుం పలాతో"తి వదతి, తం పబ్బాజేతుం వట్టతి. మాతా కేనచి పురిసేన సద్ధిం పలాతా హోతి, పితా పన "పబ్బాజేథా"తి దేతి, ఏత్థాపి ఏసేవ నయో. పితా విప్పవుత్థో

హోతి, మాతా పుత్తం "పబ్బాజేథా"తి అనుజానాతి, "పితా తస్స కుహి"న్తి వుత్తే "కిం తుమ్హాకం పితరా, అహం జానిస్సామీ"తి వదతి, పబ్బాజేతుం వట్టతీతి కురున్దియం వుత్తం.

మాతాపితరో మతా, దారకో చూళమాతాదీనం సన్తికే సంవద్ధో, తస్మిం పబ్బాజియమానే ఞాతకా కలహం వా కరోన్తి, ఖియ్యన్తి వా, తస్మా వివాదుపచ్ఛేదనత్థం ఆపుచ్ఛిత్వావ పబ్బాజేతబ్బో. అనాపుచ్ఛా పబ్బాజేన్తస్స పన ఆపత్తి నత్థి. దహరకాలే గహేత్వా పోసనకా మాతాపితరో నామ హోన్తి, తేసుపి ఏసేవ నయో. పుత్తో అత్తానం నిస్సాయ జీవతి, న మాతాపితరో. సచేపి రాజా హోతి, ఆపుచ్ఛిత్వావ పబ్బాజేతబ్బో. మాతాపితూహి అనుఞ్ఞాతో పబ్బజిత్వా పున విబ్భమతి, సచేపి సతక్ఖత్తుం పబ్బజిత్వా విబ్భమతి, ఆగతాగతకాలే పునప్పునం ఆపుచ్ఛిత్వావ పబ్బాజేతబ్బో. సచే ఏవం వదన్తి – "అయం విబ్భమిత్వా గేహం ఆగతో అమ్హాకం కమ్మం న కరోతి, పబ్బజిత్వా తుమ్హాకం వత్తం న పూరేతి, నత్థి ఇమస్సాపుచ్ఛనకిచ్చం, ఆగతాగతం పబ్బాజేయ్యాథా"తి ఏవం నిస్సట్ఠం పున అనాపుచ్ఛాపి పబ్బాజేతుం వట్టతి.

యోపి దహరకాలేయేవ "అయం తుమ్హాకం దిన్నో, యదా ఇచ్ఛథ, తదా పబ్బాజేయ్యాథా"తి ఏవం దిన్నో హోతి, సోపి ఆగతాగతో పున అనాపుచ్ఛావ పబ్బాజేతబ్బో. యం పన దహరకాలేయేవ "ఇమం భన్తే పబ్బాజేయ్యాథా"తి అనుజానిత్వా పచ్ఛా వుడ్ఢిప్పత్తకాలే నానుజానన్తి, అయం న అనాపుచ్ఛా పబ్బాజేతబ్బో. ఏకో మాతాపితూహి సద్ధిం భణ్డిత్వా "పబ్బాజేథ మ"న్తి ఆగచ్ఛతి, "ఆపుచ్ఛిత్వా ఏహీ"తి చ వుత్తో "నాహం గచ్ఛామి, సచే మం న పబ్బాజేథ, విహారం వా ఝాపేమి, సత్థేన వా తుమ్హే పహరామి, తుమ్హాకం ఞాతకఉపట్ఠాకానం వా ఆరామచ్ఛేదనాదీహి అనత్థం ఉప్పాదేమి, రుక్ఖా వా పతిత్వా మరామి, చోరమజ్ఝం వా పవిసామి, దేసన్తరం వా గచ్ఛామీ"తి వదతి, తం జీవస్సేవ రక్ఖణత్థాయ పబ్బాజేతుం వట్టతి. సచే పనస్స మాతాపితరో ఆగన్త్వా "కస్మా అమ్హాకం పుత్తం పబ్బాజయిత్థా"తి వదన్తి, తేసం తమత్థం ఆరోచేత్వా "రక్ఖణత్థాయ నం పబ్బాజయిమ్హ, పఞ్ఞాయథ తుమ్హే పుత్తేనా"తి వత్తబ్బా. "రుక్ఖా పతిస్సామీ"తి ఆరుహిత్వా పన హత్థపాదే ముఞ్చన్తం పబ్బాజేతుం వట్టతియేవ.

ఏకోపి విదేసం గన్త్వా పబ్బజ్జం యాచతి, ఆపుచ్ఛిత్వా చే గతో, పబ్బాజేతబ్బో. నో చే దహరభిక్ఖుం పేసేత్వా ఆపుచ్ఛాపేత్వా పబ్బాజేతబ్బో, అతిదూరఞ్చే హోతి; పబ్బాజేత్వాపి భిక్ఖూహి సద్ధిం పేసేత్వా దస్సేతుం వట్టతి. కురున్దియం పన వుత్తం – "సచే దూరం హోతి మగ్గో చ మహాకన్తారో, 'గన్త్వా ఆపుచ్ఛిస్సామా'తి పబ్బాజేతుం వట్టతీ"తి. సచే పన మాతాపితూనం బహూ పుత్తా హోన్తి, ఏవఞ్చ వదన్తి – "భన్తే ఏతేసం దారకానం యం ఇచ్ఛథ, తం పబ్బాజేయ్యాథా"తి. దారకే వీమంసిత్వా యం ఇచ్ఛతి, సో పబ్బాజేతబ్బో. సచేపి సకలేన కులేన వా గామేన వా అనుఞ్ఞాతం హోతి "భన్తే ఇమస్మిం కులే వా గామే వా యం ఇచ్ఛథ, తం పబ్బాజేయ్యాథా"తి. యం ఇచ్ఛతి, సో పబ్బాజేతబ్బోతి.

యావతకే వా పన ఉస్సహతీతి యత్తకే సక్కోతి.

రాహులవత్థుకథా నిట్ఠితా.

సిక్ఖాపదదణ్డకమ్మవత్థుకథా

౧౦౬. దససు సిక్ఖాపదేసు పురిమానం పఞ్చన్నం అతిక్కమో నాసనవత్థు , పచ్ఛిమానం అతిక్కమో దణ్డకమ్మవత్థు.

౧౦౭. **అప్పతిస్సాతి** భిక్ఖూ జేట్ఠకట్ఠానే ఇస్సరియట్ఠానే న ఠపేన్తి. **అసభాగవుత్తికాతి** సమానజీవికా న భవన్తి, విసభాగజీవికాతి అత్థో. **అలాభాయ పరిసక్కతీతి** యథా లాభం న లభన్తి; ఏవం పరక్కమతి. **అనత్థాయాతి** ఉపద్దవాయ. **అవాసాయాతి** "కిన్తి ఇమస్మిం ఆవాసే న వసేయ్యు"న్తి పరక్కమతి. **అక్కోసతి పరిభాసతీతి** అక్కోసతి చేవ భయదస్సనేన చ తజ్జేతి. **భేదేతీతి** పేసుఞ్ఞం ఉపసంహరిత్వా భేదేతి. **ఆవరణం కాతున్తి** "మా ఇధ పవిసా"తి నివారణం కాతుం. **యత్థ వా వసతి యత్థ వా పటిక్కమతీతి** యత్థ వసతి వా పవిసతి వా; ఉభయేనాపి అత్తనో పరివేణఞ్చ వస్సగ్గేన పత్తసేనాసనఞ్చ వుత్తం.

ముఖద్వారికం ఆహారం ఆవరణం కరోన్తీతి "అజ్జ మా ఖాద, మా భుఞ్జా"తి ఏవం నివారేన్తి. **న భిక్ఖవే ముఖద్వారికో ఆహారో ఆవరణం కాతబ్బోతి** ఏత్థ "మా ఖాద, మా భుఞ్జా"తి వదతోపి "ఆహారం నివారేస్సామీ"తి పత్తచీవరం అన్తో నిక్ఖిపతోపి సబ్బపయోగేసు దుక్కటం. అనాచారస్స పన దుబ్బచసామణేరస్స దణ్డకమ్మం కత్వా యాగుం వా భత్తం వా పత్తచీవరం వా దస్సేత్వా "ఏత్తకే నామ దణ్డకమ్మే ఆహటే ఇదం లచ్ఛసీ"తి వత్తుం వట్టతి. భగవతా హి ఆవరణమేవ దణ్డకమ్మం వుత్తం. ధమ్మసఙ్గాహకత్థేరేహి పన అపరాధానురూపం ఉదకదారువాలికాదీనం ఆహరాపనమ్పి కాతబ్బన్తి వుత్తం, తస్మా తమ్పి కాతబ్బం. తఞ్చ ఖో "ఓరమిస్సతి విరమిస్సతీ"తి అనుకమ్పాయ, న "నస్సిస్సతి విబ్భమిస్సతీ"తిఆదినయప్పవత్తేన పాపజ్ఝాసయేన "దణ్డకమ్మం కరోమీ"తి చ ఉణ్హపాసాణే వా నిపజ్జాపేతుం పాసాణిట్ఠకాదీని వా సీసే నిక్ఖిపాపేతుం ఉదకం వా పవేసేతుం న వట్టతి.

సిక్ఖాపదదణ్డకమ్మవత్థుకథా నిట్ఠితా.

అనాపుచ్ఛావరణవత్థుఆదికథా

౧౦౮. **న భిక్ఖవే ఉపజ్ఝాయం అనాపుచ్ఛాతి** ఏత్థ "తుమ్హాకం సామణేరస్స అయం నామ అపరాధో, దణ్డకమ్మమస్స కరోథా"తి తిక్ఖత్తుం వుత్తే, సచే ఉపజ్ఝాయో దణ్డకమ్మం న కరోతి, సయం కాతుం వట్టతి. సచేపి ఆదితోవ ఉపజ్ఝాయో వదతి "మయ్హం సామణేరానం దోసే సతి తుమ్హే దణ్డకమ్మం కరోథా"తి కాతుం వట్టతియేవ. యథా చ సామణేరానం ఏవం సద్ధివిహారికన్తేవాసికానమ్పి దణ్డకమ్మం కాతుం వట్టతి.

అపలాళేన్తీతి "తుమ్హాకం పత్తం దస్సామ, చీవరం దస్సామా"తి అత్తనో ఉపట్ఠానకరణత్థం సఙ్గణ్హన్తి. **న భిక్ఖవే అఞ్ఞస్స పరిసా అపలాళేతబ్బాతి** ఏత్థ సామణేరా వా హోన్తు ఉపసమ్పన్నా వా, అన్తమసో దుస్సీలభిక్ఖుస్సాపి పరస్స పరిసభూతే భిన్దిత్వా గణ్హితుం న వట్టతి, ఆదీనవం పన వత్తుం వట్టతి "తయా న్హాయితుం ఆగతేన గూథమక్ఖనం వియ కతం దుస్సీలం నిస్సాయ విహరన్తేనా"తి. సచే సో సయమేవ జానిత్వా ఉపజ్ఝం వా నిస్సయం వా యాచతి, దాతుం వట్టతి.

అనుజానామి భిక్ఖవే దసహఙ్గేహి సమన్నాగతం సామణేరం నాసేతున్తి ఏత్థ కణ్టకసిక్ఖాపదవణ్ణనాయం వుత్తాసు తీసు నాసనాసు లిఙ్గనాసనావ అధిప్పేతా, తస్మా యో పాణాతిపాతాదీసు ఏకమ్పి కమ్మం కరోతి, సో లిఙ్గనాసనాయ నాసేతబ్బో. యథా చ భిక్ఖూనం పాణాతిపాతాదీసు నానాఆపత్తియో హోన్తి, న తథా సామణేరానం. సామణేరో హి కున్థకిపిల్లికమ్పి మారేత్వా మఙ్గురణ్డకమ్పి భిన్దిత్వా నాసేతబ్బతంయేవ పాపుణాతి, తావదేవస్స సరణగమనాని చ ఉపజ్ఝాయగ్గహణఞ్చ సేనాసనగ్గాహో చ పటిప్పస్సమ్భతి, సఙ్ఘలాభం న లభతి, లిఙ్గమత్తమేవ ఏకం అవసిట్ఠం హోతి. సో సచే ఆకిణ్ణదోసోవ హోతి, ఆయతిం సంవరే న తిట్ఠతి, నిక్కడ్ఢితబ్బో. అథ సహసా విరజ్ఝిత్వా "దుట్ఠు మయా కత"న్తి పున సంవరే ఠాతుకామో హోతి, లిఙ్గనాసనకిచ్చం నత్థి. యథానివత్థపారుతస్సేవ సరణాని దాతబ్బాని, ఉపజ్ఝాయో దాతబ్బో, సిక్ఖాపదాని పన

సరణగమనేనేవ ఇజ్ఝన్తి. సామణేరానఞ్హి సరణగమనం భిక్ఖూనం ఉపసమ్పదకమ్మవాచాసదిసం, తస్మా భిక్ఖూనం వియ చతుపారిసుద్ధిసీలం, ఇమినాపి దససీలాని సమాదిన్నానేవ హోన్తి, ఏవం సన్తేపి దళ్హీకరణత్థం ఆయతిం సంవరే పతిట్ఠాపనత్థం పున దాతబ్బాని. సచే పురిమికాయ పున సరణాని గహితాని, పచ్ఛిమికాయ వస్సావాసికం లచ్ఛతి. సచే పచ్ఛిమికాయ గహితాని, సఙ్ఘేన అపలోకేత్వా లాభో దాతబ్బో.

అదిన్నాదానే తిణసలాకమత్తేనాపి వత్థునా, అబ్రహ్మచరియే తీసు మగ్గేసు యత్థ కత్థచి విప్పటిపత్తియా, ముసావాదే హస్సాధిప్పాయతాయపి ముసా భణితే అస్సమణో హోతి, నాసేతబ్బతం ఆపజ్జతి. మజ్జపానే పన భిక్ఖునో అజానిత్వాపి బీజతో పట్ఠాయ మజ్జం పివన్తస్స పాచిత్తియం. సామణేరో జానిత్వా పివన్తో సీలభేదం ఆపజ్జతి, న అజానిత్వా. యాని పనస్స ఇతరాని పఞ్చ సిక్ఖాపదాని, తేసు భిన్నేసు న నాసేతబ్బో, దణ్డకమ్మం కాతబ్బం. సిక్ఖాపదే పన పున దిన్నేపి అదిన్నేపి వట్టతి. దణ్డకమ్మేన పన పీళేత్వా ఆయతిం సంవరే ఠపనత్థాయ దాతబ్బమేవ. సామణేరానం మజ్జపానం సచిత్తకం పారాజికవత్థు, అయం విసేసో.

అవణ్ణభాసనే పన అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధోతిఆదీనం పటిపక్ఖవసేన బుద్ధస్స వా, స్వాక్ఖాతోతిఆదీనం పటిపక్ఖవసేన ధమ్మస్స వా, సుప్పటిపన్నోతిఆదీనం పటిపక్ఖవసేన సఙ్ఘస్స వా అవణ్ణం భాసన్తో రతనత్తయం నిన్దన్తో గరహన్తో ఆచరియుపజ్ఝాయాదీహి “మా ఏవం అవచా”తి అవణ్ణభాసనే ఆదీనవం దస్సేత్వా నివారేతబ్బో. సచే యావతతియం వుచ్చమానో న ఓరమతి, కణ్టకనాసనాయ నాసేతబ్బోతి కురున్దియం వుత్తం. మహాఅట్ఠకథాయం పన “సచే ఏవం వుచ్చమానో తం లద్ధిం నిస్సజ్జతి, దణ్డకమ్మం కారేత్వా అచ్చయం దేసాపేతబ్బో. సచే న నిస్సజ్జతి, తథేవ ఆదాయ పగ్గయ్హ తిట్ఠతి, లిఙ్గనాసనాయ నాసేతబ్బో”తి వుత్తం, తం యుత్తం. అయమేవ హి నాసనా ఇధ అధిప్పేతాతి.

మిచ్ఛాదిట్ఠికేపి ఏసేవ నయో. సస్సతుచ్ఛేదానఞ్హి అఞ్ఞతరదిట్ఠికో సచే ఆచరియాదీహి ఓవదియమానో నిస్సజ్జతి, దణ్డకమ్మం కారేత్వా అచ్చయం దేసాపేతబ్బో. అప్పటినిస్సజ్జన్తోవ నాసేతబ్బోతి. భిక్ఖునిదూసకో చేత్థ కామం అబ్రహ్మచారిగ్గహణేన గహితోవ అబ్రహ్మచారిం పన ఆయతిం సంవరే ఠాతుకామం సరణాని దత్వా ఉపసమ్పాదేతుం వట్టతి. భిక్ఖునిదూసకో ఆయతిం సంవరే ఠాతుకామోపి పబ్బజ్జమ్పి న లభతి, పగేవ ఉపసమ్పదన్తి ఏతమత్థం దస్సేతుం “భిక్ఖునిదూసకో”తి ఇదం విసుం దసమం అఙ్గం వుత్తన్తి వేదితబ్బం.

అనాపుచ్ఛావరణవత్థుఆదికథా నిట్ఠితా.

పణ్డకవత్థుకథా

౧౦౯. **దహరే దహరే**తి తరుణే తరుణే. **మోళిగల్లే**తి థూలసరీరే. **హత్థిభణ్డే అస్సభణ్డే**తి హత్థిగోపకే చ అస్సగోపకే చ.

పణ్డకో భిక్ఖవేతి ఏత్థ ఆసిత్తపణ్డకో ఉసూయపణ్డకో ఓపక్కమికపణ్డకో పక్ఖపణ్డకో నపుంసకపణ్డకోతి పఞ్చ పణ్డకా. తత్థ యస్స పరేసం అఙ్గజాతం ముఖేన గహేత్వా అసుచినా ఆసిత్తస్స పరిళాహో వూపసమ్మతి, అయం ఆసిత్తపణ్డకో. యస్స పరేసం అజ్ఝాచారం పస్సతో ఉసూయాయ ఉప్పన్నాయ పరిళాహో వూపసమ్మతి, అయం ఉసూయపణ్డకో. యస్స ఉపక్కమేన బీజాని అపనీతాని, అయం ఓపక్కమికపణ్డకో. ఏకచ్చో పన అకుసలవిపాకానుభావేన కాళపక్ఖే పణ్డకో హోతి, జుణ్హపక్ఖే పనస్స పరిళాహో వూపసమ్మతి, అయం పక్ఖపణ్డకో. యో పన పటిసన్ధియంయేవ అభావకో ఉప్పన్నో, అయం

నపుంసకపణ్డకోతి. తేసు ఆసిత్తపణ్డకస్స చ ఉసూయపణ్డకస్స చ పబ్బజ్జా న వారితా, ఇతరేసం తిణ్ణం వారితా. తేసుపి పక్ఖపణ్డకస్స యస్మిం పక్ఖే పణ్డకో హోతి, తస్మింయేవస్స పక్ఖే పబ్బజ్జా వారితాతి కురున్దియం వుత్తం. యస్స చేత్థ పబ్బజ్జా వారితా, తం సన్ధాయ ఇదం వుత్తం – "అనుపసమ్పన్నో న ఉపసమ్పాదేతబ్బో ఉపసమ్పన్నో నాసేతబ్బో"తి. సోపి లిఙ్గనాసనేనేవ నాసేతబ్బో. ఇతో పరం "నాసేతబ్బో"తి వుత్తేసుపి ఏసేవ నయో.

పణ్డవత్థుకథా నిట్ఠితా.

థేయ్యసంవాసకవత్థుకథా

౧౧౦. **పురాణకులపుత్తో**తి పురాణస్స అనుక్కమేన పారిజుఞ్ఞం పత్తస్స కులస్స పుత్తో. మాతిపక్ఖపితిపక్ఖతో కోలఞ్ఞా ఖీణా వినట్ఠా మతా అస్సాతి **ఖీణకోలఞ్ఞో. అనధిగత**న్తి అప్పత్తం. **ఫాతింకాతు**న్తి వడ్ఢేతుం. **ఇఙ్ఘా**తి ఉయ్యోజనత్థే నిపాతో. **అనుయుఞ్జియమానో**తి ఏకమన్తం నేత్వా కేసమస్సుఓరోపనకాసాయపటిగ్గహణసరణగమనఉపజ్ఝాయగ్గహణకమ్మవాచానిస్సయధమ్మే పుచ్ఛియమానో. **ఏతమత్థం ఆరోచేసీ**తి ఏతం సయం పబ్బజితభావం ఆదితో పట్ఠాయ ఆచిక్ఖి.

థేయ్యసంవాసకో భిక్ఖవేతి ఏత్థ తయో థేయ్యసంవాసకా – లిఙ్గత్థేనకో, సంవాసత్థేనకో, ఉభయత్థేనకోతి. తత్థ యో సయం పబ్బజిత్వా విహారం గన్త్వా న భిక్ఖువస్సాని గణేతి, న యథావుడ్ఢం వన్దనం సాదియతి, న ఆసనేన పటిబాహతి, న ఉపోసథపవారణాదీసు సన్దిస్సతి, అయం లిఙ్గమత్తస్సేవ థేనితత్తా లిఙ్గత్థేనకో నామ.

యో పన భిక్ఖూహి పబ్బాజితో సామణేరో సమానోపి విదేసం గన్త్వా "అహం దసవస్సో వా వీసతివస్సో వా"తి ముసా వత్వా భిక్ఖువస్సాని గణేతి, యథావుడ్ఢం వన్దనం సాదియతి, ఆసనేన పటిబాహతి, ఉపోసథపవారణాదీసు సన్దిస్సతి, అయం సంవాసమత్తస్సేవ థేనితత్తా సంవాసత్థేనకో నామ. భిక్ఖువస్సగణనాదికో హి సబ్బోపి కిరియభేదో ఇమస్మిం అత్థే "సంవాసో"తి వేదితబ్బో. సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ "న మం కోచి జానాతీ"తి ఏవం పటిపజ్జన్తేపి ఏసేవ నయో.

యో పన సయం పబ్బజిత్వా విహారం గన్త్వా భిక్ఖువస్సాని గణేతి, యథావుడ్ఢం వన్దనం సాదియతి, ఆసనేన పటిబాహతి, ఉపోసథపవారణాదీసు సన్దిస్సతి, అయం లిఙ్గస్స చేవ సంవాసస్స చ థేనితత్తా ఉభయత్థేనకో నామ. అయం తివిధోపి థేయ్యసంవాసకో అనుపసమ్పన్నో న ఉపసమ్పాదేతబ్బో, ఉపసమ్పన్నో నాసేతబ్బో, పున పబ్బజ్జం యాచన్తోపి న పబ్బాజేతబ్బో.

ఏత్థ చ అసమ్మోహత్థం ఇదం పకిణ్ణకం వేదితబ్బం –

"రాజదుబ్భిక్ఖకన్తార-రోగవేరిభయేహి వా;
చీవరాహరణత్థం వా, లిఙ్గం ఆదియతీధ యో.

సంవాసం నాధివాసేతి, యావ సో సుద్ధమానసో;
థేయ్యసంవాసకో నామ, తావ ఏస న వుచ్చతీ"తి.

తత్రాయం విత్థారనయో – ఇధేకచ్చస్స రాజా కుద్ధో హోతి, సో “ఏవం మే సోత్థి భవిస్సతీ”తి సయమేవ లిఙ్గం గహేత్వా పలాయతి. తం దిస్వా రఞ్ఞో ఆరోచేన్తి. రాజా “సచే పబ్బజితో, న తం లబ్భా కిఞ్చి కాతు”న్తి తస్మిం కోధం పటివినేతి, సో “వూపసన్తం మే రాజభయ”న్తి సఙ్ఘమజ్ఝం అనోసరిత్వావ గిహిలిఙ్గం గహేత్వా ఆగతో పబ్బాజేతబ్బో. అథాపి “సాసనం నిస్సాయ మయా జీవితం లద్ధం, హన్ద దాని అహం పబ్బజామీ”తి ఉప్పన్నసంవేగో తేనేవ లిఙ్గేన ఆగన్త్వా ఆగన్తుకవత్తం న సాదియతి, భిక్ఖూహి పుట్ఠో వా అపుట్ఠో వా యథాభూతమత్తానం ఆవికత్వా పబ్బజ్జం యాచతి, లిఙ్గం అపనేత్వా పబ్బాజేతబ్బో. సచే పన వత్తం సాదియతి, పబ్బజితాలయం దస్సేతి, సబ్బం పుబ్బే వుత్తం వస్సగణనాదిభేదం విధిం పటిపజ్జతి, అయం న పబ్బాజేతబ్బో.

ఇధ పనేకచ్చో దుబ్భిక్ఖే జీవితుం అసక్కోన్తో సయమేవ లిఙ్గం గహేత్వా సబ్బపాసణ్డియభత్తాని భుఞ్జన్తో దుబ్భిక్ఖే వీతివత్తే సఙ్ఘమజ్ఝం అనోసరిత్వావ గిహిలిఙ్గం గహేత్వా ఆగతోతి సబ్బం పురిమసదిసమేవ .

అపరో మహాకన్తారం నిత్థరితుకామో హోతి, సత్థవాహో చ పబ్బజితే గహేత్వా గచ్ఛతి. సో “ఏవం మం సత్థవాహో గహేత్వా గమిస్సతీ”తి సయమేవ లిఙ్గం గహేత్వా సత్థవాహేన సద్ధిం కన్తారం నిత్థరిత్వా ఖేమన్తం పత్వా సఙ్ఘమజ్ఝం అనోసరిత్వావ గిహిలిఙ్గం గహేత్వా ఆగతోతి సబ్బం పురిమసదిసమేవ.

అపరో రోగభయే ఉప్పన్నే జీవితుం అసక్కోన్తో సయమేవ లిఙ్గం గహేత్వా సబ్బపాసణ్డియభత్తాని భుఞ్జన్తో రోగభయే వూపసన్తే సఙ్ఘమజ్ఝం అనోసరిత్వావ గిహిలిఙ్గం గహేత్వా ఆగతోతి సబ్బం పురిమసదిసమేవ.

అపరస్స ఏకో వేరికో కుద్ధో హోతి, ఘాతేతుకామో నం విచరతి, సో “ఏవం మే సోత్థి భవిస్సతీ”తి సయమేవ లిఙ్గం గహేత్వా పలాయతి. వేరికో “కుహిం సో”తి పరియేసన్తో “పబ్బజిత్వా పలాతో”తి సుత్వా “సచే పబ్బజితో, న తం లబ్భా కిఞ్చి కాతు”న్తి తస్మిం కోధం పటివినేతి. సో “వూపసన్తం మే వేరిభయ”న్తి సఙ్ఘమజ్ఝం అనోసరిత్వావ గిహిలిఙ్గం గహేత్వా ఆగతోతి సబ్బం పురిమసదిసమేవ.

అపరో ఞాతికులం గన్త్వా సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ గిహీ హుత్వా “ఇమాని చీవరాని ఇధ వినస్సిస్సన్తి, సచేపి ఇమాని గహేత్వా విహారం గమిస్సామి, అన్తరామగ్గే మం ‘చోరో’తి గహేస్సన్తి, యంనూనాహం కాయపరిహారియాని కత్వా గచ్ఛేయ్య”న్తి చీవరాహరణత్థం నివాసేత్వా చ పారుపిత్వా చ విహారం గచ్ఛతి. తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం దిస్వా సామణేరా చ దహరా చ అబ్భుగ్గచ్ఛన్తి, వత్తం దస్సేన్తి. సో న సాదియతి, యథాభూతమత్తానం ఆవికరోతి. సచే భిక్ఖూ “న దాని మయం తం ముఞ్చిస్సామా”తి బలక్కారేన పబ్బాజేతుకామా హోన్తి, కాసాయాని అపనేత్వా పున పబ్బాజేతబ్బో. సచే పన “నయిమే మమ హీనాయావత్తభావం జానన్తీ”తి తంయేవ భిక్ఖుభావం పటిజానిత్వా సబ్బం పుబ్బే వుత్తం వస్సగణనాదిభేదం విధిం పటిపజ్జతి, అయం న పబ్బాజేతబ్బో.

అపరో మహాసామణేరో ఞాతికులం గన్త్వా ఉప్పబ్బజిత్వా కమ్మన్తానుట్ఠానేన ఉబ్బాళ్హో హుత్వా పున “దాని అహం సమణోవ భవిస్సామి, థేరోపి మే ఉప్పబ్బజితభావం న జానాతీ”తి తదేవ పత్తచీవరం ఆదాయ విహారం ఆగచ్ఛతి, నాపి తమత్థం భిక్ఖూనం ఆరోచేతి, సామణేరభావం పటిజానాతి, అయం థేయ్యసంవాసకోయేవ పబ్బజ్జం న లభతి. సచేపిస్స లిఙ్గగ్గహణకాలే ఏవం హోతి, “నాహం కస్సచి ఆరోచేస్సామీ”తి విహారఞ్చ గతో ఆరోచేతి, గహణేనేవ థేయ్యసంవాసకో. అథాపిస్స “గహణకాలే ఆచిక్ఖిస్సామీ”తి చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి, విహారఞ్చ గన్త్వా “కుహిం త్వం ఆవుసో గతో”తి వుత్తో “న

దాని మం ఇమే జానన్తీ”తి వఞ్చేత్వా నాచిక్ఖతి, “నాచిక్ఖిస్సామీ”తి సహ ధురనిక్ఖేపేన అయమ్పి థేయ్యసంవాసకోవ. సచే పనస్స గహణకాలేపి “ఆచిక్ఖిస్సామీ”తి చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి, విహారం గన్త్వాపి ఆచిక్ఖతి, అయం పున పబ్బజ్జం లభతి.

అపరో దహరసామణేరో మహన్తో వా పన అబ్యత్తో, సో పురిమనయేనేవ ఉప్పబ్బజిత్వా ఘరే వచ్చకరక్ఖణాదీని కమ్మాని కాతుం న ఇచ్ఛతి, తమేనం ఞాతకా తానియేవ కాసాయాని అచ్ఛాదేత్వా థాలకం వా పత్తం వా హత్థే దత్వా “గచ్ఛ సమణోవ హోహీ”తి ఘరా నీహరన్తి. సో విహారం గచ్ఛతి, నేవ నం భిక్ఖూ జానన్తి “అయం ఉప్పబ్బజిత్వా పున సయమేవ పబ్బజితో”తి, నాపి సయం జానాతి, “యో ఏవం పబ్బజతి, సో థేయ్యసంవాసకో నామ హోతీ”తి. సచే తం పరిపుణ్ణవస్సం ఉపసమ్పాదేన్తి, సూపసమ్పన్నో. సచే పన అనుపసమ్పన్నకాలేయేవ వినయవినిచ్ఛయే వత్తమానే సుణాతి, “యో ఏవం పబ్బజతి, సో థేయ్యసంవాసకో నామ హోతీ”తి. తేన “మయా ఏవం కత”న్తి భిక్ఖూనం ఆచిక్ఖితబ్బం, ఏవం పున పబ్బజ్జం లభతి. సచే “న దాని మం కోచి జానాతీ”తి నారోచేతి, ధురం నిక్ఖిత్తమత్తే థేయ్యసంవాసకో.

భిక్ఖు సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ లిఙ్గం అనపనేత్వా దుస్సీలకమ్మం కత్వా వా అకత్వా వా పున సబ్బం పుబ్బే వుత్తం వస్సగణనాదిభేదం విధిం పటిపజ్జతి, థేయ్యసంవాసకో హోతి. సిక్ఖం అప్పచ్చక్ఖాయ సలిఙ్గే ఠితో మేథునం పటిసేవిత్వా వస్సగణనాదిభేదం విధిం ఆపజ్జన్తో థేయ్యసంవాసకో న హోతి, పబ్బజ్జామత్తం లభతి. అన్ధకట్ఠకథాయం పన ఏసో థేయ్యసంవాసకోతి వుత్తం, తం న గహేతబ్బం.

ఏకో భిక్ఖు కాసాయే సఉస్సాహోవ ఓదాతం నివాసేత్వా మేథునం పటిసేవిత్వా పున కాసాయాని నివాసేత్వా వస్సగణనాదిభేదం సబ్బం విధిం ఆపజ్జతి, అయమ్పి థేయ్యసంవాసకో న హోతి, పబ్బజ్జామత్తం లభతి. సచే పన కాసాయే ధురం నిక్ఖిపిత్వా ఓదాతం నివాసేత్వా మేథునం పటిసేవిత్వా పున కాసాయాని నివాసేత్వా వస్సగణనాదిభేదం సబ్బం విధిం ఆపజ్జతి, థేయ్యసంవాసకో హోతి.

సామణేరో సలిఙ్గే ఠితో మేథునాదిఅస్సమణకరణధమ్మం ఆపజ్జిత్వాపి థేయ్యసంవాసకో న హోతి. సచేపి కాసాయే సఉస్సాహోవ కాసాయాని అపనేత్వా మేథునం పటిసేవిత్వా పున కాసాయాని నివాసేతి, నేవ థేయ్యసంవాసకో హోతి. సచే పన కాసాయే ధురం నిక్ఖిపిత్వా నగ్గో వా ఓదాతనివత్థో వా మేథునసేవనాదీహి అస్సమణో హుత్వా కాసాయం నివాసేతి, థేయ్యసంవాసకో హోతి. సచేపి గిహిభావం పత్థయమానో కాసావం ఓవట్టికం వా కత్వా అఞ్ఞేన వా ఆకారేన గిహినివాసనేన నివాసేతి “సోభతి ను ఖో మే గిహిలిఙ్గం, న సోభతీ”తి వీమంసనత్థం, రక్ఖతి తావ. “సోభతీ”తి సమ్పటిచ్ఛిత్వా పన పున లిఙ్గం సాదియన్తో థేయ్యసంవాసకో హోతి. ఓదాతం నివాసేత్వా వీమంసనసమ్పటిచ్ఛనేసుపి ఏసేవ నయో.

సచే పన నివత్థకాసాయస్స ఉపరి ఓదాతం నివాసేత్వా వీమంసతి వా సమ్పటిచ్ఛతి వా, రక్ఖతియేవ. భిక్ఖునియాపి ఏసేవ నయో. సాపి హి గిహిభావం పత్థయమానా సచే కాసాయం గిహినివాసనం నివాసేతి, “సోభతి ను ఖో మే గిహిలిఙ్గం, న సోభతీ”తి వీమంసనత్థం, రక్ఖతి తావ. సచే “సోభతీ”తి సమ్పటిచ్ఛతి, న రక్ఖతి. ఓదాతం నివాసేత్వా వీమంసనసమ్పటిచ్ఛనేసుపి ఏసేవ నయో. నివత్థకాసాయస్స పన ఉపరి ఓదాతం నివాసేత్వా వీమంసతు వా సమ్పటిచ్ఛతు వా, రక్ఖతియేవ.

సచే కోచి వుడ్ఢపబ్బజితో వస్సాని అగణేత్వా పాళియమ్పి అట్ఠత్వా ఏకపస్సేనాగన్త్వా మహాపేళాదీసు కటచ్ఛునా ఉక్ఖిత్తే భత్తపిణ్డే పత్తం ఉపనామేత్వా సేనో వియ మంసపేసిం గహేత్వా గచ్ఛతి, థేయ్యసంవాసకో న హోతి. భిక్ఖువస్సాని పన గణేత్వా

గణ్హన్తో థేయ్యసంవాసకో హోతి.

సయం సామణేరోవ సామణేరపటిపాటియా కూటవస్సాని గణేత్వా గణ్హన్తో థేయ్యసంవాసకో న హోతి. భిక్ఖు భిక్ఖుపటిపాటియా కూటవస్సాని గణేత్వా గణ్హన్తో భణ్డగ్ఘేన కారేతబ్బోతి.

థేయ్యసంవాసకవత్థుకథా నిట్ఠితా.

తిత్థియపక్కన్తకకథా

తిత్థియపక్కన్తకో భిక్ఖవేతి ఏత్థ పన తిత్థియేసు పక్కన్తో పవిట్ఠోతి తిత్థియపక్కన్తకో. సో న కేవలం న ఉపసమ్పాదేతబ్బో, అథ ఖో న పబ్బాజేతబ్బోపి. తత్రాయం వినిచ్ఛయో – ఉపసమ్పన్నో భిక్ఖు తిత్థియో భవిస్సామీతి సలిఙ్గేనేవ తేసం ఉపస్సయం గచ్ఛతి, పదవారే పదవారే దుక్కటం. తేసం లిఙ్గే ఆదిన్నమత్తే తిత్థియపక్కన్తకో హోతి. యోపి సయమేవ “తిత్థియో భవిస్సామీ”తి కుసచీరాదీని నివాసేతి, తిత్థియపక్కన్తకో హోతియేవ. యో పన నగ్గో న్హాయన్తో అత్తానం ఓలోకేత్వా “సోభతి మే ఆజీవకభావో, ఆజీవకో భవిస్సామీ”తి కాసాయాని అనాదాయ నగ్గోవ ఆజీవకానం ఉపస్సయం గచ్ఛతి, పదవారే పదవారే దుక్కటం. సచే పనస్స అన్తరామగ్గే హిరోత్తప్పం ఉప్పజ్జతి, దుక్కటాని దేసేత్వా ముచ్చతి. తేసం ఉపస్సయం గన్త్వాపి తేహి వా ఓవదితో అత్తనా వా “ఇమేసం పబ్బజ్జా అతిదుక్ఖా”తి నివత్తన్తోపి ముచ్చతియేవ.

సచే పన “కిం తుమ్హాకం పబ్బజ్జాయ ఉక్కట్ఠ”న్తి పుచ్ఛిత్వా “కేసమస్సులుఞ్చనాదీనీ”తి వుత్తో ఏకకేసమ్పి లుఞ్చాపేతి, ఉక్కుటికప్పధానాదీని వా వత్తాని ఆదియతి, మోరపిఞ్ఛాదీని వా నివాసేతి, తేసం లిఙ్గం గణ్హాతి, “అయం పబ్బజ్జా సేట్ఠా”తి సేట్ఠభావం వా ఉపగచ్ఛతి, న ముచ్చతి, తిత్థియపక్కన్తకో హోతి. సచే పన “సోభతి ను ఖో మే తిత్థియపబ్బజ్జా, నను ఖో సోభతీ”తి వీమంసనత్థం కుసచీరాదీని వా నివాసేతి, జటం వా బన్ధతి, ఖారికాజం వా ఆదియతి, యావ న సమ్పటిచ్ఛతి, తావ నం లద్ధి రక్ఖతి, సమ్పటిచ్ఛితమత్తే తిత్థియపక్కన్తకో హోతి. అచ్ఛిన్నచీవరో పన కుసచీరాదీని నివాసేన్తో రాజభయాదీహి వా తిత్థియలిఙ్గం గణ్హన్తో లద్ధియా అభావేన నేవ తిత్థియపక్కన్తకో హోతి.

అయఞ్చ తిత్థియపక్కన్తకో నామ ఉపసమ్పన్నభిక్ఖునా కథితో, తస్మా సామణేరో సలిఙ్గేన తిత్థాయతనం గతోపి పున పబ్బజ్జఞ్చ ఉపసమ్పదఞ్చ లభతీతి కురున్దియం వుత్తం. పురిమో పన థేయ్యసంవాసకో అనుపసమ్పన్నేన కథితో; తస్మా ఉపసమ్పన్నో కూటవస్సం గణేన్తోపి అస్సమణో న హోతి. లిఙ్గే సఉస్సాహో పారాజికం ఆపజ్జిత్వా భిక్ఖువస్సాదీని గణేన్తోపి థేయ్యసంవాసకో న హోతీతి.

తిత్థియపక్కన్తకకథా నిట్ఠితా.

తిరచ్ఛానగతవత్థుకథా

౧౧౧. **నాగయోనియా అట్టీయతీతి** ఏత్థ కిఞ్చాపి సో పవత్తియం కుసలవిపాకేన దేవసమ్పత్తిసదిసం ఇస్సరియసమ్పత్తిం అనుభోతి, అకుసలవిపాకపటిసన్ధికస్స పన తస్స సజాతియా మేథునపటిసేవనే చ విస్సట్ఠనిద్దోక్కమనే చ నాగసరీరం పాతుభవతి ఉదకసఞ్చారికం మణ్డూకభక్ఖం, తస్మా సో తాయ నాగయోనియా అట్టీయతి. **హరాయతీతి** లజ్జతి. **జిగుచ్ఛతీతి** అత్తభావం జిగుచ్ఛతి. **తస్స భిక్ఖునో నిక్ఖన్తేతి** తస్మిం భిక్ఖుస్మిం నిక్ఖన్తే. అథ వా తస్స భిక్ఖునో నిక్ఖమనేతి

అత్థో. **విస్సట్ఠో నిద్దం ఓక్కమీతి** తస్మిం అనిక్ఖన్తే విస్సరభయేన సతిం అవిస్సజ్జిత్వా కపిమిద్ధవసేనేవ నిద్దాయన్తో నిక్ఖన్తే సతిం విస్సజ్జిత్వా విస్సట్ఠో నిరాసఙ్కో మహానిద్దం పటిపజ్జి. **విస్సరమకాసీతి** భయవసేన సమణసఞ్ఞం పహాయ విరూపం మహాసద్దమకాసి.

తుమ్హే ఖోత్థాతి తుమ్హే ఖో అత్థ; అకారస్స లోపం కత్వా వుత్తం. తుమ్హే ఖో నాగా ఝానవిపస్సనామగ్గఫలానం అభబ్బత్తా ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అవిరుళ్హిధమ్మా అత్థ, విరుళ్హిధమ్మా న భవథాతి అయమేత్థ సఙ్ఖేపత్థో. **సజాతియాతి** నాగియా ఏవ. యదా పన మనుస్సిత్థిఆదిభేదాయ అఞ్ఞజాతియా పటిసేవతి, తదా దేవపుత్తో వియ హోతి. ఏత్థ చ పవత్తియం అభిణ్హం సభావపాతుకమ్మదస్సనవసేన “ద్వే పచ్చయా”తి వుత్తం. నాగస్స పన పఞ్చసు కాలేసు సభావపాతుకమ్మం హోతి – పటిసన్ధికాలే, తచజహనకాలే, సజాతియా మేథునకాలే, విస్సట్ఠనిద్దోక్కమనకాలే, చుతికాలేతి.

తిరచ్ఛానగతో భిక్ఖవేతి ఏత్థ నాగో వా హోతు సుపణ్ణమాణవకాదీనం వా అఞ్ఞతరో, అన్తమసో సక్కం దేవరాజానం ఉపాదాయ యో కోచి అమనుస్సజాతియో, సబ్బోవ ఇమస్మిం అత్థే తిరచ్ఛానగతోతి వేదితబ్బో. సో నేవ ఉపసమ్పాదేతబ్బో, న పబ్బాజేతబ్బో, ఉపసమ్పన్నోపి నాసేతబ్బోతి.

తిరచ్ఛానగతవత్థుకథా నిట్ఠితా.

మాతుఘాతకాదివత్థుకథా

౧౧౨. మాతుఘాతకాదివత్థూసు – **నిక్ఖన్తిం కరేయ్యన్తి** నిక్ఖమనం నిగ్గమనం అపవాహనం కరేయ్యన్తి అత్థో. **మాతుఘాతకో భిక్ఖవేతి** ఏత్థ యేన మనుస్సిత్థిభూతా జనికా మాతా సయమ్పి మనుస్సజాతికేనేవ సతా సఞ్చిచ్చ జీవితా వోరోపితా, అయం ఆనన్తరియేన మాతుఘాతకకమ్మేన మాతుఘాతకో, ఏతస్స పబ్బజ్జా చ ఉపసమ్పదా చ పటిక్ఖిత్తా. యేన పన మనుస్సిత్థిభూతాపి అజనికా పోసావనికా మాతా వా మహామాతా వా చూళమాతా వా జనికాపి వా న మనుస్సిత్థిభూతా మాతా ఘాతితా, తస్స పబ్బజ్జా న వారితా, న చ ఆనన్తరికో హోతి. యేన సయం తిరచ్ఛానభూతేన మనుస్సిత్థిభూతా మాతా ఘాతితా, సోపి ఆనన్తరికో న హోతి, తిరచ్ఛానగతత్తా పనస్స పబ్బజ్జా పటిక్ఖిత్తా. సేసం ఉత్తానమేవ. పితుఘాతకేపి ఏసేవ నయో. సచేపి హి వేసియా పుత్తో హోతి, “అయం మే పితా”తి న జానాతి, యస్స సమ్భవేన నిబ్బత్తో, సో చే అనేన ఘాతితో, పితుఘాతకోత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి, ఆనన్తరియఞ్చ ఫుసతి.

౧౧౪. అరహన్తఘాతకోపి మనుస్సఅరహన్తవసేనేవ వేదితబ్బో. మనుస్సజాతియఞ్హి అన్తమసో అపబ్బజితమ్పి ఖీణాసవం దారకం దారికం వా సఞ్చిచ్చ జీవితా వోరోపేన్తో అరహన్తఘాతకోవ హోతి, ఆనన్తరియఞ్చ ఫుసతి, పబ్బజ్జా చస్స వారితా. అమనుస్సజాతికం పన అరహన్తం మనుస్సజాతికం వా అవసేసం అరియపుగ్గలం ఘాతేత్వా ఆనన్తరియో న హోతి, పబ్బజ్జాపిస్స న వారితా, కమ్మం పన బలవం హోతి. తిరచ్ఛానో మనుస్సఅరహన్తమ్పి ఘాతేత్వా ఆనన్తరియో న హోతి, కమ్మం పన భారియన్తి అయమేత్థ వినిచ్ఛయో. **తే వధాయ ఓనీయన్తీతి** వధత్థాయ ఓనీయన్తి, మారేతుం నీయన్తీతి అత్థో. యం పన పాళియం “సచా చ మయ”న్తి వుత్తం, తస్స సచే మయన్తి అయమేవత్థో. “సచే”తి హి వత్తబ్బే ఏత్థ “సచా చ” ఇతి అయం నిపాతో వుత్తో. “సచే చ” ఇచ్చేవ వా పాఠో. తత్థ సచేతి సమ్భావనత్థే నిపాతో; చ ఇతి పదపూరణమత్తే. “సచజ్జ మయ”న్తిపి పాఠో. తస్స సచే అజ్జ మయన్తి అత్థో.

౧౧౫. **భిక్ఖునిదూసకో భిక్ఖవేతి** ఏత్థ యో పకతత్తం భిక్ఖునిం తిణ్ణం మగ్గానం అఞ్ఞతరస్మిం దూసేతి, అయం భిక్ఖునిదూసకో నామ. ఏతస్స పబ్బజ్జా చ ఉపసమ్పదా చ వారితా. యో పన కాయసంసగ్గేన సీలవినాసం పాపేతి, తస్స పబ్బజ్జా చ ఉపసమ్పదా చ న వారితా. బలక్కారేన ఓదాతవత్థవసనం కత్వా అనిచ్ఛమానంయేవ దూసేన్తోపి భిక్ఖునిదూసకోయేవ. బలక్కారేన పన ఓదాతవత్థవసనం కత్వా ఇచ్ఛమానం దూసేన్తో భిక్ఖునిదూసకో న హోతి. కస్మా? యస్మా గిహిభావే సమ్పటిచ్ఛితమత్తేయేవ సా అభిక్ఖునీ హోతి. సకిం సీలవిపన్నం పన పచ్ఛా దూసేన్తో సిక్ఖమానాసామణేరీసు చ విప్పటిపజ్జన్తో నేవ భిక్ఖునిదూసకో హోతి, పబ్బజ్జమ్పి ఉపసమ్పదమ్పి లభతి.

సఙ్ఘభేదకో భిక్ఖవేతి ఏత్థ యో దేవదత్తో వియ సాసనం ఉద్ధమ్మం ఉబ్బినయం కత్వా చతున్నం కమ్మానం అఞ్ఞతరవసేన సఙ్ఘం భిన్దతి, అయం సఙ్ఘభేదకో నామ. ఏతస్స పబ్బజ్జా చ ఉపసమ్పదా చ వారితా.

లోహితుప్పాదకో భిక్ఖవేతి ఏత్థాపి యో దేవదత్తో వియ దుట్ఠచిత్తేన వధకచిత్తేన తథాగతస్స జీవమానకసరీరే ఖుద్దకమక్ఖికాయ పివనకమత్తమ్పి లోహితం ఉప్పాదేతి, అయం లోహితుప్పాదకో నామ. ఏతస్స పబ్బజ్జా చ ఉపసమ్పదా చ వారితా. యో పన రోగవూపసమనత్థం జీవకో వియ సత్థేన ఫాలేత్వా పూతిమంసఞ్చ లోహితఞ్చ నీహరిత్వా ఫాసుం కరోతి, బహుం సో పుఞ్ఞం పసవతీతి.

మాతుఘాతకాదివత్థుకథా నిట్ఠితా.

ఉభతోబ్యఞ్జనకవత్థుకథా

౧౧౬. **ఉభతోబ్యఞ్జనకో భిక్ఖవేతి** ఇత్థినిమిత్తుప్పాదనకమ్మతో చ పురిసనిమిత్తుప్పాదనకమ్మతో చ ఉభతో బ్యఞ్జనమస్స అత్థీతి **ఉభతోబ్యఞ్జనకో. కరోతీతి** పురిసనిమిత్తేన ఇత్థీసు మేథునవీతిక్కమం కరోతి. **కారాపేతీతి** పరం సమాదపేత్వా అత్తనో ఇత్థినిమిత్తే కారాపేతి, సో దువిధో హోతి – ఇత్థిఉభతోబ్యఞ్జనకో, పురిసఉభతోబ్యఞ్జనకోతి.

తత్థ ఇత్థిఉభతోబ్యఞ్జనకస్స ఇత్థినిమిత్తం పాకటం హోతి, పురిసనిమిత్తం పటిచ్ఛన్నం. పురిసఉభతోబ్యఞ్జనకస్స పురిసనిమిత్తం పాకటం, ఇత్థినిమిత్తం పటిచ్ఛన్నం. ఇత్థిఉభతోబ్యఞ్జనకస్స ఇత్థీసు పురిసత్తం కరోన్తస్స ఇత్థినిమిత్తం పటిచ్ఛన్నం హోతి, పురిసనిమిత్తం పాకటం హోతి. పురిసఉభతోబ్యఞ్జనకస్స పురిసానం ఇత్థిభావం ఉపగచ్ఛన్తస్స పురిసనిమిత్తం పటిచ్ఛన్నం హోతి, ఇత్థినిమిత్తం పాకటం హోతి. ఇత్థిఉభతోబ్యఞ్జనకో సయఞ్చ గబ్భం గణ్హాతి, పరఞ్చ గణ్హాపేతి. పురిసఉభతోబ్యఞ్జనకో పన సయం న గణ్హాతి, పరం గణ్హాపేతీతి, ఇదమేతేసం నానాకరణం. కురున్దియం పన వుత్తం – "యది పటిసన్ధియం పురిసలిఙ్గం పవత్తే ఇత్థిలిఙ్గం నిబ్బత్తతి, యది పటిసన్ధియం ఇత్థిలిఙ్గం పవత్తే పురిసలిఙ్గం నిబ్బత్తతీ"తి . తత్థ విచారణక్కమో విత్థారతో అట్ఠసాలినియా ధమ్మసఙ్గహట్ఠకథాయ వేదితబ్బో. ఇమస్స పన దువిధస్సాపి ఉభతోబ్యఞ్జనకస్స నేవ పబ్బజ్జా అత్థి, న ఉపసమ్పదాతి ఇదమిధ వేదితబ్బం.

ఉభతోబ్యఞ్జనకవత్థుకథా నిట్ఠితా.

అనుపజ్ఝాయకాదివత్థుకథా

౧౧౭. **తేన ఖో పన సమయేనా**తి యేన సమయేన భగవతా సిక్ఖాపదం అపఞ్ఞత్తం హోతి, తేన సమయేన. **అనుపజ్ఝాయక**న్తి ఉపజ్ఝం అగాహాపేత్వా సబ్బేన సబ్బం ఉపజ్ఝాయవిరహితం. ఏవం ఉపసమ్పన్నా నేవ ధమ్మతో న ఆమిసతో సఙ్గహం లభన్తి, తే పరిహాయన్తియేవ, న వడ్ఢన్తి. **న భిక్ఖవే అనుపజ్ఝాయకో**తి ఉపజ్ఝం అగాహాపేత్వా నిరుపజ్ఝాయకో న ఉపసమ్పాదేతబ్బో. **యో ఉపసమ్పాదేయ్య ఆపత్తి దుక్కటస్సా**తి సిక్ఖాపదపఞ్ఞత్తితో పట్ఠాయ ఏవం ఉపసమ్పాదేన్తస్స ఆపత్తి హోతి; కమ్మం పన న కుప్పతి. కేచి కుప్పతీతి వదన్తి, తం న గహేతబ్బం. **సఙ్ఘేన ఉపజ్ఝాయేనా**తిఆదీసుపి ఉభతోబ్యఞ్జనకుపజ్ఝాయపరియోసానేసు ఏసేవ నయో.

అనుపజ్ఝాయకాదివత్థుకథా నిట్ఠితా.

అపత్తకాదివత్థుకథా

౧౧౮. **హత్థేసు పిణ్డాయ చరన్తీ**తి యో హత్థేసు పిణ్డో లబ్భతి, తదత్థాయ చరన్తి. **సేయ్యథాపి తిత్థియా**తి యథా ఆజీవకనామకా తిత్థియా; సూపబ్యఞ్జనేహి మిస్సేత్వా హత్థేసు ఠపితపిణ్డమేవ హి తే భుఞ్జన్తి. **ఆపత్తి దుక్కటస్సా**తి ఏవం ఉపసమ్పాదేన్తస్సేవ ఆపత్తి హోతి, కమ్మం పన న కుప్పతి. **అచీవరకాది**వత్థూసుపి ఏసేవ నయో.

యాచితకేనాతి "యావ ఉపసమ్పదం కరోమ, తావ దేథా"తి యాచిత్వా గహితేన; తావకాలికేనాతి అత్థో. ఈదిసేన హి పత్తేన వా చీవరేన వా పత్తచీవరేన వా ఉపసమ్పాదేన్తస్సేవ ఆపత్తి హోతి, కమ్మం పన న కుప్పతి, తస్మా పరిపుణ్ణపత్తచీవరోవ ఉపసమ్పాదేతబ్బో. సచే తస్స నత్థి, ఆచరియుపజ్ఝాయా చస్స దాతుకామా హోన్తి, అఞ్ఞే వా భిక్ఖూ నిరపేక్ఖేహి నిస్సజ్జిత్వా అధిట్ఠానుపగం పత్తచీవరం దాతబ్బం. పబ్బజ్జాపేక్ఖం పన పణ్డుపలాసం యాచితకేనాపి పత్తచీవరేన పబ్బాజేతుం వట్టతి, సభాగట్ఠానే విస్సాసేన గహేత్వాపి పబ్బాజేతుం వట్టతి.

సచే పన అపక్కం పత్తం చీవరూపగాని చ వత్థాని గహేత్వా ఆగతో హోతి, యావ పత్తో పచ్చతి, చీవరాని చ కరియన్తి, తావ విహారే వసన్తస్స అనామట్ఠపిణ్డపాతం దాతుం వట్టతి, థాలకే భుఞ్జితుం వట్టతి, పురేభత్తం సామణేరభాగసమకో ఆమిసభాగో దాతుం వట్టతి. సేనాసనగ్గాహో పన సలాకభత్తఉద్దేసభత్తనిమన్తనాదీని చ న వట్టన్తి. పచ్ఛాభత్తమ్పి సామణేరభాగసమో తేలమధుఫాణితాదిభేసజ్జభాగో వట్టతి. సచే గిలానో హోతి, భేసజ్జమస్స కాతుం వట్టతి, సామణేరస్స వియ చ సబ్బం పటిజగ్గనకమ్మన్తి.

అపత్తకాదివత్థుకథా నిట్ఠితా.

హత్థచ్ఛిన్నాదివత్థుకథా

౧౧౯. హత్థచ్ఛిన్నాదివత్థూసు – **హత్థచ్ఛిన్నో**తి యస్స హత్థతలే వా మణిబన్ధే వా కప్పరే వా యత్థ కత్థచి ఏకో వా ద్వే వా హత్థా ఛిన్నా హోన్తి. **పాదచ్ఛిన్నో**తి యస్స అగ్గపాదే వా గోప్ఫకేసు వా జఙ్ఘాయ వా యత్థ కత్థచి ఏకో వా ద్వే వా పాదా ఛిన్నా హోన్తి. **హత్థపాదచ్ఛిన్నో**తి యస్స వుత్తప్పకారేసేవ చతూసు హత్థపాదేసు ద్వే వా తయో వా సబ్బే వా హత్థపాదా ఛిన్నా హోన్తి. **కణ్ణచ్ఛిన్నో**తి యస్స కణ్ణమూలే వా కణ్ణసక్ఖలికాయ వా ఏకో వా ద్వే వా కణ్ణా ఛిన్నా హోన్తి. యస్స పన కణ్ణావిద్ధే ఛిజ్జన్తి, సక్కా చ హోతి సఙ్ఘాటేతుం, సో కణ్ణం సఙ్ఘాటేత్వా పబ్బాజేతబ్బో. **నాసచ్ఛిన్నో**తి యస్స అజపదకే వా అగ్గే

వా ఏకపుటే వా యత్థ కత్థచి నాసా ఛిన్నా హోతి. యస్స పన నాసికా సక్కా హోతి సన్ధేతుం, సో తం ఫాసుకం కత్వా పబ్బాజేతబ్బో. **కణ్ణనాసచ్ఛిన్నో** ఉభయవసేన వేదితబ్బో. **అఙ్గులిచ్ఛిన్నో**తి యస్స నఖసేసం అదస్సేత్వా ఏకా వా బహూ వా అఙ్గులియో ఛిన్నా హోన్తి. యస్స పన సుత్తతన్తుమత్తమ్పి నఖసేసం పఞ్ఞాయతి, తం పబ్బాజేతుం వట్టతి. **అళచ్ఛిన్నో**తి యస్స చతూసు అఙ్గుట్ఠకేసు అఙ్గులియం వుత్తనయేనేవ ఏకో వా బహూ వా అఙ్గుట్ఠకా ఛిన్నా హోన్తి. **కణ్డరచ్ఛిన్నో**తి యస్స కణ్డరనామకా మహాన్హారూ పురతో వా పచ్ఛతో వా ఛిన్నా హోన్తి; యేసు ఏకస్సపి ఛిన్నత్తా అగ్గపాదేన వా చఙ్కమతి, మూలేన వా చఙ్కమతి, న వా పాదం పతిట్ఠాపేతుం సక్కోతి.

ఫణహత్థకోతి యస్స వగ్గులిపక్ఖకా వియ అఙ్గులియో సమ్బద్ధా హోన్తి; ఏతం పబ్బాజేతుకామేన అఙ్గులన్తరికాయో ఫాలేత్వా సబ్బం అన్తరచమ్మం అపనేత్వా ఫాసుకం కత్వా పబ్బాజేతబ్బో. యస్సపి ఛ అఙ్గులియో హోన్తి, తం పబ్బాజేతుకామేన అధికఅఙ్గులిం ఛిన్దిత్వా ఫాసుకం కత్వా పబ్బాజేతబ్బో.

ఖుజ్జోతి యో ఉరస్స వా పిట్ఠియా వా పస్సస్స వా నిక్ఖన్తత్తా ఖుజ్జసరీరో. యస్స పన కిఞ్చి కిఞ్చి అఙ్గపచ్చఙ్గం ఈసకం వఙ్కం, తం పబ్బాజేతుం వట్టతి. మహాపురిసో ఏవ హి బ్రహ్ముజ్జుగత్తో, అవసేసో సత్తో అఖుజ్జో నామ నత్థి.

వామనోతి జఙ్ఘవామనో వా కటివామనో వా ఉభయవామనో వా. జఙ్ఘవామనస్స కటితో పట్ఠాయ హేట్ఠిమకాయో రస్సో హోతి, ఉపరిమకాయో పరిపుణ్ణో. కటివామనస్స కటితో పట్ఠాయ ఉపరిమకాయో రస్సో హోతి, హేట్ఠిమకాయో పరిపుణ్ణో. ఉభయవామనస్స ఉభోపి కాయా రస్సా హోన్తి, యేసం రస్సత్తా భూతానం వియ పరివటుమో మహాకుచ్ఛిఘటసదిసో అత్తభావో హోతి, తం తివిధమ్పి పబ్బాజేతుం న వట్టతి.

గలగణ్డీతి యస్స కుమ్భణ్డం వియ గలే గణ్డో హోతి. దేసనామత్తమేవ చేతం, యస్మిం కిస్మిఞ్చి పన పదేసే గణ్డే సతి న పబ్బాజేతబ్బో. తత్థ వినిచ్ఛయో – “న భిక్ఖవే పఞ్చహి ఆబాధేహి ఫుట్ఠో పబ్బాజేతబ్బో”తి ఏత్థ వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బో. **లక్ఖణాహతకసాహతలిఖితకేసు** యం వత్తబ్బం, తం “న భిక్ఖవే లక్ఖణాహతో”తిఆదీసు వుత్తమేవ.

సీపదీతి భారపాదో వుచ్చతి. యస్స పాదో థూలో హోతి సఞ్జాతపిళకో ఖరో, సో న పబ్బాజేతబ్బో. యస్స పన న తావ ఖరభావం గణ్హాతి, సక్కా హోతి ఉపనాహం బన్ధిత్వా ఉదకఆవాటే పవేసేత్వా ఉదకవాలికాయ పూరేత్వా యథా సిరా పఞ్ఞాయన్తి, జఙ్ఘా చ తేలనాళికా వియ హోతి, ఏవం మిలాపేతుం సక్కా, తస్స పాదం ఈదిసం కత్వా తం పబ్బాజేతుం వట్టతి. సచే పున వడ్ఢతి, ఉపసమ్పాదేన్తేనాపి తథా కత్వావ ఉపసమ్పాదేతబ్బో.

పాపరోగీతి అరిసభగన్దరపిత్తసేమ్హకాససోసాదీసు యేన కేనచి రోగేన నిచ్చాతురో అతేకిచ్ఛరోగో జేగుచ్ఛో అమనాపో; అయం న పబ్బాజేతబ్బో.

పరిసదూసకోతి యో అత్తనో విరూపతాయ పరిసం దూసేతి; అతిదీఘో వా హోతి అఞ్ఞేసం సీసప్పమాణనాభిప్పదేసో, అతిరస్సో వా ఉభయవామనభూతరూపం వియ, అతికాళో వా ఝాపితఖేత్తే ఖాణుకో వియ, అచ్చోదాతో వా దధితక్కాదీహి పమజ్జితమట్ఠతమ్బలోహవణ్ణో, అతికిసో వా మన్దమంసలోహితో అట్ఠిసిరాచమ్మసరీరో వియ, అతిథూలో వా భారియమంసో, మహోదరో వా మహాభూతసదిసో, అతిమహన్తసీసో వా పచ్ఛిం సీసే కత్వా ఠితో వియ, అతిఖుద్దకసీసో వా సరీరస్స అననురూపేన అతిఖుద్దకేన సీసేన సమన్నాగతో, కూటకూటసీసో వా తాలఫలపిణ్డిసదిసేన సీసేన సమన్నాగతో, సిఖరసీసో

వా ఉద్ధం అనుపుబ్బతనుకేన సీసేన సమన్నాగతో, నాళిసీసో వా మహావేళుపబ్బసదిసేన సీసేన సమన్నాగతో, కప్పసీసో వా పబ్భారసీసో వా చతూసు పస్సేసు యేన కేనచి పస్సేన ఓణతేన సీసేన సమన్నాగతో, వణసీసో వా పూతిసీసో వా కణ్ణికకేసో వా పాణకేహి ఖాయితకేదారే సస్ససదిసేహి తహిం తహిం ఉట్ఠితేహి కేసేహి సమన్నాగతో, నిల్లోమసీసో వా థూలథద్ధకేసో వా తాలహీరసదిసేహి కేసేహి సమన్నాగతో, జాతిపలితేహి పణ్డరసీసో వా పకతితమ్బకేసో వా ఆదిత్తేహి వియ కేసేహి సమన్నాగతో, ఆవట్టసీసో వా గున్నం సరీరే ఆవట్టసదిసేహి ఉద్ధగ్గేహి కేసావట్టేహి సమన్నాగతో, సీసలోమేహి సద్ధిం ఏకాబద్ధభముకలోమో వా జాలబద్ధేన వియ నలాటేన సమన్నాగతో.

సమ్బద్ధభముకో వా నిల్లోమభముకో వా మక్కటభముకో వా అతిమహన్తక్ఖి వా అతిఖుద్దకక్ఖి వా మహింసచమ్మే వాసికోణేన పహరిత్వా కతఛిద్దసదిసేహి అక్ఖీహి సమన్నాగతో, విసమక్ఖి వా ఏకేన మహన్తేన ఏకేన ఖుద్దకేన అక్ఖినా సమన్నాగతో, విసమచక్కలో వా ఏకేన ఉద్ధం ఏకేన అధోతి ఏవం విసమజాతేహి అక్ఖిచక్కలేహి సమన్నాగతో, కేకరో వా గమ్భీరక్ఖి వా యస్స గమ్భీరే ఉదపానే ఉదకతారకా వియ అక్ఖితారకా పఞ్ఞాయన్తి; నిక్ఖన్తక్ఖి వా యస్స కక్కటకస్సేవ అక్ఖితారకా నిక్ఖన్తా హోన్తి; హత్థికణ్ణో వా మహతీహి కణ్ణసక్ఖలికాహి సమన్నాగతో, మూసికకణ్ణో వా జతుకకణ్ణో వా ఖుద్దికాహి కణ్ణసక్ఖలికాహి సమన్నాగతో, ఛిద్దమత్తకణ్ణో వా యస్స వినా కణ్ణసక్ఖలికాహి కణ్ణఛిద్దమత్తమేవ హోతి; అవిద్ధకణ్ణో వా యోనకజాతికో పన పరిసదూసకో న హోతి; సభావోయేవ హి సో తస్స కణ్ణభగన్దరికో వా నిచ్చపూతినా కణ్ణేన సమన్నాగతో, గణ్డకణ్ణో వా సదాపగ్ఘరితపుబ్బేన కణ్ణేన సమన్నాగతో, టఙ్కితకణ్ణో వా గోభత్తనాళికాయ అగ్గసదిసేహి కణ్ణేహి సమన్నాగతో, అతిపిఙ్గలక్ఖి వా మధుపిఙ్గలం పన పబ్బాజేతుం వట్టతి. నిప్పఖుమక్ఖి వా అస్సుపగ్ఘరణక్ఖి వా పుప్ఫితక్ఖి వా అక్ఖిపాకేన సమన్నాగతక్ఖి వా.

అతిమహన్తనాసికో వా అతిఖుద్దకనాసికో వా చిపిటనాసికో వా మజ్ఝే అప్పతిట్ఠహిత్వా ఏకపస్సే ఠితవఙ్కనాసికో వా, దీఘనాసికో వా సుకతుణ్డసదిసాయ జివ్హాయ లేహితుం సక్కుణేయ్యాయ నాసికాయ సమన్నాగతో, నిచ్చపగ్ఘరితసిఙ్ఘాణికనాసో వా.

మహాముఖో వా యస్స పటఙ్గమణ్డూకస్సేవ ముఖనిమిత్తంయేవ మహన్తం హోతి, ముఖం పన లాబుసదిసం అతిఖుద్దకం, భిన్నముఖో వా వఙ్కముఖో వా మహాఓట్ఠో వా ఉక్ఖలిముఖవట్టిసదిసేహి ఓట్ఠేహి సమన్నాగతో, తనుకఓట్ఠో వా భేరిచమ్మసదిసేహి దన్తే పిదహితుం అసమత్థేహి ఓట్ఠేహి సమన్నాగతో, మహాధరోట్ఠో వా తనుకఉత్తరోట్ఠో వా తనుకఅధరోట్ఠో వా మహాఉత్తరోట్ఠో వా ఓట్ఠఛిన్నకో వా ఏళముఖో వా ఉప్పక్కముఖో వా సఙ్ఖతుణ్డకో వా బహిసేతేహి అన్తో అతిరత్తేహి ఓట్ఠేహి సమన్నాగతో, దుగ్గన్ధకుణపముఖో వా.

మహాదన్తో వా అట్ఠకదన్తసదిసేహి దన్తేహి సమన్నాగతో అసురదన్తో వా హేట్ఠా వా ఉపరి వా బహినిక్ఖన్తదన్తో, యస్స పన సక్కా హోతి ఓట్ఠేహి పిదహితుం కథేన్తస్సేవ పఞ్ఞాయతి నో అకథేన్తస్స, తం పబ్బాజేతుం వట్టతి. పూతిదన్తో వా నిద్దన్తో వా యస్స పన దన్తన్తరే కలన్దకదన్తో వియ సుఖుమదన్తో హోతి, తం పబ్బాజేతుం వట్టతి.

మహాహనుకో వా గోహనుసదిసేన హనునా సమన్నాగతో, దీఘహనుకో వా చిపిటహనుకో వా అన్తోపవిట్ఠేన వియ అతిరస్సేన హనుకేన సమన్నాగతో, భిన్నహనుకో వా వఙ్కహనుకో వా నిమ్మస్సుదాఠికో వా భిక్ఖునిసదిసముఖో దీఘగలో వా బకగలసదిసేన గలేన సమన్నాగతో, రస్సగలో వా అన్తోపవిట్ఠేన వియ గలేన సమన్నాగతో, భిన్నగలో వా

భట్ఠఅంసకూటో వా అహత్థో వా ఏకహత్థో వా అతిరస్సహత్థో వా అతిదీఘహత్థో వా భిన్నఉరో వా భిన్నపిట్ఠి వా కచ్ఛుగత్తో వా కణ్డుగత్తో వా దద్దుగత్తో వా గోధాగత్తో వా, యస్స గోధాయ వియ గత్తతో చుణ్ణాని పతన్తి, సబ్బఞ్చేతం విరూపకరణం సన్ధాయ విత్థారికవసేన వుత్తం. వినిచ్ఛయో పనేత్థ "న భిక్ఖవే పఞ్చహి ఆబాధేహీ"తి ఏత్థ వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బో.

భట్ఠకటికో వా మహాఆనిసదో వా ఉద్ధనకూటసదిసేహి ఆనిసదమంసేహి అచ్చుగ్గతేహి సమన్నాగతో, మహాఊరుకో వా వాతణ్డికో వా మహాజాణుకో వా సఙ్ఘట్టనజాణుకో వా దీఘజఙ్ఘో వా యట్ఠిసదిసజఙ్ఘో వికటో వా పణ్హో వా ఉబ్బద్ధపిణ్డికో వా, సో దువిధో హేట్ఠా ఓరుళ్హాహి వా ఉపరి ఆరుళ్హాహి వా మహతీహి జఙ్ఘపిణ్డికాహి సమన్నాగతో, మహాజఙ్ఘో వా థూలజఙ్ఘపిణ్డికో వా మహాపాదో వా మహాపణ్హి వా పిట్ఠికపాదో వా పాదవేమజ్ఝతో ఉట్ఠితజఙ్ఘో వఙ్కపాదో వా సో దువిధో – అన్తో వా బహి వా పరివత్తపాదో గణ్ఠికఙ్గులి వా సిఙ్గివేరఫణసదిసాహి అఙ్గులీహి సమన్నాగతో, అన్ధనఖో వా కాళవణ్ణేహి పూతినఖేహి సమన్నాగతో, సబ్బోపి ఏస పరిసదూసకో. ఏవరూపో పరిసదూసకో న పబ్బాజేతబ్బో.

కాణోతి పసన్నన్ధో వా హోతు పుప్ఫాదీహి వా ఉపహతపసాదో. యో ద్వీహి వా ఏకేన వా అక్ఖినా న పస్సతి, సో న పబ్బాజేతబ్బో. మహాపచ్చరియం పన ఏకక్ఖికాణో కాణోతి వుత్తో, ద్విఅక్ఖికాణో అన్ధేన సఙ్గహితో. మహాఅట్ఠకథాయం జచ్చన్ధో అన్ధోతి వుత్తో, తస్మా ఉభయమ్పి పరియాయేన యుజ్జతి. **కుణీ**తి హత్థకుణీ వా పాదకుణీ వా అఙ్గులికుణీ వా; యస్స ఏతేసు హత్థాదీసు యంకిఞ్చి వఙ్కం పఞ్ఞాయతి, సో కుణీ నామ. **ఖఞ్జో**తి నతజాణుకో వా భిన్నజఙ్ఘో వా మజ్ఝే సఙ్కుటితపాదత్తా కుణ్డపాదకో వా పిట్ఠిపాదమజ్ఝేన చఙ్కమన్తో అగ్గే సఙ్కుటితపాదత్తా కుణ్డపాదకో వా పిట్ఠిపాదగ్గేన చఙ్కమన్తో అగ్గపాదేనేవ చఙ్కమనఖఞ్జో వా పణ్హికాయ చఙ్కమనఖఞ్జో వా పాదస్స బాహిరన్తేన చఙ్కమనఖఞ్జో వా పాదస్స అబ్భన్తరన్తేన చఙ్కమనఖఞ్జో వా గోప్ఫకానం ఉపరి భగ్గత్తా సకలేన పిట్ఠిపాదేన చఙ్కమనఖఞ్జో వా; సబ్బోపేస ఖఞ్జోయేవ, సో న పబ్బాజేతబ్బో.

పక్ఖహతోతి యస్స ఏకో హత్థో వా పాదో వా అడ్ఢసరీరం వా సుఖం న వహతి. **ఛిన్నిరియాపథో**తి పీఠసప్పి వుచ్చతి. **జరాదుబ్బలో**తి జిణ్ణభావేన దుబ్బలో అత్తనో చీవరరజనాదికమ్మం కాతుమ్పి అసమత్థో. యో పన మహల్లకోపి బలవా హోతి, అత్తానం పటిజగ్గితుం సక్కోతి, సో పబ్బాజేతబ్బో. **అన్ధో**తి జచ్చన్ధో వుచ్చతి. **మూగో**తి యస్స వచీభేదో నప్పవత్తతి; యస్సాపి పవత్తతి, సరణగమనం పన పరిపుణ్ణం భాసితుం న సక్కోతి, తాదిసం మమ్మనమ్పి పబ్బాజేతుం న వట్టతి. యో పన సరణగమనమత్తం పరిపుణ్ణం భాసితుం సక్కోతి, తం పబ్బాజేతుం వట్టతి.

బధిరోతి యో సబ్బేన సబ్బం న సుణాతి. యో పన మహాసద్దం సుణాతి, తం పబ్బాజేతుం వట్టతి. **అన్ధమూగా**దయో ఉభయదోసవసేన వుత్తా. యేసఞ్చ పబ్బజ్జా పటిక్ఖిత్తా, ఉపసమ్పదాపి తేసం పటిక్ఖిత్తావ. సచే పన తే సఙ్ఘో ఉపసమ్పాదేతి, సబ్బేపి హత్థచ్ఛిన్నాదయో సూపసమ్పన్నా, కారకసఙ్ఘో పన ఆచరియుపజ్ఝాయా చ ఆపత్తితో న ముచ్చన్తి. వక్ఖతి చ – "అత్థి భిక్ఖవే పుగ్గలో అప్పత్తో ఓసారణం, తఞ్చే సఙ్ఘో ఓసారేతి, ఏకచ్చో సుఓసారితో, ఏకచ్చో దుఓసారితో"తి తస్సత్థో ఆగతట్ఠానేయేవ ఆవి భవిస్సతీతి.

హత్థచ్ఛిన్నాదివత్థుకథా నిట్ఠితా.

అలజ్జీనిస్సయవత్థుకథా

౧౨౦. **అలజ్జీనం నిస్సాయ వసన్తీ**తి ఉపయోగత్థే సామివచనం; అలజ్జిపుగ్గలే నిస్సాయ వసన్తీతి అత్థో. **యావ భిక్ఖుసభాగతం జానామీ**తి నిస్సయదాయకస్స భిక్ఖునో భిక్ఖూహి సభాగతం లజ్జిభావం యావ జానామీతి అత్థో. తస్మా నవం ఠానం గతేన "ఏహి భిక్ఖు, నిస్సయం గణ్హాహీ"తి వుచ్చమానేనాపి చతూహపఞ్చాహం నిస్సయదాయకస్స లజ్జిభావం ఉపపరిక్ఖిత్వా నిస్సయో గహేతబ్బో.

సచే "థేరో లజ్జీ"తి భిక్ఖూనం సన్తికే సుత్వా ఆగతదివసేయేవ గహేతుకామో హోతి, థేరో పన "ఆగమేహి తావ, వసన్తో జానిస్ససీ"తి కతిపాహం ఆచారం ఉపపరిక్ఖిత్వా నిస్సయం దేతి, వట్టతి. పకతియా నిస్సయగ్గహణట్ఠానం గతేన తదహేవ గహేతబ్బో, ఏకదివసమ్పి పరిహారో నత్థి. సచే పఠమయామే ఆచరియస్స ఓకాసో నత్థి, ఓకాసం అలభన్తో "పచ్చూససమయే గహేస్సామీ"తి సయతి, అరుణం ఉగ్గతమ్పి న జానాతి, అనాపత్తి. సచే పన "గణ్హిస్సామీ"తి ఆభోగం అకత్వా సయతి, అరుణుగ్గమనే దుక్కటం. అగతపుబ్బం ఠానం గతేన ద్వే తీణి దివసాని వసిత్వా గన్తుకామేన అనిస్సితేన వసితబ్బం. "సత్తాహం వసిస్సామీ"తి ఆలయం కరోన్తేన పన నిస్సయో గహేతబ్బో. సచే థేరో "కిం సత్తాహం వసన్తస్స నిస్సయేనా"తి వదతి, పటిక్ఖిత్తకాలతో పట్ఠాయ లద్ధపరిహారో హోతి.

అలజ్జీనిస్సయవత్థుకథా నిట్ఠితా.

గమికాదినిస్సయవత్థుకథా

౧౨౧. **నిస్సయకరణీయో**తి కరణీయనిస్సయో, కరణీయో మయా నిస్సయో; గహేతబ్బోతి అత్థో. **నిస్సయం అలభమానేనా**తి అత్తనా సద్ధిం అద్ధానమగ్గప్పటిపన్నేసు నిస్సయదాయకే అసతి నిస్సయం న లభతి నామ. ఏవం అలభన్తేన అనిస్సితేన బహూనిపి దివసాని గన్తబ్బం. సచే పుబ్బేపి నిస్సయం గహేత్వా వుత్థపుబ్బం కఞ్చి ఆవాసం పవిసతి, ఏకరత్తం వసన్తేనాపి నిస్సయో గహేతబ్బో. అన్తరామగ్గే విస్సమన్తో వా సత్థం పరియేసన్తో వా కతిపాహం వసతి, అనాపత్తి. అన్తోవస్సే పన నిబద్ధవాసం వసితబ్బం, నిస్సయో చ గహేతబ్బో. నావాయ గచ్ఛన్తస్స పన వస్సానే ఆగతేపి నిస్సయం అలభన్తస్స అనాపత్తి.

యాచియమానేనాతి తేన గిలానేన యాచియమానేన అనిస్సితేన వసితబ్బం. సచే "యాచాహి మ"న్తి వుచ్చమానోపి గిలానో మానేన న యాచతి, గన్తబ్బం.

ఫాసు హోతీతి సమథవిపస్సనానం పటిలాభవసేన ఫాసు హోతి. ఇమఞ్హి పరిహారం నేవ సోతాపన్నో న సకదాగామీ అనాగామీ అరహన్తో లభన్తి; న థామగతస్స సమాధినో వా విపస్సనాయ వా లాభీ, విస్సట్ఠకమ్మట్ఠానే పన బాలపుథుజ్జనే కథావ నత్థి. యస్స ఖో పన సమథో వా విపస్సనా వా తరుణో హోతి, అయం ఇమం పరిహారం లభతి, పవారణసఙ్గహోపి ఏతస్సేవ అనుఞ్ఞాతో. తస్మా ఇమినా పుగ్గలేన ఆచరియే పవారేత్వా గతేపి "యదా పతిరూపో నిస్సయదాయకో ఆగచ్ఛిస్సతి, తస్స నిస్సాయ వసిస్సామీ"తి ఆభోగం కత్వా పున యావ ఆసాళ్హీపుణ్ణమా, తావ అనిస్సితేన వత్థుం వట్టతి. సచే పన ఆసాళ్హీమాసే ఆచరియో నాగచ్ఛతి, యత్థ నిస్సయో లబ్భతి, తత్థ గన్తబ్బం.

౧౨౨. **గోత్తేనపి అనుస్సావేతు**న్తి మహాకస్సపస్స ఉపసమ్పదాపేక్ఖోతి ఏవం గోత్తం వత్వా అనుస్సావేతుం అనుజానామీతి అత్థో.

౧౨౩. ద్వే ఏకానుస్సావనేతి ద్వే ఏకతో అనుస్సావనే; ఏకేన ఏకస్స అఞ్ఞేన ఇతరస్సాతి ఏవం ద్వీహి వా ఆచరియేహి ఏకేన వా ఏకక్ఖణే కమ్మవాచం అనుస్సావేన్తేహి ఉపసమ్పాదేతుం అనుజానామీతి అత్థో.

ద్వే తయో ఏకానుస్సావనే కాతుం తఞ్చ ఖో ఏకేన ఉపజ్ఝాయేనాతి ద్వే వా తయో వా జనే పురిమనయేనేవ ఏకతో అనుస్సావనే కాతుం అనుజానామి; తఞ్చ ఖో అనుస్సావనకిరియం ఏకేన ఉపజ్ఝాయేన అనుజానామీతి అత్థో. తస్మా ఏకేన ఆచరియేన ద్వే వా తయో వా అనుస్సావేతబ్బా. ద్వీహి వా తీహి వా ఆచరియేహి విసుం విసుం ఏకేన ఏకస్సాతి ఏవం ఏకప్పహారేనేవ ద్వే తిస్సో వా కమ్మవాచా కాతబ్బా. సచే పన నానాచరియా నానుపజ్ఝాయా హోన్తి, తిస్సత్థేరో సుమనత్థేరస్స సద్ధివిహారికం, సుమనత్థేరో తిస్సత్థేరస్స సద్ధివిహారికం అనుస్సావేతి, అఞ్ఞమఞ్ఞఞ్చ గణపూరకా హోన్తి, వట్టతి. సచే పన నానాఉపజ్ఝాయా హోన్తి, ఏకో ఆచరియో హోతి, "నత్వేవ నానుపజ్ఝాయేనా"తి పటిక్ఖిత్తత్తా న వట్టతి. ఇదం సన్ధాయ హి ఏస పటిక్ఖేపో.

గమికాదినిస్సయవత్థుకథా నిట్ఠితా.

ఉపసమ్పదావిధికథా

౧౨౬. పఠమం ఉపజ్ఝం గాహాపేతబ్బోతి ఏత్థ వజ్జావజ్జం ఉపనిజ్ఝాయతీతి ఉపజ్ఝా, తం ఉపజ్ఝం; "ఉపజ్ఝాయో మే భన్తే హోహీ"తి ఏవం వదాపేత్వా గాహాపేతబ్బో. **విత్థాయన్తీతి** విత్థద్ధగత్తా హోన్తి. **యం జాతన్తి** యం తవ సరీరే జాతం నిబ్బత్తం విజ్జమానం, తం సఙ్ఘమజ్ఝే పుచ్ఛన్తే సన్తం అత్థీతి వత్తబ్బన్తిఆది. **ఉల్లుమ్పతు మన్తి** ఉద్ధరతు మం.

ఉపసమ్పదావిధికథా నిట్ఠితా.

చత్తారోనిస్సయాదికథా

౧౨౮. తావదేవాతి ఉపసమ్పన్నసమనన్తరమేవ. **ఛాయా మేతబ్బాతి** ఏకపోరిసా వా ద్విపోరిసా వాతి ఛాయా మేతబ్బా. **ఉతుప్పమాణం ఆచిక్ఖితబ్బన్తి** "వస్సానో హేమన్తో గిమ్హో"తి ఏవం ఉతుప్పమాణం ఆచిక్ఖితబ్బం. ఏత్థ చ ఉతుయేవ ఉతుప్పమాణం. సచే వస్సానాదయో అపరిపుణ్ణా హోన్తి, యత్తకేహి దివసేహి యస్స యో ఉతు అపరిపుణ్ణో, తే దివసే సల్లక్ఖేత్వా సో **దివసభాగో** ఆచిక్ఖితబ్బో. అథ వా "అయం నామ ఉతు, సో చ ఖో పరిపుణ్ణో వా అపరిపుణ్ణో వా"తి ఏవం ఉతుప్పమాణం ఆచిక్ఖితబ్బం. "పుబ్బణ్హో వా సాయన్హో వా"తి ఏవం దివసభాగో ఆచిక్ఖితబ్బో. **సఙ్గీతీతి** ఇదమేవ సబ్బం ఏకతో కత్వా "త్వం కిం లభసి, కా తే ఛాయా, కిం ఉతుప్పమాణం, కో దివసభాగో"తి పుట్ఠో "ఇదం నామ లభామి – వస్సం వా హేమన్తం వా గిమ్హం వా, అయం మే ఛాయా, ఇదం ఉతుప్పమాణం, అయం దివసభాగోతి వదేయ్యాసీ"తి ఏవం ఆచిక్ఖితబ్బం.

౧౨౯. ఓహాయాతి ఛడ్డేత్వా. **దుతియం దాతున్తి** ఉపసమ్పదమాళకతో పరివేణం గచ్ఛన్తస్స దుతియకం దాతుం అనుజానామి, చత్తారి చ అకరణీయాని ఆచిక్ఖితున్తి అత్థో. **పణ్డుపలాసోతి** పణ్డువణ్ణో పత్తో. **బన్ధనా పవుత్తోతి** వణ్టతో పతితో. **అభబ్బో హరితత్థాయాతి** పున హరితో భవితుం అభబ్బో. **పుథుసిలాతి** మహాసిలా.

౧౩౦. అలబ్భమానాయ సామగ్గియా అనాపత్తి సమ్భోగే సంవాసేతి యావ తస్స ఉక్ఖేపనీయకమ్మకరణత్థాయ సామగ్గీ న లబ్భతి, తావ తేన సద్ధిం సమ్భోగే చ ఉపోసథపవారణాదికరణభేదే సంవాసే చ అనాపత్తీతి. సేసం సబ్బత్థ మహావిభఙ్గే వుత్తానుసారేన సువిఞ్ఞేయ్యత్తా పాకటమేవాతి.

చత్తారోనిస్సయాదికథా నిట్ఠితా.

సమన్తపాసాదికాయ వినయసంవణ్ణనాయ

ద్వాసత్తతిఅధికవత్థుసతపటిమణ్డితస్స మహాఖన్ధకస్స

అత్థవణ్ణనా నిట్ఠితా.

మహాఖన్ధకవణ్ణనా నిట్ఠితా.

౨. ఉపోసథక్ఖన్ధకం

సన్నిపాతానుజాననాదికథా

౧౩౨. ఉపోసథక్ఖన్ధకే – **అఞ్ఞతిత్థియాతి** ఏత్థ తిత్థం వుచ్చతి లద్ధి; అఞ్ఞం తిత్థం అఞ్ఞతిత్థం; అఞ్ఞతిత్థం ఏతేసం అత్థీతి **అఞ్ఞతిత్థియా;** ఇతో అఞ్ఞలద్ధికాతి వుత్తం హోతి. **ధమ్మం భాసన్తీతి** యం తేసం కత్తబ్బాకత్తబ్బం, తం కథేన్తి. **తే లభన్తీతి** తే మనుస్సా లభన్తి. **మూగసూకరాతి** థూలసరీరసూకరా.

౧౩౩. **అనజ్ఝాపన్నో వా హోతి ఆపజ్జిత్వా వా వుట్ఠితోతి** ఏత్థ యం ఆపత్తిం భిక్ఖు అనజ్ఝాపన్నో వా హోతి, ఆపజ్జిత్వా వా వుట్ఠితో, అయం అసన్తీ నామ ఆపత్తీతి ఏవమత్థో వేదితబ్బో. **సమ్పజానముసావాదే కిం హోతీతి** య్వాయం సమ్పజానముసావాదో అస్స హోతీతి వుత్తో, సో ఆపత్తితో కిం హోతి, కతరా ఆపత్తి హోతీతి అత్థో. **దుక్కటం హోతీతి** దుక్కటాపత్తి హోతి; సా చ ఖో న ముసావాదలక్ఖణేన; భగవతో పన వచనేన వచీద్వారే అకిరియసముట్ఠానా ఆపత్తి హోతీతి వేదితబ్బా. వక్ఖతి హి –

> “అనాలపన్తో మనుజేన కేనచి,
> వాచాగిరం నో చ పరే భణేయ్య;
> ఆపజ్జేయ్య వాచసికం న కాయికం,
> పఞ్హా మేసా కుసలేహి చిన్తితా”తి. (పరి. ౪౭౯);

అన్తరాయికోతి అన్తరాయకరో. **కిస్స ఫాసు హోతీతి** కిమత్థాయ ఫాసు హోతి. **పఠమస్స ఝానస్స అధిగమాయాతి** పఠమస్స ఝానస్స అధిగమనత్థాయ తస్స భిక్ఖునో ఫాసు హోతి సుఖం హోతి. ఏస నయో సబ్బత్థ. ఇతి భగవా ఉద్దేసతో చ నిద్దేసతో చ పఠమం పాతిమోక్ఖుద్దేసం దస్సేసి.

౧౩౬. **దేవసికన్తి** దివసే దివసే. **చాతుద్దసే వా పన్నరసే వాతి** ఏకస్స ఉతునో తతియే చ సత్తమే చ పక్ఖే ద్విక్ఖత్తుం చాతుద్దసే అవసేసే ఛక్ఖత్తుం పన్నరసే; అయం తావ ఏకో అత్థో. అయం పన పకతిచారిత్తవసేన వుత్తో “సకిం పక్ఖస్స చాతుద్దసే వా పన్నరసే వా”తి వచనతో పన తథారూపే పచ్చయే సతి యస్మిం తస్మిం చాతుద్దసే వా పన్నరసే వా ఉద్దిసితుం వట్టతి, ఆవాసికానం భిక్ఖూనం చాతుద్దసో హోతి, ఆగన్తుకానం పన్నరసో. సచే ఆవాసికా బహుతరా హోన్తి, ఆగన్తుకేహి ఆవాసికానం అనువత్తితబ్బ”న్తి వచనతోపి చేతం వేదితబ్బం.

సీమానుజాననకథా

౧౩౮. **పఠమం నిమిత్తా కిత్తేతబ్బాతి** వినయధరేన పుచ్ఛితబ్బం “పురత్థిమాయ దిసాయ కిం నిమిత్త”న్తి? పబ్బతో భన్తేతి. పున వినయధరేన “ఏసో పబ్బతో నిమిత్త”న్తి ఏవం నిమిత్తం కిత్తేతబ్బం. “ఏతం పబ్బతం నిమిత్తం కరోమ, కరిస్సామ, నిమిత్తం కతో, నిమిత్తం హోతు, హోతి భవిస్సతీ”తి ఏవం పన కిత్తేతుం న వట్టతి. పాసాణాదీసుపి ఏసేవ నయో. పురత్థిమాయ అనుదిసాయ, దక్ఖిణాయ దిసాయ, దక్ఖిణాయ అనుదిసాయ, పచ్ఛిమాయ దిసాయ, పచ్ఛిమాయ

అనుదిసాయ, ఉత్తరాయ దిసాయ, ఉత్తరాయ అనుదిసాయ, కిం నిమిత్తం? ఉదకం భన్తే. ఏతం ఉదకం నిమిత్తన్తి ఏత్థ పన అట్ఠత్వా పున పురత్థిమాయ దిసాయ కిం నిమిత్తం. పబ్బతో భన్తే. ఏసో పబ్బతో నిమిత్తన్తి ఏవం పఠమం కిత్తితనిమిత్తం కిత్తేత్వావ ఠపేతబ్బం. ఏవఞ్హి నిమిత్తేన నిమిత్తం ఘటితం హోతి. ఏవం నిమిత్తాని కిత్తేత్వా అథానన్తరం వుత్తాయ కమ్మవాచాయ సీమా సమ్మన్నితబ్బా. కమ్మవాచాపరియోసానే నిమిత్తానం అన్తో సీమా హోతి, నిమిత్తాని సీమతో బహి హోన్తి. తత్థ నిమిత్తాని సకిం కిత్తితానిపి కిత్తితానేవ హోన్తి. అన్ధకట్ఠకథాయం పన తిక్ఖత్తుం సీమమణ్డలం సమ్బన్ధన్తేన నిమిత్తం కిత్తేతబ్బన్తి వుత్తం. "పబ్బతో భన్తేతి...పే.... ఉదకం భన్తే"తి ఏవం పన ఉపసమ్పన్నో వా ఆచిక్ఖతు అనుపసమ్పన్నో వా వట్టతియేవ.

ఇదాని పబ్బతనిమిత్తాదీసు ఏవం వినిచ్ఛయో వేదితబ్బో – తివిధో పబ్బతో, సుద్ధపంసుపబ్బతో, సుద్ధపాసాణపబ్బతో, ఉభయమిస్సకోతి. సో తివిధోపి వట్టతి. వాలికరాసి పన న వట్టతి. ఇతరోపి హత్థిప్పమాణతో ఓమకతరో న వట్టతి. హత్థిప్పమాణతో పన పట్ఠాయ సినేరుప్పమాణోపి వట్టతి. సచే చతూసు దిసాసు చత్తారో తీసు వా తయో పబ్బతా హోన్తి, చతూహి వా తీహి వా పబ్బతనిమిత్తేహి ఏవ సమ్మన్నితుం వట్టతి. ద్వీహి పన నిమిత్తేహి ఏకేన వా సమ్మన్నితుం న వట్టతి. ఇతో పరేసు పాసాణనిమిత్తాదీసుపి ఏసేవ నయో. తస్మా పబ్బతనిమిత్తం కరోన్తేన పుచ్ఛితబ్బం "ఏకాబద్ధో న ఏకాబద్ధో"తి. సచే ఏకాబద్ధో హోతి, న కాతబ్బో. తఞ్హి చతూసు వా అట్ఠసు వా దిసాసు కిత్తేన్తేనాపి ఏకమేవ నిమిత్తం కిత్తితం హోతి, తస్మా యో ఏవం చక్కసణ్ఠానేన విహారం పరిక్ఖిపిత్వా ఠితో పబ్బతో, తం ఏకదిసాయ కిత్తేత్వా అఞ్ఞాసు దిసాసు తం బహిద్ధా కత్వా అన్తో అఞ్ఞాని నిమిత్తాని కిత్తేతబ్బాని.

సచే పబ్బతస్స తతియభాగం వా ఉపడ్ఢం వా అన్తోసీమాయ కత్తుకామా హోన్తి, పబ్బతం అకిత్తేత్వా యత్తకం పదేసం అన్తో కత్తుకామా, తస్స పరతో తస్మింయేవ పబ్బతే జాతరుక్ఖవమ్మికాదీసు అఞ్ఞతరం నిమిత్తం కిత్తేతబ్బం. సచే ఏకయోజనద్వియోజనప్పమాణం సబ్బం పబ్బతం అన్తో కత్తుకామా హోన్తి, పబ్బతస్స పరతో భూమియం జాతరుక్ఖవమ్మికాదీని నిమిత్తాని కిత్తేతబ్బాని.

పాసాణనిమిత్తే – అయగుళోపి పాసాణసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి, తస్మా యో కోచి పాసాణో వట్టతి. పమాణతో పన హత్థిప్పమాణో పబ్బతసఙ్ఖ్యం గతో, తస్మా సో న వట్టతి. మహాగోణమహామహింసప్పమాణో పన వట్టతి. హేట్ఠిమపరిచ్ఛేదేన ద్వత్తింసపలగుళపిణ్డపరిమాణో వట్టతి. తతో ఖుద్దకతరో ఇట్ఠకా వా మహన్తీపి న వట్టతి. అనిమిత్తుపగపాసాణరాసిపి న వట్టతి, పగేవ పంసువాలికరాసి. భూమిసమో ఖలమణ్డలసదిసో పిట్ఠిపాసాణో వా భూమితో ఖాణుకో వియ ఉట్ఠితపాసాణో వా హోతి, సోపి పమాణుపగో చే వట్టతి. పిట్ఠిపాసాణో అతిమహన్తోపి పాసాణసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి, తస్మా సచే మహతో పిట్ఠిపాసాణస్స ఏకప్పదేసం అన్తోసీమాయ కత్తుకామా హోన్తి, తం అకిత్తేత్వా తస్సుపరి అఞ్ఞో పాసాణో కిత్తేతబ్బో. సచే పిట్ఠిపాసాణుపరి విహారం కరోన్తి, విహారమజ్ఝేన వా పిట్ఠిపాసాణో వినివిజ్ఝిత్వా గచ్ఛతి, ఏవరూపో పిట్ఠిపాసాణో న వట్టతి. సచే హి తం కిత్తేన్తి, నిమిత్తస్స ఉపరి విహారో హోతి, నిమిత్తఞ్చ నామ బహిసీమాయ హోతి, విహారోపి బహిసీమాయం ఆపజ్జతి. విహారం పరిక్ఖిపిత్వా ఠితపిట్ఠిపాసాణో ఏకత్థ కిత్తేత్వా అఞ్ఞత్థ న కిత్తేతబ్బో.

వననిమిత్తే – తిణవనం వా తచసారతాలనాళికేరాదిరుక్ఖవనం వా న వట్టతి. అన్తోసారానం పన సాకసాలాదీనం అన్తోసారమిస్సకానం వా రుక్ఖానం వనం వట్టతి, తఞ్చ ఖో హేట్ఠిమపరిచ్ఛేదేన చతుపఞ్చరుక్ఖమత్తమ్పి తతో ఓరం న వట్టతి, పరం యోజనసతికమ్పి వట్టతి. సచే పన వనమజ్ఝే విహారం కరోన్తి, వనం న కిత్తేతబ్బం. ఏకదేసం అన్తోసీమాయ

కత్తుకామేహిపి వనం అకిత్తేత్వా తత్థ రుక్ఖపాసాణాదయో కిత్తేతబ్బా. విహారం పరిక్ఖిపిత్వా ఠితవనం ఏకత్థ కిత్తేత్వా అఞ్ఞత్థ న కిత్తేతబ్బం.

రుక్ఖనిమిత్తే – తచసారో తాలనాళికేరాదిరుక్ఖో న వట్టతి, అన్తోసారో జీవమానకో అన్తమసో ఉబ్బేధతో అట్ఠఙ్గులో పరిణాహతో సూచిదణ్డకప్పమాణోపి వట్టతి, తతో ఓరం న వట్టతి, పరం ద్వాదసయోజనో సుప్పతిట్ఠితనిగ్రోధోపి వట్టతి. వంసనళకసరావాదీసు బీజం రోపేత్వా వడ్ఢాపితో పమాణుపగోపి న వట్టతి. తతో అపనేత్వా పన తఙ్ఖణమ్పి భూమియం రోపేత్వా కోట్ఠకం కత్వా ఉదకం ఆసిఞ్చిత్వా కిత్తేతుం వట్టతి. నవమూలసాఖానిగ్గమనం అకారణం. ఖన్ధం ఛిన్దిత్వా రోపితే పన ఏతం యుజ్జతి. కిత్తేన్తేన చ "రుక్ఖో"తిపి వత్తుం వట్టతి, "సాకరుక్ఖో"తిపి సాలరుక్ఖో"తిపి. ఏకాబద్ధం పన సుప్పతిట్ఠితనిగ్రోధసదిసం ఏకత్థ కిత్తేత్వా అఞ్ఞత్థ కిత్తేతుం న వట్టతి.

మగ్గనిమిత్తే – అరఞ్ఞఖేత్తనదీతళాకమగ్గాదయో న వట్టన్తి, జఙ్ఘమగ్గో వా సకటమగ్గో వా వట్టతి, యో నిబ్బిజ్ఝిత్వా ద్వే తీణి గామన్తరాని గచ్ఛతి. యో పన జఙ్ఘమగ్గో సకటమగ్గతో ఓక్కమిత్వా పున సకటమగ్గమేవ ఓతరతి, యే వా జఙ్ఘమగ్గసకటమగ్గా అవళఞ్జా, తే న వట్టన్తి. జఙ్ఘసత్థసకటసత్థేహి వళఞ్జియమానాయేవ వట్టన్తి. సచే ద్వే మగ్గా నిక్ఖమిత్వా పచ్ఛా సకటధురమివ ఏకీభవన్తి, ద్విధా భిన్నట్ఠానే వా సమ్బన్ధట్ఠానే వా సకిం కిత్తేత్వా పున న కిత్తేతబ్బా, ఏకాబద్ధనిమిత్తఞ్హేతం హోతి.

సచే విహారం పరిక్ఖిపిత్వా చత్తారో మగ్గా చతూసు దిసాసు గచ్ఛన్తి, మజ్ఝే ఏకం కిత్తేత్వా అపరం కిత్తేతుం న వట్టతి. ఏకాబద్ధనిమిత్తఞ్హేతం హోతి. కోణం నిబ్బిజ్ఝిత్వా గతమగ్గం పన పరభాగే కిత్తేతుం వట్టతి. విహారమజ్ఝేన నిబ్బిజ్ఝిత్వా గతమగ్గో పన న కిత్తేతబ్బో. కిత్తితే నిమిత్తస్స ఉపరి విహారో హోతి. సచే సకటమగ్గస్స అన్తిమచక్కమగ్గం నిమిత్తం కరోన్తి, మగ్గో బహిసీమాయ హోతి. సచే బాహిరచక్కమగ్గం నిమిత్తం కరోన్తి, బాహిరచక్కమగ్గోవ బహిసీమాయ హోతి, సేసం అన్తోసీమం భజతి. మగ్గం కిత్తేన్తేన "మగ్గో పన్థో పథో పజ్జో"తి దససు యేన కేనచి నామేన కిత్తేతుం వట్టతి. పరిఖాసణ్ఠానేన విహారం పరిక్ఖిపిత్వా గతమగ్గో ఏకత్థ కిత్తేత్వా అఞ్ఞత్థ కిత్తేతుం న వట్టతి.

వమ్మికనిమిత్తే – హేట్ఠిమపరిచ్ఛేదేన తం దివసం జాతో అట్ఠఙ్గులుబ్బేధో గోవిసాణప్పమాణోపి వమ్మికో వట్టతి, తతో ఓరం న వట్టతి, పరం హిమవన్తపబ్బతసదిసోపి వట్టతి. విహారం పరిక్ఖిపిత్వా ఠితం పన ఏకాబద్ధం ఏకత్థ కిత్తేత్వా అఞ్ఞత్థ కిత్తేతుం న వట్టతి.

నదీనిమిత్తే – యస్సా ధమ్మికానం రాజూనం కాలే అన్వద్ధమాసం అనుదసాహం అనుపఞ్చాహన్తి ఏవం అనతిక్కమిత్వా దేవే వస్సన్తే వలాహకేసు విగతమత్తేసు సోతం పచ్ఛిజ్జతి, అయం నదీసఙ్ఖ్యం న గచ్ఛతి. యస్సా పన ఈదిసే సువుట్ఠికాలే వస్సానస్స చాతుమాసే సోతం న పచ్ఛిజ్జతి, తిమణ్డలం పటిచ్ఛాదేత్వా యత్థ కత్థచి ఉత్తరన్తియా భిక్ఖునియా అన్తరవాసకో తేమియతి, అయం నదీసఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి, సీమం బన్ధన్తానం నిమిత్తం హోతి. భిక్ఖునియా నదీపారగమనేపి ఉపోసథాదిసఙ్ఘకమ్మకరణేపి నదీపారసీమసమ్మన్ననేపి అయమేవ నదీ.

యా పన మగ్గో వియ సకటధురసణ్ఠానేన వా పరిఖాసణ్ఠానేన వా విహారం పరిక్ఖిపిత్వా గతా, తం ఏకత్థ కిత్తేత్వా అఞ్ఞత్థ కిత్తేతుం న వట్టతి. విహారస్స చతూసు దిసాసు అఞ్ఞమఞ్ఞం వినిబ్బిజ్ఝిత్వా గతే నదిచతుక్కేపి ఏసేవ నయో. అసమ్మిస్సనదియో పన చతస్సోపి కిత్తేతుం వట్టతి. సచే వతిం కరోన్తో వియ రుక్ఖపాదే నిఖణిత్వా వల్లిపలాలాదీహి నదిసోతం

రుమ్భన్తి, ఉదకఞ్చ అజ్ఝోత్థరిత్వా ఆవరణం పవత్తతియేవ, నిమిత్తం కాతుం వట్టతి. యథా పన ఉదకం నప్పవత్తతి, ఏవం సేతుమ్హి కతే అప్పవత్తమానా నదీ నిమిత్తం కాతుం న వట్టతి. పవత్తనట్ఠానే నదినిమిత్తం, అప్పవత్తనట్ఠానే ఉదకనిమిత్తం కాతుం వట్టతి.

యా పన దుబ్బుట్ఠికాలే వా గిమ్హే వా నిరుదకభావేన నప్పవత్తతి, సా వట్టతి. మహానదితో ఉదకమాతికం నీహరన్తి, సా కున్నదిసదిసా హుత్వా తీణి సస్సాని సమ్పాదేన్తీ నిచ్చం పవత్తతి, కిఞ్చాపి పవత్తతి, నిమిత్తం కాతుం న వట్టతి. యా పన మూలే మహానదితో నిగ్గతాపి కాలన్తరేన తేనేవ నిగ్గతమగ్గేన నదిం భిన్దిత్వా సయఞ్చ గచ్ఛతి, గచ్ఛన్తీ పరతో సుసుమారాదిసమాకిణ్ణా నావాదీహి సఞ్చరితబ్బా నదీ హోతి, తం నిమిత్తం కాతుం వట్టతి.

ఉదకనిమిత్తే – నిరుదకే ఠానే నావాయ వా చాటిఆదీసు వా ఉదకం పూరేత్వా ఉదకనిమిత్తం కిత్తేతుం న వట్టతి, భూమిగతమేవ వట్టతి . తఞ్చ ఖో అప్పవత్తనఉదకం ఆవాటపోక్ఖరణితళాకజాతస్సరలోణిసముద్దాదీసు ఠితం, అట్ఠితం పన ఓఘునదిఉదకవాహకమాతికాదీసు ఉదకం న వట్టతి. అన్ధకట్ఠకథాయం పన “గమ్భీరేసు ఆవాటాదీసు ఉక్ఖేపిమం ఉదకం నిమిత్తం న కాతబ్బ”న్తి వుత్తం, తం దువుత్తం అత్తనోమతిమత్తమేవ. ఠితం పన అన్తమసో సూకరఖతాయపి గామదారకానం కీళనవాపియమ్పి తఙ్ఖణఞ్ఞేవ పథవియం ఆవాటకం కత్వా కుటేహి ఆహరిత్వా పూరితఉదకమ్పి సచే యావ కమ్మవాచాపరియోసానా తిట్ఠతి, అప్పం వా హోతు బహు వా, వట్టతి. తస్మిం పన ఠానే నిమిత్తసఞ్ఞాకరణత్థం పాసాణవాలికాపంసుఆదిరాసి వా పాసాణత్థమ్భో వా దారుత్థమ్భో వా కాతబ్బో. తం కాతుఞ్చ కారేతుఞ్చ భిక్ఖుస్స వట్టతి. లాభసీమాయం పన న వట్టతి . సమానసంవాసకసీమా కస్సచి పీళనం న కరోతి, కేవలం భిక్ఖూనం వినయకమ్మమేవ సాధేతి, తస్మా ఏత్థ వట్టతి.

ఇమేహి చ అట్ఠహి నిమిత్తేహి అసమ్మిస్సేహిపి అఞ్ఞమఞ్ఞం సమ్మిస్సేహిపి సీమం సమ్మన్నితుం వట్టతియేవ. సా ఏవం సమ్మన్నిత్వా బజ్ఝమానా ఏకేన ద్వీహి వా నిమిత్తేహి అబద్ధా హోతి, తీణి పన ఆదిం కత్వా వుత్తప్పకారానం నిమిత్తానం సతేనాపి బద్ధా హోతి. సా తీహి సిఙ్ఘాటకసణ్ఠానా హోతి, చతూహి చతురస్సా వా సిఙ్ఘాటకఅడ్ఢచన్దముదిఙ్గాదిసణ్ఠానా వా, తతో అధికేహి నానాసణ్ఠానా. తం బన్ధితుకామేహి సామన్తవిహారేసు భిక్ఖూ తస్స తస్స విహారస్స సీమాపరిచ్ఛేదం పుచ్ఛిత్వా, బద్ధసీమవిహారానం సీమాయ సీమన్తరికం, అబద్ధసీమవిహారానం సీమాయ ఉపచారం ఠపేత్వా దిసాచారికభిక్ఖూనం నిస్సఞ్చారసమయే సచే ఏకస్మిం గామఖేత్తే సీమం బన్ధితుకామా, యే తత్థ బద్ధసీమవిహారా, తేసు భిక్ఖూనం “మయం అజ్జ సీమం బన్ధిస్సామ, తుమ్హే సకసీమాపరిచ్ఛేదతో మా నిక్ఖమిత్థా”తి పేసేతబ్బం. యే అబద్ధసీమవిహారా, తేసు భిక్ఖూ ఏకజ్ఝం సన్నిపాతేతబ్బా, ఛన్దారహానం ఛన్దో ఆహరాపేతబ్బో . సచే అఞ్ఞానిపి గామక్ఖేత్తాని అన్తోకాతుకామా , తేసు గామేసు యే భిక్ఖూ వసన్తి, తేహిపి ఆగన్తబ్బం. అనాగచ్ఛన్తానం ఛన్దో ఆహరితబ్బోతి మహాసుమత్థేరో ఆహ. మహాపదుమత్థేరో పన “నానాగామఖేత్తాని నామ పాటేక్కం బద్ధసీమాసదిసాని, న తతో ఛన్దపారిసుద్ధి ఆగచ్ఛతి. అన్తోనిమిత్తగతేహి పన భిక్ఖూహి ఆగన్తబ్బ”న్తి వత్వా పున ఆహ – “సమానసంవాసకసీమాసమ్మన్ననకాలే ఆగమనమ్పి అనాగమనమ్పి వట్టతి. అవిప్పవాససీమాసమ్మన్ననకాలే పన అన్తోనిమిత్తగతేహి ఆగన్తబ్బం, అనాగచ్ఛన్తానం ఛన్దో ఆహరితబ్బో”తి.

ఏవం సన్నిపతితేసు పన భిక్ఖూసు ఛన్దారహానం ఛన్దే ఆహటే తేసు తేసు మగ్గేసు నదీతిత్థగామద్వారాదీసు చ ఆగన్తుకభిక్ఖూనం సీఘం సీఘం హత్థపాసానయనత్థఞ్చ బహిసీమాకరణత్థఞ్చ ఆరామికే చేవ సమణుద్దేసే చ ఠపేత్వా భేరిసఞ్ఞం వా సఙ్ఖసఞ్ఞం వా కత్వా నిమిత్తకిత్తనానన్తరం వుత్తాయ “సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో”తిఆదికాయ కమ్మవాచాయ

సీమా బన్ధితబ్బా. కమ్మవాచాపరియోసానేయేవ నిమిత్తాని బహి కత్వా హేట్ఠా పథవిసన్ధారకం ఉదకం పరియన్తం కత్వా సీమా గతా హోతి.

ఇమం పన సమానసంవాసకసీమం సమ్మన్నన్తేహి పబ్బజ్జుపసమ్పదాదీనం సఙ్ఘకమ్మానం సుఖకరణత్థం పఠమం ఖణ్డసీమా బన్ధితబ్బా. తం పన బన్ధన్తేహి వత్తం జానితబ్బం. సచే హి బోధిచేతియభత్తసాలాదీని సబ్బవత్థూని పతిట్ఠాపేత్వా కతవిహారే బన్ధన్తి, విహారమజ్ఝే బహూనం సమోసరణట్ఠానే అబన్ధిత్వా విహారపచ్చన్తే వివిత్తోకాసే బన్ధితబ్బా. అకతవిహారే బన్ధన్తేహి బోధిచేతియాదీనం సబ్బవత్థూనం ఠానం సల్లక్ఖేత్వా యథా పతిట్ఠితేసు వత్థూసు విహారపచ్చన్తే వివిత్తోకాసే హోతి, ఏవం బన్ధితబ్బా. సా హేట్ఠిమపరిచ్ఛేదేన సచే ఏకవీసతి భిక్ఖూ గణ్హాతి, వట్టతి. తతో ఓరం న వట్టతి, పరం భిక్ఖుసహస్సం గణ్హన్తీపి వట్టతి. తం బన్ధన్తేహి సీమామాళకస్స సమన్తా నిమిత్తుపగా పాసాణా ఠపేతబ్బా, న ఖణ్డసీమాయ ఠితేహి మహాసీమా బన్ధితబ్బా, న మహాసీమాయ ఠితేహి ఖణ్డసీమా, ఖణ్డసీమాయమేవ పన ఠత్వా ఖణ్డసీమా బన్ధితబ్బా, మహాసీమాయమేవ ఠత్వా మహాసీమా.

తత్రాయం బన్ధనవిధి – సమన్తా "ఏసో పాసాణో నిమిత్త"న్తి ఏవం నిమిత్తాని కిత్తేత్వా కమ్మవాచాయ సీమా సమ్మన్నితబ్బా. అథ తస్సా ఏవ దళ్హీకమ్మత్థం అవిప్పవాసకమ్మవాచా కాతబ్బా. ఏవఞ్హి సీమం సమూహనిస్సామాతి ఆగతా సమూహనితుం న సక్ఖిస్సన్తి. సీమం సమ్మన్నిత్వా బహిసీమన్తరికపాసాణా ఠపేతబ్బా. సీమన్తరికా పచ్ఛిమకోటియా ఏకరతనప్పమాణా వట్టతి. విదత్థిప్పమాణాపి వట్టతీతి కురున్దియం, చతురఙ్గులప్పమాణాపి వట్టతీతి మహాపచ్చరియం వుత్తం. సచే పన విహారో మహా హోతి, ద్వేపి తిస్సోపి తతుత్తరిపి ఖణ్డసీమాయో బన్ధితబ్బా.

ఏవం ఖణ్డసీమం సమ్మన్నిత్వా మహాసీమాసమ్ముతికాలే ఖణ్డసీమతో నిక్ఖమిత్వా మహాసీమాయ ఠత్వా సమన్తా అనుపరియాయన్తేహి సీమన్తరికపాసాణా కిత్తేతబ్బా. తతో అవసేసనిమిత్తాని కిత్తేత్వా హత్థపాసం అవిజహన్తేహి కమ్మవాచాయ సమానసంవాసకసీమం సమ్మన్నిత్వా తస్సా దళ్హీకమ్మత్థం అవిప్పవాసకమ్మవాచాపి కాతబ్బా. ఏవఞ్హి "సీమం సమూహనిస్సామా"తి ఆగతా సమూహనితుం న సక్ఖిస్సన్తి. సచే పన ఖణ్డసీమాయ నిమిత్తాని కిత్తేత్వా తతో సీమన్తరికాయ నిమిత్తాని కిత్తేత్వా మహాసీమాయ నిమిత్తాని కిత్తేన్తి, ఏవం తీసు ఠానేసు నిమిత్తాని కిత్తేత్వా యం సీమం ఇచ్ఛన్తి, తం పఠమం బన్ధితుం వట్టతి. ఏవం సన్తేపి యథావుత్తేనయేన ఖణ్డసీమతోవ పట్ఠాయ బన్ధితబ్బా. ఏవం బద్ధాసు పన సీమాసు ఖణ్డసీమాయ ఠితా భిక్ఖూ మహాసీమాయ కమ్మం కరోన్తానం న కోపేన్తి, మహాసీమాయ వా ఠితా ఖణ్డసీమాయ కమ్మం కరోన్తానం సీమన్తరికాయ పన ఠితా ఉభిన్నమ్పి న కోపేన్తి. గామఖేత్తే ఠత్వా కమ్మం కరోన్తానం పన సీమన్తరికాయ ఠితా కోపేన్తి. సీమన్తరికా హి గామఖేత్తం భజతి.

సీమా చ నామేసా న కేవలం పథవితలేయేవ బద్ధా బద్ధా నామ హోతి. అథ ఖో పిట్ఠిపాసాణేపి కుటిగేహేపి లేణేపి పాసాదేపి పబ్బతమత్థకేపి బద్ధా బద్ధాయేవ హోతి. తత్థ **పిట్ఠిపాసాణే** బన్ధన్తేహి పాసాణపిట్ఠియం రాజిం వా కోట్టేత్వా ఉదుక్ఖలం వా ఖణిత్వా నిమిత్తం న కాతబ్బం , నిమిత్తుపగపాసాణే ఠపేత్వా నిమిత్తాని కిత్తేతబ్బాని. కమ్మవాచాపరియోసానే సీమా పథవిసన్ధారకం ఉదకం పరియన్తం కత్వా ఓతరతి. నిమిత్తపాసాణా యథాఠానే న తిట్ఠన్తి, తస్మా సమన్తతో రాజి వా ఉట్ఠాపేతబ్బా, చతూసు వా కోణేసు పాసాణా విజ్ఝితబ్బా, "అయం సీమాపరిచ్ఛేదో"తి వత్వా అక్ఖరాని వా ఛిన్దితబ్బాని. కేచి ఉసూయకా సీమం ఝాపేస్సామాతి అగ్గిం దేన్తి, పాసాణావ ఝాయన్తి, న సీమా.

కుటిగేహేపి బన్ధన్తేహి భిత్తిం అకిత్తేత్వా ఏకవీసతియా భిక్ఖూనం ఓకాసట్ఠానం అన్తో కరిత్వా పాసాణనిమిత్తాని ఠపేత్వా సీమా సమ్మన్నితబ్బా, అన్తోకుట్టమేవ సీమా హోతి. సచే అన్తోకుట్టే ఏకవీసతియా భిక్ఖూనం ఓకాసో నత్థి, పముఖే నిమిత్తపాసాణే ఠపేత్వా సమ్మన్నితబ్బా. సచే ఏవమ్పి నప్పహోతి, బహినిబ్బోదకపతనట్ఠానేపి నిమిత్తాని ఠపేత్వా సమ్మన్నితబ్బా. ఏవం సమ్మతాయ పన సబ్బం కుటిగేహం సీమట్ఠమేవ హోతి.

చతుభిత్తియలేణేపి బన్ధన్తేహి కుట్టం అకిత్తేత్వా పాసాణావ కిత్తేతబ్బా. సచే అన్తో ఓకాసో నత్థి, పముఖేపి నిమిత్తాని ఠపేతబ్బాని. సచే నప్పహోతి, బహి నిబ్బోదకపతనట్ఠానేపి నిమిత్తపాసాణే ఠపేత్వా నిమిత్తాని కిత్తేత్వా సీమా సమ్మన్నితబ్బా. ఏవం లేణస్స అన్తో చ బహి చ సీమా హోతి.

ఉపరిపాసాదేపి భిత్తిం అకిత్తేత్వా అన్తో పాసాణే ఠపేత్వా సీమా సమ్మన్నితబ్బా. సచే నప్పహోతి, పముఖేపి పాసాణే ఠపేత్వా సమ్మన్నితబ్బా. ఏవం సమ్మతా ఉపరిపాసాదేయేవ హోతి, హేట్ఠా న ఓతరతి. సచే పన బహూసు థమ్భేసు తులానం ఉపరి కతపాసాదస్స హేట్ఠిమతలే కుట్టో యథా నిమిత్తానం అన్తో హోతి, ఏవం ఉట్ఠహిత్వా తులారుక్ఖేహి ఏకసమ్బద్ధో ఠితో, హేట్ఠాపి ఓతరతి. ఏకథమ్భపాసాదస్స పన ఉపరిమతలే బద్ధా సీమా సచే థమ్భమత్థకే ఏకవీసతియా భిక్ఖూనం ఓకాసో హోతి, హేట్ఠా ఓతరతి. సచే పాసాదభిత్తితో నిగ్గతేసు నియ్యూహకాదీసు పాసాణే ఠపేత్వా సీమం బన్ధన్తి, పాసాదభిత్తి అన్తోసీమాయం హోతి. హేట్ఠా పనస్సా ఓతరణానోతరణం వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బం. హేట్ఠాపాసాదే కిత్తేన్తేహిపి భిత్తి చ రుక్ఖత్థమ్భా చ న కిత్తేతబ్బా. భిత్తిలగ్గే పన పాసాణత్థమ్భే కిత్తేతుం వట్టతి. ఏవం కిత్తితా సీమా హేట్ఠా పాసాదస్స పరియన్తథమ్భానం అన్తోయేవ హోతి. సచే పన హేట్ఠాపాసాదస్స కుడ్డో ఉపరిమతలేన సమ్బద్ధో హోతి, ఉపరిపాసాదమ్పి అభిరుహతి. సచే పాసాదస్స బహి నిబ్బోదకపతనట్ఠానే నిమిత్తాని కరోన్తి, సబ్బో పాసాదో సీమట్ఠో హోతి.

పబ్బతమత్థకే తలం హోతి ఏకవీసతియా భిక్ఖూనం ఓకాసారహం, తత్థ పిట్ఠిపాసాణే వియ సీమం బన్ధన్తి. హేట్ఠాపబ్బతేపి తేనేవ పరిచ్ఛేదేన సీమా ఓతరతి. తాలమూలకపబ్బతేపి ఉపరి సీమా బద్ధా హేట్ఠా ఓతరతేవ. యో పన వితానసణ్ఠానో హోతి, ఉపరి ఏకవీసతియా భిక్ఖూనం ఓకాసో అత్థి, హేట్ఠా నత్థి, తస్స ఉపరి బద్ధా సీమా హేట్ఠా న ఓతరతి. ఏవం ముదిఙ్గసణ్ఠానో వా హోతు పణవసణ్ఠానో వా, యస్స హేట్ఠా వా మజ్ఝే వా సీమప్పమాణం నత్థి, తస్సుపరి బద్ధా సీమా హేట్ఠా నేవ ఓతరతి. యస్స పన ద్వే కూటాని ఆసన్నే ఠితాని, ఏకస్సపి ఉపరి సీమప్పమాణం నప్పహోతి, తస్స కూటన్తరం చినిత్వా వా పూరేత్వా వా ఏకాబద్ధం కత్వా ఉపరి సీమా సమ్మన్నితబ్బా.

ఏకో సప్పఫణసదిసో పబ్బతో, తస్సుపరి సీమప్పమాణస్స అత్థితాయ సీమం బన్ధన్తి, తస్స చే హేట్ఠా ఆకాసపబ్భారం హోతి, సీమా న ఓతరతి. సచే పనస్స వేమజ్ఝే సీమప్పమాణో సుసిరపాసాణో హోతి, ఓతరతి. సో చ పాసాణో సీమట్ఠోయేవ హోతి. అథాపిస్స హేట్ఠా లేణస్స కుట్టో అగ్గకోటిం ఆహచ్చ తిట్ఠతి , ఓతరతి, హేట్ఠా చ ఉపరి చ సీమాయేవ హోతి. సచే పన హేట్ఠా ఉపరిమస్స సీమాపరిచ్ఛేదస్స పారతో అన్తో-లేణం హోతి, బహి సీమా న ఓతరతి. అథాపి ఉపరిమస్స సీమాపరిచ్ఛేదస్స ఓరతో బహిలేణం హోతి, అన్తో సీమా న ఓతరతి. అథాపి ఉపరి సీమాయ పరిచ్ఛేదో ఖుద్దకో, హేట్ఠా లేణం మహన్తం సీమాపరిచ్ఛేదమతిక్కమిత్వా ఠితం, సీమా ఉపరియేవ హోతి, హేట్ఠా న ఓతరతి. యది పన లేణం ఖుద్దకం సబ్బపచ్ఛిమసీమాపరిమాణం, ఉపరి సీమా మహతీ తం అజ్ఝోత్థరిత్వా ఠితా, సీమా ఓతరతి. అథ లేణం అతిఖుద్దకం సీమప్పమాణం న హోతి, సీమా ఉపరియేవ హోతి, హేట్ఠా న ఓతరతి. సచే తతో ఉపడ్ఢం భిజ్జిత్వా పతతి, సీమప్పమాణం చేపి హోతి, బహి పతితం అసీమా. అపతితం పన యది సీమప్పమాణం, సీమా హోతియేవ.

ఖణ్డసీమా నీచవత్థుకా హోతి, తం పూరేత్వా ఉచ్చవత్థుకం కరోన్తి, సీమాయేవ. సీమాయ గేహం కరోన్తి, సీమట్ఠకమేవ హోతి. సీమాయ పోక్ఖరణిం ఖణన్తి, సీమాయేవ. ఓఘో సీమామణ్డలం ఓత్థరిత్వా గచ్ఛతి, సీమామాళకే అట్టం బన్ధిత్వా కమ్మం కాతుం వట్టతి. సీమాయ హేట్ఠా ఉమఙ్గనదీ హోతి, ఇద్ధిమా భిక్ఖు తత్థ నిసీదతి, సచే సా నదీ పఠమం గతా, సీమా పచ్ఛా బద్ధా , కమ్మం న కోపేతి. అథ పఠమం సీమా బద్ధా, పచ్ఛా నదీ గతా, కమ్మం కోపేతి. హేట్ఠాపథవితలే ఠితో పన కోపేతియేవ.

సీమామాళకే వటరుక్ఖో హోతి, తస్స సాఖా వా తతో నిగ్గతపారోహో వా మహాసీమాయ పథవితలం వా తత్థజాతరుక్ఖాదీని వా ఆహచ్చ తిట్ఠతి, మహాసీమం సోధేత్వా వా కమ్మం కాతబ్బం, తే వా సాఖాపారోహా ఛిన్దిత్వా బహిట్ఠకా కాతబ్బా. అనాహచ్చ ఠితసాఖాదీసు ఆరుళ్హభిక్ఖు హత్థపాసం ఆనేతబ్బో. ఏవం మహాసీమాయ జాతరుక్ఖస్స సాఖా వా పారోహో వా వుత్తనయేనేవ సీమామాళకే పతిట్ఠాతి, వుత్తనయేనేవ సీమం సోధేత్వా వా కమ్మం కాతబ్బం, తే వా సాఖాపారోహా ఛిన్దిత్వా బహిట్ఠకా కాతబ్బా.

సచే సీమామాళకే కమ్మే కరియమానే కోచి భిక్ఖు సీమామాళకస్స అన్తో పవిసిత్వా వేహాసట్ఠితసాఖాయ నిసీదతి , పాదా వాస్స భూమిగతా హోన్తి, నివాసనపారుపనం వా భూమిం ఫుసతి, కమ్మం కాతుం న వట్టతి. పాదే పన నివాసనపారుపనఞ్చ ఉక్ఖిపాపేత్వా కాతుం వట్టతి. ఇదఞ్చ లక్ఖణం పురిమనయేపి వేదితబ్బం. అయం పన విసేసో – తత్ర ఉక్ఖిపాపేత్వా కాతుం న వట్టతి, హత్థపాసమేవ ఆనేతబ్బో. సచే అన్తోసీమతో పబ్బతో అబ్భుగచ్ఛతి, తత్రట్ఠో భిక్ఖు హత్థపాసం ఆనేతబ్బో. ఇద్ధియా అన్తోపబ్బతం పవిట్ఠేపి ఏసేవ నయో. బజ్ఝమానా ఏవ హి సీమా పమాణరహితం పదేసం న ఓతరతి. బద్ధసీమాయ జాతం యంకిఞ్చి యత్థ కత్థచి ఏకసమ్బన్ధేన గతం సీమాసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతీతి.

౧౪౦. తియోజనపరమన్తి ఏత్థ తియోజనం పరమం పమాణమేతిస్సాతి తియోజనపరమా; తం **తియోజనపరమం.** సమ్మన్నన్తేన పన మజ్ఝే ఠత్వా యథా చతూసుపి దిసాసు దియడ్ఢదియడ్ఢయోజనం హోతి, ఏవం సమ్మన్నితబ్బా. సచే పన మజ్ఝే ఠత్వా ఏకేకదిసతో తియోజనం కరోన్తి, ఛయోజనం హోతీతి న వట్టతి. చతురస్సం వా తికోణం వా సమ్మన్నన్తేన యథా కోణతో కోణం తియోజనం హోతి, ఏవం సమ్మన్నితబ్బా. సచే హి యేన కేనచి పరియన్తేన కేసగ్గమత్తమ్పి తియోజనం అతిక్కామేతి, ఆపత్తిఞ్చ ఆపజ్జతి సీమా చ అసీమా హోతి.

నదీపారన్తి ఏత్థ పారయతీతి పారా. కిం పారయతి? నదిం. నదియా పారా నదీపారా, తం **నదీపారం;** నదిం అజ్ఝోత్థరమానన్తి అత్థో. ఏత్థ చ నదియా లక్ఖణం నదీనిమిత్తే వుత్తనయమేవ. **యత్థస్స ధువనావా వా**తి యత్థ నదియా సీమాబన్ధనట్ఠానగతేసు తిత్థేసు నిచ్చసఞ్చరణనావా అస్స, యా సబ్బన్తిమేన పరిచ్ఛేదేన పాజనపురిసేన సద్ధిం తయో జనే వహతి. సచే పన సా నావా ఉద్ధం వా అధో వా కేనచిదేవ కరణీయేన పున ఆగమనత్థాయ నీతా, చోరేహి వా హటా, అవస్సం లబ్భనేయ్యా, యా పన వాతేన వా ఛిన్నబన్ధనా వీచీహి నదిమజ్ఝం నీతా అవస్సం ఆహరితబ్బా, పున ధువనావావ హోతి. ఉదకే ఓగతే థలం ఉస్సారితాపి సుధాకసటాదీహి పూరేత్వా ఠపితాపి ధువనావావ. సచే భిన్నా వా విసఙ్ఖతపదరా వా న వట్టతి. మహాపదుమత్థేరో పనాహ – "సచేపి తావకాలికం నావం ఆనేత్వా సీమాబన్ధనట్ఠానే ఠపేత్వా నిమిత్తాని కిత్తేన్తి, ధువనావావ హోతీ"తి. తత్ర మహాసుమత్థేరో ఆహ – "నిమిత్తం వా సీమా వా కమ్మవాచాయ గచ్ఛతి న నావాయ. భగవతా చ ధువనావా అనుఞ్ఞాతా, తస్మా నిబద్ధనావాయేవ వట్టతీ"తి.

ధువసేతు వాతి యత్థ రుక్ఖసఙ్ఘాటమయో వా పదరబద్ధో వా జఙ్ఘసత్థసేతు వా హత్థిస్సాదీనం సఞ్చరణయోగ్గో మహాసేతు వా అత్థి; అన్తమసో తఙ్ఖణఞ్ఞేవ రుక్ఖం ఛిన్దిత్వా మనుస్సానం సఞ్చరణయోగ్గో ఏకపదికసేతుపి ధువసేతుత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. సచే పన ఉపరి బద్ధాని వేత్తలతాదీని హత్థేన గహేత్వాపి న సక్కా హోతి తేన సఞ్చరితుం, న వట్టతి.

ఏవరూపం నదీపారసీమం సమ్మన్నితున్తి యత్థాయం వుత్తప్పకారా ధువనావా వా ధువసేతు వా అభిముఖతిత్థేయేవ అత్థి, ఏవరూపం నదీపారసీమం సమ్మన్నితుం అనుజానామీతి అత్థో. సచే ధువనావా వా ధువసేతు వా అభిముఖతిత్థే నత్థి, ఈసకం ఉద్ధం అభిరుహిత్వా అధో వా ఓరోహిత్వా అత్థి, ఏవమ్పి వట్టతి. కరవీకతిస్సత్థేరో పన "గావుతమత్తబ్భన్తరేపి వట్టతీ"తి ఆహ.

ఇమఞ్చ పన నదీపారసీమం సమ్మన్నన్తేన ఏకస్మిం తీరే ఠత్వా ఉపరిసోతే నదీతీరే నిమిత్తం కిత్తేత్వా తతో పట్ఠాయ అత్తానం పరిక్ఖిపన్తేన యత్తకం పరిచ్ఛేదం ఇచ్ఛతి, తస్స పరియోసానే అధోసోతేపి నదీతీరే నిమిత్తం కిత్తేత్వా పరతీరే సమ్ముఖట్ఠానే నదీతీరే నిమిత్తం కిత్తేతబ్బం. తతో పట్ఠాయ యత్తకం పరిచ్ఛేదం ఇచ్ఛతి, తస్స వసేన యావ ఉపరిసోతే పఠమకిత్తితనిమిత్తస్స సమ్ముఖా నదీతీరే నిమిత్తం, తావ కిత్తేత్వా పచ్చాహరిత్వా పఠమకిత్తితనిమిత్తేన సద్ధిం ఘటేతబ్బం. అథ సబ్బనిమిత్తానం అన్తో ఠితే భిక్ఖూ హత్థపాసగతే కత్వా కమ్మవాచాయ సీమా సమ్మన్నితబ్బా. నదియం ఠితా అనాగతాపి కమ్మం న కోపేన్తి. సమ్ముతిపరియోసానే ఠపేత్వా నదిం నిమిత్తానం అన్తో పారతీరే చ ఓరిమతీరే చ ఏకసీమా హోతి. నదీ పన బద్ధసీమాసఙ్ఖ్యం న గచ్ఛతి, విసుం నదిసీమా ఏవ హి సా.

సచే అన్తోనదియం దీపకో హోతి, తం అన్తోసీమాయ కాతుకామేన పురిమనయేనేవ అత్తనా ఠితతీరే నిమిత్తాని కిత్తేత్వా దీపకస్స ఓరిమన్తే చ పారిమన్తే చ నిమిత్తం కిత్తేతబ్బం. అథ పరతీరే నదియా ఓరిమతీరే నిమిత్తస్స సమ్ముఖట్ఠానే నిమిత్తం కిత్తేత్వా తతో పట్ఠాయ పురిమనయేనేవ యావ ఉపరిసోతే పఠమకిత్తితనిమిత్తస్స సమ్ముఖా నిమిత్తం, తావ కిత్తేతబ్బం. అథ దీపకస్స పారిమన్తే చ ఓరిమన్తే చ నిమిత్తం కిత్తేత్వా పచ్చాహరిత్వా పఠమకిత్తితనిమిత్తేన సద్ధిం ఘటేతబ్బం. అథ ద్వీసు తీరేసు దీపకే చ భిక్ఖూ సబ్బేవ హత్థపాసగతే కత్వా కమ్మవాచాయ సీమా సమ్మన్నితబ్బా. నదియం ఠితా అనాగచ్ఛన్తాపి కమ్మం న కోపేన్తి. సమ్ముతిపరియోసానే ఠపేత్వా నదిం నిమిత్తానం అన్తో తీరద్వయఞ్చ దీపకో చ ఏకసీమా హోతి, నదీ పన నదిసీమాయేవ.

సచే పన దీపకో విహారసీమాపరిచ్ఛేదతో ఉద్ధం వా అధో వా అధికతరో హోతి, అథ విహారసీమాపరిచ్ఛేదనిమిత్తస్స ఉజుకమేవ సమ్ముఖిభూతే దీపకస్స సోరిమన్తే నిమిత్తం కిత్తేత్వా తతో పట్ఠాయ దీపకసిఖరం పరిక్ఖిపన్తేన పున దీపకస్స సోరిమన్తే నిమిత్తసమ్ముఖే పారిమన్తే నిమిత్తం కిత్తేతబ్బం. తతో పరం పురిమనయేనేవ పారతీరే సమ్ముఖనిమీత్తమాదింకత్వా పారతీరనిమిత్తాని చ దీపకస్స పారిమన్తసోరిమన్తనిమిత్తాని చ కిత్తేత్వా పఠమకిత్తితనిమిత్తేన సద్ధిం ఘటనా కాతబ్బా. ఏవం కిత్తేత్వా సమ్మతా సీమా పబ్బతసణ్ఠానా హోతి.

సచే పన దీపకో విహారసీమాపరిచ్ఛేదతో ఉద్ధమ్పి అధోపి అధికతరో హోతి. పురిమనయేనేవ దీపకస్స ఉభోపి సీఖరాని పరిక్ఖిపిత్వా నిమిత్తాని కిత్తేన్తేన నిమిత్తఘటనా కాతబ్బా. ఏవం కిత్తేత్వా సమ్మతా సీమా ముదిఙ్గసణ్ఠానా హోతి.

సచే దీపకో విహారసీమాపరిచ్ఛేదస్స అన్తో ఖుద్దకో హోతి, సబ్బపఠమనయేన దీపకే నిమిత్తాని కిత్తేతబ్బాని. ఏవం కిత్తేత్వా సమ్మతా సీమా పణవసణ్ఠానా హోతి.

సీమానుజాననకథా నిట్ఠితా.

ఉపోసథాగారాదికథా

౧౪౧. **అనుపరివేణియన్తి** ఏకసీమమహావిహారే తస్మిం తస్మిం పరివేణే. **అసఙ్కేతేనాతి** సఙ్కేతం అకత్వా. **ఏకం సమూహనిత్వాతి** కమ్మవాచాయ సమూహనిత్వా.

౧౪౨. **యతో పాతిమోక్ఖం సుణాతీతి** యత్థ కత్థచి భిక్ఖూనం హత్థపాసే నిసిన్నో యస్మా పాతిమోక్ఖం సుణాతి; కతోవస్స ఉపోసథోతి అత్థో. ఇదఞ్చ వత్థువసేన వుత్తం, హత్థపాసే నిసిన్నస్స పన అసుణన్తస్సాపి కతోవ హోతి ఉపోసథో. **నిమిత్తా కిత్తేతబ్బాతి** ఉపోసథపముఖస్స ఖుద్దకాని వా మహన్తాని వా పాసాణఇట్ఠకదారుఖణ్డదణ్డకాదీని యాని కానిచి నిమిత్తాని అబ్భోకాసే వా మాళకాదీసు వా యత్థ కత్థచి సఙ్ఘం కత్వా కిత్తేతుం వట్టతి. అథ వా **నిమిత్తా కిత్తేతబ్బాతి** నిమిత్తుపగా వా అనిమిత్తుపగా వా పరిచ్ఛేదజాననత్థం కిత్తేతబ్బా.

థేరేహి భిక్ఖూహి పఠమతరం సన్నిపతితున్తి ఏత్థ సచే మహాథేరో పఠమతరం న ఆగచ్ఛతి, దుక్కటం. **సబ్బేహేవ ఏకజ్ఝం సన్నిపతిత్వా ఉపోసథో కాతబ్బోతి** ఏత్థ సచే పోరాణకో ఆవాసో మజ్ఝే విహారస్స హోతి, పహోతి చేత్థ భిక్ఖూనం నిసజ్జట్ఠానం, తత్థ సన్నిపతిత్వా ఉపోసథో కాతబ్బో. సచే పోరాణకో పరిదుబ్బలో చేవ సమ్బాధో చ అఞ్ఞో పచ్ఛా ఉట్ఠితావాసో అసమ్బాధో, తత్థ ఉపోసథో కాతబ్బో.

యత్థ వా పన థేరో భిక్ఖు విహరతీతి ఏత్థాపి సచే థేరస్స విహారో సబ్బేసం పహోతి, ఫాసుకో హోతి, తత్థ ఉపోసథో కాతబ్బో. సచే పన సో పచ్చన్తే విసమప్పదేసే హోతి, థేరస్స వత్తబ్బం – "భన్తే, తుమ్హాకం విహారో అఫాసుకదేసో, నత్థి ఏత్థ సబ్బేసం ఓకాసో , అసుకస్మిం నామ ఆవాసే ఓకాసో అత్థి, తత్థ గన్తుం వట్టతీ"తి. సచే థేరో నాగచ్ఛతి, తస్స ఛన్దపారిసుద్ధిం ఆనేత్వా సబ్బేసం పహోనకే ఫాసుకట్ఠానే ఉపోసథో కాతబ్బో.

అవిప్పవాససీమానుజాననకథా

౧౪౩. **అన్ధకవిన్దాతి** రాజగహతో గావుతత్తయే అన్ధకవిన్దం నామ, తం ఉపనిస్సాయ థేరో వసతి; తతో రాజగహం ఉపోసథం ఆగచ్ఛన్తో. రాజగహఞ్హి పరిక్ఖిపిత్వా అట్ఠారస మహావిహారా సబ్బే ఏకసీమా, ధమ్మసేనాపతినా నేసం సీమా బద్ధా, తస్మా వేళువనే సఙ్ఘస్స సామగ్గిదానత్థం ఆగచ్ఛన్తోతి అత్థో. **నదిం తరన్తోతి** సిప్పినియం నామ నదిం అతిక్కమన్తో. **మనం వుళ్హో అహోసీతి** ఈసకం అప్పత్తవుళ్హభావో అహోసి. సా కిర నదీ గిజ్ఝకూటతో ఓతరిత్వా చణ్డేన సోతేన వహతి. తత్థ వేగేన ఆగచ్ఛన్తం ఉదకం అమనసికరోన్తో థేరో మనం వుళ్హో అహోసి, న పన వుళ్హో, ఉదకబ్భాహతానిస్స చీవరాని అల్లాని జాతాని.

౧౪౪. **సమ్మతా సా సీమా సఙ్ఘేన తిచీవరేన అవిప్పవాసా ఠపేత్వా గామఞ్చ గాముపచారఞ్చాతి** ఇమిస్సా కమ్మవాచాయ ఉప్పన్నకాలతో పట్ఠాయ భిక్ఖూనం పురిమకమ్మవాచా న వట్టతి. అయమేవ హి థావరా హోతి. భిక్ఖునీనం పన అయం న వట్టతి, పురిమాయేవ వట్టతి. కస్మా? భిక్ఖునిసఙ్ఘో హి అన్తోగామే వసతి. యది ఏవం సియా, సో ఏతాయ కమ్మవాచాయ తిచీవరపరిహారం న లభేయ్య, అత్థి చస్స పరిహారో, తస్మా పురిమాయేవ వట్టతి. భిక్ఖునిసఙ్ఘస్స హి ద్వేపి సీమాయో లబ్భన్తి. తత్థ భిక్ఖూనం సీమం అజ్ఝోత్థరిత్వాపి తస్సా అన్తోపి భిక్ఖునీనం సీమం సమ్మన్నితుం వట్టతి. భిక్ఖూనమ్పి

భిక్ఖునిసీమాయ ఏసేవ నయో. న హి తే అఞ్ఞమఞ్ఞస్స కమ్మే గణపూరకా హోన్తి, న కమ్మవాచం వగ్గం కరోన్తి. ఏత్థ చ నిగమనగరానమ్పి గామేనేవ సఙ్గహో వేదితబ్బో.

గామూపచారోతి పరిక్ఖిత్తస్స పరిక్ఖేపో, అపరిక్ఖిత్తస్స పరిక్ఖేపోకాసో. తేసు అధిట్ఠితతేచీవరికో భిక్ఖు పరిహారం న లభతి. ఇతి భిక్ఖూనం అవిప్పవాససీమా గామఞ్చ గామూపచారఞ్చ న ఓత్థరతి, సమానసంవాసకసీమావ ఓత్థరతి. సమానసంవాసకసీమా చేత్థ అత్తనో ధమ్మతాయ గచ్ఛతి. అవిప్పవాససీమా పన యత్థ సమానసంవాసకసీమా, తత్థేవ గచ్ఛతి. న హి తస్సా విసుం నిమిత్తకిత్తనం అత్థి, తత్థ సచే అవిప్పవాసాయ సమ్ముతికాలే గామో అత్థి, తం సా న ఓత్థరతి. సచే పన సమ్మతాయ సీమాయ పచ్ఛా గామో నివిసతి, సోపి సీమాసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి. యథా చ పచ్ఛా నివిట్ఠో, ఏవం పఠమం నివిట్ఠస్స పచ్ఛా వడ్ఢితప్పదేసోపి సీమాసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి. సచేపి సీమాసమ్ముతికాలే గేహాని కతాని, పవిసిస్సామాతి ఆలయోపి అత్థి, మనుస్సా పన అప్పవిట్ఠా, పోరాణకగామం వా సగేహమేవ ఛడ్డేత్వా అఞ్ఞత్థ గతా, అగామోయేవ ఏస, సీమా ఓత్థరతి . సచే పన ఏకమ్పి కులం పవిట్ఠం వా ఆగతం వా అత్థి, గామోయేవ సీమా న ఓత్థరతి.

ఏవఞ్చ పన భిక్ఖవే తిచీవరేన అవిప్పవాసో సమూహన్తబ్బోతి ఏత్థ సమూహనన్తేన భిక్ఖునా వత్తం జానితబ్బం. తత్రిదం వత్తం – ఖణ్డసీమాయ ఠత్వా అవిప్పవాససీమా న సమూహన్తబ్బా, తథా అవిప్పవాససీమాయ ఠత్వా ఖణ్డసీమాపి. ఖణ్డసీమాయం పన ఠితేన ఖణ్డసీమావ సమూహనితబ్బా, తథా ఇతరాయ ఠితేన ఇతరా. సీమం నామ ద్వీహి కారణేహి సమూహనన్తి పకతియా ఖుద్దకం పున ఆవాసవడ్ఢనత్థాయ మహతిం వా కాతుం; పకతియా మహతిం పున అఞ్ఞేసం విహారోకాసదానత్థాయ ఖుద్దకం వా కాతుం. తత్థ సచే ఖణ్డసీమఞ్చ అవిప్పవాససీమఞ్చ జానన్తి, సమూహనితుఞ్చేవ బన్ధితుఞ్చ సక్ఖిస్సన్తి. ఖణ్డసీమం పన జానన్తా అవిప్పవాసం అజానన్తాపి సమూహనితుఞ్చేవ బన్ధితుఞ్చ సక్ఖిస్సన్తి. ఖణ్డసీమం అజానన్తా అవిప్పవాసంయేవ జానన్తా చేతియఙ్గణబోధియఙ్గణఉపోసథాగారాదీసు నిరాసఙ్కట్ఠానేసు ఠత్వా అప్పేవ నామ సమూహనితుం సక్ఖిస్సన్తి, పటిబన్ధితుం పన న సక్ఖిస్సన్తేవ. సచే బన్ధేయ్యుం, సీమాసమ్భేదం కత్వా విహారం అవిహారం కరేయ్యుం, తస్మా న సమూహనితబ్బా. యే పన ఉభోపి న జానన్తి, తేనేవ సమూహనితుం న బన్ధితుం సక్ఖిస్సన్తి. అయఞ్హి సీమా నామ కమ్మవాచాయ వా అసీమా హోతి సాసనన్తరధానేన వా, న చ సక్కా సీమం అజానన్తేహి కమ్మవాచా కాతుం, తస్మా న సమూహనితబ్బా. సాధుకం పన ఞత్వాయేవ సమూహనితబ్బా చ బన్ధితబ్బా చాతి.

గామసీమాదికథా

౧౪౭. ఏవం బద్ధసీమావసేన సమానసంవాసఞ్చ ఏకూపోసథభావఞ్చ దస్సేత్వా ఇదాని అబద్ధసీమేసుపి ఓకాసేసు తం దస్సేన్తో ''**అసమ్మతాయ, భిక్ఖవే, సీమాయ అట్ఠపితాయా**''తిఆదిమాహ. తత్థ **అట్ఠపితాయా**తి అపరిచ్ఛిన్నాయ. గామగ్గహణేన చేత్థ నగరమ్పి గహితమేవ హోతి. తత్థ యత్తకే పదేసే తస్స గామస్స భోజకా బలిం లభన్తి, సో పదేసో అప్పో వా హోతు మహన్తో వా, **గామసీమా**త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. **నగరనిగమసీమాసు**పి ఏసేవ నయో. యమ్పి ఏకస్మింయేవ గామఖేత్తే ఏకం పదేసం ''అయం విసుం గామో హోతూ''తి పరిచ్ఛిన్దిత్వా రాజా కస్సచి దేతి, సోపి విసుంగామసీమా హోతియేవ. తస్మా సా చ ఇతరా చ పకతిగామనగరనిగమసీమా బద్ధసీమాసదిసాయేవ హోన్తి, కేవలం పన తిచీవరవిప్పవాసపరిహారం న లభన్తి.

ఏవం గామన్తవాసీనం సీమాపరిచ్ఛేదం దస్సేత్వా ఇదాని ఆరఞ్ఞకానం సీమాపరిచ్ఛేదం దస్సేన్తో "**అగామకే చే**"తిఆదిమాహ. తత్థ **అగామకే చే**తి గామనిగమనగరసీమాహి అపరిచ్ఛిన్నే అటవిప్పదేసే. అథ వా **అగామకే చే**తి విఞ్ఝాటవిసదిసే అరఞ్ఞే భిక్ఖు వసతి, అథస్స ఠితోకాసతో సమన్తా సత్తబ్భన్తరా సమానసంవాసకసీమాతి అత్థో. అయం సీమా తిచీవరవిప్పవాసపరిహారమ్పి లభతి. తత్థ ఏకం అబ్భన్తరం అట్ఠవీసతి హత్థప్పమాణం హోతి. మజ్ఝే ఠితస్స సమన్తా సత్తబ్భన్తరా వినిబ్బేధేన చుద్దస హోన్తి. సచే ద్వే సఙ్ఘా విసుం వినయకమ్మాని కరోన్తి, ద్విన్నం సత్తబ్భన్తరానం అన్తరే అఞ్ఞం ఏకం సత్తబ్భన్తరం ఉపచారత్థాయ ఠపేతబ్బం. సేసా సత్తబ్భన్తరసీమకథా మహావిభఙ్గే ఉదోసితసిక్ఖాపదవణ్ణనాయం వుత్తనయేన గహేతబ్బా.

సబ్బా భిక్ఖవే నదీ అసీమాతి యా కాచి నదీలక్ఖణప్పత్తా నదీ నిమిత్తాని కిత్తేత్వా "ఏతం బద్ధసీమం కరోమా"తి కతాపి అసీమావ హోతి, సా పన అత్తనో సభావేనేవ బద్ధసీమాసదిసా, సబ్బమేత్థ సఙ్ఘకమ్మం కాతుం వట్టతి. **సముద్దజాతస్సరేసు**పి ఏసేవ నయో. ఏత్థ చ జాతస్సరో నామ యేన కేనచి ఖణిత్వా అకతో సయంజాతసోబ్భో సమన్తతో ఆగతేన ఉదకేన పూరితో తిట్ఠతి.

ఏవం నదీసముద్దజాతస్సరానం బద్ధసీమాభావం పటిక్ఖిపిత్వా పున తత్థ అబద్ధసీమాపలచ్ఛేదం దస్సేన్తో "**నదియా వా భిక్ఖవే**"తిఆదిమాహ. తత్థ **యం మజ్ఝిమస్స పురిసస్స సమన్తా ఉదకుక్ఖేపా**తి యం ఠానం మజ్ఝిమస్స పురిసస్స సమన్తతో ఉదకుక్ఖేపేన పరిచ్ఛిన్నం. కథం పన ఉదకం ఉక్ఖిపితబ్బం? యథా అక్ఖధుత్తా దారుగుళం ఖిపన్తి, ఏవం ఉదకం వా వాలికం వా హత్థేన గహేత్వా థామమజ్ఝిమేన పురిసేన సబ్బథామేన ఖిపితబ్బం. యత్థ ఏవం ఖిత్తం ఉదకం వా వాలికా వా పతతి, అయమేకో **ఉదకుక్ఖేపో**. తస్స అన్తో హత్థపాసం విజహిత్వా ఠితో కమ్మం కోపేతి. యావ పరిసా వడ్ఢతి, తావ సీమాపి వడ్ఢతి. పరిసపరియన్తతో ఉదకుక్ఖేపోయేవ పమాణం. జాతస్సరసముద్దేసుపి ఏసేవ నయో.

ఏత్థ చ సచే నదీ నాతిదీఘా హోతి, పభవతో పట్ఠాయ యావ ముఖద్వారా సబ్బత్థ సఙ్ఘో నిసీదతి, ఉదకుక్ఖేపసీమాకమ్మం నత్థి, సకలాపి నదీ ఏతేసంయేవ భిక్ఖూనం పహోతి. యం పన మహాసుమత్థేరేన వుత్తం "యోజనం పవత్తమానాయేవ నదీ, తత్రాపి ఉపరి అద్ధయోజనం పహాయ హేట్ఠా అద్ధయోజనే కమ్మం కాతుం వట్టతీ"తి, తం మహాపదుమత్థేరేనేవ పటిక్ఖిత్తం. భగవతా హి "తిమణ్డలం పటిచ్ఛాదేత్వా యత్థ కత్థచి ఉత్తరన్తియా భిక్ఖునియా అన్తరవాసకో తేమియతీ"తి ఇదం నదియా పమాణం వుత్తం, న యోజనం వా అద్ధయోజనం వా. తస్మా యా ఇమస్స సుత్తస్స వసేన పుబ్బే వుత్తలక్ఖణా నదీ, తస్సా పభవతో పట్ఠాయ సఙ్ఘకమ్మం కాతుం వట్టతీతి. సచే పనేత్థ బహూ భిక్ఖూ విసుం విసుం కమ్మం కరోన్తి, సబ్బేహి అత్తనో చ అఞ్ఞేసఞ్చ ఉదకుక్ఖేపపరిచ్ఛేదస్స అన్తరా అఞ్ఞో ఉదకుక్ఖేపో సీమన్తరికత్థాయ ఠపేతబ్బో. తతో అధికం వట్టతియేవ, ఊనకం పన న వట్టతీతి వుత్తం. జాతస్సరసముద్దేసుపి ఏసేవ నయో.

నదియా పన కమ్మం కరిస్సామాతి గతేహి సచే నదీ పరిపుణ్ణా హోతి సమతిత్తికా, ఉదకసాటికం నివాసేత్వాపి అన్తోనదియంయేవ కమ్మం కాతబ్బం. సచే న సక్కోన్తి, నావాయపి ఠత్వా కాతబ్బం. గచ్ఛన్తియా పన నావాయ కాతుం న వట్టతి. కస్మా? ఉదకుక్ఖేపమత్తమేవ హి సీమా, తం నావా సీఘమేవ అతిక్కామేతి. ఏవం సతి అఞ్ఞిస్సా సీమాయ ఞత్తి అఞ్ఞిస్సా అనుసావనా హోతి, తస్మా నావం అరిత్తేన వా ఠపేత్వా పాసాణే వా లమ్బిత్వా అన్తోనదియం జాతరుక్ఖే వా బన్ధిత్వా కమ్మం కాతబ్బం. అన్తోనదియం బద్ధఅట్టకేపి అన్తోనదియం జాతరుక్ఖేపి ఠితేహి కాతుం వట్టతి.

సచే పన రుక్ఖస్స సాఖా వా తతో నిక్ఖన్తపారోహో వా బహినదీతీరే విహారసీమాయ వా గామసీమాయ వా పతిట్ఠితో, సీమం వా సోధేత్వా సాఖం వా ఛిన్దిత్వా కమ్మం కాతబ్బం. బహినదీతీరే జాతరుక్ఖస్స అన్తోనదియం పవిట్ఠసాఖాయ వా పారోహే వా నావం బన్ధిత్వా కమ్మం కాతుం న వట్టతి. కరోన్తేహి సీమా వా సోధేతబ్బా, ఛిన్దిత్వా వాస్స బహిపతిట్ఠితభావో నాసేతబ్బో. నదీతీరే పన ఖాణుకం కోట్టేత్వా తత్థ బద్ధనావాయ న వట్టతియేవ.

నదియం సేతుం కరోన్తి, సచే అన్తోనదియంయేవ సేతు వా సేతుపాదా వా, సేతుమ్హి ఠితేహి కమ్మం కాతుం వట్టతి. సచే పన సేతు వా సేతుపాదా వా బహితీరే పతిట్ఠితా, కమ్మం కాతుం న వట్టతి, సీమం సోధేత్వా కాతబ్బం. అథ సేతుపాదా అన్తో, సేతు పన ఉభిన్నమ్పి తీరానం ఉపరిఆకాసే ఠితో, వట్టతి. అన్తోనదియం పాసాణో వా దీపకో వా హోతి, తస్స యత్తకం పదేసం పుబ్బే వుత్తప్పకారే పకతివస్సకాలే వస్సానస్స చతూసు మాసేసు ఉదకం ఓత్థరతి, సో నదీసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి. అతివుట్ఠికాలే పన ఓఘేన ఓత్థటోకాసో న గహేతబ్బో, సో హి గామసీమాసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి.

నదితో మాతికం నీహరన్తా నదియం ఆవరణం కరోన్తి, తఞ్చే ఓత్థరిత్వా వా వినిబ్బిజ్ఝిత్వా వా ఉదకం గచ్ఛతి, సబ్బత్థ పవత్తనట్ఠానే కమ్మం కాతుం వట్టతి. సచే పన ఆవరణేన వా కోట్టకబన్ధనేన వా సోతం పచ్ఛిజ్జతి, ఉదకం నప్పవత్తతి, అప్పవత్తనట్ఠానే కమ్మం కాతుం న వట్టతి. ఆవరణమత్థకేపి కాతుం న వట్టతి. సచే కోచి ఆవరణప్పదేసో పుబ్బే వుత్తపాసాణదీపకప్పదేసో వియ ఉదకేన అజ్ఝోత్థరియతి, తత్థ వట్టతి. సో హి నదీసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి. నదిం వినాసేత్వా తళాకం కరోన్తి, హేట్ఠా పాళి బద్ధా, ఉదకం ఆగన్త్వా తళాకం పూరేత్వా తిట్ఠతి, ఏత్థ కమ్మం కాతుం న వట్టతి. ఉపరి పవత్తనట్ఠానే హేట్ఠా చ ఛడ్డితమోదకం నదిం ఓత్థరిత్వా సన్దనట్ఠానతో పట్ఠాయ వట్టతి. దేవే అవస్సన్తే హేమన్తగిమ్హేసు వా సుక్ఖనదియాపి వట్టతి. నదితో నీహటమాతికాయ న వట్టతి. సచే సా కాలన్తరేన భిజ్జిత్వా నదీ హోతి, వట్టతి. కాచి నదీ కాలన్తరేన ఉప్పతిత్వా గామనిగమసీమం ఓత్థరిత్వా పవత్తతి, నదీయేవ హోతి, కమ్మం కాతుం వట్టతి. సచే పన విహారసీమం ఓత్థరతి, విహారసీమాత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

సముద్దేపి కమ్మం కరోన్తేహి యం పదేసం ఉద్ధం వడ్ఢనఉదకం వా పకతివీచి వా వేగేన ఆగన్త్వా ఓత్థరతి, తత్థ కాతుం న వట్టతి. యస్మిం పన పదేసే పకతివీచియో ఓత్థరిత్వా సణ్ఠహన్తి, సో ఉదకన్తతో పట్ఠాయ అన్తోసముద్దో నామ, తత్థ ఠితేహి కమ్మం కాతబ్బం. సచే ఊమివేగో బాధతి, నావాయ వా అట్టకే వా ఠత్వా కాతబ్బం. తేసు వినిచ్ఛయో నదియం వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బో. సముద్దే పిట్ఠిపాసాణో హోతి, తం కదాచి ఊమియో ఆగన్త్వా ఓత్థరన్తి , కదాచి న ఓత్థరన్తి, తత్థ కమ్మం కాతుం న వట్టతి, సో హి గామసీమాసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి. సచే పన వీచీసు ఆగతాసుపి అనాగతాసుపి పకతిఉదకేనేవ ఓత్థరియతి, వట్టతి. దీపకో వా పబ్బతో వా హోతి, సో చే దూరే హోతి మచ్ఛబన్ధానం అగమనపథే, అరఞ్ఞసీమాసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి. తేసం గమనపరియన్తస్స ఓరతో పన గామసీమాసఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. తత్థ గామసీమం అసోధేత్వా కమ్మం కాతుం న వట్టతి. సముద్దో గామసీమం వా నిగమసీమం వా ఓత్థరిత్వా తిట్ఠతి, సముద్దోవ హోతి, తత్థ కమ్మం కాతుం వట్టతి. సచే పన విహారసీమం ఓత్థరతి, విహారసీమాత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

జాతస్సరే కమ్మం కరోన్తేహిపి యత్థ పుబ్బే వుత్తప్పకారే వస్సకాలే వస్సే పచ్ఛిన్నమత్తే పివితుం వా హత్థపాదే వా ధోవితుం ఉదకం న హోతి, సుక్ఖతి, అయం న జాతస్సరో, గామఖేత్తసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి, తత్థ కమ్మం న కాతబ్బం. యత్థ పన వుత్తప్పకారే వస్సకాలే ఉదకం సన్తిట్ఠతి, అయమేవ జాతస్సరో. తస్స యత్తకే పదేసే వస్సానం చాతుమాసే ఉదకం తిట్ఠతి, తత్థ కమ్మం కాతుం వట్టతి. సచే గమ్భీరం ఉదకం, అట్టకం బన్ధిత్వా తత్థ ఠితేహిపి జాతస్సరస్స అన్తో జాతరుక్ఖమ్హి

బద్ధఅట్టకేపి కాతుం వట్టతి. పిట్ఠిపాసాణదీపకేసు పనేత్థ నదియం వుత్తసదిసోవ వినిచ్ఛయో. సమవస్సదేవకాలే పహోనకజాతస్సరో పన సచేపి దుబ్బుట్ఠికాలే వా గిమ్హహేమన్తేసు వా సుక్ఖతి, నిరుదకో హోతి, తత్థ సబ్బకమ్మం కాతుం వట్టతి. యం అన్ధకట్ఠకథాయం వుత్తం "సబ్బో జాతస్సరో సుక్ఖో అనోదకో , గామఖేత్తంయేవ భజతీ"తి, తం న గహేతబ్బం. సచే పనేత్థ ఉదకత్థాయ ఆవాటం వా పోక్ఖరణీఆదీని వా ఖణన్తి, తం ఠానం అజాతస్సరో హోతి, గామసీమాసఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. లాబుతిపుసకాదివప్పే కతేపి ఏసేవ నయో.

సచే పన తం పూరేత్వా థలం వా కరోన్తి, ఏకస్మిం దిసాభాగే పాళిం బన్ధిత్వా సబ్బమేవ తం మహాతళాకం వా కరోన్తి, సబ్బోపి అజాతస్సరో హోతి, గామసీమాసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి. లోణిపి జాతస్సరసఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి. వస్సికే చత్తారో మాసే ఉదకట్ఠానోకాసే కమ్మం కాతుం వట్టతీతి.

౧౪౮. **సీమాయ సీమం సమ్భిన్దన్తీ**తి అత్తనో సీమాయ పరేసం బద్ధసీమం సమ్భిన్దన్తి. సచే హి పోరాణకస్స విహారస్స పురత్థిమాయ దిసాయ అమ్బో చేవ జమ్బూ చాతి ద్వే రుక్ఖా అఞ్ఞమఞ్ఞం సంసట్ఠవిటపా హోన్తి, తేసు అమ్బస్స పచ్ఛిమదిసాభాగే జమ్బూ. విహారసీమా చ జమ్బుం అన్తో కత్వా అమ్బం కిత్తేత్వా బద్ధా హోతి, అథ పచ్ఛా తస్స విహారస్స పురత్థిమాయ దిసాయ విహారం కత్వా సీమం బన్ధన్తా తం అమ్బం అన్తో కత్వా జమ్బుం కిత్తేత్వా బన్ధన్తి, సీమాయ సీమా సమ్భిన్నా హోతి. ఏవం ఛబ్బగ్గియా అకంసు, తేనాహ – "సీమాయ సీమం సమ్భిన్దన్తీ"తి.

సీమాయ సీమం అజ్ఝోత్థరన్తీతి అత్తనో సీమాయ పరేసం బద్ధసీమం అజ్ఝోత్థరన్తి;

పరేసం బద్ధసీమం సకలం వా తస్సా పదేసం వా అన్తో కత్వా అత్తనో సీమం బన్ధన్తి. **సీమన్తరికం ఠపేత్వా సీమం సమ్మన్నితు**న్తి ఏత్థ సచే పఠమతరం కతస్స విహారస్స సీమా అసమ్మతా హోతి, సీమాయ ఉపచారో ఠపేతబ్బో. సచే సమ్మతా హోతి, పచ్ఛిమకోటియా హత్థమత్తా సీమన్తరికా ఠపేతబ్బా. కురున్దియం విదత్థిమత్తమ్పి, మహాపచ్చరియం చతురఙ్గులమత్తమ్పి వట్టతీతి వుత్తం. ఏకరుక్ఖోపి చ ద్విన్నం సీమానం నిమిత్తం హోతి, సో పన వడ్ఢన్తో సీమాసఙ్కరం కరోతి, తస్మా న కాతబ్బో.

ఉపోసథభేదాదికథా

౧౪౯. **చాతుద్దసికో చ పన్నరసికో చా**తి ఏత్థ చాతుద్దసికస్స పుబ్బకిచ్చే "అజ్జుపోసథో చాతుద్దసో"తి వత్తబ్బం.

అధమ్మేన వగ్గన్తిఆదీసు సచే ఏకస్మిం విహారే చతూసు భిక్ఖూసు వసన్తేసు ఏకస్స ఛన్దపారిసుద్ధిం ఆహరిత్వా తయో పారిసుద్ధిఉపోసథం కరోన్తి, తీసు వా వసన్తేసు ఏకస్స ఛన్దపారిసుద్ధిం ఆహరిత్వా ద్వే పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసన్తి, **అధమ్మేన వగ్గం** ఉపోసథకమ్మం హోతి. సచే పన చత్తారోపి సన్నిపతిత్వా పారిసుద్ధిఉపోసథం కరోన్తి, తయో వా ద్వే వా పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసన్తి, **అధమ్మేన సమగ్గం** నామ హోతి. సచే చతూసు జనేసు ఏకస్స పారిసుద్ధిం ఆహరిత్వా తయో పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసన్తి, తీసు వా జనేసు ఏకస్స పారిసుద్ధిం ఆహరిత్వా ద్వే పారిసుద్ధిఉపోసథం కరోన్తి, **ధమ్మేన వగ్గం** నామ హోతి. సచే పన చత్తారో ఏకత్థ వసన్తా సబ్బేవ సన్నిపతిత్వా పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసన్తి, తయో పారిసుద్ధిఉపోసథం కరోన్తి, ద్వే అఞ్ఞమఞ్ఞం పారిసుద్ధిఉపోసథం కరోన్తి, **ధమ్మేన సమగ్గం** నామ హోతీతి.

పాతిమోక్ఖుద్దేసకథా

౧౫౦. నిదానం ఉద్దిసిత్వా అవసేసం సుతేన సావేతబ్బన్తి "సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో…పే.… ఆవికతా హిస్స ఫాసు హోతీ"తి ఇమం నిదానం ఉద్దిసిత్వా "ఉద్దిట్ఠం ఖో ఆయస్మన్తో నిదానం, తత్థాయస్మన్తే పుచ్ఛామి – కచ్చిత్థ పరిసుద్ధా, దుతియమ్పి పుచ్ఛామి…పే.… ఏవమేతం ధారయామీతి. సుతా ఖో పనాయస్మన్తేహి చత్తారో పారాజికా ధమ్మా…పే.… అవివదమానేహి సిక్ఖితబ్బ"న్తి ఏవం అవసేసం సుతేన సావేతబ్బం. ఏతేన నయేన సేసాపి చత్తారో పాతిమోక్ఖుద్దేసా వేదితబ్బా.

సవరభయన్తి అటవిమనుస్సభయం. **రాజన్తరాయోతిఆదీసు** సచే భిక్ఖూసు "ఉపోసథం కరిస్సామా"తి నిసిన్నేసు రాజా ఆగచ్ఛతి, అయం రాజన్తరాయో. చోరా ఆగచ్ఛన్తి, అయం చోరన్తరాయో. దవదాహో వా ఆగచ్ఛతి, ఆవాసే వా అగ్గి ఉట్ఠహతి, అయం అగ్గన్తరాయో. మేఘో వా ఉట్ఠేతి, ఓఘో వా ఆగచ్ఛతి, అయం ఉదకన్తరాయో. బహూ మనుస్సా ఆగచ్ఛన్తి, అయం మనుస్సన్తరాయో. భిక్ఖుం యక్ఖో గణ్హాతి, అయం అమనుస్సన్తరాయో. బ్యగ్ఘాదయో చణ్డమిగా ఆగచ్ఛన్తి, అయం వాళన్తరాయో. భిక్ఖుం సప్పాదయో డంసన్తి, అయం సరీసపన్తరాయో. భిక్ఖు గిలానో వా హోతి, కాలం వా కరోతి, వేరినో వా తం మారేతుకామా గణ్హన్తి, అయం జీవితన్తరాయో. మనుస్సా ఏకం వా బహూ వా భిక్ఖూ బ్రహ్మచరియా చావేతుకామా గణ్హన్తి, అయం బ్రహ్మచరియన్తరాయో. ఏవరూపేసు అన్తరాయేసు సంఖిత్తేన పాతిమోక్ఖో ఉద్దిసితబ్బో , పఠమో వా ఉద్దేసో ఉద్దిసితబ్బో, ఆదిమ్హి ద్వే తయో చత్తారో వా. ఏత్థ చ దుతియాదీసు ఉద్దేసేసు యస్మిం అపరియోసితే అన్తరాయో హోతి, సోపి సుతేనేవ సావేతబ్బో.

అనజ్ఝిట్ఠాతి అనాణత్తా అయాచితా వా. అజ్ఝేసనా చేత్థ సఙ్ఘేన సమ్మతధమ్మజ్ఝేసకాయత్తా వా సఙ్ఘత్థేరాయత్తా వా, తస్మిం ధమ్మజ్ఝేసకే అసతి సఙ్ఘత్థేరం ఆపుచ్ఛిత్వా వా తేన యాచితో వా భాసితుం లభతి. సఙ్ఘత్థేరేనాపి సచే విహారే బహూ ధమ్మకథికా హోన్తి, వారపటిపాటియా వత్తబ్బా – "త్వం ధమ్మం భణ, ధమ్మం కథేహి, ధమ్మదానం దేహీ"తి వా వుత్తేన తీహిపి విధీహి ధమ్మో భాసితబ్బో. "ఓసారేహీ"తి వుత్తో పన ఓసారేతుమేవ లభతి, "కథేహీ"తి వుత్తో కథేతుమేవ, "సరభఞ్ఞం భణాహీ"తి వుత్తో సరభఞ్ఞమేవ. సఙ్ఘత్థేరోపి చ ఉచ్చతరే ఆసనే నిసిన్నో యాచితుం న లభతి. సచే ఉపజ్ఝాయో చేవ సద్ధివిహారికో చ హోన్తి, ఉపజ్ఝాయో చ నం ఉచ్చాసనే నిసిన్నో "భణాహీ"తి వదతి, సజ్ఝాయం అధిట్ఠహిత్వా భణితబ్బం. సచే పనేత్థ దహరా భిక్ఖూ హోన్తి, తేసం "భణామీ"తి భణితబ్బం.

సచే విహారే సఙ్ఘత్థేరో అత్తనోయేవ నిస్సితకే భణాపేతి, అఞ్ఞే మధురభాణకేపి నాజ్ఝేసతి, సో అఞ్ఞేహి వత్తబ్బో – "భన్తే అసుకం నామ భణాపేమా"తి. సచే "భణాపేథా"తి వా వదతి, తుణ్హీ వా హోతి, భణాపేతుం వట్టతి. సచే పన పటిబాహతి, న భణాపేతబ్బం. యది అనాగతేయేవ సఙ్ఘత్థేరే ధమ్మసవనం ఆరద్ధం, పున ఆగతే ఠపేత్వా ఆపుచ్ఛనకిచ్చం నత్థి. ఓసారేత్వా పన కథేన్తేన ఆపుచ్ఛిత్వా వా అట్ఠపేత్వాయేవ వా కథేతబ్బం, కథేన్తస్స పున ఆగతేపి ఏసేవ నయో.

ఉపనిసిన్నకథాయపి సఙ్ఘత్థేరోవ సామీ, తస్మా తేన సయం వా కథేతబ్బం, అఞ్ఞో వా భిక్ఖు "కథేహీ"తి వత్తబ్బో, నో చ ఖో ఉచ్చతరే ఆసనే నిసిన్నేన. మనుస్సానం పన "భణాహీ"తి వత్తుం వట్టతి. మనుస్సా అత్తనో జాననకభిక్ఖుం ఆపుచ్ఛన్తి, తేన థేరం ఆపుచ్ఛిత్వా కథేతబ్బం. సచే సఙ్ఘత్థేరో "భన్తే ఇమే పఞ్హం పుచ్ఛన్తీ"తి పుట్ఠో "కథేహీ"తి వా భణతి, తుణ్హీ వా హోతి,

కథేతుం వట్టతి. అన్తరఘరే అనుమోదనాదీసుపి ఏసేవ నయో. సచే సఙ్ఘత్థేరో విహారే వా అన్తరఘరే వా “మం అనాపుచ్ఛిత్వాపి కథేయ్యాసీ”తి అనుజానాతి, లద్ధకప్పియం హోతి, సబ్బత్థ వత్తుం వట్టతి.

సజ్ఝాయం కరోన్తేనాపి థేరో ఆపుచ్ఛితబ్బోయేవ. ఏకం ఆపుచ్ఛిత్వా సజ్ఝాయన్తస్స అపరో ఆగచ్ఛతి, పున ఆపుచ్ఛనకిచ్చం నత్థి. సచే విస్సమిస్సామీతి ఠపితస్స ఆగచ్ఛతి, పున ఆరభన్తేనాపి ఆపుచ్ఛితబ్బం. సఙ్ఘత్థేరే అనాగతేయేవ ఆరద్ధం సజ్ఝాయన్తస్సాపి ఏసేవ నయో. ఏకేన సఙ్ఘత్థేరేన “మం అనాపుచ్ఛాపి యథాసుఖం సజ్ఝాయాహీ”తి అనుఞ్ఞాతే యథాసుఖం సజ్ఝాయితుం వట్టతి. అఞ్ఞస్మిం పన ఆగతే తం ఆపుచ్ఛిత్వావ సజ్ఝాయితబ్బం.

౧౩౧. అత్తనా వా అత్తానం సమ్మన్నితబ్బంతి అత్తనా వా అత్తా సమ్మన్నితబ్బో; పుచ్ఛన్తేన పన పరిసం ఓలోకేత్వా సచే అత్తనో ఉపద్దవో నత్థి, వినయో పుచ్ఛితబ్బో.

౧౩౩. కతేపి ఓకాసే పుగ్గలం తులయిత్వాతి “అత్థి ను ఖో మే ఇతో ఉపద్దవో, నత్థీ”తి ఏవం ఉపపరిక్ఖిత్వా. **పురమ్హాక**న్తి పఠమం అమ్హాకం. **పటికచ్చేవా**తి పఠమతరమేవ. **పుగ్గలం తులయిత్వా ఓకాసం కాతు**న్తి “భూతమేవ ను ఖో ఆపత్తిం వదతి, అభూత”న్తి ఏవం ఉపపరిక్ఖిత్వా ఓకాసం కాతుం అనుజానామీతి అత్థో.

అధమ్మకమ్మపటిక్కోసనాదికథా

౧౩౪. అధమ్మకమ్మం వుత్తనయమేవ. **పటిక్కోసితు**న్తి వారేతుం. **దిట్ఠిమ్పి ఆవికాతు**న్తి “అధమ్మకమ్మం ఇదం న మే ఖమతీ”తి ఏవం అఞ్ఞస్స సన్తికే అత్తనో దిట్ఠిం పకాసేతుం. **చతూహి పఞ్చహీ**తిఆది తేసం అనుపద్దవత్థాయ వుత్తం. **సఞ్చిచ్చ న సావేన్తీ**తి యథా న సుణన్తి ఏవం భణిస్సామాతి సఞ్చిచ్చ సణికం ఉద్దిసన్తి.

౧౩౫. థేరాధికన్తి థేరాధీనం; థేరాయత్తం భవితున్తి అత్థో. “థేరాధేయ్య”న్తిపి పాఠో, తస్మా థేరేన సయం వా ఉద్దిసితబ్బం, అఞ్ఞో వా అజ్ఝేసితబ్బో. అజ్ఝేసనవిధానఞ్చేత్థ ధమ్మజ్ఝేసనే వుత్తనయమేవ. **నో న జానాతి ఉపోసథం వా**తిఆదీసు చాతుద్దసికపన్నరసికభేదేన దువిధం, సఙ్ఘఉపోసథాదిభేదేన నవవిధఞ్చ ఉపోసథం న జానాతి, చతుబ్బిధం ఉపోసథకమ్మం న జానాతి, దువిధం పాతిమోక్ఖం న జానాతి, నవవిధం పాతిమోక్ఖుద్దేసం న జానాతి. **యో తత్థ భిక్ఖు బ్యత్తో పటిబలో**తి ఏత్థ కిఞ్చాపి దహరస్సాపి బ్యత్తస్స పాతిమోక్ఖో అనుఞ్ఞాతో. అథ ఖో ఏత్థ అయమధిప్పాయో. సచే థేరస్స పఞ్చ వా చత్తారో వా తయో వా పాతిమోక్ఖుద్దేసా నాగచ్ఛన్తి; ద్వే పన అఖణ్డా సువిసదా వాచుగ్గతా హోన్తి, థేరాయత్తోవ పాతిమోక్ఖో. సచే పన ఏత్తకమ్పి విసదం కాతుం న సక్కోతి, బ్యత్తస్స భిక్ఖునో ఆయత్తో హోతి.

సామన్తా ఆవాసాతి సామన్తం ఆవాసం. **సజ్జుక**న్తి తదహేవ ఆగమనత్థాయ. **నవం భిక్ఖుం ఆణాపేతు**న్తి ఏత్థ యో సక్కోతి ఉగ్గహేతుం, ఏవరూపో ఆణాపేతబ్బో, న బాలో.

పక్ఖగణనాదిఉగ్గహణానుజాననకథా

౧౩౬. కతిమీ భన్తేతి ఏత్థ కతీనం పూరణీతి కతిమీ. **కాలవతో**తి కాలస్సేవ; పగేవాతి అత్థో.

౧౩౮. యం కాలం సరతీతి ఏత్థ సాయమ్పి “అజ్జుపోసథో సమన్నాహరథా”తి ఆరోచేతుం వట్టతి.

౧౭౯. థేరేన భిక్ఖునా నవం భిక్ఖుం ఆణాపేతున్తి ఏత్థాపి కిఞ్చి కమ్మం కరోన్తో వా సదాకాలమేవ ఏకో వా భారనిత్థరణకో వా సరభాణకధమ్మకథికాదీసు అఞ్ఞతరో వా న ఉపోసథాగారసమ్మజ్జనత్థం ఆణాపేతబ్బో, అవసేసా పన వారేన ఆణాపేతబ్బా. సచే ఆణత్తో సమ్ముఞ్జనిం తావకాలికమ్పి న లభతి, సాఖాభఙ్గం కప్పియం కారేత్వా సమ్మజ్జితబ్బం, తమ్పి అలభన్తస్స లద్ధకప్పియం హోతి.

౧౮౦. ఆసనపఞ్ఞాపనాణత్తియమ్పి వుత్తనయేనేవ ఆణాపేతబ్బో. ఆణత్తేన చ సచే ఉపోసథాగారే ఆసనాని నత్థి, సఙ్ఘికావాసతోపి ఆహరిత్వా పఞ్ఞపేత్వా పున ఆహరితబ్బాని. ఆసనేసు అసతి కటసారకేపి తట్టికాయోపి పఞ్ఞపేతుం వట్టతి, తట్టికాసుపి అసతి సాఖాభఙ్గాని కప్పియం కారేత్వా పఞ్ఞపేతబ్బాని, కప్పియకారకం అలభన్తస్స లద్ధకప్పియం హోతి.

౧౮౧. పదీపకరణేపి వుత్తనయేనేవ ఆణాపేతబ్బో. ఆణాపేన్తేన చ "అముకస్మిం నామ ఓకాసే తేలం వా వట్టి వా కపల్లికా వా అత్థి, తం గహేత్వా కరోహీ"తి వత్తబ్బో. సచే తేలాదీని నత్థి, పరియేసితబ్బాని, పరియేసిత్వా అలభన్తస్స లద్ధకప్పియం హోతి. అపిచ కపాలే అగ్గిపి జాలేతబ్బో.

దిసంగమికాదివత్థుకథా

౧౮౩. సఙ్గహేతబ్బోతి "సాధు భన్తే ఆగతాత్థ, ఇధ భిక్ఖా సులభా సూపబ్యఞ్జనం అత్థి, వసథ అనుక్కణ్ఠమానా"తి ఏవం పియవచనేన సఙ్గహేతబ్బో. పునప్పునం తథాకరణవసేన **అనుగ్గహేతబ్బో**. "ఆమ వసిస్సామీ"తి పటివచనదాపనేన **ఉపలాపేతబ్బో**. అథ వా చతూహి పచ్చయేహి సఙ్గహేతబ్బో చేవ అనుగ్గహేతబ్బో చ. పియవచనేన ఉపలాపేతబ్బో, కణ్ణసుఖం ఆలపితబ్బోతి అత్థో. చుణ్ణాదీహి **ఉపట్ఠాపేతబ్బో. ఆపత్తి దుక్కటస్సాతి** సచే సకలోపి సఙ్ఘో న కరోతి, సబ్బేసం దుక్కటం. ఇధ నేవ థేరా న దహరా ముచ్చన్తి, సబ్బేహి వారేన ఉపట్ఠాపేతబ్బో. అత్తనో వారే అనుపట్ఠహన్తస్స ఆపత్తి. తేన పన మహాథేరానం పరివేణసమ్మజ్జనదన్తకట్ఠదానాదీని న సాదితబ్బాని. ఏవమ్పి సతి మహాథేరేహి సాయంపాతం ఉపట్ఠానం ఆగన్తబ్బం. తేన పన తేసం ఆగమనం ఞత్వా పఠమతరం మహాథేరానం ఉపట్ఠానం గన్తబ్బం. సచస్స సద్ధించరా భిక్ఖుఉపట్ఠాకా అత్థి, "మయ్హం ఉపట్ఠాకా అత్థి, తుమ్హే అప్పోస్సుక్కా విహరథా"తి వత్తబ్బం. అథాపిస్స సద్ధించరా నత్థి, తస్మింయేవ పన విహారే ఏకో వా ద్వే వా వత్తసమ్పన్నా వదన్తి "మయం థేరస్స కత్తబ్బం కరిస్సామ, అవసేసా ఫాసు విహరన్తూ"తి సబ్బేసం అనాపత్తి.

సో ఆవాసో గన్తబ్బోతి ఉపోసథకరణత్థాయ అన్వద్ధమాసం గన్తబ్బో. సో చ ఖో ఉతువస్సేయేవ, వస్సానే పన యం కత్తబ్బం, తం దస్సేతుం "**వస్సం వసన్తి బాలా అబ్యత్తా**"తిఆదిమాహ. తత్థ **న భిక్ఖవే తేహి భిక్ఖూహి తస్మిం ఆవాసే వస్సం వసితబ్బన్తి** పురిమికాయ పాతిమోక్ఖుద్దేసకేన వినా న వస్సం ఉపగన్తబ్బం. సచే నో వస్సూపగతానం పక్కమతి వా, విబ్భమతి వా, కాలం వా కరోతి, అఞ్ఞస్మిం సతియేవ పచ్ఛిమికాయ వసితుం వట్టతి, అసతి అఞ్ఞత్థ గన్తబ్బం, అగచ్ఛన్తానం దుక్కటం. సచే పన పచ్ఛిమికాయ పక్కమతి వా విబ్భమతి వా కాలం వా కరోతి, మాసద్వయం వసితబ్బం.

పారిసుద్ధిదానకథా

౧౮౪. కాయేన విఞ్ఞాపేతీతి పారిసుద్ధిదానం యేన కేనచి అఙ్గపచ్చఙ్గేన విఞ్ఞాపేతి జానాపేతి; వాచం పన నిచ్ఛారేతుం సక్కోన్తో వాచాయ విఞ్ఞాపేతి; ఉభయథా సక్కోన్తో కాయవాచాహి. **సఙ్ఘేన తత్థ గన్త్వా ఉపోసథో కాతబ్బోతి** సచే బహూ తాదిసా

గిలానా హోన్తి, సఙ్ఘేన పటిపాటియా ఠత్వా సబ్బే హత్థపాసే కాతబ్బా. సచే దూరే దూరే హోన్తి, సఙ్ఘో నప్పహోతి, తం దివసం ఉపోసథో న కాతబ్బో, నత్వేవ వగ్గేన సఙ్ఘేన ఉపోసథో కాతబ్బో.

తత్థేవ పక్కమతీతి సఙ్ఘమజ్ఝం అనాగన్త్వా తతోవ కత్థచి గచ్ఛతి. **సామణేరో పటిజానాతీ**తి "సామణేరో అహ"న్తి ఏవం పటిజానాతి; భూతంయేవ వా సామణేరభావం ఆరోచేతి, పచ్ఛా వా సామణేరభూమియం తిట్ఠతీతి అత్థో. ఏస నయో సబ్బత్థ.

సఙ్ఘప్పత్తో పక్కమతీతి సబ్బన్తిమేన పరిచ్ఛేదేన ఉపోసథత్థాయ సన్నిపతితానం చతున్నం భిక్ఖూనం హత్థపాసం పత్వా పక్కమతి. ఏస నయో సబ్బత్థ. ఏత్థ చ ఏకేన బహూనమ్పి ఆహటా పారిసుద్ధి ఆహటావ హోతి. సచే పన సో అన్తరామగ్గే అఞ్ఞం భిక్ఖుం దిస్వా యేసం అనేన పారిసుద్ధి గహితా, తేసఞ్చ అత్తనో చ పారిసుద్ధిం దేతి, తస్సేవ పారిసుద్ధి ఆగచ్ఛతి, ఇతరా పన బిళాళసఙ్ఖలికపారిసుద్ధి నామ హోతి. సా న ఆగచ్ఛతి.

సుత్తో న ఆరోచేతీతి ఆగన్త్వా సుపతి, "అసుకేన పారిసుద్ధి దిన్నా"తి న ఆరోచేతి. **పారిసుద్ధిహారకస్స అనాపత్తీ**తి ఏత్థ సచే సఞ్చిచ్చ నారోచేతి, దుక్కటం ఆపజ్జతి, పారిసుద్ధి పన ఆహటావ హోతి. అసఞ్చిచ్చ అనారోచితత్తా పనస్స అనాపత్తి, ఉభిన్నమ్పి చ ఉపోసథో కతోయేవ హోతి.

ఛన్దదానకథా

౧౬౫. ఛన్దదానేపి పారిసుద్ధిదానే వుత్తసదిసోయేవ వినిచ్ఛయో. **పారిసుద్ధిం దేన్తేన ఛన్దమ్పి దాతు**న్తి ఏత్థ సచే పారిసుద్ధిమేవ దేతి న ఛన్దం, ఉపోసథో కతో హోతి. యం పన సఙ్ఘో అఞ్ఞం కమ్మం కరోతి, తం అకతం హోతి. ఛన్దమేవ దేతి న పారిసుద్ధిం, భిక్ఖుసఙ్ఘస్స ఉపోసథోపి కమ్మమ్పి కతమేవ హోతి, ఛన్దదాయకస్స పన ఉపోసథో అకతో హోతి. సచేపి కోచి భిక్ఖు నదియా వా సీమాయ వా ఉపోసథం అధిట్ఠహిత్వా ఆగచ్ఛతి, "కతో మయా ఉపోసథో"తి అచ్ఛితుం న లభతి, సామగ్గీ వా ఛన్దో వా దాతబ్బో.

౧౬౭. **సరతిపి ఉపోసథం నపి సరతీ**తి ఏకదా సరతి, ఏకదా న సరతి. **అత్థి నేవ సరతీ**తి యో ఏకన్తం నేవ సరతి, తస్స సమ్ముతిదానకిచ్చం నత్థి. అనాగచ్ఛన్తోపి కమ్మం న కోపేతి.

సఙ్ఘుపోసథాదికథా

౧౬౮. **సో దేసో సమ్మజ్జిత్వా**తి తం దేసం సమ్మజ్జిత్వా, ఉపయోగత్థే పచ్చత్తం. **పానీయం పరిభోజనీయ**న్తిఆది పన ఉత్తానత్థమేవ . కస్మా పనేతం వుత్తం? ఉపోసథస్స పుబ్బకరణాదిదస్సనత్థం. తేనాహు అట్ఠకథాచరియా –

> "సమ్మజ్జనీ పదీపో చ, ఉదకం ఆసనేన చ;
> ఉపోసథస్స ఏతాని, పుబ్బకరణన్తి వుచ్చతి".

ఇతి ఇమాని చత్తారి "పుబ్బకరణ"న్తి అక్ఖాతాని.

> "ఛన్దపారిసుద్ధిఉతుక్ఖానం, భిక్ఖుగణనా చ ఓవాదో;
> ఉపోసథస్స ఏతాని, పుబ్బకిచ్చన్తి వుచ్చతి.

ఇతి ఇమాని పఞ్చ పుబ్బకరణతో పచ్ఛా కత్తబ్బాని “పుబ్బకిచ్చ”న్తి అక్ఖాతాని.

“ఉపోసథో యావతికా చ భిక్ఖూ కమ్మప్పత్తా,

సభాగాపత్తియో చ న విజ్జన్తి;

వజ్జనీయా చ పుగ్గలా తస్మిం న హోన్తి,

పత్తకల్లన్తి వుచ్చతి”.

ఇతి ఇమాని చత్తారి “పత్తకల్ల”న్తి అక్ఖాతానీతి.

తేహి సద్ధిన్తి తేహి ఆగతేహి సద్ధిం ఏతాని పుబ్బకరణాదీని కత్వా ఉపోసథో కాతబ్బో. **అజ్జ మే ఉపోసథోతి** ఏత్థ సచే పన్నరసో హోతి, “అజ్జ మే ఉపోసథో పన్నరసో”తిపి అధిట్ఠాతుం వట్టతి. చాతుద్దసికేపి ఏసేవ నయో.

ఆపత్తిపటికమ్మవిధికథా

౧౬౯. భగవతా పఞ్ఞత్తం ‘‘న సాపత్తికేన ఉపోసథో కాతబ్బో”తి ఇదం “యస్స సియా ఆపత్తీ”తిఆదివచనేనేవ పారిసుద్ధిదానపఞ్ఞాపనేన చ పారిసుద్ధిఉపోసథపఞ్ఞాపనేన చ పఞ్ఞత్తం హోతీతి వేదితబ్బం. **ఇత్థన్నామం ఆపత్తిన్తి** థుల్లచ్చయాదీసు ఏకిస్సా నామం గహేత్వా “థుల్లచ్చయం ఆపత్తిం పాచిత్తియం ఆపత్తి”న్తి ఏవం వత్తబ్బం. **తం పటిదేసేమీతి** ఇదం “తం తుమ్హమూలే, తం తుయ్హమూలే పటిదేసేమీ”తి వుత్తేపి సువుత్తమేవ హోతి. **పస్ససీతి** ఇదఞ్చ “పస్ససి ఆవుసో తం ఆపత్తిం, పస్సథ భన్తే తం ఆపత్తి”న్తి ఏవం వత్తబ్బం. **ఆమ పస్సామీతి** ఇదం పన “ఆమ భన్తే పస్సామి, ఆమ ఆవుసో పస్సామీ”తి ఏవం వుత్తమ్పి సువుత్తమేవ హోతి. **ఆయతిం సంవరేయ్యాసీతి** ఏత్థ పన సచే వుడ్ఢతరో “ఆయతిం సంవరేయ్యాథా”తి వత్తబ్బో. ఏవం వుత్తేన పన “సాధు సుట్ఠు సంవరిస్సామీ”తి వత్తబ్బమేవ.

యదా నిబ్బేమతికోతి ఏత్థ సచే పనేస నిబ్బేమతికో న హోతి, వత్థుం కిత్తేత్వావ దేసేతుం వట్టతీతి అన్ధకట్ఠకథాయం వుత్తం. తత్రాయం దేసనావిధి – సచే మేఘచ్ఛన్నే సూరియే “కాలో ను ఖో నో”తి వేమతికో భుఞ్జతి, తేన భిక్ఖునా “అహం భన్తే వేమతికో భుఞ్జిం”, సచే కాలో అత్థి, “సమ్బహులా దుక్కటా ఆపత్తియో ఆపన్నోమ్హి, నో చే అత్థి, “సమ్బహులా పాచిత్తియా ఆపన్నోమ్హీ”తి ఏవం వత్థుం కిత్తేత్వా “అహం భన్తే యా తస్మిం వత్థుస్మిం సమ్బహులా దుక్కటా వా పాచిత్తియా వా ఆపత్తియో ఆపన్నో, తా తుమ్హమూలే పటిదేసేమీ”తి వత్తబ్బం. ఏస నయో సబ్బాపత్తీసు.

న భిక్ఖవే సభాగా ఆపత్తీతి ఏత్థ యం ద్వేపి జనా వికాలభోజనాదినా సభాగవత్థునా ఆపత్తిం ఆపజ్జన్తి, ఏవరూపా వత్థుసభాగా “సభాగా”తి వుచ్చతి. వికాలభోజనప్పచ్చయా ఆపన్నం పన అనతిరిత్తభోజనపచ్చయా ఆపన్నస్స సన్తికే దేసేతుం వట్టతి. యాపి చాయం వత్థుసభాగా, సాపి దేసితా సుదేసితావ. అఞ్ఞం పన దేసనపచ్చయా దేసకో, పటిగ్గహణప్పచ్చయా పటిగ్గహకో చాతి ఉభోపి దుక్కటం ఆపజ్జన్తి, తం నానావత్థుకం హోతి, తస్మా అఞ్ఞమఞ్ఞం దేసేతుం వట్టతి.

౧౭౦. సామన్తో భిక్ఖు ఏవమస్స వచనీయోతి ఏత్థ సభాగోయేవ వత్తబ్బో. విసభాగస్స హి వుచ్చమానే భణ్డనకలహసఙ్ఘభేదాదీనిపి హోన్తి, తస్మా తస్స అవత్వా “ఇతో వుట్ఠహిత్వా పటికరిస్సామీ”తి ఆభోగం కత్వా ఉపోసథో

కాతబ్బోతి అన్ధకట్ఠకథాయం వుత్తం.

అనాపత్తిపన్నరసకాదికథా

౧౭౨. అనాపత్తిపన్నరసకే – **తే న జానింసూతి** సీమం ఓక్కన్తాతి వా ఓక్కమన్తీతి వాతి న జానింసు. **అథఞ్ఞే ఆవాసికా భిక్ఖూ ఆగచ్ఛన్తీతి** గామం వా అరఞ్ఞం వా కేనచి కరణీయేన గన్త్వా తేసం నిసిన్నట్ఠానం ఆగచ్ఛన్తి. **వగ్గా సమగ్గసఞ్ఞినోతి** తేసం సీమం ఓక్కన్తత్తా వగ్గా; సీమం ఓక్కన్తభావస్స అజాననతో సమగ్గసఞ్ఞినో.

౧౭౩. వగ్గావగ్గసఞ్ఞిపన్నరసకే – **తే జానన్తీతి** పబ్బతే వా థలే వా ఠితా సీమం ఓక్కన్తే వా ఓక్కమన్తే వా పస్సన్తి. వేమతికపన్నరసకం ఉత్తానమేవ.

౧౭౫. కుక్కుచ్చపకతపన్నరసకే – యథా ఇచ్ఛాయ అభిభూతో "ఇచ్ఛాపకతో"తి వుచ్చతి, ఏవం పుబ్బభాగే సన్నిట్ఠానం కత్వాపి కరణక్ఖణే అకప్పియే అకప్పియసఞ్ఞితాసఙ్ఖాతేన కుక్కుచ్చేన అభిభూతా "కుక్కుచ్చపకతా"తి వేదితబ్బా.

౧౭౬. భేదపురేక్ఖారపన్నరసకే – అకుసలబలవతాయ థుల్లచ్చయం వుత్తం.

సీమోక్కన్తికపేయ్యాలకథా

౧౭౮. ఆవాసికేనఆగన్తుకపేయ్యాలే – యథా పురిమే ఆవాసికేనఆవాసికపేయ్యాలే "తే న జానన్తి అథఞ్ఞే ఆవాసికా"తిఆది వుత్తం, ఏవం "తే న జానన్తి అథఞ్ఞే ఆగన్తుకా"తిఆదినా నయేన సబ్బం వేదితబ్బం. ఆగన్తుకేనఆవాసికపేయ్యాలే పన – యథా పురిమపేయ్యాలే "ఆవాసికా భిక్ఖూ సన్నిపతన్తీ"తి ఆగతం, ఏవం "ఆగన్తుకా భిక్ఖూ సన్నిపతన్తీ"తి ఆనేతబ్బం . ఆగన్తుకేనఆగన్తుకపేయ్యాలే పన – ఉభయపదేసు ఆగన్తుకవసేన యోజేతబ్బోతి.

౧౭౯. **ఆవాసికానం భిక్ఖూనం చాతుద్దసో హోతి, ఆగన్తుకానం పన్నరసోతి** ఏత్థ యేసం పన్నరసో, తే తిరోరట్ఠతో వా ఆగతా, అతీతం వా ఉపోసథం చాతుద్దసికం అకంసూతి వేదితబ్బా. **ఆవాసికానం అనువత్తితబ్బన్తి** ఆవాసికేహి "అజ్జుపోసథో చాతుద్దసో"తి పుబ్బకిచ్చే కరియమానే అనువత్తితబ్బం, న పటిక్కోసితబ్బం. **న అకామా దాతబ్బాతి** న అనిచ్ఛాయ దాతబ్బా.

లిఙ్గాదిదస్సనకథా

౧౮౧. **ఆవాసికాకారన్తి** ఆవాసికానం ఆకారం. ఏస నయో సబ్బత్థ. **ఆకారో** నామ యేన తేసం వత్తసమ్పన్నా వా న వాతి ఆచారసణ్ఠానం గయ్హతి. **లిఙ్గం** నామ యం తే తత్థ తత్థ లీనే గమయతి; అదిస్సమానేపి జానాపేతీతి అత్థో. **నిమిత్తం** నామ యం దిస్వా తే అత్థీతి ఞాయన్తి. **ఉద్దేసో నామ** యేన తే ఏవరూపపరిక్ఖారాతి ఉద్దిసన్తి; అపదేసం లభన్తీతి అత్థో. సబ్బమేతం సుపఞ్ఞత్తమఞ్చపీఠాదీనఞ్చేవ పదసద్దాదీనఞ్చ అధివచనం, యథాయోగం పన యోజేతబ్బం. **ఆగన్తుకాకారాదీసుపి** ఏసేవ నయో. తత్థ **అఞ్ఞాతకన్తి** అఞ్ఞేసం సన్తకం. **పాదానం ధోతం ఉదకనిస్సేకన్తి** పాదానం ధోతానం

ఉదకనిస్సేకం. బహువచనస్స ఏకవచనం వేదితబ్బం. "పాదానం ధోతఉదకనిస్సేక"న్తి వా పాఠో; పాదానం ధోవనఉదకనిస్సేకన్తి అత్థో.

౧౮౦. నానాసంవాసకాదివత్థూసు – **సమానసంవాసకదిట్ఠిన్తి** "సమానసంవాసకా ఏతే"తి దిట్ఠిం. **న పుచ్ఛన్తీతి** తేసం లద్ధిం న పుచ్ఛన్తి; అపుచ్ఛిత్వావ వత్తపటివత్తిం కత్వా ఏకతో ఉపోసథం కరోన్తి. **నాభివితరన్తీతి** నానాసంవాసకభావం మద్దితుం అభిభవితుం న సక్కోన్తి; తం దిట్ఠిం న నిస్సజ్జాపేన్తీతి అత్థో.

నగన్తబ్బగన్తబ్బవారకథా

౧౮౧. సభిక్ఖుకా ఆవాసాతి యస్మిం ఆవాసే ఉపోసథకారకా భిక్ఖూ అత్థి, తమ్హా ఆవాసా యం న సక్కోతి తదహేవ ఆగన్తుం , సో ఆవాసో ఉపోసథం అకత్వా న గన్తబ్బో. **అఞ్ఞత్ర సఙ్ఘేనాతి** సఙ్ఘప్పహోనకేహి భిక్ఖూహి వినా. **అఞ్ఞత్ర అన్తరాయాతి** పుబ్బే వుత్తం దసవిధం అన్తరాయం వినా. సబ్బన్తిమేన పన పరిచ్ఛేదేన అత్తచతుత్థేన అన్తరాయే వా సతి గన్తుం వట్టతి. **అనావాసోతి** నవకమ్మసాలాదికో యో కోచి పదేసో. యథా చ ఆవాసాదయో న గన్తబ్బా; ఏవం సచే విహారే ఉపోసథం కరోన్తి, ఉపోసథాధిట్ఠానత్థం సీమాపి నదీపి న గన్తబ్బా. సచే పనేత్థ కోచి భిక్ఖు హోతి, తస్స సన్తికం గన్తుం వట్టతి. విస్సట్ఠఉపోసథాపి ఆవాసా గన్తుం వట్టతి; ఏవం గతో అధిట్ఠాతుమ్పి లభతి. ఆరఞ్ఞకేనాపి భిక్ఖునా ఉపోసథదివసే గామే పిణ్డాయ చరిత్వా అత్తనో విహారమేవ ఆగన్తబ్బం. సచే అఞ్ఞం విహారం ఓక్కమతి, తత్థ ఉపోసథం కత్వావ ఆగన్తబ్బం, అకత్వా న వట్టతి.

౧౮౨. యం జఞ్ఞా సక్కోమి అజ్జేవ గన్తున్తి యం జానేయ్య అజ్జేవ తత్థ గన్తుం సక్కోమీతి; ఏవరూపో ఆవాసో గన్తబ్బో. తత్థ భిక్ఖూహి సద్ధిం ఉపోసథం కరోన్తేనాపి హి ఇమినా నేవ ఉపోసథన్తరాయో కతో భవిస్సతీతి.

వజ్జనీయపుగ్గలసన్దస్సనకథా

౧౮౩. భిక్ఖునియా నిసిన్నపరిసాయాతిఆదీసు హత్థపాసుపగమనమేవ పమాణం. **అఞ్ఞత్ర అవుట్ఠితాయ పరిసాయాతి** ఇదఞ్హి పారివాసియపారిసుద్ధిదానం నామ పరిసాయ వుట్ఠితకాలతో పట్ఠాయ న వట్టతి, అవుట్ఠితాయ పన వట్టతి. తేనాహ – "అఞ్ఞత్ర అవుట్ఠితాయ పరిసాయా"తి. తస్స లక్ఖణం భిక్ఖునివిభఙ్గే పరివాసియఛన్దదానవణ్ణనతో గహేతబ్బం. **అనుపోసథేతి** చాతుద్దసికో చ పన్నరసికో చాతి ఇమే ద్వే ఉపోసథే ఠపేత్వా అఞ్ఞస్మిం దివసే. **అఞ్ఞత్ర సఙ్ఘసామగ్గియాతి** యా కోసమ్బకభిక్ఖూనం వియ భిన్నే సఙ్ఘే పున సఙ్ఘసామగ్గీ కరియతి, తథారూపిం సఙ్ఘసామగ్గిం ఠపేత్వా . తదా చ "సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో అజ్జుపోసథో సామగ్గీ"తి వత్వా కాతబ్బో. యే పన కిస్మిఞ్చిదేవ అప్పమత్తకే ఉపోసథం ఠపేత్వా పున సమగ్గా హోన్తి, తేహి ఉపోసథేయేవ కాతబ్బోతి.

ఉపోసథక్ఖన్ధకవణ్ణనా నిట్ఠితా.

౩. వస్సూపనాయికక్ఖన్ధకం

వస్సూపనాయికానుజాననకథా

౧౮౪. వస్సూపనాయికక్ఖన్ధకే – **అపఞ్ఞత్తో**తి అననుఞ్ఞాతో అసంవిహితో వా. **తే ఇధ భిక్ఖూ**తి తే భిక్ఖూ, ఇధసద్దో నిపాతమత్తో. **సఙ్ఘాతం ఆపాదేన్తా**తి వినాసం ఆపాదేన్తా. **సఙ్కసాయిస్సన్తీ**తి అప్పోస్సుక్కా నిబద్ధవాసం వసిస్సన్తి. **సకున్తకా**తి సకుణా. **వస్సానే వస్సం ఉపగన్తు**న్తి వస్సాననామకే తేమాసే వస్సం ఉపగన్తబ్బన్తి అత్థో. **కతి ను ఖో వస్సూపనాయికా**తి కతి ను ఖో వస్సూపగమనాని. **అపరజ్జుగతాయా**తి ఏత్థ అపరజ్జుగతాయ అస్సాతి అపరజ్జుగతా, తస్సా అపరజ్జుగతాయ; అతిక్కన్తాయ అపరస్మిం దివసేతి అత్థో. దుతియనయేపి మాసో గతాయ అస్సాతి **మాసగతా,** తస్సా మాసగతాయ; అతిక్కన్తాయ మాసే పరిపుణ్ణేతి అత్థో. తస్మా ఆసాళ్హీపుణ్ణమాయ అనన్తరే పాటిపదదివసే, ఆసాళ్హీపుణ్ణమితో వా అపరాయ పుణ్ణమాయ అనన్తరే పాటిపదదివసేయేవ విహారం పటిజగ్గిత్వా పానీయం పరిభోజనీయం ఉపట్ఠపేత్వా సబ్బం చేతియవన్దనాదిసామీచికమ్మం నిట్ఠాపేత్వా "ఇమస్మిం విహారే ఇమం తేమాసం వస్సం ఉపేమీ"తి సకిం వా ద్వత్తిక్ఖత్తుం వా వాచం నిచ్ఛారేత్వా వస్సం ఉపగన్తబ్బం.

వాచం నిచ్ఛారేత్వా వస్సం ఉపగన్తబ్బం.

వస్సానేచారికాపటిక్ఖేపాదికథా

౧౮౫-౬. **యో పక్కమేయ్యా**తి ఏత్థ అనపేక్ఖగమనేన వా అఞ్ఞత్థ అరుణం ఉట్ఠాపనేన వా ఆపత్తి వేదితబ్బా. **యో అతిక్కమేయ్యా**తి ఏత్థ విహారగణనాయ ఆపత్తియో వేదితబ్బా. సచే హి తం దివసం విహారసతస్స ఉపచారం ఓక్కమిత్వా అతిక్కమతి, సతం ఆపత్తియో. సచే పన విహారూపచారం అతిక్కమిత్వా అఞ్ఞస్స విహారస్స ఉపచారం అనోక్కమిత్వావ నివత్తతి, ఏకా ఏవ ఆపత్తి. కేనచి అన్తరాయేన పురిమికం అనుపగతేన పచ్ఛిమికా ఉపగన్తబ్బా.

వస్సం ఉక్కడ్ఢితుకామోతి వస్సనామకం పఠమమాసం ఉక్కడ్ఢితుకామో, సావణమాసం అకత్వా పున ఆసాళ్హీమాసమేవ కత్తుకామోతి అత్థో. **ఆగమే జుణ్హే**తి ఆగమే మాసేతి అత్థో. **అనుజానామి భిక్ఖవే రాజూనం అనువత్తితు**న్తి ఏత్థ వస్సుక్కడ్ఢనే భిక్ఖూనం కాచి పరిహాని నామ నత్థీతి అనువత్తితుం అనుఞ్ఞాతం, తస్మా అఞ్ఞస్మిమ్పి ధమ్మికే కమ్మే అనువత్తితబ్బం. అధమ్మికే పన న కస్సచి అనువత్తితబ్బం.

సత్తాహకరణీయానుజాననకథా

౧౮౭-౮. సత్తాహకరణీయేసు – **సత్తాహకరణీయేన గన్తు**న్తి సత్తాహబ్భన్తరే యం కత్తబ్బం తం సత్తాహకరణీయం, తేన సత్తాహకరణీయేన కరణభూతేన గన్తుం అనుజానామీతి అత్థో. **పహితే గన్తు**న్తి ఇమేహి సత్తహి భిక్ఖుఆదీహి దూతే పహితేయేవ గన్తుం అనుజానామీతి అత్థో. **సత్తాహం సన్నివత్తో కాతబ్బో**తి సత్తాహేయేవ సన్నివత్తితబ్బో, అట్ఠమో అరుణో తత్థేవ న ఉట్ఠాపేతబ్బోతి అత్థో.

భిక్ఖునిసఙ్ఘం ఉద్దిస్సాతి ఇతో పట్ఠాయ వచ్చకుటి జన్తాఘరం జన్తాఘరసాలాతి ఇమాని తీణి పరిహీనాని.

౧౮౮. **ఉదోసితాదీని** ఉదోసితసిక్ఖాపదాదీసు వుత్తానేవ. **రసవతీ**తి భత్తగేహం వుచ్చతి. **వారేయ్యం** సఞ్చరిత్తసిక్ఖాపదే వుత్తమేవ. **పురాయం సుత్తన్తో పలుజ్జతీ**తి యావ అయం సుత్తన్తో న పలుజ్జతి, యావ అయం సుత్తన్తో న వినస్సతి. **అఞ్ఞతరం వా పనస్స కిచ్చం హోతి కరణీయం వా**తి ఏతేన పరిసఙ్ఖతం యంకిఞ్చి కరణీయం సఙ్గహితం హోతి. సబ్బత్థ చ "ఇచ్ఛామి దానఞ్చ దాతుం ధమ్మఞ్చ సోతుం భిక్ఖూ చ పస్సితు"న్తి ఇమినావ కప్పియవచనేన పేసితే గన్తబ్బం, ఏతేసం వా పేవచనేన. పేయ్యాలక్కమో పన ఏవం వేదితబ్బో, యథా "ఉపాసకేన సఙ్ఘం ఉద్దిస్స విహారాదయో కారాపితా హోన్తి, సమ్బహులే భిక్ఖూ ఉద్దిస్స, ఏకం భిక్ఖుం ఉద్దిస్స, భిక్ఖునిసఙ్ఘం ఉద్దిస్స, సమ్బహులా భిక్ఖునియో, ఏకం భిక్ఖునిం, సమ్బహులా సిక్ఖమానాయో, ఏకం సిక్ఖమానం, సమ్బహులే సామణేరే, ఏకం సామణేరం, సమ్బహులా సామణేరియో, ఏకం సామణేరిం ఉద్దిస్స అత్తనో అత్థాయ నివేసనం కారాపితం హోతీ"తి వుత్తం; ఏవమేవ "ఉపాసికాయ, భిక్ఖునా, భిక్ఖునియా, సిక్ఖమానాయ, సామణేరేన, సామణేరియా సఙ్ఘం ఉద్దిస్సా"తి సబ్బం వత్తబ్బం. ఏతేసు సత్తప్పకారేసు కరణీయేసు పహితే గన్తబ్బం.

పఞ్చన్నంఅప్పహితేపిఅనుజాననకథా

౧౮౩. **పఞ్చన్నం సత్తాహకరణీయేనా**తి ఏతేసం భిక్ఖుఆదీనం సహధమ్మికానం "గిలానభత్తం వా గిలానుపట్ఠాకభత్తం వా భేసజ్జం వా పరియేసిస్సామి , పుచ్ఛిస్సామి వా, ఉపట్ఠహిస్సామి వా"తి ఏవమాదినా పరతో విత్థారేత్వా దస్సితేన కారణేన అప్పహితేపి గన్తబ్బం, పగేవ పహితే. భిక్ఖు గిలానో హోతి, అనభిరతి ఉప్పన్నా హోతి, కుక్కుచ్చం ఉప్పన్నం హోతి, దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం హోతి, గరుధమ్మం అజ్ఝాపన్నో హోతి పరివాసారహో, మూలాయ పటికస్సనారహో హోతి, మానత్తారహో, అబ్భానారహో, సఙ్ఘో కమ్మం కత్తుకామో హోతి, కతం వా సఙ్ఘేన కమ్మం హోతీతి ఏతేహి దసహి కారణేహి భిక్ఖుస్స సన్తికం గన్తబ్బం. భిక్ఖునియా సన్తికం నవహి కారణేహి గన్తబ్బం, సిక్ఖమానాయ సన్తికం ఛహి – ఆదితో చతూహి, సిక్ఖా కుప్పితా హోతి, ఉపసమ్పజ్జితుకామా హోతీతి. సామణేరస్సాపి ఛహి – ఆదితో చతూహి, వస్సం పుచ్ఛితుకామో ఉపసమ్పజ్జితుకామో హోతీతి. సామణేరియా ఉపసమ్పదం అపనేత్వా సిక్ఖాపదం దాతుకామో హోతీతి ఇమినా సద్ధిం పఞ్చహి. పరతో మాతాపితూనం అనుఞ్ఞాతట్ఠానేపి ఏసేవ నయో. అన్ధకట్ఠకథాయం పన "యే మాతాపితూనం ఉపట్ఠాకా ఞాతకా వా అఞ్ఞాతకా వా తేసమ్పి అప్పహితే గన్తుం వట్టతీ"తి వుత్తం, తం నేవ అట్ఠకథాయం, న పాళియా వుత్తం, తస్మా న గహేతబ్బం.

పహితేయేవఅనుజాననకథా

౧౮౮. **భిక్ఖుగతికో**తి ఏకస్మిం విహారే భిక్ఖూహి సద్ధిం వసనకపురిసో. **ఉన్ద్రియతీ**తి పలుజ్జతి. **భణ్డం ఛేదాపిత**న్తి దబ్బసమ్భారభణ్డం ఛేదాపితం. **ఆవహాపేయ్యు**న్తి ఆహరాపేయ్యుం. **దజ్జాహ**న్తి దజ్జే అహం. **సఙ్ఘకరణీయేనా**తి ఏత్థ యంకిఞ్చి ఉపోసథాగారాదీసు సేనాసనేసు చేతియఛత్తవేదికాదీసు వా కత్తబ్బం, అన్తమసో భిక్ఖునో పుగ్గలికసేనాసనమ్పి, సబ్బం సఙ్ఘకరణీయమేవ. తస్మా తస్స నిప్ఫాదనత్థం దబ్బసమ్భారాదీని వా ఆహరితుం వడ్ఢకీప్పభుతీనం భత్తవేతనాదీని వా దాపేతుం గన్తబ్బం.

అయం పనేత్థ పాళిముత్తకరత్తిచ్ఛేదవినిచ్ఛయో – ధమ్మసవనత్థాయ అనిమన్తితేన గన్తుం న వట్టతి. సచే ఏకస్మిం మహావాసే పఠమంయేవ కతికా కతా హోతి – "అసుకదివసం నామ సన్నిపతితబ్బ"న్తి , నిమన్తితోయేవ నామ హోతి, గన్తుం

వట్టతి. “భణ్డకం ధోవిస్సామీ”తి గన్తుం న వట్టతి. సచే పన ఆచరియుపజ్ఝాయా పహిణన్తి, వట్టతి. నాతిదూరే విహారో హోతి, తత్థ గన్త్వా అజ్జేవ ఆగమిస్సామీతి సమ్పాపుణితుం న సక్కోతి, వట్టతి. ఉద్దేసపరిపుచ్ఛాదీనం అత్థాయపి గన్తుం న వట్టతి. “ఆచరియం పస్సిస్సామీ”తి పన గన్తుం లభతి. సచే పన నం ఆచరియో “అజ్జ మా గచ్ఛా”తి వదతి, వట్టతి. ఉపట్ఠాకకులం వా ఞాతికులం వా దస్సనాయ గన్తుం న లభతీతి.

అన్తరాయేఅనాపత్తివస్సచ్ఛేదకథా

౨౦౧. యేన గామో తేన గన్తున్తిఆదీసు సచే గామో అవిదూరం గతో హోతి, తత్థ పిణ్డాయ చరిత్వా విహారమేవ ఆగన్త్వా వసితబ్బం. సచే దూరం గతో, సత్తాహవారేన అరుణో ఉట్ఠాపేతబ్బో. న సక్కా చే హోతి, తత్రేవ సభాగట్ఠానే వసితబ్బం. సచే మనుస్సా యథాపవత్తాని సలాకభత్తాదీని దేన్తి, “న మయం తస్మిం విహారే వసిమ్హా”తి వత్తబ్బా. “మయం విహారస్స వా పాసాదస్స వా న దేమ, తుమ్హాకం దేమ, యత్థ కత్థచి వసిత్వా భుఞ్జథా”తి వుత్తే పన యథాసుఖం భుఞ్జితబ్బం, తేసంయేవ తం పాపుణాతి. “తుమ్హాకం వసనట్ఠానే పాపుణాపేత్వా భుఞ్జథా”తి వుత్తే పన యత్థ వసన్తి, తత్థ నేత్వా వస్సగ్గేన పాపుణాపేత్వా భుఞ్జితబ్బం.

సచే పవారితకాలే వస్సావాసికం దేన్తి, యది సత్తాహవారేన అరుణం ఉట్ఠాపయింసు, గహేతబ్బం. ఛిన్నవస్సేహి పన “న మయం తత్థ వసిమ్హ, ఛిన్నవస్సా మయ”న్తి వత్తబ్బం. యది “యేసం అమ్హాకం సేనాసనం పాపితం, తే గణ్హన్తూ”తి వదన్తి, గహేతబ్బం. యం పన విహారే ఉపనిక్ఖిత్తకం మా వినస్సీతి ఇధ ఆహటం చీవరాదివేభఙ్గియభణ్డం, తం తత్థేవ గన్త్వా అపలోకేత్వా భాజేతబ్బం. “ఇతో అయ్యానం చత్తారో పచ్చయే దేథా”తి కప్పియకారకానం దిన్నే ఖేత్తవత్థుఆదికే తత్రుప్పాదేపి ఏసేవ నయో. సఙ్ఘికఞ్హి వేభఙ్గియభణ్డం అన్తోవిహారే వా బహిసీమాయ వా హోతు, బహిసీమాయ ఠితానం అపలోకేత్వా భాజేతుం న వట్టతి. ఉభయత్థ ఠితమ్పి పన అన్తోసీమాయ ఠితానం అపలోకేత్వా భాజేతుం వట్టతియేవ.

సఙ్ఘభేదేఅనాపత్తివస్సచ్ఛేదకథా

౨౦౨. సఙ్ఘో భిన్నోతి ఏత్థ భిన్నే సఙ్ఘే గన్త్వా కరణీయం నత్థి, యో పన “భిజ్జిస్సతీ”తి ఆసఙ్కితో, తం సన్ధాయ “భిన్నో”తి వుత్తం. **సమ్బహులాహి భిక్ఖునీహి సఙ్ఘో భిన్నో**తి ఏత్థ న భిక్ఖునీహి సఙ్ఘో భిన్నోతి దట్ఠబ్బో. వుత్తఞ్హేతం “న ఖో ఉపాలి భిక్ఖునీ సఙ్ఘం భిన్దతీ”తి. ఏతా పన నిస్సాయ అనుబలం కత్వా యం సఙ్ఘం “భిక్ఖూ భిన్దేయ్యు”న్తి ఆసఙ్కా హోతి, తం సన్ధాయేతం వుత్తం.

వజాదీసువస్సూపగమనకథా

౨౦౩. వజోతి గోపాలకానం నివాసట్ఠానం. **యేన వజో**తి ఏత్థ వజేన సద్ధిం గతస్స వస్సచ్ఛేదే అనాపత్తి.

ఉపకట్ఠాయాతి ఆసన్నాయ. **సత్థే వస్సం ఉపగన్తు**న్తి ఏత్థ వస్సూపనాయికదివసే తేన భిక్ఖునా ఉపాసకా వత్తబ్బా “కుటికా లద్ధుం వట్టతీ”తి. సచే కరిత్వా దేన్తి, తత్థ పవిసిత్వా “ఇధ వస్సం ఉపేమీ”తి తిక్ఖత్తుం వత్తబ్బం. నో చే దేన్తి, సాలాసఙ్ఖేపేన ఠితసకటస్స హేట్ఠా ఉపగన్తబ్బం. తమ్పి అలభన్తేన ఆలయో కాతబ్బో. సత్థే పన వస్సం ఉపగన్తుం న వట్టతి. ఆలయో నామ “ఇధ వస్సం వసిస్సామీ”తి చిత్తుప్పాదమత్తం. సచే మగ్గప్పటిపన్నేయేవ సత్థే పవారణదివసో హోతి, తత్థేవ

పవారేతబ్బం. అథ సత్థో అన్తోవస్సేయేవ భిక్ఖునా పత్థితట్ఠానం పత్వా అతిక్కమతి, పత్థితట్ఠానే వసిత్వా తత్థ భిక్ఖూహి సద్ధిం పవారేతబ్బం. అథాపి సత్థో అన్తోవస్సేయేవ అన్తరా ఏకస్మిం గామే తిట్ఠతి వా విప్పకిరతి వా, తస్మింయేవ గామే భిక్ఖూహి సద్ధిం వసిత్వా పవారేతబ్బం, అపవారేత్వా తతో పరం గన్తుం న వట్టతి.

నావాయం వస్సం ఉపగచ్ఛన్తేనాపి కుటియంయేవ ఉపగన్తబ్బం. పరియేసిత్వా అలభన్తేన ఆలయో కాతబ్బో. సచే అన్తోతేమాసం నావా సముద్దేయేవ హోతి, తత్థేవ పవారేతబ్బం. అథ నావా కూలం లభతి, అయఞ్చ పరతో గన్తుకామో హోతి, గన్తుం న వట్టతి. నావాయ లద్ధగామేయేవ వసిత్వా భిక్ఖూహి సద్ధిం పవారేతబ్బం. సచేపి నావా అనుతీరమేవ అఞ్ఞత్థ గచ్ఛతి, భిక్ఖు చ పఠమం లద్ధగామేయేవ వసితుకామో, నావా గచ్ఛతు భిక్ఖునా తత్థేవ వసిత్వా భిక్ఖూహి సద్ధిం పవారేతబ్బం
.

ఇతి వజే సత్థే నావాయన్తి తీసు ఠానేసు నత్థి వస్సచ్ఛేదే ఆపత్తి, పవారేతుఞ్చ లభతి. పురిమేసు పన “వాళేహి ఉబ్బాళ్హా హోన్తీ”తిఆదీసు సబ్బభేదపరియన్తేసు వత్థూసు కేవలం అనాపత్తి హోతి, పవారేతుం పన న లభతి.

౨౦౪. న భిక్ఖవే రుక్ఖసుసిరేతి ఏత్థ సుద్ధే రుక్ఖసుసిరేయేవ న వట్టతి; మహన్తస్స పన రుక్ఖసుసిరస్స అన్తో పదరచ్ఛదనం కుటికం కత్వా పవిసనద్వారం యోజేత్వా ఉపగన్తుం వట్టతి. రుక్ఖం ఛిన్దిత్వా ఖాణుకమత్థకే పదరచ్ఛదనం కుటికం కత్వాపి వట్టతియేవ. **రుక్ఖవిటభియాతి** ఏత్థాపి సుద్ధే విటపమత్తే న వట్టతి. మహావిటపే పన అట్టకం బన్ధిత్వా తత్థ పదరచ్ఛదనం కుటికం కత్వా ఉపగన్తబ్బం. **అసేనాసనికేనాతి** యస్స పఞ్చన్నం ఛదనానం అఞ్ఞతరేన ఛన్నం యోజితద్వారబన్ధనం సేనాసనం నత్థి, తేన న ఉపగన్తబ్బం. **న భిక్ఖవే ఛవకుటికాయన్తి** ఛవకుటికా నామ టఙ్కితమఞ్చాదిభేదా కుటి, తత్థ ఉపగన్తుం న వట్టతి. సుసానే పన అఞ్ఞం కుటికం కత్వా ఉపగన్తుం వట్టతి. **న భిక్ఖవే ఛత్తేతి** ఏత్థాపి చతూసు థమ్భేసు ఛత్తం ఠపేత్వా ఆవరణం కత్వా ద్వారం యోజేత్వా ఉపగన్తుం వట్టతి, ఛత్తకుటికా నామేసా హోతి. **చాటియాతి** ఏత్థాపి మహన్తేన కపల్లేన ఛత్తే వుత్తనయేన కుటిం కత్వా ఉపగన్తుం వట్టతి.

అధమ్మికకతికాదికథా

౨౦౫. ఏవరూపా కతికాతి ఏత్థ అఞ్ఞాపి యా ఈదిసీ అధమ్మికా కతికా హోతి, సా న కాతబ్బాతి అత్థో. తస్సా లక్ఖణం మహావిభఙ్గే వుత్తం.

౨౦౭-౮. పటిస్సవే చ ఆపత్తి దుక్కటస్సాతి ఏత్థ న కేవలం “ఇమం తేమాసం ఇధ వస్సం వసథా”తి ఏతస్సేవ పటిస్సవే ఆపత్తి, “ఇమం తేమాసం భిక్ఖం గణ్హథ, ఉభోపి మయం ఇధ వస్సం వసిస్సామ, ఏకతో ఉద్దిసాపేస్సామా”తి ఏవమాదినాపి తస్స తస్స పటిస్సవే దుక్కటం. తఞ్చ ఖో పఠమం సుద్ధచిత్తస్స పచ్ఛా విసంవాదనపచ్చయా, పఠమమ్పి అసుద్ధచిత్తస్స పన పటిస్సవే పాచిత్తియం, విసంవాదనే దుక్కటన్తి పాచిత్తియేన సద్ధిం దుక్కటం యుజ్జతి.

నో తదహేవ అకరణీయోతిఆదీసు సచే వస్సం అనుపగన్త్వా వా పక్కమతి, ఉపగన్త్వా వా సత్తాహం బహిద్ధా వీతినామేతి, పురిమికా చ న పఞ్ఞాయతి, పటిస్సవే చ ఆపత్తి. వస్సం ఉపగన్త్వా పన అరుణం అనుట్ఠాపేత్వా తదహేవ సత్తాహకరణీయేన పక్కమన్తస్సాపి అన్తోసత్తాహే నివత్తన్తస్స అనాపత్తి, కో పన వాదో ద్వీహతీహం వసిత్వా అన్తోసత్తాహే నివత్తన్తస్స. **ద్వీహతీహం వసిత్వాతి** ఏత్థాపి నిరపేక్ఖస్సేవ ఉపచారాతిక్కమే వస్సచ్ఛేదో వేదితబ్బో. సచే ఇధ వసిస్సామీతి

ఆలయో అత్థి, అసతియా పన వస్సం న ఉపేతి, గహితసేనాసనం సుగ్గహితం, ఛిన్నవస్సో న హోతి, పవారేతుం లభతియేవ.

సత్తాహం అనాగతాయ పవారణాయాతి ఏత్థ నవమితో పట్ఠాయ గన్తుం వట్టతి, ఆగచ్ఛతు వా మా వా, అనాపత్తి. సేసం ఉత్తానమేవాతి.

వస్సూపనాయికక్ఖన్ధకవణ్ణనా నిట్ఠితా.

౪. పవారణాక్ఖన్ధకం

అఫాసుకవిహారకథా

౨౦౯. పవారణాక్ఖన్ధకే – **నేవ ఆలపేయ్యామ న సల్లపేయ్యామాతి** ఏత్థ **ఆలాపో** నామ పఠమవచనం; **సల్లాపో** పచ్ఛిమవచనం. **హత్థవిలఙ్ఘకేనాతి** హత్థుక్ఖేపకేన. **పసుసంవాసన్తి** పసూనం వియ సంవాసం. పసవోపి హి అత్తనో ఉప్పన్నం సుఖదుక్ఖం అఞ్ఞమఞ్ఞస్స న ఆరోచేన్తి, పటిసన్థారం న కరోన్తి, తథా ఏతేపి న అకంసు; తస్మా నేసం సంవాసో "పసుసంవాసో"తి వుచ్చతి. ఏస నయో సబ్బత్థ. **న భిక్ఖవే మూగబ్బతం తిత్థియసమాదానన్తి** "ఇమం తేమాసం న కథేతబ్బ"న్తి ఏవరూపం వతసమాదానం న కాతబ్బం; అధమ్మకతికా హేసా. **అఞ్ఞమఞ్ఞానులోమతాతి** అఞ్ఞమఞ్ఞం వత్తుం అనులోమభావో. "వదన్తు మం ఆయస్మన్తో"తి హి వదన్తం సక్కా హోతి కిఞ్చి వత్తుం; న ఇతరం. **ఆపత్తివుట్ఠానతా వినయపురేక్ఖారతాతి** ఆపత్తీహి వుట్ఠానభావో వినయం పురతో కత్వా చరణభావో. "వదన్తు మం ఆయస్మన్తో"తి హి ఏవం వదన్తో ఆపత్తీహి వుట్ఠహిస్సతి, వినయఞ్చ పురక్ఖత్వా విహరిస్సతీతి వుచ్చతి.

౨౧౦. సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో అజ్జ పవారణా, యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, సఙ్ఘో పవారేయ్యాతి అయం సబ్బసఙ్గాహికా నామ ఞత్తి; ఏవఞ్హి వుత్తే తేవాచికం ద్వేవాచికం ఏకవాచికఞ్చ పవారేతుం వట్టతి. సమానవస్సికం న వట్టతి. "తేవాచికం పవారేయ్యా"తి వుత్తే పన తేవాచికమేవ వట్టతి, అఞ్ఞం న వట్టతి. "ద్వేవాచికం పవారేయ్యా"తి వుత్తే ద్వేవాచికఞ్చ తేవాచికఞ్చ వట్టతి, ఏకవాచికఞ్చ సమానవస్సికఞ్చ న వట్టతి. "ఏకవాచికం పవారేయ్యా"తి వుత్తే పన ఏకవాచిక-ద్వేవాచిక-తేవాచికాని వట్టన్తి, సమానవస్సికమేవ న వట్టతి. "సమానవస్సిక"న్తి వుత్తే సబ్బం వట్టతి.

౨౧౧. అచ్ఛన్తీతి నిసిన్నావ హోన్తి, న ఉట్ఠహన్తి. **తదమన్తరాతి** తదన్తరా; తావతకం కాలన్తి అత్థో.

పవారణాభేదకథా

౨౧౨. చాతుద్దసికా చ పన్నరసికా చాతి ఏత్థ చాతుద్దసికాయ "అజ్జ పవారణా చాతుద్దసీ"తి ఏవం పుబ్బకిచ్చం కాతబ్బం, పన్నరసికాయ "అజ్జ పవారణా పన్నరసీ"తి.

పవారణకమ్మేసు సచే ఏకస్మిం విహారే పఞ్చసు భిక్ఖూసు వసన్తేసు ఏకస్స పవారణం ఆహరిత్వా చత్తారో గణఞత్తిం ఠపేత్వా పవారేన్తి, చతూసు తీసు వా వసన్తేసు ఏకస్స పవారణం ఆహరిత్వా తయో వా ద్వే వా సఙ్ఘఞత్తిం ఠపేత్వా పవారేన్తి, సబ్బమేతం అధమ్మేనవగ్గం పవారణకమ్మం.

సచే పన సబ్బేపి పఞ్చ జనా ఏకతో సన్నిపతిత్వా గణఞత్తిం ఠపేత్వా పవారేన్తి, చత్తారో తయో వా ద్వే వా వసన్తా ఏకతో సన్నిపతిత్వా సఙ్ఘఞత్తిం ఠపేత్వా పవారేన్తి, సబ్బమేతం అధమ్మేనసమగ్గం పవారణకమ్మం.

సచే పఞ్చసు జనేసు ఏకస్స పవారణం ఆహరిత్వా చత్తారో సఙ్ఘఞత్తిం ఠపేత్వా పవారేన్తి, చతూసు తీసు వా ఏకస్స పవారణం ఆహరిత్వా తయో వా ద్వే వా గణఞత్తిం ఠపేత్వా పవారేన్తి, సబ్బమేతం ధమ్మేనవగ్గం పవారణకమ్మం .

సచే పన సబ్బేపి పఞ్చ జనా ఏకతో సన్నిపతిత్వా సఙ్ఘఞత్తిం ఠపేత్వా పవారేన్తి, చత్తారో వా తయో వా ఏకతో సన్నిపతిత్వా గణఞత్తిం ఠపేత్వా పవారేన్తి, ద్వే అఞ్ఞమఞ్ఞం పవారేన్తి, ఏకకో వసన్తో అధిట్ఠానపవారణం కరోతి, సబ్బమేతం ధమ్మేనసమగ్గం నామ పవారణకమ్మన్తి.

పవారణాదానానుజాననకథా

౨౧౩. దిన్నా హోతి పవారణాతి ఏత్థ ఏవం దిన్నాయ పవారణాయ పవారణాహారకేన సఙ్ఘం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం పవారేతబ్బం – "తిస్సో భన్తే భిక్ఖు సఙ్ఘం పవారేతి దిట్ఠేన వా సుతేన వా పరిసఙ్కాయ వా, వదతు తం భన్తే సఙ్ఘో అనుకమ్పం ఉపాదాయ, పస్సన్తో పటికరిస్సతి. దుతియమ్పి...పే.... తతియమ్పి భన్తే తిస్సో భిక్ఖు సఙ్ఘం పవారేతి...పే.... పటికరిస్సతీ"తి . సచే పన వుడ్ఢతరో హోతి, "ఆయస్మా భన్తే తిస్సో"తి వత్తబ్బం; ఏవఞ్హి తేన తస్సత్థాయ పవారితం హోతీతి.

పవారణం దేన్తేన ఛన్దమ్పి దాతున్తి ఏత్థ ఛన్దదానం ఉపోసథక్ఖన్ధకే వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బం. ఇధాపి చ ఛన్దదానం అవసేసకమ్మత్థాయ. తస్మా సచే పవారణం దేన్తో ఛన్దం దేతి, వుత్తనయేన ఆహటాయ పవారణాయ తేన చ భిక్ఖునా సఙ్ఘేన చ పవారితమేవ హోతి. అథ పవారణమేవ దేతి, న ఛన్దం, తస్స చ పవారణాయ ఆరోచితాయ సఙ్ఘేన చ పవారితే సబ్బేసం సుప్పవారితం హోతి, అఞ్ఞం పన కమ్మం కుప్పతి. సచే ఛన్దమేవ దేతి న పవారణం, సఙ్ఘస్స పవారణా చ సేసకమ్మాని చ న కుప్పన్తి, తేన పన భిక్ఖునా అప్పవారితం హోతి. పవారణదివసే పన బహిసీమాయం పవారణం అధిట్ఠహిత్వా ఆగతేనపి ఛన్దో దాతబ్బో, తేన సఙ్ఘస్స పవారణకమ్మం న కుప్పతి.

౨౧౮. అజ్జ మే పవారణాతి ఏత్థ సచే చాతుద్దసికా హోతి, "అజ్జ మే పవారణా చాతుద్దసీ"తి సచే పన్నరసికా "అజ్జ మే పవారణా పన్నరసీ"తి ఏవం అధిట్ఠాతబ్బం.

౨౧౯. తదహుపవారణాయ ఆపత్తిన్తిఆది వుత్తనయమేవ.

అనాపత్తిపన్నరసకాదికథా

౨౨౨. పున పవారేతబ్బన్తి పున పుబ్బకిచ్చం కత్వా ఞత్తిం ఠపేత్వా సఙ్ఘత్థేరతో పట్ఠాయ పవారేతబ్బం. సేసం ఉపోసథక్ఖన్ధకవణ్ణనాయం వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బం.

౨౨౮. ఆగన్తుకేహి ఆవాసికానం అనువత్తితబ్బన్తి "అజ్జ పవారణా చాతుద్దసీ"తి ఏతదేవ పుబ్బకిచ్చం కాతబ్బం. పన్నరసికవారేపి ఏసేవ నయో. **ఆవాసికేహి నిస్సీమం గన్త్వా పవారేతబ్బన్తి** అస్సావసానే అయం పాళిముత్తకవినిచ్ఛయో – సచే పురిమికాయ పఞ్చ భిక్ఖూ వస్సం ఉపగతా, పచ్ఛిమికాయపి పఞ్చ, పురిమేహి ఞత్తిం ఠపేత్వా పవారితే పచ్ఛిమేహి తేసం సన్తికే పారిసుద్ధిఉపోసథో కాతబ్బో, న ఏకస్మిం ఉపోసథగ్గే ద్వే ఞత్తియో ఠపేతబ్బా. సచేపి పచ్ఛిమికాయ ఉపగతా చత్తారో తయో ద్వే ఏకో వా హోతి, ఏసేవ నయో. అథ పురిమికాయ చత్తారో పచ్ఛిమికాయపి చత్తారో తయో ద్వే ఏకో వా ఏసేవ నయో. అథాపి పురిమికాయ తయో, పచ్ఛిమికాయపి తయో ద్వే వా, ఏసేవ నయో. ఇదఞ్హేత్థ లక్ఖణం – సచే పురిమికాయ ఉపగతేహి పచ్ఛిమికాయ ఉపగతా థోకతరా చేవ హోన్తి సమసమా చ, సఙ్ఘపవారణాయ గణం పూరేన్తి, సఙ్ఘపవారణావసేన ఞత్తి ఠపేతబ్బాతి.

సచే పన పురిమికాయ తయో, పచ్ఛిమికాయ ఏకో హోతి, తేన సద్ధిం తే చత్తారో హోన్తి, చతున్నం సఙ్ఘఞత్తిం ఠపేత్వా పవారేతుం న వట్టతి. గణఞత్తియా పన సో గణపూరకో హోతి, తస్మా గణవసేన ఞత్తిం ఠపేత్వా పురిమేహి పవారేతబ్బం. ఇతరేన తేసం సన్తికే పారిసుద్ధిఉపోసథో కాతబ్బో. సచే పురిమికాయ ద్వే పచ్ఛిమికాయ ద్వే వా ఏకో వా హోతి, ఏసేవ నయో. సచే పురిమికాయ ఏకో, పచ్ఛిమికాయపి ఏకో హోతి, ఏకేన ఏకస్స సన్తికే పవారేతబ్బం, ఏకేన పారిసుద్ధిఉపోసథో కాతబ్బో. సచే పన పురిమవస్సూపగతేహి పచ్ఛిమవస్సూపగతా ఏకేనపి అధికతరా హోన్తి, పఠమం పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసిత్వా పచ్ఛా థోకతరేహి తేసం సన్తికే పవారేతబ్బం.

కత్తికచాతుమాసినియా పవారణాయ పన సచే పఠమం వస్సూపగతేహి మహాపవారణాయ పవారితేహి పచ్ఛా ఉపగతా అధికతరా వా సమసమా వా హోన్తి, పవారణాఞత్తిం ఠపేత్వా పవారేతబ్బం. తేహి పవారితే పచ్ఛా ఇతరేహి పారిసుద్ధిఉపోసథో కాతబ్బో. అథ మహాపవారణాయ పవారితా బహూ భిక్ఖూ హోన్తి, పచ్ఛిమవస్సూపగతా థోకతరా వా ఏకో వా, పాతిమోక్ఖే ఉద్దిట్ఠే పచ్ఛా తేసం సన్తికే తేన పవారేతబ్బం.

౨౩౩. న చ భిక్ఖవే అప్పవారణాయ పవారేతబ్బం, అఞ్ఞత్ర సఙ్ఘసామగ్గియాతి ఏత్థ కోసమ్బకసామగ్గీసదిసావ సామగ్గీ వేదితబ్బా. “అజ్జ పవారణా సామగ్గీ”తి ఏవఞ్చేత్థ పుబ్బకిచ్చం కాతబ్బం. యే పన కిస్మిఞ్చిదేవ అప్పమత్తకే పవారణం ఠపేత్వా సమగ్గా హోన్తి, తేహి పవారణాయమేవ పవారణా కాతబ్బా. సామగ్గీపవారణం కరోన్తేహి చ పఠమపవారణం ఠపేత్వా పాటిపదతో పట్ఠాయ యావ కత్తికచాతుమాసినీ పుణ్ణమా, ఏత్థన్తరే కాతబ్బా, తతో పచ్ఛా వా పురే వా న వట్టతి.

ద్వేవాచికాదిపవారణాకథా

౨౩౪. ద్వేవాచికం పవారేతున్తి ఏత్థ ఞత్తిం ఠపేన్తేనాపి “యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం సఙ్ఘో ద్వేవాచికం పవారేయ్యా”తి వత్తబ్బం, ఏకవాచికే “ఏకవాచికం పవారేయ్యా”తి, సమానవస్సికేపి “సమానవస్సికం పవారేయ్యా”తి వత్తబ్బం, ఏత్థ చ బహూపి సమానవస్సా ఏకతో పవారేతుం లభన్తి.

పవారణాఠపనకథా

౨౩౬. భాసితాయ లపితాయ అపరియోసితాయాతి ఏత్థ సబ్బసఙ్గాహికఞ్చ పుగ్గలికఞ్చాతి దువిధం పవారణాఠపనం. తత్థ సబ్బసఙ్గాహికే “సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో…పే… సఙ్ఘో తేవాచికం పవారే” ఇతి సుకారతో యావ రేకారో, తావ భాసితా లపితా అపరియోసితావ హోతి పవారణా. ఏత్థన్తరే ఏకపదేపి ఠపేన్తేన ఠపితా హోతి పవారణా. ‘య్య’కారే పన పత్తే పరియోసితా హోతి, తస్మా తతో పట్ఠాయ ఠపేన్తేన ఠపితాపి అట్ఠపితా హోతి. పుగ్గలికఠపనే పన – “సఙ్ఘం భన్తే పవారేమి… పే… తతియమ్పి భన్తే సఙ్ఘం పవారేమి దిట్ఠేన వా…పే… పస్సన్తో పటీ”తి సఙ్కారతో యావ అయం సబ్బపచ్ఛిమో ‘టి’కారో తావ భాసితా లపితా అపరియోసితావ హోతి పవారణా, ఏత్థన్తరే ఏకపదేపి ఠపేన్తేన ఠపితా హోతి పవారణా, “కరిస్సామీ”తి వుత్తే పన పరియోసితా హోతి, తస్మా “కరిస్సామీ”తి ఏతస్మిం పదే పత్తే ఠపితాపి అట్ఠపితా హోతి. ఏస నయో ద్వేవాచికఏకవాచికసమానవస్సికాసుపి. ఏతాసుపి హి టికారావసానంయేవ ఠపనఖేత్తన్తి.

౨౩౭. అనుయుఞ్జీయమానోతి “కిమ్హి నం ఠపేసీ”తి పఠతో వుత్తనయేన పుచ్ఛియమానో. **ఓమద్దిత్వాతి** ఏతాని “అలం భిక్ఖు మా భణ్డన”న్తిఆదీని వచనాని వత్వా, వచనోమద్దనా హి ఇధ ఓమద్దనాతి అధిప్పేతా. **అనుద్ధంసితం పటిజానాతీతి**

“అమూలకేన పారాజికేన అనుద్ధంసితో అయం మయా”తి ఏవం పటిజానాతి. **యథాధమ్మ**న్తి సఙ్ఘాదిసేసేన అనుద్ధంసనే పాచిత్తియం; ఇతరేహి దుక్కటం. **నాసేత్వా**తి లిఙ్గనాసనాయ నాసేత్వా.

౨౩౮. సాస్స యథాధమ్మం పటికతాతి ఏత్తకమేవ వత్వా పవారేథాతి వత్తబ్బా, అసుకా నామ ఆపత్తీతి ఇదం పన న వత్తబ్బం, ఏతఞ్హి కలహస్స ముఖం హోతి.

వత్థుఠపనాదికథా

౨౩౯. ఇదం వత్థు పఞ్ఞాయతి న పుగ్గలోతి ఏత్థ చోరా కిర అరఞ్ఞవిహారే పోక్ఖరణితో మచ్ఛే గహేత్వా పచిత్వా ఖాదిత్వా అగమంసు. సో తం విప్పకారం దిస్వా ఆరామే వా కిఞ్చి ధుత్తేన కతం విప్పకారం దిస్వా “భిక్ఖుస్స ఇమినా కమ్మేన భవితబ్బ”న్తి సల్లక్ఖేత్వా ఏవమాహ. **వత్థుం ఠపేత్వా సఙ్ఘో పవారేయ్యా**తి “యదా తం పుగ్గలం జానిస్సామ, తదా నం చోదేస్సామ. ఇదాని పన సఙ్ఘో పవారేతూ”తి అయమేత్థ అత్థో. **ఇదానేవ నం వదేహీ**తి సచే ఇమినా వత్థునా కఞ్చి పుగ్గలం పరిసఙ్కసి, ఇదానేవ నం అపదిసాహీతి అత్థో. సచే అపదిసతి, తం పుగ్గలం అనువిజ్జిత్వా పవారేతబ్బం; నో చే అపదిసతి, ఉపపరిక్ఖిత్వా జానిస్సామాతి పవారేతబ్బం.

అయం పుగ్గలో పఞ్ఞాయతి న వత్థూతి ఏత్థ ఏకో భిక్ఖు మాలాగన్ధవిలేపనేహి చేతియం వా పూజేసి, అరిట్ఠం వా పివి, తస్స తదనురూపో సరీరగన్ధో అహోసి; సో తం గన్ధం సన్ధాయ “ఇమస్స భిక్ఖునో ఏవరూపో సరీరగన్ధో”తి వత్థుం పకాసేన్తో ఏవమాహ. **పుగ్గలం ఠపేత్వా సఙ్ఘో పవారేయ్యా**తి ఏతం పుగ్గలం ఠపేత్వా సఙ్ఘో పవారేతు. **ఇదానేవ నం వదేహీ**తి యం త్వం పుగ్గలం ఠపేసి, తస్స పుగ్గలస్స ఇదానేవ దోసం వద. సచే అయమస్స దోసోతి వదతి, తం పుగ్గలం సోధేత్వా పవారేతబ్బం. అథ నాహం జానామీతి వదతి, ఉపపరిక్ఖిత్వా జానిస్సామాతి పవారేతబ్బం.

ఇదం వత్థు చ పుగ్గలో చ పఞ్ఞాయతీతి పురిమనయేనేవ చోరేహి మచ్ఛే గహేత్వా పచిత్వా పరిభుత్తట్ఠానఞ్చ గన్ధాదీహి నహానట్ఠానఞ్చ దిస్వా “పబ్బజితస్స కమ్మ”న్తి మఞ్ఞమానో సో ఏవమాహ. **ఇదానేవ నం వదేహీ**తి ఇదానేవ తేన వత్థునా పరిసఙ్కితం పుగ్గలం వదేహి; ఇదం పన ఉభయమ్పి దిస్వా దిట్ఠకాలతో పట్ఠాయ వినిచ్ఛినిత్వావ పవారేతబ్బం. **కల్లం వచనాయా**తి కల్లం చోదనాయ; చోదేతుం వట్టతీతి అత్థో. కస్మా? పవారణతో పుబ్బే అవినిచ్ఛితత్తా పచ్ఛా చ దిస్వా చోదితత్తాతి. **ఉక్కోటనకం పాచిత్తియ**న్తి ఇదఞ్హి ఉభయం పుబ్బే పవారణాయ దిస్వా వినిచ్ఛినిత్వావ భిక్ఖూ పవారేన్తి, తస్మా పున తం ఉక్కోటేన్తస్స ఆపత్తి.

భణ్డనకారకవత్థుకథా

౨౪౦. ద్వే తయో ఉపోసథే చాతుద్దసికే కాతున్తి ఏత్థ చతుత్థపఞ్చమా ద్వే, తతియో పన పకతియాపి చతుద్దసికోయేవాతి. తస్మా తతియచతుత్థా వా తతియచతుత్థపఞ్చమా వా ద్వే తయో చాతుద్దసికా కాతబ్బా. అథ చతుత్థే కతే సుణన్తి, పఞ్చమో చాతుద్దసికో కాతబ్బో. ఏవమ్పి ద్వే చాతుద్దసికా హోన్తి. ఏవం కరోన్తా భణ్డనకారకానం తేరసే వా చాతుద్దసే వా ఇమే పన్నరసీపవారణం పవారేస్సన్తి. ఏవం పవారేన్తేహి చ బహిసీమాయ సామణేరే ఠపేత్వా “తే ఆగచ్ఛన్తీ”తి సుత్వా లహుం లహుం సన్నిపతిత్వా పవారేతబ్బం. ఏతమత్థం దస్సేతుం “తే చే భిక్ఖవే…పే… తథా కరోన్తూ”తి వుత్తం.

అసంవిహితాతి సంవిదహనరహితా ఆగమనజాననత్థాయ అకతసంవిదహితా; అవిఞ్ఞాతావ హుత్వాతి అత్థో. **తేసం విక్ఖిత్వాతి** "కిలన్తత్థ ముహుత్తం విస్సమథా"తిఆదినా నయేన సమ్మోహం కత్వాతి అత్థో. **నో చే లభేథాతి** నో చే బహిసీమం గన్తుం లభేయ్యుం; భణ్డనకారకానం సామణేరేహి చ దహరభిక్ఖూహి చ నిరన్తరం అనుబద్ధావ హోన్తి. **ఆగమే జుణ్హేతి** యం సన్ధాయ ఆగమే జుణ్హే పవారేయ్యామాతి ఇత్థిం రపేసుం, తస్మిం ఆగమే జుణ్హే కోముదియా చాతుమాసినియా అకామా పవారేతబ్బం, అవస్సం పవారేతబ్బం, న హి తం అతిక్కమిత్వా పవారేతుం లబ్భతి. **తేహి చే భిక్ఖవే భిక్ఖూహి పవారియమానేతి** ఏవం చాతుమాసినియా పవారియమానే.

పవారణాసఙ్గహకథా

౨౪౧. **అఞ్ఞతరో ఫాసువిహారోతి** తరుణసమథో వా తరుణవిపస్సనా వా. **పరిబాహిరా భవిస్సామాతి** అనిబద్ధరత్తిట్ఠానదివాట్ఠానాదిభావేన భావనానుయోగం సమ్పాదేతుం అసక్కోన్తా బాహిరా భవిస్సామ. **సబ్బేహేవ ఏకజ్ఝం సన్నిపతితబ్బన్తి** ఇమినా ఛన్దదానం పటిక్ఖిపతి. భిన్నస్స హి సఙ్ఘస్స సమగ్గకరణకాలే తిణవత్థారకసమథే ఇమస్మిఞ్చ పవారణాసఙ్గహేతి ఇమేసు తీసు ఠానేసు ఛన్దం దాతుం న వట్టతి. పవారణాసఙ్గహో నామాయం విస్సట్ఠకమ్మట్ఠానానం థామగతసమథవిపస్సనానం సోతాపన్నాదీనఞ్చ న దాతబ్బో. తరుణసమథవిపస్సనాలాభినో పన సబ్బే వా హోన్తు, ఉపడ్ఢా వా, ఏకపుగ్గలో వా ఏకస్సపి వసేన దాతబ్బోయేవ. దిన్నే పవారణాసఙ్గహే అన్తోవస్సే పరిహారోవ హోతి, ఆగన్తుకా తేసం సేనాసనం గహేతుం న లభన్తి. తేహిపి ఛిన్నవస్సేహి న భవితబ్బం, పవారేత్వా పన అన్తరాపి చారికం పక్కమితుం లభన్తీతి దస్సనత్థం ''**తేహి చే భిక్ఖవే**''తిఆదిమాహ. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

పవారణాక్ఖన్ధకవణ్ణనా నిట్ఠితా.

౫. చమ్మక్ఖన్ధకం

సోణకోళివిసవత్థుకథా

౨౪౨. చమ్మక్ఖన్ధకే – **ఇస్సరియాధిపచ్చన్తి** ఇస్సరభావేన చ అధిపతిభావేన చ సమన్నాగతం. **రజ్జన్తి** రాజభావం, రఞ్ఞో కత్తబ్బకిచ్చం వా. **సోణో నామ కోళివిసోతి** ఏత్థ **సోణోతి** తస్స నామం; **కోళివిసోతి** గోత్తం. **పాదతలేసు లోమానీతి** రత్తేసు పాదతలేసు సుఖుమాని అఞ్జనవణ్ణాని కమ్మచిత్తీకతాని లోమాని జాతాని హోన్తి. సో కిర పుబ్బే అసీతిసహస్సానం పురిసానం జేట్ఠపురిసో హుత్వా తేహి సద్ధిం పచ్చేకబుద్ధస్స వసనట్ఠానే పణ్ణసాలం కత్వా అత్తనో సస్సిరికం ఉణ్ణపావారకం పచ్చేకబుద్ధస్స పాదేహి అక్కమనట్ఠానే పాదపుఞ్ఛనికం కత్వా ఠపేసి. తేమాసం పన సబ్బేవ పచ్చేకబుద్ధం ఉపట్ఠహింసు. అయం తస్స చ తేసఞ్చ అసీతియా గామికసహస్సానం పుబ్బయోగో.

అసీతిగామికసహస్సానీతి తేసు గామేసు వసన్తానం కులపుత్తానం అసీతిసహస్సాని. **కేనచిదేవ కరణీయేనాతి** కేనచి కరణీయేన వియ; న పనస్స కిఞ్చి కరణీయం అత్థి అఞ్ఞత్ర తస్స దస్సనా. రాజా కిర తానిపి అసీతికులపుత్తసహస్సాని సన్నిపాతాపేన్తో “ఏవం అపరిసఙ్కన్తో సోణో ఆగమిస్సతీ”తి సన్నిపాతాపేసి. **దిట్ఠధమ్మికే అత్థేతి** “కసివణిజ్జాదీని ధమ్మేన కత్తబ్బాని, మాతాపితరో ధమ్మేన పోసితబ్బా”తి ఏవమాదినా నయేన ఇధలోకహితే అత్థే అనుసాసిత్వా. **సో నో భగవాతి** సో అమ్హాకం భగవా తుమ్హే సమ్పరాయికే అత్థే అనుసాసిస్సతీతి అత్థో.

భగవన్తం పటివేదేమీతి భగవన్తం జానాపేమి. **పాటికాయ నిముజ్జిత్వాతి** సోపానస్స హేట్ఠా అడ్ఢచన్దపాసాణే నిముజ్జిత్వా. **యస్స దాని భన్తే భగవా కాలం మఞ్ఞతీతి** యస్స తేసం హితకిరియత్థస్స భగవా కాలం జానాతి. **విహారపచ్ఛాయాయన్తి** విహారపచ్ఛన్తే ఛాయాయం. **సమన్నాహరన్తీతి** పసాదవసేన పునప్పునం మనసి కరోన్తి. **భియ్యోసోమత్తాయాతి** భియ్యోసోమత్తాయ పున విసిట్ఠతరం దస్సేహీతి అత్థో. **అన్తరధాయతీతి** అదస్సనం హోతి.

సోణస్స పబ్బజ్జాకథా

౨౪౩. లోహితేన ఫుటో హోతీతి లోహితేన మక్ఖితో హోతి. **గవాఘాతనన్తి** యత్థ గావో హఞ్ఞన్తి, తాదిసోతి అత్థో. **కుసలో** నామ వీణాయ వాదనకుసలో. **వీణాయ తన్తిస్సరేతి** వీణాయ తన్తియా సరే. **అచ్చాయతాతి** అతిఆయతా ఖరముచ్ఛితా. **సరవతీతి** సరసమ్పన్నా. **కమ్మఞ్ఞాతి** కమ్మక్ఖమా. **అతిసిథిలాతి** మన్దముచ్ఛనా. **సమే గుణే పతిట్ఠితాతి** మజ్ఝిమే సరే ఠపేత్వా ముచ్ఛితా. **వీరియసమతం అధిట్ఠహాతి** వీరియసమ్పయుత్తసమతం అధిట్ఠాహి, వీరియం సమథేన యోజేహీతి అత్థో. **ఇన్ద్రియానఞ్చ సమతం పటివిజ్ఝాతి** సద్ధాదీనం ఇన్ద్రియానం సమతం సమభావం. తత్థ సద్ధం పఞ్ఞాయ, పఞ్ఞఞ్చ సద్ధాయ, వీరియం సమాధినా, సమాధిఞ్చ వీరియేన యోజయమానో ఇన్ద్రియానం సమతం పటివిజ్ఝ. **తత్థ చ నిమిత్తం గణ్హాహీతి** తస్మిం సమథే సతి, యేన ఆదాసే ముఖబిమ్బేనేవ నిమిత్తేన ఉప్పజ్జితబ్బం , తం సమథనిమిత్తం విపస్సనానిమిత్తం మగ్గనిమిత్తం ఫలనిమిత్తఞ్చ గణ్హాహి, నిబ్బత్తేహీతి అత్థో.

౨౪౪. అఞ్ఞం బ్యాకరేయ్యన్తి అరహా అహన్తి జానాపేయ్యం. **ఛ ఠానానీతి** ఛ కారణాని. **అధిముత్తో హోతీతి** పటివిజ్ఝిత్వా పచ్చక్ఖం కత్వా ఠితో హోతి. **నేక్ఖమ్మాధిముత్తోతిఆది** సబ్బం అరహత్తవసేన వుత్తం. అరహత్తఞ్హి సబ్బకిలేసేహి నిక్ఖన్తత్తా

నేక్ఖమ్మం, తేహేవ పవివిత్తత్తా **పవివేకో**, బ్యాపజ్జాభావతో **అబ్యాపజ్జం**, ఉపాదానస్స ఖయన్తే ఉప్పన్నత్తా **ఉపాదానక్ఖయో**, తణ్హాక్ఖయన్తే ఉప్పన్నత్తా **తణ్హక్ఖయో**, సమ్మోహాభావతో **అసమ్మోహో**తి చ వుచ్చతి.

కేవలం సద్ధామత్తకన్తి పటివేధరహితం కేవలం పటివేధపఞ్ఞాయ అసమ్మిస్సం సద్ధామత్తకం. **పటిచయ**న్తి పునప్పునం కరణేన వుడ్ఢిం. **వీతరాగత్తా**తి మగ్గప్పటివేధేన రాగస్స విగతత్తాయేవ నేక్ఖమ్మసఙ్ఖాతం అరహత్తం పటివిజ్ఝిత్వా ఠితో హోతి. ఫలసమాపత్తివిహారేనేవ విహరతి, తన్నిన్నమానసోయేవ హోతీతి అత్థో. సేసపదేసుపి ఏసేవ నయో.

లాభసక్కారసిలోకన్తి చతుపచ్చయలాభఞ్చ తేసంయేవ సుకతభావఞ్చ వణ్ణభణనఞ్చ. **నికామయమానో**తి ఇచ్ఛమానో పత్థయమానో. **పవివేకాధిముత్తో**తి వివేకే అధిముత్తో అహన్తి ఏవం అరహత్తం బ్యాకరోతీతి అత్థో.

సీలబ్బతపరామాసన్తి సీలఞ్చ వతఞ్చ పరామసిత్వా గహితగహణమత్తం. **సారతో పచ్చాగచ్ఛన్తో**తి సారభావేన జానన్తో. **అబ్యాపజ్జాధిముత్తో**తి అబ్యాపజ్జం అరహత్తం బ్యాకరోతీతి అత్థో. ఇమినావ నయేన సబ్బవారేసు అత్థో వేదితబ్బో.

భుసాతి బలవన్తో. **నేవస్స చిత్తం పరియాదియన్తీ**తి ఏతస్స ఖీణాసవస్స చిత్తం గహేత్వా ఠాతుం న సక్కోన్తి. **అమిస్సీకత**న్తి అమిస్సకతం. కిలేసాహి ఆరమ్మణేన సద్ధిం చిత్తం మిస్సం కరోన్తి, తేసం అభావా అమిస్సీకతం. **ఠిత**న్తి పతిట్ఠితం. **ఆనేఞ్జప్పత్త**న్తి అచలనప్పత్తం. **వయఞ్చస్సానుపస్సతీ**తి తస్స చిత్తస్స ఉప్పాదమ్పి వయమ్పి పస్సతి.

నేక్ఖమ్మం అధిముత్తస్సాతి అరహత్తం పటివిజ్ఝిత్వా ఠితస్స. సేసపదేహిపి అరహత్తమేవ కథితం. **ఉపాదానక్ఖయస్సా**తి ఉపయోగత్థే సామివచనం. **అసమ్మోహఞ్చ చేతసో**తి చిత్తస్స చ అసమ్మోహం అధిముత్తస్స. **దిస్వా ఆయతనుప్పాద**న్తి ఆయతనానం ఉప్పాదఞ్చ వయఞ్చ దిస్వా. **సమ్మా చిత్తం విముచ్చతీ**తి సమ్మా హేతునా నయేన ఇమాయ విపస్సనాయ పటిపత్తియా ఫలసమాపత్తివసేన చిత్తం విముచ్చతి, నిబ్బానారమ్మణే అధిముచ్చతి. **సన్తచిత్తస్సా**తి నిబ్బుతచిత్తస్స. **తాదినో**తి ఇట్ఠానిట్ఠే అనునయపటిఘేహి అకమ్పియత్తా తాదీ, తస్స తాదినో.

దిగుణాదిఉపాహనపటిక్ఖేపకథా

౨౪౭. **అఞ్ఞం బ్యాకరోన్తీ**తి అరహత్తం బ్యాకరోన్తి. **అత్థో చ వుత్తో**తి యేన అరహాతి ఞాయతి, సో అత్థో వుత్తో. సుత్తత్థో పన సుత్తవణ్ణనతోయేవ గహేతబ్బో. **అత్తా చ అనుపనీతో**తి అహం అరహాతి ఏవం బ్యఞ్జనవసేన అత్తా న ఉపనీతో. **అథ చ పనిధేకచ్చే మోఘపురిసా**తి అఞ్ఞే పన తుచ్ఛపురిసా హసమానా వియ అసన్తమేవ అఞ్ఞం వచనమత్తేన సన్తం కత్వా బ్యాకరోన్తి. **ఏకపలాసిక**న్తి ఏకపటలం . **అసీతిసకటవాహే**తి ఏత్థ ద్వే సకటభారా ఏకో వాహోతి వేదితబ్బో. **సత్తహత్థికఞ్చ అనీక**న్తి ఏత్థ ఛ హత్థినియో ఏకో చ హత్థీతి ఇదమేకం **అనీకం**. ఈదిసాని సత్త అనీకాని సత్తహత్థికం అనీకం నామ. **దిగుణా**తి ద్విపటలా. **తిగుణా**తి తిపటలా. **గణఙ్గణూపాహనా**తి చతుపటలతో పట్ఠాయ వుచ్చతి.

సబ్బనీలికాదిపటిక్ఖేపకథా

౨౪౮. **సబ్బనీలికా**తి సబ్బావ నీలికా. ఏస నయో **సబ్బపీతికా**దీసుపి. తత్థ చ నీలికా ఉమాపుప్ఫవణ్ణా హోతి, పీతికా కణికారపుప్ఫవణ్ణా, లోహితికా జయసుమనపుప్ఫవణ్ణా , మఞ్జిట్ఠికా మఞ్జిట్ఠవణ్ణా ఏవ, కణ్హా అద్దారిట్ఠకవణ్ణా, మహారఙ్గరత్తా

సతపదిపిట్ఠివణ్ణా, మహానామరత్తా సమ్భిన్నవణ్ణా హోతి పణ్డుపలాసవణ్ణా. కురున్దియం పన “పదుమపుప్ఫవణ్ణా”తి వుత్తా. ఏతాసు యంకిఞ్చి లభిత్వా రజనం చోళకేన పుఞ్ఛిత్వా వణ్ణం భిన్దిత్వా ధారేతుం వట్టతి. అప్పమత్తకేపి భిన్నే వట్టతియేవ.

నీలకవద్ధికాతి యాసం వద్ధాయేవ నీలా. ఏసేవ నయో సబ్బత్థ. ఏతాపి వణ్ణభేదం కత్వా ధారేతబ్బా. **ఖల్లకబద్ధా**తి పణ్హిపిధానత్థం తలే ఖల్లకం బన్ధిత్వా కతా. **పుటబద్ధా**తి యోనకఉపాహనా వుచ్చతి, యా యావజఙ్ఘతో సబ్బపాదం పటిచ్ఛాదేతి. **పాలిగుణ్ఠిమా**తి పలిగుణ్ఠిత్వా కతా; యా ఉపరి పాదమత్తమేవ పటిచ్ఛాదేతి, న జఙ్ఘం. **తూలపుణ్ణికా**తి తూలపిచునా పూరేత్వా కతా. **తిత్తిరపత్తికా**తి తిత్తిరపత్తసదిసా విచిత్తబద్ధా. **మేణ్డవిసాణవద్ధికా**తి కణ్ణికట్ఠానే మేణ్డకసిఙ్గసణ్ఠానే వద్ధే యోజేత్వా కతా. **అజవిసాణవద్ధికా**దీసుపి ఏసేవ నయో. **విచ్ఛికాళికా**పి తత్థేవ విచ్ఛికనఙ్గుట్ఠసణ్ఠానే వద్ధే యోజేత్వా కతా. **మోరపిఞ్ఛపరిసిబ్బితా**తి తలేసు వా వద్ధేసు వా మోరపిఞ్ఛేహి సుత్తకసదిసేహి పరిసిబ్బితా. **చిత్రా**తి విచిత్రా; ఏతాసు యంకిఞ్చి లభిత్వా, సచే తాని ఖల్లకాదీని అపనేత్వా సక్కా హోన్తి వళఞ్జితుం, వళఞ్జేతబ్బా. తేసు పన సతి వళఞ్జన్తస్స దుక్కటం. **సీహచమ్మపరిక్ఖటా** నామ పరియన్తేసు చీవరే అనువాతం వియ సీహచమ్మం యోజేత్వా కతా. **లూవకచమ్మపరిక్ఖటా**తి పక్ఖిబిళాలచమ్మపరిక్ఖటా . ఏతాసుపి యా కాచి లభిత్వా తం చమ్మం అపనేత్వా ధారేతబ్బా.

౨౪౭. **ఓముక్క**న్తి పటిముఞ్చిత్వా అపనీతం. **నవా**తి అపరిభుత్తా.

అజ్ఝారామేఉపాహనపటిక్ఖేపకథా

౨౪౮. **అభిజీవనికస్సా**తి యేన సిప్పేన అభిజీవన్తి, జీవికం కప్పేన్తి, తస్స కారణాతి అత్థో. **ఇధ ఖో తం భిక్ఖవే**తి ఏత్థ తన్తి నిపాతమత్తం, ఇధ ఖో భిక్ఖవే సోభేయ్యాథాతి అత్థో. **యం తుమ్హే**తి యే తుమ్హే. అథ వా యది తుమ్హేతి వుత్తం హోతి. యదిసద్దస్స హి అత్థే అయం నిపాతో. **ఆచరియేసూ**తిఆదిమ్హి పబ్బజ్జాచరియో, ఉపసమ్పదాచరియో, నిస్సయాచారియో, ఉద్దేసాచరియోతి ఇమే చత్తారోపి ఇధ ఆచరియా ఏవ. అవస్సికస్స ఛబ్బస్సో ఆచరియమత్తో. సో హి చతువస్సకాలే తం నిస్సాయ వచ్ఛతి; ఏవం ఏకవస్సస్స సత్తవస్సో, దువస్సస్స అట్ఠవస్సో, తివస్సస్స నవవస్సో, చతువస్సస్స దసవస్సో. ఇమేపి ఆచరియమత్తా ఏవ . ఉపజ్ఝాయస్స సన్దిట్ఠసమ్భత్తా పన సహాయభిక్ఖూ, యే వా పన కేచి దసహి వస్సేహి మహన్తతరా తే సబ్బేపి ఉపజ్ఝాయమత్తా నామ. ఏత్తకేసు భిక్ఖూసు అనుపాహనేసు చఙ్కమన్తేసు సఉపాహనస్స చఙ్కమతో ఆపత్తి.

౨౪౯. **పాదఖీలాబాధో** నామ పాదతో ఖీలసదిసం మంసం నిక్ఖన్తం హోతి.

౨౫౧. **తిణపాదుకా**తి యేన కేనచి తిణేన కతపాదుకా. **హిన్తాలపాదుకా**తి ఖజ్జూరీపత్తేహి కతపాదుకా; హిన్తాలపత్తేహిపి న వట్టతియేవ. **కమలపాదుకా**తి కమలతిణం నామ అత్థి, తేన కతపాదుకా; ఉసీరపాదుకాతిపి వదన్తి. **కమ్బలపాదుకా**తి ఉణ్ణాహి కతపాదుకా. **అసఙ్కమనీయా**తి భూమియం సుప్పతిట్ఠితా నిచ్చలా అసంహారియా.

౨౫౨. **అఙ్గజాతం ఛుపన్తీ**తి అఙ్గజాతేనేవ అఙ్గజాతం ఛుపన్తి. **ఓగాహేత్వా మారేన్తీ**తి అన్తో ఉదకే దళ్హం గహేత్వా మారేన్తి.

యానాదిపటిక్ఖేపకథా

౨౫౩. **ఇత్థియుత్తేనా**తి ధేనుయుత్తేన. **పురిసన్తరేనా**తి పురిససారథినా. **పురిసయుత్తేనా**తి గోణయుత్తేన. **ఇత్థన్తరేనా**తి ఇత్థిసారథినా. **గఙ్గామహియాయా**తి గఙ్గామహకీళికాయ. **పురిసయుత్తం హత్థవట్టక**న్తి ఏత్థ పురిసయుత్తం ఇత్థిసారథి వా హోతు, పురిససారథి వా వట్టతి. హత్థవట్టకం పన ఇత్థియో వా వట్టేన్తు పురిసా వా, వట్టతియేవ. **యానుగ్ఘాతేనా**తి యానం అభిరుహన్తస్స సబ్బో కాయో చలతి తప్పచ్చయా. **సివిక**న్తి పీఠకసివికం. **పాటఙ్కి**న్తి వంసే లగ్గేత్వా కతం పటపోతలికం.

౨౫౪. **ఉచ్చాసయనమహాసయననానీ**తి ఏత్థ **ఉచ్చాసయన**న్తి పమాణాతిక్కన్తం మఞ్చం. **మహాసయన**న్తి అకప్పియత్థరణం, ఆసన్దీఆదీసు **ఆసన్దీ**తి పమాణాతిక్కన్తాసనం. **పల్లఙ్కో**తి పాదేసు వాళరూపాని ఠపేత్వా కతో. **గోనకో**తి దీఘలోమకో మహాకోజవో; చతురఙ్గులాధికాని కిర తస్స లోమాని. **చిత్తకా**తి వానచిత్రో ఉణ్ణామయత్థరణో. **పటికా**తి ఉణ్ణామయో సేతత్థరణో. **పటలికా**తి ఘనపుప్ఫకో ఉణ్ణామయలోహితత్థరణో; యో ఆమలకపట్టోతిపి వుచ్చతి. **తూలికా**తి పకతితూలికాయేవ. **వికతికా**తి సీహబ్యగ్ఘాదిరూపవిచిత్రో ఉణ్ణామయత్థరణో. **ఉద్దలోమీ**తి ఏకతో ఉగ్గతలోమం ఉణ్ణామయత్థరణం; "ఉద్ధలోమీ"తిపి పాఠో. **ఏకన్తలోమీ**తి ఉభతో ఉగ్గతలోమం ఉణ్ణామయత్థరణం. **కట్టిస్స**న్తి రతనపరిసిబ్బితం కోసేయ్యకట్టిస్సమయం పచ్చత్థరణం . **కోసేయ్య**న్తి రతనపరిసిబ్బితం కోసియసుత్తమయం పచ్చత్థరణం; సుద్ధకోసేయ్యం పన వట్టతి.

కుత్తకన్తి సోళసన్నం నాటకిత్థీనం ఠత్వా నచ్చనయోగ్గం ఉణ్ణామయఅత్థరణం. **హత్థత్థరఅస్సత్థరా**తి హత్థిఅస్సపిట్ఠీసు అత్థరణకఅత్థరణా ఏవ. **రథత్థరేపి** ఏసేవ నయో. **అజినప్పవేణీ**తి అజినచమ్మేహి మఞ్చప్పమాణేన సిబ్బిత్వా కతా పవేణీ. **కదలీమిగపవరపచ్చత్థరణ**న్తి కదలీమిగచమ్మం నామ అత్థి, తేన కతం పవరపచ్చత్థరణం, ఉత్తమపచ్చత్థరణన్తి అత్థో. తం కిర సేతవత్థస్స ఉపరి కదలీమిగచమ్మం పత్థరిత్వా సిబ్బిత్వా కరోన్తి. **సఉత్తరచ్ఛద**న్తి సహ ఉత్తరచ్ఛదనేన; ఉపరిబద్ధేన రత్తవితానేన సద్ధిన్తి అత్థో . సేతవితానమ్పి హేట్ఠా అకప్పియపచ్చత్థరణే సతి న వట్టతి, అసతి పన వట్టతి. **ఉభతోలోహితకూపధాన**న్తి సీసూపధానఞ్చ పాదూపధానఞ్చాతి మఞ్చస్స ఉభతోలోహితకూపధానం, ఏతం న కప్పతి. యం పన ఏకమేవ ఉపధానం ఉభోసు పస్సేసు రత్తం వా హోతి, పదుమవణ్ణం వా చిత్రం వా, సచే పమాణయుత్తం, వట్టతి. మహాఉపధానం పన పటిక్ఖిత్తం.

సబ్బచమ్మపటిక్ఖేపాదికథా

౨౫౫. **దీపిచ్ఛాపో**తి దీపిపోతకో. **ఓగుమ్ఫియన్తీ**తి భిత్తిదణ్డకాదీసు వేఠేత్వా బన్ధన్తి.

౨౫౬. **అభినిసీదితు**న్తి అభినిస్సాయ నిసీదితుం; అపస్సయం కత్వా నిసీదితున్తి అత్థో. **గిలానేన భిక్ఖునా సఉపాహనేనా**తి ఏత్థ గిలానో నామ యో న సక్కోతి అనుపాహనో గామం పవిసితుం.

౨౫౭. **కురరఘరే**తి ఏవంనామకే నగరే; ఏతేనస్స గోచరగామో వుత్తో. **పపతకే పబ్బతే**తి పపతనామకే పబ్బతే; ఏతేనస్స నివాసనట్ఠానం వుత్తం. **సోణో**తి తస్స నామం. కోటిఅగ్ఘనకం పన కణ్ణపిళన్ధనకం ధారేతి, తస్మా "కుటికణ్ణో"తి వుచ్చతి; కోటికణ్ణోతి అత్థో. **పాసాదిక**న్తి పసాదజనకం. **పసాదనీయ**న్తి ఇదం తస్సేవ అత్థవేవచనం. **ఉత్తమదమథసమథ**న్తి ఉత్తమం దమథఞ్చ సమథఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ సమాధిఞ్చ కాయూపసమఞ్చ చిత్తూపసమఞ్చాతిపి అత్థో. **దన్త**న్తి సబ్బేసం విసూకాయికవిప్ఫన్దితానం ఉపచ్ఛిన్నత్తా దన్తం; ఖీణకిలేసన్తి అత్థో. **గుత్త**న్తి సంవరగుత్తియా గుత్తం. **సన్తిన్ద్రియ**న్తి యతిన్ద్రియం. **నాగ**న్తి ఆగువిరహితం. **తిణ్ణం మే వస్సానం అచ్చయేనా**తి మమ పబ్బజ్జాదివసతో పట్ఠాయ తిణ్ణం వస్సానం

అచ్చయేన. **ఉపసమ్పదం అలత్థన్తి** అహం ఉపసమ్పదం అలభిం . **కణ్హుత్తరాతి** కణ్హమత్తికుత్తరా; ఉపరి వడ్ఢితకణ్హమత్తికాతి అత్థో. **గోకణ్టకహతాతి** గున్నం ఖురేహి అక్కన్తభూమితో సముట్ఠితేహి గోకణ్టకేహి ఉపహతా. తే కిర గోకణ్టకే ఏకపటలికా ఉపాహనా రక్ఖితుం న సక్కోన్తి; ఏవం ఖరా హోన్తి. **ఏరగూ, మోరగూ, మజ్జారూ, జన్తూతి** ఇమా చతస్సోపి తిణజాతియో; ఏతేహి కటసారకే చ తట్టికాయో చ కరోన్తి. ఏత్థ **ఏరగూతి** ఏరకతిణం; తం ఓళారికం. మోరగూతిణం తమ్బసీసం ముదుకం సుఖసమ్ఫస్సం, తేన కతతట్టికా నిపజ్జిత్వా వుట్ఠితమత్తే పున ఉద్ధుమాతా హుత్వా తిట్ఠతి. మజ్జారునా సాటకేపి కరోన్తి. జన్తుస్స మణిసదిసో వణ్ణో హోతి. **సేనాసనం పఞ్ఞపేసీతి** భిసిం వా కటసారకం వా పఞ్ఞపేసి; పఞ్ఞపేత్వా చ పన సోణస్స ఆరోచేతి – "ఆవుసో సత్థా తయా సద్ధిం ఏకావాసే వసితుకామో, గన్ధకుటియంయేవ తే సేనాసనం పఞ్ఞత్త"న్తి.

౨౫౮. **అయం ఖ్వస్స కాలోతి** అయం ఖో కాలో భవేయ్య. **పరిదస్సీతి** పరిదస్సేసి. "ఇదఞ్చిదఞ్చ వదేయ్యాసీతి యం మే ఉపజ్ఝాయో జానాపేసి, తస్స అయం కాలో భవేయ్య, హన్ద దాని ఆరోచేమి తం సాసన"న్తి అయమేత్థ అధిప్పాయో.

౨౫౯. **వినయధరపఞ్చమేనాతి** అనుస్సావనాచరియపఞ్చమేన. **అనుజానామి భిక్ఖవే సబ్బపచ్చన్తిమేసు జనపదేసు గుణఙ్గుణూపాహనన్తి** ఏత్థ మనుస్సచమ్మం ఠపేత్వా యేన కేనచి చమ్మేన ఉపాహనా వట్టతి. ఉపాహనకోసకసత్థకోసకకుఞ్చికకోసకేసుపి ఏసేవ నయో. **చమ్మాని అత్థరణానీతి** ఏత్థ పన యంకిఞ్చి ఏళకచమ్మం అజచమ్మఞ్చ అత్థరిత్వా నిపజ్జితుం వా నిసీదితుం వా వట్టతి. మిగచమ్మే ఏణీమిగో వాతమిగో పసదమిగో కురఙ్గమిగో మిగమాతుకో రోహితమిగోతి ఏతేసంయేవ చమ్మాని వట్టన్తి. అఞ్ఞేసం పన –

మక్కటో కాళసీహో చ, సరభో కదలీమిగో;
యే చ వాళమిగా కేచి, తేసం చమ్మం న వట్టతి.

తత్థ **వాళమిగాతి** సీహబ్యగ్ఘఅచ్ఛతరచ్ఛా; న కేవలఞ్చ ఏతేసంయేవ, యేసం పన చమ్మం వట్టతీతి వుత్తం, తే ఠపేత్వా అవసేసా అన్తమసో గోమహింససససబిళారాదయోపి సబ్బే ఇమస్మిం అత్థే వాళమిగాత్వేవ వేదితబ్బా. ఏతేసఞ్హి సబ్బేసం చమ్మం న వట్టతి. **న తావ తం గణనూపగం యావ న హత్థం గచ్ఛతీతి** యావ ఆహరిత్వా వా న దిన్నం, తుమ్హాకం భన్తే చీవరం ఉప్పన్నన్తి పహిణిత్వా వా నారోచితం, తావ గణనం న ఉపేతి. సచే అనధిట్ఠితం, వట్టతి; అధిట్ఠితఞ్చ గణనం న ఉపేతీతి అత్థో. యదా పన ఆనేత్వా వా దిన్నం హోతి, ఉప్పన్నన్తి వా సుతం, తతో పట్ఠాయ దసాహమేవ పరిహారం లభతీతి.

చమ్మక్ఖన్ధకవణ్ణనా నిట్ఠితా.

౬. భేసజ్జక్ఖన్ధకం

పఞ్చభేసజ్జాదికథా

౨౬౦. భేసజ్జక్ఖన్ధకే – **సారదికేన ఆబాధేనా**తి సరదకాలే ఉప్పన్నేన పిత్తాబాధేన, తస్మిఞ్హి కాలే వస్సోదకేనపి తేమేన్తి, కద్దమమ్పి మద్దన్తి, అన్తరన్తరా ఆతపోపి ఖరో హోతి, తేన తేసం పిత్తం కోట్ఠబ్భన్తరగతం హోతి. **ఆహారత్థఞ్చ ఫరేయ్యా**తి ఆహారత్థం సాధేయ్య.

౨౬౧. **నచ్ఛాదేన్తీ**తి న జిరన్తి, న వాతరోగం పటిప్పస్సమ్భేతుం సక్కోన్తి. **సేనేసితానీ**తి సినిద్ధాని. **భత్తాచ్ఛాదకేనా**తి భత్తం అరోచికేన.

౨౬౨. **అచ్ఛవస**న్తిఆదీసు నిస్సగ్గియవణ్ణనాయం వుత్తనయేనేవ వినిచ్ఛయో వేదితబ్బో. **కాలే పటిగ్గహిత**న్తిఆదీసు మజ్ఝన్హికే అవీతివత్తే పటిగ్గహేత్వా పచిత్వా పరిస్సావేత్వా చాతి అత్థో. **తేలపరిభోగేన పరిభుఞ్జితు**న్తి సత్తాహకాలికతేలపరిభోగేన పరిభుఞ్జితుం.

౨౬౩. **మూలభేసజ్జాది** వినిచ్ఛయోపి ఖుద్దకవణ్ణనాయం వుత్తోయేవ. తస్మా ఇధ యం యం పుబ్బే అవుత్తం తం తదేవ వణ్ణయిస్సామ. **వచత్త**న్తి సేతవచం. **నిసదం నిసదపోతక**న్తి పిసనసిలా చ పిసనపోతో చ. **ఫగ్గవ**న్తి లతాజాతి. **నత్తమాల**న్తి కరఞ్జం. **హిఙ్గుహిఙ్గుజతుహిఙ్గుసిపాటికా** హిఙ్గుజాతియోయేవ. **తకతకపత్తితకపణ్ణియో** లాఖాజాతియో.

సాముద్దన్తి సముద్దతీరే వాలుకా వియ సన్తిట్ఠతి. **కాళలోణ**న్తి పకతిలోణం. **సిన్ధవ**న్తి సేతవణ్ణం పబ్బతే ఉట్ఠహతి. **ఉబ్భిద**న్తి భూమితో అఙ్కురం ఉట్ఠహతి. **బిల**న్తి దబ్బసమ్భారేహి సద్ధిం పచితం, తం రత్తవణ్ణం.

౨౬౪-౬. **కాయో వా దుగ్గన్ధో**తి కస్సచి అస్సాదీనం వియ కాయగన్ధో హోతి, తస్సాపి సిరీసకోసుమ్బాదిచుణ్ణాని వా గన్ధచుణ్ణాని వా సబ్బాని వట్టన్తి. **ఛకణ**న్తి గోమయం. **రజననిప్పక్క**న్తి రజనకసటం. పాకతికచుణ్ణమ్పి కోట్టేత్వా ఉదకేన తేమేత్వా న్హాయితుం వట్టతి; ఏతమ్పి రజననిప్పక్కసఙ్ఖేపమేవ గచ్ఛతి.

ఆమకమంసఞ్చ ఖాది ఆమకలోహితఞ్చ పివీతి న తం భిక్ఖు ఖాది న పివి, అమనుస్సో ఖాదిత్వా చ పివిత్వా చ పక్కన్తో, తేన వుత్తం – "తస్స సో అమనుస్సికాబాధో పటిప్పస్సమ్భీ"తి.

అఞ్జనన్తి సబ్బసఙ్గాహికవచనమేతం. **కాళఞ్జన**న్తి ఏకా అఞ్జనజాతి. **రసఞ్జనం** నానాసమ్భారేహి కతం. **సోతఞ్జన**న్తి నదీసోతాదీసు ఉప్పజ్జనకం అఞ్జనం. **గేరుకో** నామ సువణ్ణగేరుకో. **కపల్ల**న్తి దీపసిఖతో గహితమసి. **అఞ్జనూపపింసనేహీ**తి అఞ్జనేన సద్ధిం ఏకతో పింసితబ్బేహి, న హి కిఞ్చి అఞ్జనూపపింసనం న వట్టతి. **చన్దన**న్తి లోహితచన్దనాదికం యంకిఞ్చి. **తగరాదీని** పాకటాని, అఞ్ఞానిపి నీలుప్పలాదీని వట్టన్తియేవ.

అట్ఠిమయన్తి మనుస్సట్ఠిం ఠపేత్వా అవసేసఅట్ఠిమయం. **దన్తమయ**న్తి హత్థిదన్తాదిసబ్బదన్తమయం. **విసాణమయే**పి అకప్పియం నామ నత్థి, **నళమయాద**యో ఏకన్తకప్పియాయేవ. **సలాకట్ఠానియ**న్తి యత్థ సలాకం ఓదహన్తి, తం

సుసిరదణ్డకం వా థవికం వా అనుజానామీతి అత్థో. **అంసబద్ధకో**తి అఞ్జనిత్థవికాయ అంసబద్ధకో. **యమకనత్థుకరణి**న్తి సమసోతాహి ద్వీహి పనాళికాహి ఏకం నత్థుకరణిం.

౨౬౭. అనుజానామి భిక్ఖవే తేలపాకన్తి యంకిఞ్చి భేసజ్జపక్ఖిత్తం సబ్బం అనుఞ్ఞాతమేవ హోతి. **అతిపక్ఖిత్తమజ్జానీ**తి అతివియ ఖిత్తమజ్జాని; బహుం మజ్జం పక్ఖిపిత్వా యోజితానీతి అత్థో.

అఙ్గవాతోతి హత్థపాదే వాతో. **సమ్భారసేద**న్తి నానావిధపణ్ణభఙ్గసేదం. **మహాసేద**న్తి మహన్తం సేదం; పోరిసప్పమాణం ఆవాటం అఙ్గారానం పూరేత్వా పంసువాలికాదీహి పిదహిత్వా తత్థ నానావిధాని వాతహరణపణ్ణాని సన్థరిత్వా తేలమక్ఖితేన గత్తేన తత్థ నిపజ్జిత్వా సమ్పరివత్తన్తేన సరీరం సేదేతుం అనుజానామీతి అత్థో. **భఙ్గోదక**న్తి నానాపణ్ణభఙ్గకుథితం ఉదకం; తేహి పణ్ణేహి చ ఉదకేన చ సిఞ్చిత్వా సిఞ్చిత్వా సేదేతబ్బో. **ఉదకకోట్ఠక**న్తి ఉదకకోట్ఠే చాటిం వా దోణిం వా ఉణ్హోదకస్స పూరేత్వా తత్థ పవిసిత్వా సేదకమ్మకరణం అనుజానామీతి అత్థో.

పబ్బవాతో హోతీతి పబ్బే పబ్బే వాతో విజ్ఝతి. **లోహితం మోచేతు**న్తి సత్థకేన లోహితం మోచేతుం. **పజ్జం అభిసఙ్ఖరితు**న్తి యేన ఫాలితపాదా పాకతికా హోన్తి; తం నాళికేరాదీసు నానాభేసజ్జాని పక్ఖిపిత్వా పజ్జం అభిసఙ్ఖరితుం; పాదానం సప్పాయభేసజ్జం పచితున్తి అత్థో. **తిలకక్కేన అత్థో**తి పిట్ఠేహి తిలేహి అత్థో. **కబళిక**న్తి వణముఖే సత్తుపిణ్డం పక్ఖిపితుం. **సాసపకుడ్డేనా**తి సాసపపిట్ఠేన. **వడ్ఢమంస**న్తి అధికమంసం ఆణి వియ ఉట్ఠహతి. **లోణసక్ఖరికాయ ఛిన్దితు**న్తి ఖురేన ఛిన్దితుం. **వికాసిక**న్తి తేలరున్ధనపిలోతికం. **సబ్బం వణపటికమ్మ**న్తి యంకిఞ్చి వణపరికమ్మం నామ అత్థి; సబ్బం అనుజానామీతి అత్థో.

౨౬౮. సామం గహేత్వాతి ఇదం న కేవలం సప్పదట్ఠస్సేవ, అఞ్ఞస్మిమ్పి దట్ఠవిసే సతి సామం గహేత్వా పరిభుఞ్జితబ్బం; అఞ్ఞేసు పన కారణేసు పటిగ్గహితమేవ వట్టతి. **కతో న పున పటిగ్గహేతబ్బో**తి సచే భూమిప్పత్తో, పటిగ్గహేతబ్బో; అప్పత్తం పన గహేతుం వట్టతి.

౨౬౯. ఘరదిన్నకాబాధోతి వసీకరణపానకసముట్ఠితరోగో. **సీతాలోళి**న్తి నఙ్గలేన కసన్తస్స ఫాలే లగ్గమత్తికం ఉదకేన ఆలోళేత్వా పాయేతుం అనుజానామీతి అత్థో.

దుట్ఠగహణికోతి విపన్నగహణికో; కిచ్ఛేన ఉచ్చారో నిక్ఖమతీతి అత్థో. **ఆమిసఖార**న్తి సుక్ఖోదనం ఝాపేత్వా తాయ ఛారికాయ పగ్ఘరితం ఖారోదకం. **ముత్తహరీతక**న్తి గోముత్తపరిభావితం హరీతకం. **అభిసన్నకాయో**తి ఉస్సన్నదోసకాయో. **అచ్ఛకఞ్జియ**న్తి తణ్డులోదకమణ్డో. **అకటయూస**న్తి అసినిద్ధో ముగ్గపచితపానీయో. **కటాకట**న్తి సోవ ధోతసినిద్ధో. **పటిచ్ఛాదనీయేనా**తి మంసరసేన.

గుళాదిఅనుజాననకథా

౨౭౨. సచే భిక్ఖవే పక్కాపి ముగ్గా జాయన్తీతి పక్కా ముగ్గా సచేపి జాయన్తి, యథాసుఖం పరిభుఞ్జితబ్బా. పక్కత్తా హి తే కప్పియా ఏవ.

౨౭౪. అన్తోవుత్థన్తి అకప్పియకుటియం వుత్థం. **సామం పక్కన్తి** ఏత్థ యంకిఞ్చి ఆమిసం భిక్ఖునో పచితుం న వట్టతి. సచేపిస్స ఉణ్హయాగుయా సులసిపణ్ణాని వా సిఙ్గివేరం వా లోణం వా పక్ఖిపన్తి, తమ్పి చాలేతుం న వట్టతి, "యాగుం నిబ్బాపేమీ"తి పన చాలేతుం వట్టతి. ఉత్తణ్డులభత్తం లభిత్వాపి పిదహితుం న వట్టతి. సచే పన మనుస్సా పిదహిత్వావ దేన్తి, వట్టతి; "భత్తం వా మా నిబ్బాయతూ"తి పిదహితుం వట్టతి. ఖీరతక్కాదీసు పన సకిం కుథితేసు అగ్గిం దాతుం వట్టతి, పునపాకస్స అనుఞ్ఞాతత్తా. **ఉక్కపిణ్డకాపి ఖాదన్తీ**తి బిళారమూసికగోధామఙ్గుసా ఖాదన్తి. **దమకా**తి విఘాసాదా.

౨౭౬. తతో నీహటన్తి యత్థ నిమన్తితా భుఞ్జన్తి, తతో నీహటం.

౨౭౮. వనట్ఠం పోక్ఖరట్ఠన్తి వనే చేవ పదుమినిగచ్ఛే చ జాతం. **అబీజన్తి** తరుణఫలం, యస్స బీజం న అఙ్కురం జనేతి. **నిబ్బట్టబీజన్తి** బీజం నిబ్బట్టేత్వా అపనేత్వా పరిభుఞ్జితబ్బకం అమ్బపనసాది.

౨౭౯. దురోపయో వణోతి దుక్ఖేన రుహతి, దుక్ఖేన పాకతికో హోతీతి అత్థో. **దుప్పరిహారం సత్థన్తి** సమ్బాధే దుక్ఖేన సత్థం పరిహరేయ్యం. **సత్థకమ్మం వా వత్థికమ్మం వా**తి యథాపరిచ్ఛిన్నే ఓకాసే యేన కేనచి సత్థేన వా సూచియా వా కణ్టకేన వా సత్తికాయ వా పాసాణసక్ఖలికాయ వా నఖేన వా ఛిన్దనం వా ఫాలనం వా విజ్ఝనం వా లేఖనం వా న కాతబ్బం; సబ్బఞ్హేతం సత్థకమ్మమేవ హోతి. యేన కేనచి పన చమ్మేన వా వత్థేన వా వత్థిపీళనమ్పి న కాతబ్బం; సబ్బఞ్హేతం వత్థికమ్మమేవ హోతి. ఏత్థ చ **సమ్బాధస్స సామన్తా ద్వఙ్గులా**తి ఇదం సత్థకమ్మంయేవ సన్ధాయ వుత్తం. వత్థికమ్మం పన సమ్బాధేయేవ పటిక్ఖిత్తం. తత్థ పన ఖారం ఆదాతుం యేన కేనచి రజ్జుకేన వా బన్ధితుం వట్టతి. యది తేన ఛిజ్జతి, సుచ్ఛిన్నం. అణ్డవుడ్ఢిరోగేపి సత్థకమ్మం న వట్టతి, తస్మా అణ్డం ఫాలేత్వా బీజాని ఉద్ధరిత్వా "అరోగం కరిస్సామీ"తి న కత్తబ్బం. అగ్గితాపనభేసజ్జాలిమ్పనేసు పన పటిక్ఖేపో నత్థి. వచ్చమగ్గే భేసజ్జమక్ఖితా ఆదానవట్టి వా వేళునాళికా వా వట్టతి, యాయ ఖారకమ్మం వా కరోన్తి, తేలం వా పవేసేన్తి.

౨౮౦. పవత్తమంసన్తి మతస్స మంసం. **మాఘాతో**తి తం దివసం న లబ్భా కేనచి కిఞ్చి జీవితా వోరోపేతుం. **పోత్థనికన్తి** మంసచ్ఛేదనసత్థకం వుచ్చతి. **కిమ్పిమాయా**తి కిమ్పి ఇమాయ. **న భగవా ఉస్సహతీ**తి న భగవా సక్కోతి. **యత్ర హి నామా**తి యస్మా నామ. **పటివేక్ఖీ**తి వీమంసి; పటిపుచ్ఛీతి వుత్తం హోతి. **అప్పటివేక్ఖిత్వా**తి అప్పటిపుచ్ఛిత్వా. సచే పన అసుకమంసన్తి జానాతి, పటిపుచ్ఛనకిచ్చం నత్థి, అజానన్తేన పన పుచ్ఛిత్వావ ఖాదితబ్బం.

హత్థిమంసాదిపటిక్ఖేపకథా

౨౮౧. సునఖమంసన్తి ఏత్థ అరఞ్ఞకోకా నామ సునఖసదిసా హోన్తి, తేసం మంసం వట్టతి. యో పన గామసునఖియా వా కోకేన కోకసునఖియా వా గామసునఖేన సంయోగా ఉప్పన్నో, తస్స మంసం న వట్టతి, సో హి ఉభయం భజతీతి. **అహిమంసన్తి** కస్సచి అపాదకస్స దీఘజాతికస్స మంసం న వట్టతి. **సీహమంసాదీని** పాకటానేవ.

ఏత్థ చ మనుస్సమంసం సజాతితాయ పటిక్ఖిత్తం, హత్థిఅస్సమంసం రాజఙ్గతాయ, సునఖమంసఞ్చ అహిమంసఞ్చ పటికూలతాయ, సీహమంసాదీని పఞ్చ అత్తనో అనుపద్దవత్థాయాతి. ఇమేసం మనుస్సాదీనం దసన్నం మంసమ్పి అట్ఠిపి లోహితమ్పి చమ్మమ్పి లోమమ్పి సబ్బం న వట్టతి, యంకిఞ్చి ఞత్వా వా అఞత్వా వా ఖాదన్తస్స ఆపత్తియేవ. యదా

జానాతి, తదా దేసేతబ్బా. "అపుచ్ఛిత్వా ఖాదిస్సామీ"తి గణ్హతో పటిగ్గహణే దుక్కటం, "పుచ్ఛిత్వా ఖాదిస్సామీ"తి గణ్హతో అనాపత్తి. ఉద్దిస్స కతం పన జానిత్వా ఖాదన్తస్సేవ ఆపత్తి, పచ్ఛా జానన్తో ఆపత్తియా న కారేతబ్బోతి.

యాగుమధుగోళకాదికథా

౨౮౨. **ఏకత్తకో**తి ఏకకో, నత్థి మే దుతియోతి అత్థో. **పహూతం యాగుఞ్చ మధుగోళకఞ్చ పటియాదాపేత్వా**తి సో కిర సతసహస్సం వయం కత్వా పటియాదాపేసి. అనుమోదనాగాథాపరియోసానే "పత్థయతం ఇచ్ఛత"న్తి పదానం "అలమేవ దాతు"న్తి ఇమినా సమ్బన్ధో. సచే పన "పత్థయతా ఇచ్ఛతా"తి పాఠో అత్థి, సోయేవ గహేతబ్బో.

౨౮౩. **భోజ్జయాగు**న్తి యా పవారణం జనేతి. **యదగ్గేనా**తి యం ఆదిం కత్వా. **సగ్గా తే ఆరద్ధా**తి సగ్గనిబ్బత్తకపుఞ్ఞం ఉపచితన్తి అత్థో. **యథాధమ్మో కారేతబ్బో**తి పరమ్పరభోజనేన కారేతబ్బో, భోజ్జయాగుయా హి పవారణా హోతీతి.

౨౮౪. **నాహం తం కచ్చానా**తి తస్మిం కిర అవసిట్ఠగుళే దేవతా సుఖుమోజం పక్ఖిపింసు, సా అఞ్ఞేసం పరిణామం న గచ్ఛతి, తస్మా ఏవమాహ. **గిలానస్స గుళ**న్తి తథారూపేన బ్యాధినా గిలానస్స పచ్ఛాభత్తం గుళం అనుజానామీతి అత్థో.

పాటలిగామవత్థుకథా

౨౮౫. **సబ్బసన్థరి**న్తి యథా సబ్బం సన్థతం హోతి, ఏవం.

౨౮౬. **సునిధవస్సకారా**తి సునిధో చ వస్సకారో చ ద్వే బ్రాహ్మణా మగధరఞ్ఞో మహామత్తా మహామచ్చా. **వజ్జీనం పటిబాహాయా**తి వజ్జిరాజకులానం ఆయముఖపచ్ఛిన్దనత్థం. **వత్థూనీ**తి ఘరవత్థూని. **చిత్తాని నమన్తి నివేసనాని మాపేతు**న్తి తా కిర దేవతా వత్థువిజ్జాపాఠకానం సరీరే అధిముచ్చిత్వా ఏవం చిత్తాని నామేన్తి. కస్మా? అమ్హాకం యథానురూపం సక్కారం కరిస్సన్తీతి అత్థో. **తావతింసేహీ**తి లోకే కిర సక్కం దేవరాజానం విస్సకమ్మఞ్చ ఉపాదాయ తావతింసా పణ్డితాతి సద్దో అబ్భుగ్గతో, తేనేవాహ తావతింసేహీతి, తావతింసేహి సద్ధిం మన్తేత్వా వియ మాపేన్తీతి అత్థో. **యావతా అరియం ఆయతన**న్తి యత్తకం అరియమనుస్సానం ఓసరణట్ఠానం నామ అత్థి. **యావతా వణిప్పథో**తి యత్తకం వాణిజానం ఆభతభణ్డస్స రాసివసేనేవ కయవిక్కయట్ఠానం నామ అత్థి. **ఇదం అగ్గనగర**న్తి తేసం అరియాయతనవణిప్పథానం ఇదం అగ్గనగరం భవిస్సతి. **పుటభేదన**న్తి పుటభేదనట్ఠానం మోచనట్ఠానన్తి వుత్తం హోతి. **అగ్గితో వా**తిఆదీసు సముచ్చయత్థో వా సద్దో. తత్ర హి ఏకస్స కోట్ఠాసస్స అగ్గితో, ఏకస్స ఉదకతో, ఏకస్స అబ్భన్తరతో, అఞ్ఞమఞ్ఞభేదా అన్తరాయో భవిస్సతి. **ఉళుమ్ప**న్తి పారగమనత్థాయ ఆణియో ఆకోటేత్వా కతం. **కుల్ల**న్తి వల్లిఆదీహి బన్ధిత్వా కతం.

అణ్ణవన్తి సబ్బన్తిమేన పరిచ్ఛేదేన యోజనమత్తం గమ్భీరస్స చ పుథులస్స చ ఉదకట్ఠానస్సేతం అధివచనం. **సర**న్తి ఇధ నదీ అధిప్పేతా. ఇదం వుత్తం హోతి – యే గమ్భీరం విత్థతం తణ్హాసరం తరన్తి, తే అరియమగ్గసఙ్ఖాతం సేతుం కత్వాన విసజ్జ పల్లలాని అనామసిత్వావ ఉదకభరితాని నిన్నట్ఠానాని; అయం పన ఇదం అప్పమత్తకం ఉదకం ఉత్తరితుకామోపి కుల్లఞ్హి పరిజనో బన్ధతి, బుద్ధా పన బుద్ధసావకా చ వినా ఏవ కుల్లేన తిణ్ణా మేధావినో జనాతి.

౨౮౭. **అననుబోధా**తి అబుజ్ఝనేన. **సన్ధావిత**న్తి భవతో భవం గమనవసేన సన్ధావితం. **సంసరిత**న్తి పునప్పునం గమనవసేన సంసరితం. **మమఞ్చేవ తుమ్హాకఞ్చా**తి మయా చ తుమ్హేహి చ. అథ వా **సన్ధావితం సంసరిత**న్తి సన్ధావనం

సంసరణం మమఞ్చేవ తుమ్హాకఞ్చ అహోసీతి ఏవమేత్థ అత్థో దట్ఠబ్బో. **సంసితన్తి** సంసరితం. **భవనేత్తి సమూహతాతి** భవతో భవగమనా సన్ధావనా తణ్హారజ్జు సుట్ఠు హతా ఛిన్నా అప్పవత్తికతా.

౨౮౯. నీలాతి ఇదం సబ్బసఙ్గాహకం. **నీలవణ్ణాతిఆది** తస్సేవ విభాగదస్సనత్థం. తత్థ న తేసం పకతివణ్ణా నీలా, నీలవిలేపనానం విచిత్తతావసేనేతం వుత్తం. **పటివట్టేసీతి** పహారేసి. **సాహారం దజ్జేయ్యాథాతి** సజనపదం దదేయ్యాథ. **అఙ్గులిం ఫోటేసున్తి** అఙ్గులిం చాలేసుం. **అమ్బకాయాతి** ఇత్థికాయ. **ఓలోకేథాతి** పస్సథ. **అపలోకేథాతి** పునప్పునం పస్సథ. **ఉపసంహరథాతి** ఉపనేథ. ఇమం లిచ్ఛవిపరిసం తుమ్హాకం చిత్తేన తావతింసపరిసం హరథ, తావతింససస్స సమకం కత్వా పస్సథాతి అత్థో.

సీహసేనాపతివత్థుఆదికథా

౨౯౦. ధమ్మస్స చ అనుధమ్మం బ్యాకరోన్తీతి భగవతా వుత్తకారణస్స అనుకారణం కథేన్తి. **సహధమ్మికో వాదానువాదోతి** అపరేహి వుత్తకారణేన సకారణో హుత్వా తుమ్హాకం వాదో విఞ్ఞూగరహితబ్బం కారణం కోచి అప్పమత్తకోపి కిం న ఆగచ్ఛతి. ఇదం వుత్తం హోతి "కిం సబ్బకారేనాపి తుమ్హాకం వాదే గారయ్హకారణం నత్థీ"తి. **అనబ్భక్ఖాతుకామాతి** అభిభవిత్వా న ఆచిక్ఖితుకామా.

౨౯౩. అనువిచ్చకారన్తి అనువిదిత్వా చిన్తేత్వా తులయిత్వా కాతబ్బం కరోహీతి వుత్తం హోతి. **ఞాతమనుస్సానన్తి** లోకే పాకటానం. **సాధు హోతీతి** సున్దరం హోతి. **పటాకం పరిహరేయ్యున్తి** పటాకం ఉక్ఖిపిత్వా నగరే ఘోసన్తా ఆహిణ్డేయ్యుం. కస్మా? "ఏవం నో అమ్హాకం మహన్తభావో భవిస్సతీ"తి. **ఓపానభూతన్తి** పటియత్తఉదపానో వియ ఠితం. **కులన్తి** నివేసనం. **దాతబ్బం మఞ్ఞేయ్యాసీతి** మా ఇమేసం దేయ్యధమ్మం ఉపచ్ఛిన్దిత్థ, సమ్పత్తానఞ్హి దాతబ్బమేవాతి ఓవదతి. **ఓకారోతి** అవకారో లామకభావో. **సాముక్కంసికాతి** అత్తనాయేవ ఉద్ధరిత్వా గహితా; అసాధారణం అఞ్ఞేసన్తి అత్థో. **ఉద్దిస్స కతన్తి** ఉద్దిసిత్వా కతం.

౨౯౪. పటిచ్చకమ్మన్తి అత్తానం పటిచ్చ కతన్తి అత్థో. అథ వా **పటిచ్చకమ్మన్తి** నిమిత్తకమ్మస్సేతం అధివచనం, తం పటిచ్చకమ్మం ఏత్థ అత్థీతి మంసమ్పి పటిచ్చకమ్మన్తి వుత్తం. యో హి ఏవరూపం మంసం పరిభుఞ్జతి, సోపి తస్స కమ్మస్స దాయాదో హోతి, వధకస్స వియ తస్సాపి పాణఘాతకమ్మం హోతీతి అధిప్పాయో . **జిరిదన్తీతి** జిరన్తి అబ్భాచిక్ఖన్తా న జిరన్తి, అబ్భక్ఖానస్స అన్తం న గచ్ఛన్తీతి అత్థో. **తికోటిపరిసుద్ధకథా** సఙ్ఘభేదసిక్ఖాపదవణ్ణనాయం వుత్తా.

కప్పియభూమిఅనుజాననకథా

౨౯౫. సకటపరివట్టన్తి సకటేహి పరిక్ఖేపం వియ కత్వా అచ్ఛన్తి. **పచ్చన్తిమన్తి** అభిలాపమత్తమేతం "యం సఙ్ఘో ఆకఙ్ఖతీ"తి వుత్తత్తా పన ధురవిహారోపి సమ్మన్నితుం వట్టతి, కమ్మవాచం అవత్వా అపలోకనేనాపి వట్టతియేవ. **కాకోరవసద్దన్తి** తత్థ తత్థ పవిట్ఠానం ఆమిసఖాదనత్థాయ అనుప్పగేయేవ సన్నిపతితానం కాకానం ఓరవసద్దం. **యసోజో** నామ కపిలసుత్తపరియోసానే పబ్బజితానం పఞ్చన్నం సతానం అగ్గపురిసో.

ఉస్సావనన్తికన్తిఆదీసు ఉస్సావనన్తికా తావ ఏవం కత్తబ్బా. యో థమ్భానం వా ఉపరి భిత్తిపాదే వా నిఖనిత్వా విహారో కరియతి, తస్స హేట్ఠా థమ్భపటిచ్ఛకా పాసాణా భూమిగతికా ఏవ. పఠమథమ్భం పన పఠమభిత్తిపాదం వా పతిట్ఠాపేన్తేహి

బహూహి సమ్పరివారేత్వా "కప్పియకుటిం కరోమ, కప్పియకుటిం కరోమా"తి వాచం నిచ్ఛారేన్తేహి మనుస్సేసు ఉక్ఖిపిత్వా పతిట్ఠాపేన్తేసు ఆమసిత్వా వా సయం ఉక్ఖిపిత్వా వా థమ్భో వా భిత్తిపాదో వా పతిట్ఠాపేతబ్బో. కురున్దిమహాపచ్చరీసు పన "కప్పియకుటి కప్పియకుటీ"తి వత్వా పతిట్ఠాపేతబ్బన్తి వుత్తం. అన్ధకట్ఠకథాయం "సఙ్ఘస్స కప్పియకుటిం అధిట్ఠామీ"తి వుత్తం. తం పన అవత్వాపి అట్ఠకథాసు వుత్తనయేన వుత్తే దోసో నత్థి. ఇదం పనేత్థ సాధారణలక్ఖణం, థమ్భపతిట్ఠానఞ్చ వచనపరియోసానఞ్చ సమకాలం వట్టతి. సచే హి అనిట్ఠితే వచనే థమ్భో పతిట్ఠాతి, అప్పతిట్ఠితే వా తస్మిం వచనం నిట్ఠాతి, అకతా హోతి కప్పియకుటి. తేనేవ మహాపచ్చరియం వుత్తం – "బహూహి సమ్పరివారేత్వా వత్తబ్బం, అవస్సఞ్హి ఏత్థ ఏకస్సపి వచననిట్ఠానఞ్చ థమ్భపతిట్ఠానఞ్చ ఏకతో భవిస్సతీ"తి.

ఇట్ఠకసిలామత్తికాకుట్టికాసు పన కుటీసు హేట్ఠా చయం బన్ధిత్వా వా అబన్ధిత్వా వా కరోన్తు, యతో పట్ఠాయ భిత్తిం ఉట్ఠాపేతుకామా హోన్తి, తం సబ్బపఠమం ఇట్ఠకం వా సిలం వా మత్తికాపిణ్డం వా గహేత్వా వుత్తనయేనేవ కప్పియకుటి కాతబ్బా. ఇట్ఠకాదయో హి భిత్తియా పఠమిట్ఠకాదీనం హేట్ఠా న వట్టన్తి, థమ్భా పన ఉపరి ఉగ్గచ్ఛన్తి, తస్మా వట్టన్తి. అన్ధకట్ఠకథాయం "థమ్భేహి కరియమానే చతూసు కోణేసు చత్తారో థమ్భా ఇట్ఠకాదికుట్టే చతూసు కోణేసు ద్వే తిస్సో ఇట్ఠకా అధిట్ఠాతబ్బా"తి వుత్తం. తథా పన అకతాయపి దోసో నత్థి, అట్ఠకథాసు హి వుత్తమేవ పమాణం.

గోనిసాదికా దువిధా – ఆరామగోనిసాదికా, విహారగోనిసాదికాతి. తాసు యత్థ నేవ ఆరామో న సేనాసనాని పరిక్ఖిత్తాని హోన్తి, అయం "**ఆరామగోనిసాదికా**" నామ. యత్థ సేనాసనాని సబ్బాని వా ఏకచ్చాని వా పరిక్ఖిత్తాని, ఆరామో అపరిక్ఖిత్తో, అయం "**విహారగోనిసాదికా**" నామ. ఇతి ఉభయత్రాపి ఆరామస్స అపరిక్ఖిత్తభావోయేవ పమాణం. ఆరామో పన ఉపడ్ఢపరిక్ఖిత్తోపి బహుతరం పరిక్ఖిత్తోపి పరిక్ఖిత్తోయేవ నామాతి కురున్దిమహాఆపచ్చరియాదీసు వుత్తం. ఏత్థ కప్పియకుటిం లద్ధుం వట్టతి.

గహపతీతి మనుస్సా ఆవాసం కత్వా "కప్పియకుటిం దేమ, పరిభుఞ్జథా"తి వదన్తి, ఏసా గహపతి నామ. "కప్పియకుటిం కాతుం దేమా"తి వుత్తేపి వట్టతియేవ. అన్ధకట్ఠకథాయం పన "యస్మా భిక్ఖుం ఠపేత్వా సేససహధమ్మికానం సబ్బేసఞ్చ దేవమనుస్సానం హత్థతో పటిగ్గహో చ సన్నిధి చ అన్తోవుత్థఞ్చ తేసం సన్తకం భిక్ఖుస్స వట్టతి, తస్మా తేసం గేహాని వా తేహి దిన్నా కప్పియకుటి వా గహపతీతి వుచ్చతీ"తి వుత్తం. పునపి వుత్తం – "భిక్ఖుసఙ్ఘస్స విహారం ఠపేత్వా భిక్ఖునుపస్సయో వా ఆరామికానం వా తిత్థియానం వా దేవతానం వా నాగానం వా అపి బ్రహ్మానం విమానం కప్పియకుటి హోతీ"తి, తం సువుత్తం; సఙ్ఘసన్తకమేవ హి భిక్ఖుసన్తకం వా గేహం గహపతికుటికా న హోతి. **సమ్ముతికా** నామ కమ్మవాచం సావేత్వా కతాతి.

యం ఇమాసు చతూసు కప్పియభూమీసు వుత్థం ఆమిసం, తం సబ్బం అన్తోవుత్థసఙ్ఖ్యం న గచ్ఛతి. భిక్ఖూనఞ్చ భిక్ఖునీనఞ్చ అన్తోవుత్థఅన్తోపక్కమోచనత్థఞ్హి కప్పియకుటియో అనుఞ్ఞాతా. యం పన అకప్పియభూమియం సహసేయ్యప్పహోనకే గేహే వుత్థం సప్పికం వా పుగ్గలికం వా భిక్ఖుస్స భిక్ఖునియా వా సన్తకం ఏకరత్తమ్పి ఠపితం, తం అన్తోవుత్థం; తత్థ పక్కఞ్చ అన్తోపక్కం నామ హోతి, ఏతం న కప్పతి. సత్తాహకాలికం పన యావజీవికఞ్చ వట్టతి.

తత్రాయం వినిచ్ఛయో – సామణేరో భిక్ఖుస్స తణ్డులాదికం ఆమిసం ఆహరిత్వా కప్పియకుటియం నిక్ఖిపిత్వా పునదివసే పచిత్వా దేతి, అన్తోవుత్థం న హోతి. తత్థ అకప్పియకుటియం నిక్ఖిత్తసప్పిఆదీసు యంకిఞ్చి పక్ఖిపిత్వా దేతి,

ముఖసన్నిధి నామ హోతి. మహాపచ్చరియం పన “అన్తోవుత్థం హోతీ”తి వుత్తం. తత్థ నామమత్తమేవ నానాకరణం. భిక్ఖు అకప్పియకుటియం ఠపితసప్పిఞ్చ యావజీవికపణ్ణఞ్చ ఏకతో పచిత్వా పరిభుఞ్జతి, సత్తాహం నిరామిసం వట్టతి. సచే ఆమిససంసట్ఠం కత్వా పరిభుఞ్జతి, అన్తోవుత్థఞ్చేవ సామంపాకఞ్చ హోతి. ఏతేనుపాయేన సబ్బసంసగ్గా వేదితబ్బా.

ఇమా పన కప్పియకుటియో కదా జహితవత్థుకా హోన్తి? ఉస్సావనన్తికా తావ యా థమ్భానం ఉపరి భిత్తిపాదే వా నిఖణిత్వా కతా, సా సబ్బేసు థమ్భేసు చ భిత్తిపాదేసు చ అపనీతేసు జహితవత్థుకా హోతి. సచే పన థమ్భే వా భిత్తిపాదే వా పరివత్తేన్తి, యో యో ఠితో తత్థ తత్థ పతిట్ఠాతి, సబ్బేసుపి పరివత్తితేసు అజహితవత్థుకావ హోతి. ఇట్ఠకాదీహి కతా చయస్స ఉపరి భిత్తిఅత్థాయ ఠపితం ఇట్ఠకం వా సిలం వా మత్తికాపిణ్డం వా ఆదింకత్వా వినాసితకాలే జహితవత్థుకా హోతి. యేహి పన ఇట్ఠకాదీహి అధిట్ఠితా, తేసు అపనీతేసుపి తదఞ్ఞాసు పతిట్ఠితాసు అజహితవత్థుకావ హోతి.

గోనిసాదికా పాకారాదీహి పరిక్ఖేపే కతే జహితవత్థుకా హోతి. పున తస్మిం ఆరామే కప్పియకుటి లద్ధుం వట్టతి. సచే పన పునపి పాకారాదయో తత్థ తత్థ ఖణ్డా హోన్తి, తతో తతో గావో పవిసన్తి, పున కప్పియకుటి హోతి. ఇతరా పన ద్వే గోపానసీమత్తం ఠపేత్వా సబ్బస్మిం ఛదనే వినట్ఠే జహితవత్థుకా హోన్తి. సచే గోపానసీనం ఉపరి ఏకమ్పి పక్ఖపాసకమణ్డలం అత్థి, రక్ఖతి.

యత్ర పనిమా చతస్సోపి కప్పియభూమియో నత్థి, తత్థ కిం కాతబ్బం? అనుపసమ్పన్నస్స దత్వా తస్స సన్తకం కత్వా పరిభుఞ్జితబ్బం. తత్రిదం వత్థు – కరవికతిస్సత్థేరో కిర వినయధరపామోక్ఖో మహాసీవత్థేరస్స సన్తికం అగమాసి. సో దీపాలోకేన సప్పికుమ్భం పస్సిత్వా “భన్తే కిమేత”న్తి పుచ్ఛి. థేరో “ఆవుసో గామతో సప్పికుమ్భో ఆభతో, లూఖదివసే సప్పినా భుఞ్జనత్థాయా”తి ఆహ. తతో నం తిస్సత్థేరో “న వట్టతి భన్తే”తి ఆహ. థేరో పునదివసే పముఖే నిక్ఖిపాపేసి. తిస్సత్థేరో పున ఏకదివసే ఆగతో తం దిస్వా తథేవ పుచ్ఛిత్వా “భన్తే సహసేయ్యప్పహోనకట్ఠానే ఠపేతుం న వట్టతీ”తి ఆహ. థేరో పునదివసే బహి నీహరాపేత్వా నిక్ఖిపాపేసి, తం చోరా హరింసు. సో పున ఏకదివసం ఆగతం తిస్సత్థేరం ఆహ – “ఆవుసో తయా ‘న వట్టతీ’తి వుత్తో సో కుమ్భో బహి నిక్ఖిత్తో చోరేహి అవహతో”తి. తతో నం తిస్సత్థేరో ఆహ – “నను భన్తే అనుపసమ్పన్నస్స దాతబ్బో అస్స, అనుపసమ్పన్నస్స హి దత్వా తస్స సన్తకం కత్వా పరిభుఞ్జితుం వట్టతీ”తి.

౨౯౬-౯. మేణ్డకవత్థు ఉత్తానమేవ. అపి చేత్థ **అనుజానామి భిక్ఖవే పఞ్చ గోరసే**తి ఇమే పఞ్చ గోరసే విసుం పరిభోగేన పరిభుఞ్జితుమ్పి అనుజానామీతి అత్థో. **పాథేయ్యం పరియేసితు**న్తి ఏత్థ సచే కేచి సయమేవ ఞత్వా దేన్తి, ఇచ్చేతం కుసలం; నో చే దేన్తి, ఞాతిపవారితట్ఠానతో వా భిక్ఖాచారవత్తేన వా పరియేసితబ్బం. తథా అలభన్తేన అఞ్ఞాతికఅపవారితట్ఠానతో యాచిత్వాపి గహేతబ్బం. ఏకదివసేన గమనీయే మగ్గే ఏకభత్తత్థాయ పరియేసితబ్బం. దీఘే అద్ధానే యత్తకేన కన్తారం నిత్థరతి, తత్తకం పరియేసితబ్బం.

కేణియజటిలవత్థుకథా

౩౦౦. కాజేహి గాహాపేత్వాతి పఞ్చహి కాజసతేహి సుసఙ్ఖతస్స బదరపానస్స కుటసహస్సం గాహాపేత్వా. **ఏతస్మిం నిదానే ఏతస్మిం పకరణే ధమ్మిం కథం కత్వా**తి “సాధు భిక్ఖవే పానం అపివన్తా సమణస్స గోతమస్స సావకా పచ్చయబాహుల్లికాతి వాదం న ఉప్పాదయిత్థ, మయి చ గారవం అకత్థ, మమ చ తుమ్హేసు గారవం జనయిత్థ, ఇతి వో

అహం ఇమినా కారణేన సుట్ఠు పసన్నో"తిఆదినా నయేన ధమ్మిం కథం కత్వా **అనుజానామి భిక్ఖవే అట్ఠ పానానీ**తిఆదిమాహ.

తత్థ **అమ్బపానన్తి** ఆమేహి వా పక్కేహి వా అమ్బేహి కతపానం. తత్థ ఆమేహి కరోన్తేన అమ్బతరుణాని భిన్దిత్వా ఉదకే పక్ఖిపిత్వా ఆతపే ఆదిచ్చపాకేన పచిత్వా పరిస్సావేత్వా తదహుపటిగ్గహితేహి మధుసక్కరకప్పూరాదీహి యోజేత్వా కాతబ్బం. ఏవం కతం పురేభత్తమేవ కప్పతి. అనుపసమ్పన్నేహి కతం లభిత్వా పన పురేభత్తం పటిగ్గహితం పురేభత్తం సామిసపరిభోగేనాపి వట్టతి, పచ్ఛాభత్తం నిరామిసపరిభోగేన యావ అరుణుగ్గమనా వట్టతియేవ. ఏస నయో సబ్బపానేసు.

తేసు పన **జమ్బుపానన్తి** జమ్బుఫలేహి కతపానం. **చోచపానన్తి** అట్ఠికేహి కదలిఫలేహి కతపానం. **మోచపానన్తి** అనట్ఠికేహి కదలిఫలేహి కతపానం. **మధుకపానన్తి** మధుకానం జాతిరసేన కతపానం; తం పన ఉదకసమ్భిన్నం వట్టతి, సుద్ధం న వట్టతి. **ముద్దికపానన్తి** ముద్దికా ఉదకే మద్దిత్వా అమ్బపానం వియ కతపానం. **సాలూకపానన్తి** రత్తుప్పలనీలుప్పలాదీనం సాలూకే మద్దిత్వా కతపానం. **ఫారుసకపానన్తి** ఫారుసకఫలేహి అమ్బపానం వియ కతపానం. ఇమాని అట్ఠ పానాని సీతానిపి ఆదిచ్చపాకానిపి వట్టన్తి, అగ్గిపాకాని న వట్టన్తి. **ధఞ్ఞఫలరసన్తి** సత్తన్నం ధఞ్ఞానం ఫలరసం. **డాకరసన్తి** పక్కడాకరసం. యావకాలికపత్తానఞ్హి పురేభత్తంయేవ రసో కప్పతి. యావజీవికానం పటిగ్గహేత్వా ఠపితసప్పిఆదీహి సద్ధిం పక్కానం సత్తాహం కప్పతి. సచే పన సుద్ధఉదకేన పచతి, యావజీవమ్పి వట్టతి. ఖీరాదీహి పన సద్ధిం పచితుం న వట్టతి. అఞ్ఞేహి పక్కమ్పి డాకరససఙ్ఖ్యమేవ గచ్ఛతి. కురున్దియం పన "యావకాలికపత్తానమ్పి సీతోదకేన మద్దిత్వా కతరసో వా ఆదిచ్చపాకో వా వట్టతీ"తి వుత్తం. **ఠపేత్వా మధుకపుప్ఫరసన్తి** ఏత్థ మధుకపుప్ఫరసో అగ్గిపాకో వా హోతు ఆదిచ్చపాకో వా, పచ్ఛాభత్తం న వట్టతి. పురేభత్తమ్పి యం పానం గహేత్వా మజ్జం కరోన్తి, సో ఆదితో పట్ఠాయ న వట్టతి. మధుకపుప్ఫం పన అల్లం వా సుక్ఖం వా భజ్జితం వా తేన కతఫాణితం వా యతో పట్ఠాయ మజ్జం న కరోన్తి, తం సబ్బం పురేభత్తం వట్టతి. ఉచ్ఛురసో నికసటో పచ్ఛాభత్తం వట్టతి . ఇతి పానాని అనుజానన్తేన ఇమేపి చత్తారో రసా అనుఞ్ఞాతాతి. **అగ్గిహుత్తముఖా యఞ్ఞా**తిఆదీసు అగ్గిహుతం సేట్ఠం, అగ్గిహుతం ముఖన్తి వుత్తం హోతి.

రోజమల్లాదివత్థుకథా

౩౦౧-౨. రోజవత్థు ఉత్తానత్థమేవ. తత్థ **సక్కరం అకంసూతి** కతికం అకంసు. **ఉళారం ఖో తే ఇదన్తి** సున్దరం ఖో తే ఇదం. **నాహం భన్తే ఆనన్ద బహుకతో**తి నాహం బుద్ధాదిగతపసాదబహుమానేన ఇధాగతోతి దస్సేతి. **సబ్బఞ్చ డాకన్తి** సప్పిఆదీహి పక్కం వా అపక్కం వా యంకిఞ్చి డాకం. **పిట్ఠఖాదనీయన్తి** పిట్ఠమయం ఖాదనీయం; రోజో కిర ఇదం ఉభయమ్పి సతసహస్సం వయం కత్వా పటియాదాపేసి.

౩౦౩. మఞ్జుకాతి మధురవచనా. **పటిభానేయ్యకాతి** సకే సిప్పే పటిభానసమ్పన్నా. **దక్ఖాతి** ఛేకా, అనలసా వా. **పరియోదాతసిప్పాతి** నిద్దోససిప్పా. **నాళియావాపకేనాతి** నాళియా చ ఆవాపకేన చ. ఆవాపకో నామ యత్థ లద్ధం లద్ధం ఆవపన్తి, పక్ఖిపన్తీతి వుత్తం హోతి. **న చ భిక్ఖవే నహాపితపుబ్బేన ఖురభణ్డన్తి** ఏత్థ గహేత్వా పరిహరితుమేవ న వట్టతి, అఞ్ఞస్స సన్తకేన కేసే ఛేదేతుం వట్టతి. సచే వేతనం గహేత్వా ఛిన్దతి, న వట్టతి. యో అనహాపితపుబ్బో తస్స పరిహరితుమ్పి వట్టతి, తం వా అఞ్ఞం వా గహేత్వా కేసే ఛేదేతుమ్పి వట్టతి.

౩౦౪. భాగం దత్వాతి దసమభాగం దత్వా; ఇదం కిర జమ్బుదీపే పోరాణకచారిత్తం, తస్మా దసకోట్ఠాసే కత్వా ఏకో కోట్ఠాసో భూమిసామికానం దాతబ్బో.

చతుమహాపదేసకథా

౩౦౫. యం భిక్ఖవే మయా ఇదం న కప్పతీతి ఇమే చత్తారో మహాపదేసే భగవా భిక్ఖూనం నయగ్గహణత్థాయ ఆహ. తత్థ ధమ్మసఙ్గాహకత్థేరా సుత్తం గహేత్వా పరిమద్దన్తా ఇదం అద్దసంసు. **ఠపేత్వా ధఞ్ఞఫలరస**న్తి సత్తధఞ్ఞరసాని పచ్ఛాభత్తం న కప్పన్తీతి పటిక్ఖిత్తాని. తాలనాళికేరపనసలబుజఅలాబుకుమ్భణ్డపుస్సఫలతిపుసఫలఏళాలుకాని , నవ మహాఫలాని సబ్బఞ్చ అపరణ్ణం, ధఞ్ఞగతికమేవ. తం కిఞ్చాపి న పటిక్ఖిత్తం, అథ ఖో అకప్పియం అనులోమేతి, తస్మా పచ్ఛాభత్తం న కప్పతి. అట్ఠ పానాని అనుఞ్ఞాతాని. అవసేసాని వేత్తతిన్తిణికమాతులుఙ్గకపిత్థకోసమ్బకరమన్దాదిఖుద్దకఫలపానాని అట్ఠపానగతికానేవ, తాని కిఞ్చాపి న అనుఞ్ఞాతాని, అథ ఖో కప్పియం అనులోమేన్తి, తస్మా కప్పన్తి. ఠపేత్వా హి సానులోమం ధఞ్ఞఫలరసం అఞ్ఞం ఫలపానం నామ అకప్పియం నత్థి, సబ్బం యామకాలికంయేవాతి కురున్దియం వుత్తం.

భగవతా ఛ చీవరాని అనుఞ్ఞాతాని. ధమ్మసఙ్గాహకత్థేరేహి తేసం అనులోమాని దుకూలం, పత్తుణ్ణం, చీనపట్టం, సోమారపట్టం, ఇద్ధిమయికం, దేవదత్తియన్తి అపరాని ఛ అనుఞ్ఞాతాని. తత్థ ‘‘**పత్తుణ్ణ**’’న్తి పత్తుణ్ణదేసే పాణకేహి సఞ్జాతవత్థం. ద్వే పటా దేసనామేనేవ వుత్తా. తాని తీణి కోసేయ్యస్సానులోమాని. దుకూలం సాణస్స, ఇతరాని ద్వే కప్పాసికస్స వా సబ్బేసం వా.

భగవతా ఏకాదస పత్తే పటిక్ఖిపిత్వా ద్వే పత్తా అనుఞ్ఞాతా – లోహపత్తో చేవ మత్తికాపత్తో చ. లోహథాలకం, మత్తికాథాలకం, తమ్బలోహథాలకన్తి తేసంయేవ అనులోమాని. భగవతా తయో తుమ్బా అనుఞ్ఞాతా – లోహతుమ్బో, కట్ఠతుమ్బో, ఫలతుమ్బోతి. కుణ్డికా, కఞ్చనకో, ఉదకతుమ్బోతి తేసంయేవ అనులోమాని. కురున్దియం పన “పానీయసఙ్ఖపానీయసరావకాని ఏతేసం అనులోమానీ”తి వుత్తం. పట్టికా, సూకరన్తన్తి ద్వే కాయబన్ధనాని అనుఞ్ఞాతాని, దుస్సపట్టేన రజ్జుకేన చ కతకాయబన్ధనాని తేసం అనులోమాని. సేతచ్ఛత్తం, కిలఞ్జచ్ఛత్తం, పణ్ణచ్ఛత్తన్తి తీణి ఛత్తాని అనుఞ్ఞాతాని. ఏకపణ్ణచ్ఛత్తం తేసంయేవ అనులోమన్తి ఇమినా నయేన పాళిఞ్చ అట్ఠకథఞ్చ అనుపేక్ఖిత్వా అఞ్ఞానిపి కప్పియాకప్పియానం అనులోమాని వేదితబ్బాని.

తదహుపటిగ్గహితం కాలే కప్పతీతిఆది సబ్బం సమ్భిన్నరసం సన్ధాయ వుత్తం. సచే హి ఛల్లిమ్పి అనపనేత్వా సకలేనేవ నాళికేరఫలేన సద్ధిం పానకం పటిగ్గహితం హోతి , నాళికేరం అపనేత్వా తం వికాలేపి కప్పతి. ఉపరి సప్పిపిణ్డం ఠపేత్వా సీతలపాయాసం దేన్తి, యం పాయాసేన అసంసట్ఠం సప్పి, తం అపనేత్వా సత్తాహం పరిభుఞ్జితుం వట్టతి. బద్ధమధుఫాణితాదీసుపి ఏసేవ నయో. తక్కోలజాతిఫలాదీహి అలఙ్కరిత్వా పిణ్డపాతం దేన్తి, తాని ఉద్ధరిత్వా ధోవిత్వా యావజీవం పరిభుఞ్జితబ్బాని. యాగుయం పక్ఖిపిత్వా దిన్నసిఙ్గివేరాదీసుపి తేలాదీసు పక్ఖిపిత్వా దిన్నలట్ఠిమధుకాదీసుపి ఏసేవ నయో. ఏవం యం యం అసమ్భిన్నరసం హోతి, తం తం ఏకతో పటిగ్గహితమ్పి యథా సుద్ధం హోతి, తథా ధోవిత్వా వా తచ్ఛేత్వా వా తస్స తస్స కాలవసేన పరిభుఞ్జితుం వట్టతి.

సచే పన సమ్భిన్నరసం హోతి సంసట్ఠం, న వట్టతి. యావకాలికఞ్హి అత్తనా సద్ధిం సమ్భిన్నరసాని తీణిపి యామకాలికాదీని అత్తనో సభావం ఉపనేతి, యామకాలికం ద్వేపి సత్తాహకాలికాదీని అత్తనో సభావం ఉపనేతి,

సత్తాహకాలికమ్పి అత్తనా సద్ధిం సంసట్ఠం యావజీవికం అత్తనో సభావఞ్ఞేవ ఉపనేతి; తస్మా తేన తదహుపటిగ్గహితేన సద్ధిం తదహుపటిగ్గహితం వా పురేపటిగ్గహితం వా యావజీవికం సత్తాహం కప్పతి ద్వీహపటిగ్గహితేన ఛాహం, తీహపటిగ్గహితేన పఞ్చాహం...పే.... సత్తాహపటిగ్గహితేన తదహేవ కప్పతీతి వేదితబ్బం. తస్మాయేవ హి "సత్తాహకాలికేన భిక్ఖవే యావజీవికం తదహుపటిగ్గహిత"న్తి అవత్వా "పటిగ్గహితం సత్తాహం కప్పతీ"తి వుత్తం.

కాలయామసత్తాహాతిక్కమేసు చేత్థ వికాలభోజనసన్నిధిభేసజ్జసిక్ఖాపదానం వసేన ఆపత్తియో వేదితబ్బా. ఇమేసు చ పన చతూసు కాలికేసు యావకాలికం యామకాలికన్తి ఇదమేవ ద్వయం అన్తోవుత్థకఞ్చేవ సన్నిధికారకఞ్చ హోతి, సత్తాహకాలికఞ్చ యావజీవికఞ్చ అకప్పియకుటియం నిక్ఖిపితుమ్పి వట్టతి, సన్నిధిమ్పి న జనేతీతి. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

భేసజ్జక్ఖన్ధకవణ్ణనా నిట్ఠితా.

౭. కథినక్ఖన్ధకం

కథినానుజాననకథా

౩౦౬. కథినక్ఖన్ధకే – **పావేయ్యకాతి** పావేయ్యరట్ఠవాసినో. పావేయ్యం నామ కోసలేసు పచ్ఛిమదిసాభాగే రట్ఠం; తత్థ వాసినోతి వుత్తం హోతి. కోసలరఞ్ఞో ఏకపితుకభాతూనం భద్దవగ్గియత్థేరానం ఏతం అధివచనం. తేసు సబ్బజేట్ఠకో అనాగామీ, సబ్బపచ్ఛిమకో సోతాపన్నో, ఏకోపి అరహా వా పుథుజ్జనో వా నత్థి. **ఆరఞ్ఞికాతి** ధుతఙ్గసమాదానవసేన ఆరఞ్ఞికా; న అరఞ్ఞవాసమత్తేన. పిణ్డపాతికాదిభావేపి తేసం ఏసేవ నయో. సీసవసేన చేతం వుత్తం. ఇమే పన తేరసాపి ధుతఙ్గాని సమాదాయేవ వత్తన్తి. **ఉదకసఙ్గహేతి** ఉదకేన సఙ్గహితే ఘటితే సంసట్ఠే; థలే చ నిన్నే చ ఏకోదకీభూతేతి అత్థో.

ఉదకచిక్ఖల్లేతి అక్కన్తఅక్కన్తట్ఠానే ఉదకచిక్ఖల్లో ఉట్ఠహిత్వా యావ ఆనిసదా పహరతి, ఈదిసే చిక్ఖల్లేతి అత్థో. **ఓకపుణ్ణేహీతి** ఉదకపుణ్ణేహి. తేసం కిర చీవరాని ఘనాని, తేసు పతితం ఉదకం న పగ్ఘరతి ఘనత్తా పుటబద్ధం వియ తిట్ఠతి. తేన వుత్తం – ‘‘ఓకపుణ్ణేహి చీవరేహీ’’తి. ‘‘ఓఘపుణ్ణేహీ’’తిపి పాఠో.

అవివదమానా వస్సం వసిమ్హాతి ఏత్థ ఆగన్తుకట్ఠానే సేనాసనఫాసుతాయ అభావేన చ భగవతో దస్సనాలాభేన ఉక్కణ్ఠితతాయ చ తే భిక్ఖూ ఫాసుం న వసింసు, తస్మా ‘‘అవివదమానా ఫాసుకం వస్సం వసిమ్హా’’తి నావోచుం. **ధమ్మిం కథం కత్వాతి** భగవా తేసం భిక్ఖూనం అనమతగ్గియకథం కథేసి. తే సబ్బేపి కథాపరియోసానే అరహత్తం పాపుణిత్వా నిసిన్నట్ఠానతోయేవ ఆకాసే ఉప్పతిత్వా అగమంసు, తం సన్ధాయ వుత్తం – ‘‘ధమ్మిం కథం కత్వా’’తి. తతో భగవా ‘‘సచే కథినత్థారో పఞ్ఞత్తో అభవిస్స, ఏతే భిక్ఖూ ఏకం చీవరం ఠపేత్వా సన్తరుత్తరేన ఆగచ్ఛన్తా న ఏవం కిలన్తా అస్సు, కథినత్థారో చ నామేస సబ్బబుద్ధేహి అనుఞ్ఞాతో’’తి చిన్తేత్వా కథినత్థారం అనుజానితుకామో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి, ఆమన్తేత్వా చ పన ‘‘**అనుజానామి భిక్ఖవే**’’తిఆదిమాహ.

తత్థ **అత్థతకథినానం వోతి** నిపాతమత్తం వోకారో; అత్థతకథినానన్తి అత్థో. ఏవఞ్హి సతి పరతో ‘‘సో నేసం భవిస్సతీ’’తి యుజ్జతి. అథ వా **వోతి** సామివచనమేవేతం. **సో నేసన్తి** ఏత్థ పన సో చీవరుప్పాదో యే అత్థతకథినా, తేసం భవిస్సతీతి అత్థో.

తత్థ **అనామన్తచారోతి** యావ కథినం న ఉద్ధరియతి, తావ అనామన్తేత్వా చరణం కప్పిస్సతి , చారిత్తసిక్ఖాపదేన అనాపత్తి భవిస్సతీతి అత్థో. **అసమాదానచారోతి** తిచీవరం అసమాదాయ చరణం; చీవరవిప్పవాసో కప్పిస్సతీతి అత్థో. **గణభోజనన్తి** గణభోజనమ్పి కప్పిస్సతి. **యావదత్థచీవరన్తి** యావత్తకేన చీవరేన అత్థో, తావత్తకం అనధిట్ఠితం అవికప్పితం కప్పిస్సతీతి అత్థో. **యో చ తత్థ చీవరుప్పాదోతి** తత్థ కథినత్థతసీమాయం మతకచీవరం వా హోతు సఙ్ఘం ఉద్దిస్స దిన్నం వా సఙ్ఘికేన తత్రుప్పాదేన ఆభతం వా, యేన కేనచి ఆకారేన యం సఙ్ఘికచీవరం ఉప్పజ్జతి, తం తేసం భవిస్సతీతి అత్థో.

ఏవఞ్చ పన భిక్ఖవే కథినం అత్థరితబ్బన్తి ఏత్థ కథినత్థారం కే లభన్తి, కే న లభన్తీతి? గణనవసేన తావ పచ్ఛిమకోటియా పఞ్చ జనా లభన్తి, ఉద్ధం సతసహస్సమ్పి, పఞ్చన్నం హేట్ఠా న లభన్తి. వుత్థవస్సవసేన పురిమికాయ వస్సం ఉపగన్త్వా పఠమపవారణాయ పవారితా లభన్తి, ఛిన్నవస్సా వా పచ్ఛిమికాయ ఉపగతా వా న లభన్తి, అఞ్ఞస్మిం విహారే వుత్థవస్సాపి న లభన్తీతి మహాపచ్చరియం వుత్తం. పురిమికాయ ఉపగతానం పన సబ్బే గణపూరకా హోన్తి, ఆనిసంసం న లభన్తి,

ఆనిసంసో ఇతరేసంయేవ హోతి. సచే పురిమికాయ ఉపగతా చత్తారో వా హోన్తి తయో వా ద్వే వా ఏకో వా, ఇతరే గణపూరకే కత్వా కథినం అత్థరితబ్బం. అథ చత్తారో భిక్ఖూ ఉపగతా, ఏకో పరిపుణ్ణవస్సో సామణేరో, సో చే పచ్ఛిమికాయ ఉపసమ్పజ్జతి, గణపూరకో చేవ హోతి, ఆనిసంసఞ్చ లభతి. తయో భిక్ఖూ ద్వే సామణేరా, ద్వే భిక్ఖూ తయో సామణేరా, ఏకో భిక్ఖు చత్తారో సామణేరాతి ఏత్థాపి ఏసేవ నయో. సచే పురిమికాయ ఉపగతా కథినత్థారకుసలా న హోన్తి, అత్థారకుసలా ఖన్ధకభాణకథేరా పరియేసిత్వా ఆనేతబ్బా. కమ్మవాచం సావేత్వా కథినం అత్థరాపేత్వా దానఞ్చ భుఞ్జిత్వా గమిస్సన్తి. ఆనిసంసో పన ఇతరేసంయేవ హోతి.

కథినం కేన దిన్నం వట్టతి? యేన కేనచి దేవేన వా మనుస్సేన వా పఞ్చన్నం వా సహధమ్మికానం అఞ్ఞతరేన దిన్నం వట్టతి. కథినదాయకస్స వత్తం అత్థి, సచే సో తం అజానన్తో పుచ్ఛతి – "భన్తే కథం కథినం దాతబ్బ"న్తి తస్స ఏవం ఆచిక్ఖితబ్బం – "తిణ్ణం చీవరానం అఞ్ఞతరప్పహోనకం సూరియుగ్గమనసమయే వత్థం 'కథినచీవరం దేమా'తి దాతుం వట్టతి , తస్స పరికమ్మత్థం ఏత్తకా నామ సూచియో, ఏత్తకం సుత్తం, ఏత్తకం రజనం, పరికమ్మం కరోన్తానం ఏత్తకానం భిక్ఖూనం యాగుభత్తఞ్చ దాతుం వట్టతీ"తి.

కథినత్థారకేనాపి ధమ్మేన సమేన ఉప్పన్నం కథినం అత్థరన్తేన వత్తం జానితబ్బం. తన్తవాయగేహతో హి ఆభతసన్తానేనేవ ఖలిమక్ఖితసాటకో న వట్టతి, మలీనసాటకోపి న వట్టతి, తస్మా కథినత్థారసాటకం లభిత్వా సుట్ఠు ధోవిత్వా సూచిఆదీని చీవరకమ్మూపకరణాని సజ్జేత్వా బహూహి భిక్ఖూహి సద్ధిం తదహేవ సిబ్బిత్వా నిట్ఠితసూచికమ్మం రజిత్వా కప్పబిన్దుం దత్వా కథినం అత్థరితబ్బం. సచే తస్మిం అనత్థతేయేవ అఞ్ఞం కథినసాటకం ఆహరతి, అఞ్ఞాని చ బహూని కథినానిసంసవత్థాని దేతి, యో ఆనిసంసం బహుం దేతి, తస్స సన్తకేనేవ అత్థరితబ్బం. ఇతరో యథా తథా ఓవదిత్వా సఞ్ఞాపేతబ్బో.

కథినం పన కేన అత్థరితబ్బం? యస్స సఙ్ఘో కథినచీవరం దేతి. సఙ్ఘేన పన కస్స దాతబ్బం? యో జిణ్ణచీవరో హోతి. సచే బహూ జిణ్ణచీవరా హోన్తి, వుడ్ఢస్స దాతబ్బం. వుడ్ఢేసుపి యో మహాపరిసో తదహేవ చీవరం కత్వా అత్థరితుం సక్కోతి, తస్స దాతబ్బం. సచే వుడ్ఢో న సక్కోతి నవకతరో సక్కోతి, తస్స దాతబ్బం. అపిచ సఙ్ఘేన మహాథేరస్స సఙ్గహం కాతుం వట్టతి, తస్మా "తుమ్హే భన్తే గణ్హథ, మయం కత్వా దస్సామా"తి వత్తబ్బం. తీసు చీవరేసు యం జిణ్ణం హోతి, తదత్థాయ దాతబ్బం. పకతియా దుపట్టచీవరస్స దుపట్టత్థాయేవ దాతబ్బం. సచేపిస్స ఏకపట్టచీవరం ఘనం హోతి, కథినసాటకో చ పేలవో, సారుప్పత్థాయ దుపట్టప్పహోనకమేవ దాతబ్బం, "అహం అలభన్తో ఏకపట్టం పారుపామీ"తి వదన్తస్సాపి దుపట్టం దాతుం వట్టతి. యో పన లోభపకతికో హోతి, తస్స న దాతబ్బం. తేనాపి "కథినం అత్థరిత్వా పచ్ఛా సిబ్బిత్వా ద్వే చీవరాని కరిస్సామీ"తి న గహేతబ్బం. యస్స పన దీయతి, తస్స యేన విధినా దాతబ్బం, తం దస్సేతుం "ఏవఞ్చ పన భిక్ఖవే కథినం అత్థరితబ్బ"న్తి ఆరభిత్వా **సుణాతు మే భన్తే**తిఆదికా దానకమ్మవాచా తావ వుత్తా.

ఏవం దిన్నే పన కథినే సచే తం కథినదుస్సం నిట్ఠితపరికమ్మమేవ హోతి , ఇచ్చేతం కుసలం. నో చే నిట్ఠితపరికమ్మం హోతి, "అహం థేరో"తి వా "బహుస్సుతో"తి వా ఏకేనాపి అకాతుం న లబ్భతి, సబ్బేహేవ సన్నిపతిత్వా ధోవనసిబ్బనరజనాని నిట్ఠాపేతబ్బాని. ఇదఞ్హి కథినవత్తం నామ బుద్ధప్పసత్థం. అతీతే పదుముత్తరోపి భగవా కథినవత్తం అకాసి. తస్స కిర అగ్గసావకో సుజాతత్థేరో నామ కథినం గణ్హి, తం సత్థా అట్ఠసట్ఠియా భిక్ఖుసతసహస్సేహి సద్ధిం నిసీదిత్వా అకాసి.

కతపరియోసితం పన కథినం గహేత్వా అత్థారకేన భిక్ఖునా “సచే సఙ్ఘాటియా కథినం అత్థరితుకామో హోతి, పోరాణికా సఙ్ఘాటి పచ్చుద్ధరితబ్బా, నవా సఙ్ఘాటి అధిట్ఠాతబ్బా. ‘ఇమాయ సఙ్ఘాటియా కథినం అత్థరామీ’తి వాచా భిన్దితబ్బా”తిఆదినా పరివారే వుత్తవిధానేన కథినం అత్థరితబ్బం. అత్థరిత్వా చ పన “తేన కథినత్థారకేన భిక్ఖునా సఙ్ఘం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా అఞ్జలిం పగ్గహేత్వా ఏవమస్స వచనీయో – ‘అత్థతం భన్తే సఙ్ఘస్స కథినం, ధమ్మికో కథినత్థారో, అనుమోదథా’తి తేహి అనుమోదకేహి భిక్ఖూహి ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా అఞ్జలిం పగ్గహేత్వా ఏవమస్స వచనీయో – ‘అత్థతం ఆవుసో సఙ్ఘస్స కథినం, ధమ్మికో కథినత్థారో, అనుమోదామా”తి ఏవమాదినా పరివారే వుత్తవిధానేనేవ అనుమోదాపేతబ్బం, ఇతరేహి చ అనుమోదితబ్బం. ఏవం సబ్బేసం అత్థతం హోతి కథినం. వుత్తఞ్హేతం పరివారే “ద్విన్నం పుగ్గలానం అత్థతం హోతి కథినం – అత్థారకస్స చ అనుమోదకస్స చా”తి (పరి. ౪౦౩). పునపి వుత్తం – “న సఙ్ఘో కథినం అత్థరతి, న గణో కథినం అత్థరతి, పుగ్గలో కథినం అత్థరతి, సఙ్ఘస్స అనుమోదనా గణస్స అనుమోదనా పుగ్గలస్స అత్థారా సఙ్ఘస్స అత్థతం హోతి కథినం, గణస్స అత్థతం హోతి కథినం, పుగ్గలస్స అత్థతం హోతి కథిన”న్తి (పరి. ౪౧౪).

ఏవం అత్థతే పన కథినే సచే కథినచీవరేన సద్ధిం ఆభతం ఆనిసంసం దాయకా “యేన అమ్హాకం కథినం గహితం, తస్సేవ దేమా”తి దేన్తి , భిక్ఖుసఙ్ఘో అనిస్సరో. అథ అవిచారేత్వావ దత్వా గచ్ఛన్తి, భిక్ఖుసఙ్ఘో ఇస్సరో. తస్మా సచే కథినత్థారకస్స సేసచీవరానిపి దుబ్బలాని హోన్తి, సఙ్ఘేన అపలోకేత్వా తేసమ్పి అత్థాయ వత్థాని దాతబ్బాని. కమ్మవాచా పన ఏకాయేవ వట్టతి. అవసేసే కథినానిసంసే బలవవత్థాని వస్సావాసికట్ఠితికాయ దాతబ్బాని, ఠితికాయ అభావే థేరాసనతో పట్ఠాయ దాతబ్బాని, గరుభణ్డం న భాజేతబ్బం. సచే పన ఏకసీమాయ బహూ విహారా హోన్తి, సబ్బే భిక్ఖూ సన్నిపాతేత్వా ఏకత్థ కథినం అత్థరితబ్బం, విసుం విసుం అత్థరితుం న వట్టతి.

౩౦౮. ఇదాని యథా చ కథినం అత్థతం హోతి, యథా చ అనత్థతం, తం విధిం విత్థారతో దస్సేతుం **ఏవఞ్చ పన భిక్ఖవే అత్థతం హోతి కథినం ఏవం అనత్థత**న్తి వత్వా అకరణీయఞ్చేవ మహాభూమికఞ్చ అనత్థతలక్ఖణం తావ దస్సేన్తో **న ఉల్లిఖితమత్తేనా**తిఆదికే చతువీసతి ఆకారే దస్సేసి. తతో పరం అత్థతలక్ఖణం దస్సేన్తో **అహతేన అత్థత**న్తిఆదికే సత్తరస ఆకారే దస్సేసి. పరివారేపి హి “చతువీసతియా ఆకారేహి అనత్థతం హోతి కథినం, సత్తరసహి ఆకారేహి అత్థతం హోతి కథిన”న్తి ఇదమేవ లక్ఖణం వుత్తం.

తత్థ **ఉల్లిఖితమత్తేనా**తి దీఘతో చ పుథులతో చ పమాణగ్గహణమత్తేన. పమాణఞ్హి గణ్హన్తో తస్స తస్స పదేసస్స సఞ్జాననత్థం నఖాదీహి వా పరిచ్ఛేదం దస్సేన్తో ఉల్లిఖతి, నలాటాదీసు వా ఘంసతి, తస్మా తం పమాణగ్గహణం “ఉల్లిఖితమత్త”న్తి వుచ్చతి. **ధోవనమత్తేనా**తి కథినదుస్సధోవనమత్తేన. **చీవరవిచారణమత్తేనా**తి “పఞ్చకం వా సత్తకం వా నవకం వా ఏకాదసకం వా హోతూ”తి ఏవం విచారితమత్తేన. **ఛేదనమత్తేనా**తి యథావిచారితస్స వత్థస్స ఛేదనమత్తేన. **బన్ధనమత్తేనా**తి మోఘసుత్తకారోపనమత్తేన. **ఓవట్టియకరణమత్తేనా**తి మోఘసుత్తకానుసారేన దీఘసిబ్బితమత్తేన. **కణ్డుసకరణమత్తేనా**తి ముద్ధియపత్తబన్ధనమత్తేన. **దళ్హీకమ్మకరణమత్తేనా**తి ద్వే చిమిలికాయో ఏకతో కత్వా సిబ్బితమత్తేన. అథ వా పఠమచిమిలికా ఘటేత్వా ఠపితా హోతి, కథినసాటకం తస్సా కుచ్ఛిచిమిలికం కత్వా సిబ్బితమత్తేనాతిపి అత్థో. మహాపచ్చరియం “పకతిచీవరస్స ఉపస్సయదానేనా”తి వుత్తం. కురున్దియం పన “పకతిపత్తబద్ధచీవరం దుపట్టం కాతుం కుచ్ఛిచిమిలికం అల్లియాపనమత్తేనా”తి వుత్తం. **అనువాతకరణమత్తేనా**తి పిట్ఠిఅనువాతారోపనమత్తేన.

పరిభణ్డకరణమత్తేనాతి కుచ్ఛిఅనఉవాతారోపనమత్తేన. **ఓవద్ధేయ్యకరణమత్తేనాతి** ఆగన్తుకపత్తారోపనమత్తేన . కథినచీవరతో వా పత్తం గహేత్వా అఞ్ఞస్మిం అకథినచీవరే పత్తారోపనమత్తేన.

కమ్బలమద్దనమత్తేనాతి ఏకవారంయేవ రజనే పక్ఖిత్తేన దన్తవణ్ణేన పణ్డుపలాసవణ్ణేన వా. సచే పన సకిం వా ద్విక్ఖత్తుం వా రత్తమ్పి సారుప్పం హోతి, వట్టతి. **నిమిత్తకతేనాతి** "ఇమినా దుస్సేన కథినం అత్థరిస్సామీ"తి ఏవం నిమిత్తకతేన. ఏత్తకమేవ హి పరివారే వుత్తం. అట్ఠకథాసు పన "అయం సాటకో సున్దరో, సక్కా ఇమినా కథినం అత్థరితు'న్తి ఏవం నిమిత్తకమ్మం కత్వా లద్ధేనా"తి వుత్తం. **పరికథాకతేనాతి** "కథినం నామ దాతుం వట్టతి, కథినదాయకో బహుం పుఞ్ఞం పసవతీ"తి ఏవం పరికథాయ ఉప్పాదితేన. కథినం నామ అతిఉక్కట్ఠం వట్టతి, మాతరమ్పి విఞ్ఞాపేతుం న వట్టతి, ఆకాసతో ఓతిణ్ణసదిసమేవ వట్టతీతి. **కుక్కుకతేనాతి** తావకాలికేన. **సన్నిధికతేనాతి** ఏత్థ దువిధో సన్నిధి కరణసన్నిధి చ నిచయసన్నిధి చ. తత్థ తదహేవ అకత్వా ఠపేత్వా కరణం కరణసన్నిధి. సఙ్ఘో అజ్జ కథినదుస్సం లభిత్వా పునదివసే దేతి, అయం నిచయసన్నిధి.

నిస్సగ్గియేనాతి రత్తినిస్సగ్గియేన. పరివారేపి వుత్తం – "నిస్సగ్గియం నామ కరియమానే అరుణం ఉట్ఠహతీ"తి. **అకప్పకతేనాతి** అనాదిన్నకప్పబిన్దునా. **అఞ్ఞత్ర సఙ్ఘాటియాతిఆదీసు** ఠపేత్వా సఙ్ఘాటిఉత్తరాసఙ్గఅన్తరవాసకే అఞ్ఞేన పచ్చత్థరణాదినా అత్థతం అనత్థతం హోతీతి. **అఞ్ఞత్ర పఞ్చకేన వా అతిరేకపఞ్చకేన వాతి** పఞ్చ వా అతిరేకాని వా ఖణ్డాని కత్వా మహామణ్డలఅడ్ఢమణ్డలాని దస్సేత్వా కతేనేవ వట్టతి. ఏవఞ్హి సమణ్డలికతం హోతి, తం ఠపేత్వా అఞ్ఞేన అచ్ఛిన్నకేన వా ద్వత్తిచతుఖణ్డేన వా న వట్టతి. **అఞ్ఞత్ర పుగ్గలస్స అత్థారాతి** పుగ్గలస్స అత్థారం ఠపేత్వా న అఞ్ఞేన సఙ్ఘస్స వా గణస్స వా అత్థారేన అత్థతం హోతి. **నిస్సీమట్ఠో అనుమోదతీతి** బహిఉపచారసీమాయ ఠితో అనుమోదతి.

౩౦౯. అహతేనాతి అపరిభుత్తేన. **అహతకప్పేనాతి** అహతసదిసేన ఏకవారం వా ద్విక్ఖత్తుం వా ధోతేన. **పిలోతికాయాతి** హతవత్థకసాటకేన . **పంసుకూలేనాతి** తేవీసతియా ఖేత్తేసు ఉప్పన్నపంసుకూలేన. పంసుకూలికభిక్ఖునా చోళకభిక్ఖం ఆహిణ్డిత్వా లద్ధచోళకేహి కతచీవరేనాతిపి కురున్దిమహాపచ్చరీసు వుత్తం. **పాపణికేనాతి** ఆపణద్వారే పతితపిలోతికం గహేత్వా కథినత్థాయ దేతి, తేనాపి వట్టతీతి అత్థో. సేసం వుత్తవిపల్లాసేనేవ వేదితబ్బం. ఇమస్మిం పన ఠానే "సహ కథినస్స అత్థారా కతి ధమ్మా జాయన్తీ"తిఆది బహుఅట్ఠకథాసు వుత్తం, తం సబ్బం పరివారే పాళిఆరూళ్హమేవ, తస్మా తత్థ ఆగతనయేనేవ వేదితబ్బం. న హి తేన ఇధ అవుచ్చమానేన కథినత్థారకస్స కిఞ్చి పరిహాయతి.

౩౧౦. ఏవం కథినత్థారం దస్సేత్వా ఇదాని ఉబ్భారం దస్సేతుం **కథఞ్చ భిక్ఖవే ఉబ్భతం హోతి కథిన**న్తిఆదిమాహ. తత్థ **మాతికాతి** మాతరో; జనేత్తియోతి అత్థో. కథినుబ్భారఞ్హి ఏతా అట్ఠ జనేత్తియో. తాసు పక్కమనం అన్తో అస్సాతి **పక్కమనన్తికా**. ఏవం సేసాపి వేదితబ్బా.

ఆదాయసత్తకకథా

౩౧౧. న పచ్చేస్సన్తి న పున ఆగమిస్సం. ఏతస్మిం పన పక్కమనన్తికే కథినుద్ధారే పఠమం చీవరపలిబోధో ఛిజ్జతి, పచ్ఛా ఆవాసపలిబోధో. ఏవం పక్కమతో హి చీవరపలిబోధో అన్తోసీమాయమేవ ఛిజ్జతి, ఆవాసపలిబోధో సీమాతిక్కమే. వుత్తమ్పి చేతం పరివారే –

“పక్కమనన్తికో కథినుద్ధారో, వుత్తో ఆదిచ్చబన్ధునా;
ఏతఞ్చ తాహం విస్సజ్జిస్సం, చీవరపలిబోధో పఠమం ఛిజ్జతి;
పచ్ఛా ఆవాసపలిబోధో ఛిజ్జతీ”తి. (పరి॰ ౪౧౫);

చీవరం ఆదాయాతి అకతచీవరం ఆదాయ. **బహిసీమగతస్సాతి** అఞ్ఞం సామన్తవిహారం గతస్స. **ఏవం హోతీతి** తస్మిం విహారే సేనాసనఫాసుకం వా సహాయసమ్పత్తిం వా దిస్వా ఏవం హోతి . ఏతస్మిం పన నిట్ఠానన్తికే కథినుద్ధారే ఆవాసపలిబోధో పఠమం ఛిజ్జతి, సో హి “న పచ్చేస్స”న్తి చిత్తే ఉప్పన్నమత్తేయేవ ఛిజ్జతి. వుత్తమ్పి చేతం –

“నిట్ఠానన్తికో కథినుద్ధారో, వుత్తో ఆదిచ్చబన్ధునా;
ఏతఞ్చ తాహం విస్సజ్జిస్సం, ఆవాసపలిబోధో పఠమం ఛిజ్జతి;
చీవరే నిట్ఠితే చీవరపలిబోధో ఛిజ్జతీ”తి.

ఏతేన నయేన సేసమాతికావిభజనేపి అత్థో వేదితబ్బో. అయం పన విసేసో – “సన్నిట్ఠానన్తికే ద్వేపి పలిబోధా నేవిమం చీవరం కారేస్సం, న పచ్చేస్సన్తి చిత్తే ఉప్పన్నమత్తేయేవ ఏకతో ఛిజ్జన్తీతి. వుత్తఞ్హేతం –

“సన్నిట్ఠానన్తికో కథినుద్ధారో, వుత్తో ఆదిచ్చబన్ధునా;
ఏతఞ్చ తాహం విస్సజ్జిస్సం, ద్వే పలిబోధా అపుబ్బం అచరిమం ఛిజ్జన్తీ”తి.

ఏవం సబ్బకథినుద్ధారేసు పలిబోధుపచ్ఛేదో వేదితబ్బో. సో పన యస్మా ఇమినా చ వుత్తనయేన పరివారే చ ఆగతభావేన సక్కా జానితుం, తస్మా విత్థారతో న వుత్తో. అయం పనేత్థ సఙ్ఖేపో – నాసనన్తికే ఆవాసపలిబోధో పఠమం ఛిజ్జతి, చీవరే నట్ఠే చీవరపలిబోధో ఛిజ్జతి. యస్మా చీవరే నట్ఠే చీవరపలిబోధో ఛిజ్జతి, తస్మా “నాసనన్తికో”తి వుత్తం.

సవనన్తికే చీవరపలిబోధో పఠమం ఛిజ్జతి, తస్మా తస్స సహ సవనేన ఆవాసపలిబోధో ఛిజ్జతి.

ఆసావచ్ఛేదికే ఆవాసపలిబోధో పఠమం ఛిజ్జతి. చీవరాసాయ ఉపచ్ఛిన్నాయ చీవరపలిబోధో ఛిజ్జతి. అయం పన యస్మా “అనాసాయ లభతి; ఆసాయ న లభతి; తస్స ఏవం హోతి ‘ఇధేవిమం చీవరం కారేస్సం, న పచ్చేస్స’”న్తిఆదినా నయేన ఇతరేహి ఉద్ధారేహి సద్ధిం వోమిస్సకదేసనో అనేకప్పభేదో హోతి, తస్మా పరతో విసుం విత్థారేత్వా వుత్తో, ఇధ న వుత్తో. ఇధ పన సవనన్తికస్స అనన్తరం సీమాతిక్కన్తికో వుత్తో. తత్థ చీవరపలిబోధో పఠమం ఛిజ్జతి, తస్స బహిసీమే ఆవాసపలిబోధో ఛిజ్జతి. సహుబ్భారే ద్వే పలిబోధా అపుబ్బం అచరిమం ఛిజ్జన్తీతి.

౩౧౬-౩౨౫. ఏవం ఆదాయవారే సత్తకథినుద్ధారే దస్సేత్వా పున సమాదాయవారేపి విప్పకతచీవరస్స ఆదాయసమాదాయవారేసుపి యథాసమ్భవం తేయేవ దస్సితా. తతో పరం అన్తోసీమాయం “పచ్చేస్సం న పచ్చేస్స”న్తి ఇమం విధిం అనామసిత్వావ “న పచ్చేస్స”న్తి ఇమమేవ ఆమసిత్వా అనధిట్ఠితేనా”తిఆదినా నయేన చ యే యే యుజ్జన్తి, తే తే దస్సితా. తతో పరం “చీవరాసాయ పక్కమతీ”తిఆదినా నయేన ఇతరేహి సద్ధిం వోమిస్సకనయేన అనేకక్ఖత్తుం ఆసావచ్ఛేదికం దస్సేత్వా పున దిసంగమియవసేన చ ఫాసువిహారికవసేన చ నిట్ఠానన్తికేసు యుజ్జమానా కథినుద్ధారా దస్సితా. ఏవం పభేదతో కథినుద్ధారం దస్సేత్వా ఇదాని యే తేన తేన కథినుద్ధారేన పలిబోధా ఛిజ్జన్తీతి వుత్తా, తేసం పటిపక్ఖే

దస్సేన్తో **ద్వేమే భిక్ఖవే కథినస్స పలిబోధా**తిఆదిమాహ. తత్థ **చత్తేనా**తి యేన చిత్తేన సో ఆవాసో చత్తో హోతి, తం చత్తం నామ, తేన చత్తేన. **వన్తముత్తేసుపి** ఏసేవ నయో. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

కథినక్ఖన్ధకవణ్ణనా నిట్ఠితా.

౮. చీవరక్ఖన్ధకం

జీవకవత్థుకథా

౩౨౬. చీవరక్ఖన్ధకే – **పదక్ఖిణాతి** ఛేకా కుసలా. **అభిసటాతి** అభిగతా. కేహి అభిగతాతి? అత్థికేహి అత్థికేహి మనుస్సేహి; కరణత్థే పన సామివచనం కత్వా "అత్థికానం అత్థికానం మనుస్సాన"న్తి వుత్తం. **పణ్ణాసాయ చ రత్తిం గచ్ఛతీతి** పణ్ణాస కహాపణే గహేత్వా రత్తిం గచ్ఛతి. **నేగమోతి** కుటుమ్బియగణో.

౩౨౭. సాలవతిం కుమారిం గణికం వుట్ఠాపేసీతి నాగరా ద్వే సతసహస్సాని, రాజా సతసహస్సన్తి తీణి సతసహస్సాని, అఞ్ఞఞ్చ ఆరాముయ్యానవాహనాదిపరిచ్ఛేదం దత్వా వుట్ఠాపేసుం; గణికట్ఠానే ఠపేసున్తి అత్థో. **పటిసతేన చ రత్తిం గచ్ఛతీతి** రత్తిం పటిసతేన గచ్ఛతి. **గిలానం పటివేదేయ్యన్తి** గిలానభావం జానాపేయ్యం. **కత్తరసుప్పేతి** జిణ్ణసుప్పే.

౩౨౮. కా మే దేవ మాతా, కో పితాతి కస్మా పుచ్ఛి? తం కిర అఞ్ఞే రాజదారకా కీళన్తా కలహే ఉట్ఠితే "నిమ్మాతికో నిప్పితికో"తి వదన్తి. యథా చ అఞ్ఞేసం దారకానం ఛణాదీసు చూళమాతామహామాతాదయో కిఞ్చి పణ్ణాకారం పేసేన్తి, తథా తస్స న కోచి కిఞ్చి పేసేతి. ఇతి సో తం సబ్బం చిన్తేత్వా "నిమ్మాతికోయేవ ను ఖో అహ"న్తి జాననత్థం "కా మే దేవ మాతా, కో పితా"తి పుచ్ఛి.

యన్నూనాహం సిప్పం సిక్ఖేయ్యన్తి యంనూన అహం వేజ్జసిప్పం సిక్ఖేయ్యన్తి చిన్తేసి. తస్స కిర ఏతదహోసి – "ఇమాని ఖో హత్థిఅస్ససిప్పాదీని పరూపఘాతపటిసంయుత్తాని, వేజ్జసిప్పం మేత్తాపుబ్బభాగం సత్తానం హితపటిసంయుత్త"న్తి. తస్మా వేజ్జసిప్పమేవ సన్ధాయ "యంనూనాహం సిప్పం సిక్ఖేయ్య"న్తి చిన్తేసి. అపిచాయం ఇతో కప్పసతసహస్సస్స ఉపరి పదుముత్తరస్స భగవతో ఉపట్ఠాకం "బుద్ధుపట్ఠాకో అయ"న్తి చతుపరిసన్తరే పత్థతగుణం వేజ్జం దిస్వా "అహో వతాహమ్పి ఏవరూపం ఠానన్తరం పాపుణేయ్య"న్తి చిన్తేత్వా సత్తాహం బుద్ధప్పముఖస్స సఙ్ఘస్స దానం దత్వా భగవన్తం వన్దిత్వా "అహమ్పి భగవా తుమ్హాకం ఉపట్ఠాకో అసుకవేజ్జో వియ అనాగతే బుద్ధుపట్ఠాకో భవేయ్య"న్తి పత్థనమకాసి. తాయ పురిమపత్థనాయ చోదియమానోపేస వేజ్జసిప్పమేవ సన్ధాయ "యంనూనాహం సిప్పం సిక్ఖేయ్య"న్తి చిన్తేసి.

౩౨౯. దిసాపామోక్ఖోతి సబ్బదిసాసు విదితో పాకటో పధానో వాతి అత్థో. తస్మిఞ్చ సమయే తక్కసీలతో వాణిజా అభయరాజకుమారం దస్సనాయ అగమంసు. తే జీవకో "కుతో తుమ్హే ఆగతా"తి పుచ్ఛి. "తక్కసీలతో"తి వుత్తే "అత్థి తత్థ వేజ్జసిప్పాచరియో"తి పుచ్ఛి. "ఆమ కుమార, తక్కసీలాయం దిసాపామోక్ఖో వేజ్జో పటివసతీ"తి సుత్వా "తేన హి యదా గచ్ఛథ, మయ్హం ఆరోచేయ్యాథా"తి ఆహ. తే తథా అకంసు. సో పితరం అనాపుచ్ఛా తేహి సద్ధిం తక్కసీలం అగమాసి. తేన వుత్తం – "అభయం రాజకుమారం అనాపుచ్ఛా"తిఆది.

ఇచ్ఛామహం ఆచరియ సిప్పం సిక్ఖితున్తి తం కిర ఉపసఙ్కమన్తం దిస్వా సో వేజ్జో "కోసి త్వం తాతా"తి పుచ్ఛి. సో "బిమ్బిసారమహారాజస్స నత్తా అభయకుమారస్స పుత్తోమ్హీ"తి ఆహ. "కస్మా పన త్వమసి తాత ఇధాగతో"తి, తతో సో "తుమ్హాకం సన్తికే సిప్పం సిక్ఖితు"న్తి వత్వా ఇచ్ఛామహం ఆచరియ సిప్పం సిక్ఖితున్తి ఆహ. **బహుఞ్చ గణ్హాతీతి** యథా అఞ్ఞే ఖత్తియకుమారాదయో ఆచరియస్స ధనం దత్వా కిఞ్చి కమ్మం అకత్వా సిక్ఖన్తియేవ, న సో ఏవం. సో పన కిఞ్చి ధనం

అదత్వా ధమ్మన్తేవాసికోవ హుత్వా ఏకం కాలం ఉపజ్ఝాయస్స కమ్మం కరోతి, ఏకం కాలం సిక్ఖతి. ఏవం సన్తేపి అభినీహారసమ్పన్నో కులపుత్తో అత్తనో మేధావితాయ బహుఞ్చ గణ్హాతి, లహుఞ్చ గణ్హాతి, సుట్ఠు చ ఉపధారేతి, గహితఞ్చస్స న సమ్ముస్సతి.

సత్త చ మే వస్సాని అధీయన్తస్స నయిమస్స సిప్పస్స అన్తో పఞ్ఞాయతీతి ఏత్థ అయం కిర జీవకో యత్తకం ఆచరియో జానాతి, యం అఞ్ఞే సోళసహి వస్సేహి ఉగ్గణ్హన్తి, తం సబ్బం సత్తహి వస్సేహి ఉగ్గహేసి . సక్కస్స పన దేవరఞ్ఞో ఏతదహోసి – “అయం బుద్ధానం ఉపట్ఠాకో అగ్గవిస్సాసకో భవిస్సతి, హన్ద నం భేసజ్జయోజనం సిక్ఖాపేమీ”తి ఆచరియస్స సరీరే అజ్ఝావసిత్వా యథా ఠపేత్వా కమ్మవిపాకం అవసేసరోగం ఏకేనేవ భేసజ్జయోగేన తికిచ్ఛితుం సక్కోతి, తథా నం భేసజ్జయోజనం సిక్ఖాపేసి. సో పన “ఆచరియస్స సన్తికే సిక్ఖామీ”తి మఞ్ఞతి, తస్మా “సమత్థో ఇదాని జీవకో తికిచ్ఛితు”న్తి సక్కేన విస్సట్ఠమత్తే ఏవం చిన్తేత్వా ఆచరియం పుచ్ఛి. ఆచరియో పన “న ఇమినా మమానుభావేన ఉగ్గహితం, దేవతానుభావేన ఉగ్గహిత”న్తి ఞత్వావ **తేన హి భణేతిఆదిమాహ. సమన్తా యోజనం ఆహిణ్డన్తోతి** దివసే దివసే ఏకేకేన ద్వారేన నిక్ఖమిత్వా చత్తారో దివసే ఆహిణ్డన్తో. **పరిత్తం పాథేయ్యం పాదాసీతి** అప్పమత్తకం అదాసి. కస్మా? తస్స కిర ఏతదహోసి – “అయం మహాకులస్స పుత్తో గతమత్తోయేవ పితిపితామహానం సన్తికా మహాసక్కారం లభిస్సతి, తతో మయ్హం వా సిప్పస్స వా గుణం న జానిస్సతి, అన్తరామగ్గే పన ఖీణపాథేయ్యో సిప్పం పయోజేత్వా అవస్సం మయ్హఞ్చ సిప్పస్స చ గుణం జానిస్సతీ”తి పరిత్తం దాపేసి.

సేట్ఠిభరియాదివత్థుకథా

౩౩౦. పసతేనాతి ఏకహత్థపుటేన. **పిచునాతి** కప్పాసపటలేన. **యత్రహి నామాతి** యా నామ. **కిమ్పిమాయన్తి** కిమ్పి మే అయం. **ఉపజానామేతస్స సంయమస్సాతి** కతస్స చ రోగూపసమస్స చ ఉపకారం జానామాతి అధిప్పాయో.

౩౩౧. సబ్బాలఙ్కారం తుయ్హం హోతూతి రాజా కిర “సచే ఇమం గణ్హిస్సతి, పమాణయుత్తే ఠానే నం ఠపేస్సామి. సచే న గణ్హిస్సతి, అబ్భన్తరికం నం విస్సాసకం కరిస్సామీ”తి చిన్తేత్వా ఏవమాహ. అభయకుమారస్సాపి నాటకానమ్పి చిత్తం ఉప్పజ్జి “అహో వత న గణ్హేయ్యా”తి. సోపి తేసం చిత్తం ఞత్వా వియ “ఇదం మే దేవ అయ్యికానం ఆభరణం, నయిదం మయ్హం గణ్హితుం పతిరూప”న్తి వత్వా **అలం దేవాతిఆదిమాహ. అధికారం మే దేవో సరతూతి** కతస్స ఉపకారం మే దేవో సరతూతి అత్థో. రాజా పసన్నో సబ్బాకారసమ్పన్నం గేహఞ్చ అమ్బవనుయ్యానఞ్చ అనుసంవచ్ఛరం సతసహస్సుట్ఠానకం గామఞ్చ మహాసక్కారఞ్చ దత్వా **తేన హి భణేతిఆదిమాహ.**

రాజగహసేట్ఠివత్థుకథా

౩౩౨. సక్ఖిస్ససి పన త్వం గహపతీతి కస్మా ఆహ? ఇరియాపథసమ్పరివత్తనేన కిర మత్థలుఙ్గం న సణ్ఠాతి, అస్స చ తీహి సత్తాహేహి నిచ్చలస్స నిపన్నస్స మత్థలుఙ్గం సణ్ఠహిస్సతీతి ఞత్వా అప్పేవ నామ సత్తసత్తమాసే పటిజానిత్వా సత్తసత్తదివసేపి నిపజ్జేయ్యాతి నం ఏవమాహ. తేనేవ పరతో వుత్తం “అపి చ పటికచ్చేవ మయా ఞాతో”తి. **సీసచ్ఛవిం ఉప్పాటేత్వాతి** సీసచమ్మం అపనేత్వా. **సిబ్బినిం వినామేత్వాతి** సిబ్బినిం వివరిత్వా. **నాహం ఆచరియ సక్కోమీతి** తస్స కిర సరీరే మహాడాహో ఉప్పజ్జి, తస్మా ఏవమాహ. **తీహి సత్తాహేహీతి** తీహి పస్సేహి ఏకేకేన సత్తాహేన.

౩౩౩. జనం ఉస్సారేత్వాతి జనం నీహరాపేత్వా.

పజ్జోతరాజవత్థుకథా

౩౩౪. జేగుచ్ఛం మే సప్పీతి అయం కిర రాజా విచ్ఛికస్స జాతో, విచ్ఛికవిసపటిఘాతాయ చ సప్పి భేసజ్జం హోతి విచ్ఛికానం పటికూలం, తస్మా ఏవమాహ. **ఉద్దేకం దస్సతీ**తి ఉగ్గారం దస్సతి. **పణ్ణాస యోజనికా హోతీ**తి పణ్ణాస యోజనాని గన్తుం సమత్థా హోతి. న కేవలఞ్చస్స ఠణ్ణో హత్థినీయేవ, నాళాగిరి నామ హత్థీ యోజనసతం గచ్ఛతి, చేలకణ్ణో చ ముఞ్చకేసో చాతి ద్వే అస్సా వీసయోజనసతం గచ్ఛన్తి, కాకో దాసో సట్ఠియోజనాని గచ్ఛతి.

ఏకస్స కిర కులపుత్తస్స అనుప్పన్నే బుద్ధే ఏకదివసం భుఞ్జితుం నిసిన్నస్స పచ్చేకబుద్ధో ద్వారే ఠత్వా అగమాసి, తస్సేకో పురిసో "పచ్చేకబుద్ధో ఆగన్త్వా గతో"తి ఆరోచేసి. సో సుత్వా "గచ్ఛ, వేగేన పత్తం ఆహరా"తి ఆహరాపేత్వా అత్తనో సజ్జితం భత్తం సబ్బం దత్వా పేసేసి. ఇతరో తం ఆహరిత్వా పచ్చేకబుద్ధస్స హత్థే ఠపేత్వా "అహం భన్తే తుమ్హాకం కతేన ఇమినా కాయవేయ్యావటికేన యత్థ యత్థ నిబ్బత్తోపి వాహనసమ్పన్నో హోమీ"తి పత్థనం అకాసి. సో అయం ఏతరహి పజ్జోతో నామ రాజా జాతో, తాయ పత్థనాయ అయం వాహనసమ్పత్తి.

సప్పిం పాయేత్వాతి సప్పిఞ్చ పాయేత్వా; పరిచారికానఞ్చ ఆహారాచారే విధిం ఆచిక్ఖిత్వా. **నఖేన భేసజ్జం ఓలుమ్పేత్వా**తి నఖేన భేసజ్జం ఓదహిత్వా; పక్ఖిపిత్వాతి అత్థో. **నిచ్ఛారేసీ**తి విరేచేసి.

సివేయ్యకదుస్సయుగకథా

౩౩౫. సివేయ్యకం నామ ఉత్తరకురూసు సివథికం అవముజ్జలవత్థం. తత్థ కిర మనుస్సా మతం తేన వత్థేన వేఠేత్వా నిక్ఖిపన్తి, తం "మంసపేసీ"తి సల్లక్ఖేత్వా హత్థిసోణ్డకసకుణా ఉక్ఖిపిత్వా హిమవన్తకూటే ఠపేత్వా వత్థం అపనేత్వా ఖాదన్తి. అథ వనచరకా వత్థం దిస్వా రఞ్ఞో ఆహరన్తి. ఏవమిదం పజ్జోతేన లద్ధం. సివిరట్ఠే కుసలా ఇత్థియో తీహి అంసూహి సుత్తం కన్తన్తి, తేన సుత్తేన వాయితవత్థం ఏతన్తిపి వదన్తి.

సమత్తింసవిరేచనకథా

౩౩౬. సినేహేథాతి కిం పన భగవతో కాయో లూఖోతి న లూఖో? భగవతో హి ఆహారే సదా దేవతా దిబ్బోజం పక్ఖిపన్తి, సినేహపానం పన సబ్బత్థ దోసే తేమేతి, సిరా ముదుకా కరోతి, తేనాయం ఏవమాహ. **తీణి ఉప్పలహత్థానీ**తి ఏకం ఓళారికదోసహరణత్థం, ఏకం మజ్ఝిమదోసహరణత్థం, ఏకం సుఖుమదోసహరణత్థం. **నచిరస్సేవ పకతత్తో అహోసీ**తి ఏవం పకతత్తే పన కాయే నాగరా దానం సమ్పాదేసుం. జీవకో ఆగన్త్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "భగవా అజ్జ నాగరా తుమ్హాకం దానం దాతుకామా, మా అన్తోగామం పిణ్డాయ పవిసథా"తి. మహామోగ్గల్లానత్థేరో చిన్తేసి – "కుతో ను ఖో అజ్జ భగవతో పరమం పిణ్డపాతో లద్ధుం వట్టతీ"తి. తతో చిన్తేసి – "సోణో సేట్ఠిపుత్తో ఖేత్తపరికమ్మతో పట్ఠాయ అఞ్ఞేహి అసాధారణానం ఖీరోదకసేచనసంవద్ధానం గన్ధసాలీనం ఓదనం భుఞ్జతి, తతో భగవతో పిణ్డపాతం ఆహరిస్సామీ"తి ఇద్ధియా గన్త్వా తస్స పాసాదతలే అత్తానం దస్సేసి. సో థేరస్స పత్తం గహేత్వా పణీతం పిణ్డపాతం అదాసి. థేరస్స చ గమనాకారం దిస్వా "భుఞ్జథ

భన్తే”తి ఆహ. థేరో తమత్థం ఆరోచేసి “భుఞ్జథ భన్తే, అహం అఞ్ఞం భగవతో దస్సామీ”తి థేరం భోజేత్వా గన్ధేహి పత్తం ఉబ్బట్టేత్వా పిణ్డపాతస్స పూరేత్వా అదాసి, తం థేరో ఆహరిత్వా భగవతో అదాసి.

రాజాపి ఖో బిమ్బిసారో “అజ్జ భగవా కిం భుఞ్జిస్సతీ”తి విహారం ఆగన్త్వా పవిసమానోవ పిణ్డపాతగన్ధం ఘాయిత్వా భుఞ్జితుకామో అహోసి . భగవతో ద్వీసుయేవ పిణ్డపాతేసు భాజనగతేసు దేవతా ఓజం పక్ఖిపింసు – యఞ్చ సుజాతా అదాసి; యఞ్చ పరినిబ్బానకాలే చున్దో కమ్మారపుత్తో; అఞ్ఞేసు కబళే కబళే పక్ఖిపింసు, తస్మా భగవా రఞ్ఞో ఇచ్ఛం జానిత్వా అపక్ఖిత్తోజమేవ థోకం పిణ్డపాతం రఞ్ఞో దాపేసి. సో పరిభుఞ్జిత్వా పుచ్ఛి – “కిం భన్తే, ఉత్తరకురుతో ఆభతం భోజన”న్తి? “న మహారాజ, ఉత్తరకురుతో; అపిచ ఖో తవేవ రట్ఠవాసినో గహపతిపుత్తస్స భోజనం ఏత”న్తి వత్వా సోణస్స సమ్పత్తిం ఆచిక్ఖి. తం సుత్వా రాజా సోణం దట్ఠుకామో హుత్వా చమ్మక్ఖన్ధకే వుత్తనయేన అసీతియా కులపుత్తసహస్సేహి సద్ధిం సోణస్స ఆగమనం అకాసి. తే భగవతో ధమ్మదేసనం సుత్వా సోతాపన్నా జాతా. సోణో పన పబ్బజిత్వా అరహత్తే పతిట్ఠితో. భగవాపి ఏతదత్థమేవ రఞ్ఞో పిణ్డపాతం దాపేసి.

వరయాచనకథా

౩౩౭. ఏవం కతభత్తకిచ్చే భగవతి అథ ఖో జీవకో కోమారభచ్చో తం సివేయ్యకం దుస్సయుగం ఆదాయ…పే.… ఏతదవోచ. **అతిక్కన్తవరాతి** ఏత్థ వినిచ్ఛయో మహాఖన్ధకే వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బో. **భగవా భన్తే పంసుకూలికో భిక్ఖుసఙ్ఘో చాతి** భగవతో హి బుద్ధత్తం పత్తతో పట్ఠాయ యావ ఇదం వత్థం, ఏత్థన్తరే వీసతి వస్సాని న కోచి గహపతిచీవరం సాదియి, సబ్బే పంసుకూలికావ అహేసుం. తేనాయం ఏవమాహ. **గహపతిచీవరన్తి** గహపతీహి దిన్నచీవరం. **ధమ్మియా కథాయాతి** వత్థదానానిసంసపటిసంయుత్తాయ కథాయ. **ఇతరీతరేనాపీతి** అప్పగ్ఘేనపి మహగ్ఘేనపి; యేన కేనచీతి అత్థో. **పావారోతి** సలోమకో కప్పాసాదిభేదో. **అనుజానామి భిక్ఖవే కోజవన్తి** ఏత్థ పకతికోజవమేవ వట్టతి, మహాపిట్ఠియకోజవం న వట్టతి. మహాపిట్ఠియకోజవన్తి ఉణ్ణామయో పావారసదిసో కోజవో.

కమ్బలానుజాననాదికథా

౩౩౮. కాసిరాజాతి కాసీనం రాజా; పసేనదిస్స ఏకపితికభాతా ఏస. **అడ్ఢకాసియన్తి** ఏత్థ కాసీతి సహస్సం వుచ్చతి తం అగ్ఘనకో కాసియో . అయం పన పఞ్చసతాని అగ్ఘతి, తస్మా “అడ్ఢకాసియో”తి వుత్తో. తేనేవాహ – “ఉపడ్ఢకాసీనం ఖమమాన”న్తి.

౩౩౯. ఉచ్చావచానీతి సున్దరాని చ అసున్దరాని చ. **భఙ్గం** నామ ఖోమాదీహి పఞ్చహి సుత్తేహి మిస్సేత్వా కతం; వాకమయమేవాతిపి వదన్తి.

౩౪౦. ఏకంయేవ భగవతా చీవరం అనుఞ్ఞాతం న ద్వేతి తే కిర ఇతరీతరేన చీవరేనాతి ఏతస్స “గహపతికేన వా పంసుకూలేన వా”తి ఏవం అత్థం సల్లక్ఖింసు. **నాగమేసున్తి** యావ తే సుసానతో ఆగచ్ఛన్తి, తావ తే న అచ్ఛింసు; పక్కమింసుయేవ. **నాకామా భాగం దాతున్తి** న అనిచ్ఛాయ దాతుం; యది పన ఇచ్ఛన్తి, దాతబ్బో. **ఆగమేసున్తి** ఉపచారే అచ్ఛింసు. తేనాహ భగవా ఆహ – “అనుజానామి భిక్ఖవే ఆగమేన్తానం అకామా భాగం దాతు”న్తి. యది పన మనుస్సా “ఇధాగతా ఏవ గణ్హన్తూ”తి దేన్తి, సఞ్ఞాణం వా కత్వా గచ్ఛన్తి “సమ్పత్తా గణ్హన్తూ”తి సమ్పత్తానం సబ్బేసమ్పి పాపుణన్తి. సచే

ఛడ్డేత్వా గతా, యేన గహితం, సో ఏవ సామీ. **సదిసా సుసానం ఓక్కమింసూతి** సబ్బే సమం ఓక్కమింసు; ఏకదిసాయ వా ఓక్కమింసూతిపి అత్థో. **తే కతికం కత్వాతి** లద్ధం పంసుకూలం సబ్బే భాజేత్వా గణ్హిస్సామాతి బహిమేవ కతికం కత్వా.

३४२. చీవరపటిగ్గాహకన్తి యో గహపతికేహి సఙ్ఘస్స దీయమానం చీవరం గణ్హాతి. **యో న ఛన్దాగతిం గచ్ఛేయ్యాతిఆదీసు** చీవరపటిగ్గాహకేసు పచ్ఛా ఆగతానమ్పి అత్తనో ఞాతకాదీనం పఠమతరం పటిగ్గణ్హన్తో వా ఏకచ్చస్మిం పేమం దస్సేత్వా గణ్హన్తో వా లోభపకతికతాయ అత్తనో పరిణామేన్తో వా **ఛన్దాగతిం గచ్ఛతి** నామ. పఠమతరం ఆగతస్సాపి కోధవసేన పచ్ఛా గణ్హన్తో వా దుగ్గతమనుస్సేసు అవమఞ్ఞం కత్వా గణ్హన్తో వా "కిం వో ఘరే ఠపనోకాసో నత్థి, తుమ్హాకం సన్తకం గహేత్వా గచ్ఛథా"తి ఏవం సఙ్ఘస్స లాభన్తరాయం కరోన్తో వా **దోసాగతిం గచ్ఛతి** నామ. యో పన ముట్ఠస్సతి అసమ్పజానో, అయం **మోహాగతిం గచ్ఛతి** నామ. పచ్ఛా ఆగతానమ్పి ఇస్సరానమ్పి భయేన పఠమతరం పటిగ్గణ్హన్తో వా "చీవరపటిగ్గాహకట్ఠానం నామేతం భారియ"న్తి సన్తసన్తో వా **భయాగతిం గచ్ఛతి** నామ. "మయా ఇదఞ్చిదఞ్చ గహితం, ఇదఞ్చిదఞ్చ న గహిత"న్తి ఏవం జానన్తో **గహితాగహితం జానాతి** నామ. తస్మా యో న ఛన్దాగతిఆదివసేన గచ్ఛతి, ఞాతకఅఞ్ఞాతకఅడ్ఢదుగ్గతేసు విసేసం అకత్వా ఆగతపటిపాటియా గణ్హాతి, సీలాచారపటిపత్తియుత్తో హోతి, సతిమా మేధావీ బహుస్సుతో, సక్కోతి దాయకానం విస్సట్ఠవాచాయ పరిమణ్డలేహి పదబ్యఞ్జనేహి అనుమోదనం కరోన్తో పసాదం జనేతుం, ఏవరూపో సమ్మన్నితబ్బో.

ఏవఞ్చ పన భిక్ఖవే సమ్మన్నితబ్బోతి ఏత్థ పన ఏతాయ యథావుత్తాయ కమ్మవాచాయపి అపలోకనేనాపి అన్తోవిహారే సబ్బసఙ్ఘమజ్ఝేపి ఖణ్డసీమాయపి సమ్మన్నితుం వట్టతియేవ. ఏవం సమ్మతేన చ విహారపచ్చన్తే వా పధానఘరే వా న అచ్ఛితబ్బం. యత్థ పన ఆగతాగతా మనుస్సా సుఖం పస్సన్తి, తాదిసే ధురవిహారట్ఠానే బీజనిం పస్సే ఠపేత్వా సునివత్థేన సుపారుతేన నిసీదితబ్బన్తి.

తత్థేవ ఉజ్ఝిత్వాతి "పటిగ్గహణమేవ అమ్హాకం భారో"తి వత్వా గహితట్ఠానేయేవ ఛడ్డేత్వా గచ్ఛన్తి. **చీవరనిదహకన్తి** చీవరపటిసామకం. **యో న ఛన్దాగతిం గచ్ఛేయ్యాతిఆదీసు** చేత్థ ఇతో పరఞ్చ సబ్బత్థ వుత్తనయేనేవ వినిచ్ఛయో వేదితబ్బో. సమ్ముతివినిచ్ఛయోపి కథితానుసారేనేవ జానితబ్బో.

భణ్డాగారసమ్ముతిఆదికథా

३४३. విహారం వాతిఆదీసు యో ఆరామమజ్ఝే ఆరామికసామణేరాదీహి అవివిత్తో సబ్బేసం సమోసరణట్ఠానే విహారో వా అడ్ఢయోగో వా హోతి, సో సమ్మన్నితబ్బో. పచ్చన్తసేనాసనం పన న సమ్మన్నితబ్బం. ఇదం పన భణ్డాగారం ఖణ్డసీమం గన్త్వా ఖణ్డసీమాయ నిసిన్నేహి సమ్మన్నితుం న వట్టతి, విహారమజ్ఝేయేవ సమ్మన్నితబ్బం.

గుత్తాగుత్తఞ్చ జానేయ్యాతి ఏత్థ యస్స తావ ఛదనాదీసు కోచి దోసో నత్థి, తం గుత్తం. యస్స పన ఛదనతిణం వా ఛదనిట్ఠకా వా యత్థ కత్థచి పతితా, యేన ఓవస్సతి వా, మూసికాదీనం వా పవేసో హోతి, భిత్తిఆదీసు వా కత్థచి ఛిద్దం హోతి, ఉపచికా వా ఉట్ఠహన్తి, తం సబ్బం అగుత్తం నామ. తం సల్లక్ఖేత్వా పటిసఙ్ఖరితబ్బం. సీతసమయే ద్వారఞ్చ వాతపానఞ్చ సుపిహితం కాతబ్బం, సీతేన హి చీవరాని కణ్ణకితాని హోన్తి. ఉణ్హసమయే అన్తరన్తరా వాతప్పవేసనత్థం వివరితబ్బం. ఏవం కరోన్తో హి గుత్తాగుత్తం జానాతి నామ.

ఇమేహి పన చీవరపటిగ్గాహకాదీహి తీహిపి అత్తనో వత్తం జానితబ్బం. తత్థ చీవరపటిగ్గాహకేన తావ యం యం మనుస్సా "కాలచీవర"న్తి వా "అకాలచీవర"న్తి వా "అచ్చేకచీవర"న్తి వా "వస్సికసాటిక"న్తి వా "నిసీదన"న్తి వా "పచ్చత్థరణ"న్తి వా "ముఖపుఞ్ఛనచోళ"న్తి వా దేన్తి, తం సబ్బం ఏకరాసిం కత్వా మిస్సేత్వా న గణ్హితబ్బం, విసుం విసుం కత్వావ గణ్హిత్వా చీవరనిదహకస్స తథేవ ఆచిక్ఖిత్వా దాతబ్బం. చీవరనిదహకేనాపి భణ్డాగారికస్స దదమానేన ఇదం కాలచీవరం...పే.... ఇదం ముఖపుఞ్ఛనచోళన్తి ఆచిక్ఖిత్వావ దాతబ్బం. భణ్డాగారికేనాపి తథేవ విసుం విసుం వియ సఞ్ఞాణం కత్వా ఠపేతబ్బం. తతో సఙ్ఘేన "కాలచీవరం ఆహరా"తి వుత్తే కాలచీవరమేవ దాతబ్బం...పే.... ముఖపుఞ్ఛనచోళకం ఆహరాతి వుత్తే తదేవ దాతబ్బం.

ఇతి భగవతా చీవరపటిగ్గాహకో అనుఞ్ఞాతో, చీవరనిదహకో అనుఞ్ఞాతో, భణ్డాగారం అనుఞ్ఞాతం, భణ్డాగారికో అనుఞ్ఞాతో, న బాహులికతాయ న అసన్తుట్ఠియా; అపిచ ఖో సఙ్ఘస్సానుగ్గహాయ. సచే హి ఆహటాహటం గహేత్వా భిక్ఖూ భాజేయ్యుం, నేవ ఆహటం న అనాహటం న దిన్నం నాదిన్నం న లద్ధం నాలద్ధం జానేయ్యుం, ఆహటాహటం థేరాసనే వా దదేయ్యుం, ఖణ్డాఖణ్డం వా ఛిన్దిత్వా గణ్హేయ్యుం; ఏవం సతి అయుత్తపరిభోగో చ హోతి, న చ సబ్బేసం సఙ్గహో కతో హోతి. భణ్డాగారే పన చీవరం ఠపేత్వా ఉస్సన్నకాలే ఏకేకస్స భిక్ఖునో తిచీవరం వా ద్వే ద్వే వా ఏకేకం వా చీవరం దస్సన్తి, లద్ధాలద్ధం జానిస్సన్తి, అలద్ధభావం ఞత్వా సఙ్గహం కాతుం మఞ్ఞిస్సన్తీతి.

న భిక్ఖవే భణ్డాగారికో వుట్ఠాపేతబ్బోతి ఏత్థ అఞ్ఞేపి అవుట్ఠాపనీయా జానితబ్బా. చత్తారో హి న వుట్ఠాపేతబ్బా – వుడ్ఢతరో , భణ్డాగారికో, గిలానో, సఙ్ఘతో లద్ధసేనాసనోతి. తత్థ వుడ్ఢతరో అత్తనో వుడ్ఢతాయ నవకతరేన న వుట్ఠాపేతబ్బో, భణ్డాగారికో సఙ్ఘేన సమ్మన్నిత్వా భణ్డాగారస్స దిన్నతాయ, గిలానో అత్తనో గిలానతాయ, సఙ్ఘో పన బహుస్సుతస్స ఉద్దేసపరిపుచ్ఛాదీహి బహుపకారస్స భారనిత్థారకస్స ఫాసుకం ఆవాసం అనుట్ఠాపనీయం కత్వా దేతి, తస్మా సో ఉపకారతాయ చ సఙ్ఘతో లద్ధతాయ చ న వుట్ఠాపేతబ్బోతి.

ఉస్సన్నం హోతీతి బహు రాసికతం హోతి, భణ్డాగారం న గణ్హాతి. **సమ్ముఖీభూతేనా**తి అన్తోఉపచారసీమాయం ఠితేన. **భాజేతు**న్తి కాలం ఘోసేత్వా పటిపాటియా భాజేతుం. **కోలాహలం అకాసీ**తి "అమ్హాకం ఆచరియస్స దేథ, ఉపజ్ఝాయస్స దేథా"తి ఏవం మహాసద్దం అకాసి. చీవరభాజనకఙ్గేసు సభాగానం భిక్ఖూనం అపాపుణన్తమ్పి మహగ్ఘం చీవరం దేన్తో ఛన్దాగతిం గచ్ఛతి నామ. అఞ్ఞేసం వుడ్ఢతరానం పాపుణన్తమ్పి మహగ్ఘం చీవరం అదత్వా అప్పగ్ఘం దేన్తో దోసాగతిం గచ్ఛతి నామ. మోహమూళ్హో చీవరదానవత్తం అజానన్తో మోహాగతిం గచ్ఛతి నామ. ముఖరానం నవకానమ్పి భయేన అపాపుణన్తమేవ మహగ్ఘం చీవరం దేన్తో భయాగతిం గచ్ఛతి నామ. యో ఏవం న గచ్ఛతి, సబ్బేసం తులాభూతో పమాణభూతో మజ్ఝత్తో హోతి, సో సమ్మన్నితబ్బో. **భాజితాభాజిత**న్తి "ఏత్తకాని వత్థాని భాజితాని, ఏత్తకాని అభాజితానీ"తి జానన్తో "భాజితాభాజితఞ్చ జానేయ్యా"తి వుచ్చతి.

ఉచ్చినిత్వాతి "ఇదం థూలం, ఇదం సణ్హం, ఇదం ఘనం, ఇదం తనుకం, ఇదం పరిభుత్తం, ఇదం అపరిభుత్తం, ఇదం దీఘతో ఏత్తకం పుథులతో ఏత్తక"న్తి ఏవం వత్థాని విచినిత్వా. **తులయిత్వా**తి "ఇదం ఏత్తకం అగ్ఘతి, ఇదం ఏత్తక"న్తి ఏవం అగ్ఘపరిచ్ఛేదం కత్వా. **వణ్ణావణ్ణం కత్వా**తి సచే సబ్బేసం ఏకేకమేవ దసగ్ఘనకం పాపుణాతి, ఇచ్చేతం కుసలం; నో చే పాపుణాతి, యం నవ వా అట్ఠ వా అగ్ఘతి, తం అఞ్ఞేన ఏకఅగ్ఘనకేన చ ద్విఅగ్ఘనకేన చ సద్ధిం బన్ధిత్వా ఏతేన ఉపాయేన సమే పటివీసే ఠపేత్వాతి అత్థో. **భిక్ఖూ గణేత్వా వగ్గం బన్ధిత్వా**తి సచే ఏకేకస్స దియమానే దివసో నప్పహోతి, దస దస భిక్ఖూ

గణేత్వా దస దస చీవరపటివీసే ఏకవగ్గం బన్ధిత్వా ఏకం భణ్డికం కత్వా ఏవం చీవరపటివీసం ఠపేతుం అనుజానామీతి అత్థో. ఏవం ఠపితేసు చీవరపటివీసేసు కుసో పాతేతబ్బో. తేహిపి భిక్ఖూహి పున కుసపాతం కత్వా భాజేతబ్బం.

సామణేరానం ఉపడ్ఢపటివీసన్తి ఏత్థ యే సామణేరా అత్తిస్సరా భిక్ఖుసఙ్ఘస్స కత్తబ్బకమ్మం న కరోన్తి, ఉద్దేసపరిపుచ్ఛాసు యుత్తా ఆచరియుపజ్ఝాయానంయేవ వత్తపటిపత్తిం కరోన్తి, అఞ్ఞేసం న కరోన్తి, ఏతేసంయేవ ఉపడ్ఢభాగో దాతబ్బో. యే పన పురేభత్తఞ్చ పచ్ఛాభత్తఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘస్సేవ కత్తబ్బకిచ్చం కరోన్తి, తేసం సమకో దాతబ్బో. ఇదఞ్చ పిట్ఠిసమయే ఉప్పన్నేన భణ్డాగారే ఠపితేన అకాలచీవరేనేవ కథితం. కాలచీవరం పన సమకమేవ దాతబ్బం. తత్రుప్పాదవస్సావాసికం సమ్ముఞ్జనీబన్ధనాది సఙ్ఘస్స ఫాతికమ్మం కత్వా గహేతబ్బం. ఏతఞ్హేత్థ సబ్బేసం వత్తం. భణ్డాగారికచీవరేపి సచే సామణేరా ఆగన్త్వా "భన్తే మయం యాగుం పచామ, భత్తం పచామ, ఖజ్జకం పచామ, అప్పహరితకం కరోమ, దన్తకట్ఠం ఆహరామ, రఙ్గఛల్లిం కప్పియం కత్వా దేమ, కిం అమ్హేహి న కతం నామా"తి ఉక్కుట్ఠిం కరోన్తి, సమభాగోవ దాతబ్బో. ఏతం యే చ విరజ్ఝిత్వా కరోన్తి, యేసఞ్చ కరణభావో న పఞ్ఞాయతి, తే సన్ధాయ వుత్తం. **కురున్దియం** పన "సచే సామణేరా 'కస్మా మయం భన్తే సఙ్ఘకమ్మం న కరోమ, కరిస్సామా'తి యాచన్తి, సమపటివీసో దాతబ్బో"తి వుత్తం.

ఉత్తరితుకామోతి నదిం వా కన్తారం వా ఉత్తరితుకామో; సత్థం లభిత్వా దిసా పక్కమితుకామోతి అత్థో. **సకం భాగం దాతు**న్తి ఇదం భణ్డాగారతో చీవరాని నీహరిత్వా పుఞ్జే కతే ఘణ్టియా పహటాయ భిక్ఖుసఙ్ఘే సన్నిపతితే సత్థం లభిత్వా గన్తుకామో "సత్థతో మా పరిహాయీ"తి ఏతమత్థం సన్ధాయ వుత్తం. తస్మా అనీహతేసు వా చీవరేసు అప్పహటాయ వా ఘణ్టియా అసన్నిపతితే వా సఙ్ఘే దాతుం న వట్టతి. చీవరేసు పన నీహతేసు ఘణ్టిం పహరిత్వా భిక్ఖుసఙ్ఘే సన్నిపతితే చీవరభాజకేన "ఇమస్స భిక్ఖునో కోట్ఠాసేన ఏత్తకేన భవితబ్బ"న్తి తక్కేత్వా నయగ్గాహేన చీవరం దాతబ్బం. తులాయ తులితమివ హి సమసమం దాతుం న సక్కా, తస్మా ఊనం వా హోతు అధికం వా, ఏవం తక్కేన నయేన దిన్నం సుదిన్నం. నేవ ఊనకం పున దాతబ్బం, నాతిరిత్తం పటిగ్గణ్హితబ్బన్తి.

అతిరేకభాగేనాతి దస భిక్ఖూ హోన్తి, సాటకాపి దసేవ, తేసు ఏకో ద్వాదస అగ్ఘతి, సేసా దసగ్ఘనకా. సబ్బేసు దసగ్ఘనకవసేన కుసే పాతితే యస్స భిక్ఖునో ద్వాదసగ్ఘనకో కుసో పాతితో, సో "ఏత్తకేన మమ చీవరం పహోతీ"తి తేన అతిరేకభాగేన గన్తుకామో హోతి. భిక్ఖూ "అతిరేకం ఆవుసో సఙ్ఘస్స సన్తక"న్తి వదన్తి, తం సుత్వా భగవా "సఙ్ఘికే చ గణసన్తకే చ అప్పకం నామ నత్థి, సబ్బత్థ సంయమో కాతబ్బో, గణ్హన్తేనాపి కుక్కుచ్చాయితబ్బ"న్తి దస్సేతుం **"అనుజానామి భిక్ఖవే అనుక్ఖేపే దిన్నే"**తి ఆహ. తత్థ **అనుక్ఖేపో** నామ యంకిఞ్చి అనుక్ఖిపితబ్బం అనుప్పదాతబ్బం కప్పియభణ్డం; యత్తకం తస్స పటివీసే అధికం, తత్తకే అగ్ఘనకే యస్మిం కిస్మిఞ్చి కప్పియభణ్డే దిన్నేతి అత్థో.

వికలకే తోసేత్వాతి ఏత్థ చీవరవికలకం పుగ్గలవికలకన్తి ద్వే వికలకా. **చీవరవికలకం** నామ సబ్బేసం పఞ్చ పఞ్చ వత్థాని పత్తాని, సేసానిపి అత్థి, ఏకేకం పన న పాపుణాతి, ఛిన్దిత్వా దాతబ్బాని. ఛిన్దన్తేహి చ అడ్ఢమణ్డలాదీనం వా ఉపాహనత్థవికాదీనం వా పహోనకాని ఖణ్డాని కత్వా దాతబ్బాని, హేట్ఠిమపరిచ్ఛేదేన చతురఙ్గులవిత్థారమ్పి అనువాతప్పహోనకాయామం ఖణ్డం కత్వా దాతుం వట్టతి, అపరిభోగం పన న కాతబ్బన్తి ఏవమేత్థ చీవరస్స అప్పహోనకభావో చీవరవికలకం. ఛిన్దిత్వా దిన్నే పన తం తోసితం హోతి, అథ కుసపాతో కాతబ్బో. సచేపి ఏకస్స భిక్ఖునో కోట్ఠాసే ఏకం వా ద్వే వా వత్థాని నప్పహోన్తి, తత్థ అఞ్ఞం సామణకం పరిక్ఖారం ఠపేత్వా యో తేన తుస్సతి, తస్స తం భాగం దత్వా పచ్ఛా కుసపాతో కాతబ్బో. ఇదమ్పి చీవరవికలకన్తి **అన్ధకట్ఠకథాయం** వుత్తం.

పుగ్గలవికలకం నామ దస దస భిక్ఖూ గణేత్వా వగ్గం కరోన్తానం ఏకో వగ్గో న పూరతి, అట్ఠ వా నవ వా హోన్తి, తేసం అట్ఠ వా నవ వా కోట్ఠాసా "తుమ్హే ఇమే గహేత్వా విసుం భాజేథా"తి దాతబ్బా. ఏవమయం పుగ్గలానం అప్పహోనకభావో పుగ్గలవికలకం. విసుం దిన్నే పన తం తోసితం హోతి, ఏవం తోసేత్వా కుసపాతో కాతబ్బోతి. అథ వా వికలకే తోసేత్వాతి యో చీవరవిభాగో ఊనకో, తం అఞ్ఞేన పరిక్ఖారేన సమం కత్వా కుసపాతో కాతబ్బో.

చీవరరజనకథా

౩౪౪. ఛకణేనాతి గోమయేన. **పణ్డుమత్తికాయాతి** తమ్బమత్తికాయ. మూలరజనాదీసు హలిద్దిం ఠపేత్వా సబ్బం మూలరజనం వట్టతి. మఞ్జిట్ఠిఞ్చ తుఙ్గహారఞ్చ ఠపేత్వా సబ్బం ఖన్ధరజనం వట్టతి. తుఙ్గహారో నామ ఏకో సకణ్టకరుక్ఖో, తస్స హరితాలవణ్ణం ఖన్ధరజనం హోతి. లోద్దఞ్చ కణ్డులఞ్చ ఠపేత్వా సబ్బం తచరజనం వట్టతి. అల్లిపత్తం నీలిపత్తఞ్చ ఠపేత్వా సబ్బం పత్తరజనం వట్టతి. గిహిపరిభుత్తం పన అల్లిపత్తేన ఏకవారం రజితుం వట్టతి. కింసుకపుప్ఫఞ్చ కుసుమ్భపుప్ఫఞ్చ ఠపేత్వా సబ్బం పుప్ఫరజనం వట్టతి. ఫలరజనే పన న కిఞ్చి న వట్టతి.

సీతుదకాతి అపక్కరజనం వుచ్చతి. **ఉత్తరాళుమ్పన్తి** వట్టాధారకం, రజనకుమ్భియా మజ్ఝే ఠపేత్వా తం ఆధారకం పరిక్ఖిపిత్వా రజనం పక్ఖిపితుం అనుజానామీతి అత్థో. ఏవఞ్హి కతే రజనం న ఉత్తరతి. **ఉదకే వా నఖపిట్ఠికాయ వాతి** సచే పరిపక్కం హోతి, ఉదకపాతియా దిన్నో థేవో సహసా న విసరతి, నఖపిట్ఠియమ్పి అవిసరన్తో తిట్ఠతి. **రజనుళుఙ్కన్తి** రజనఉళుఙ్కం. **దణ్డకథాలకన్తి** తమేవ సదణ్డకం. **రజనకోలమ్బన్తి** రజనకుణ్డం. **ఓమద్దన్తీతి** సమ్మద్దన్తి. **న చ అచ్ఛిన్నే థేవే పక్కమితున్తి** యావ రజనబిన్దు గళితం న ఛిజ్జతి, తావ న అఞ్ఞత్ర గన్తబ్బం. **పత్థిన్నన్తి** అతిరజితత్తా థద్ధం. **ఉదకే ఓసారేతున్తి** ఉదకే పక్ఖిపిత్వా ఠపేతుం. రజనే పన నిక్ఖన్తే తం ఉదకం ఛడ్డేత్వా చీవరం మద్దితబ్బం. **దన్తకాసావానీతి** ఏకం వా ద్వే వా వారే రజిత్వా దన్తవణ్ణాని ధారేన్తి.

ఛిన్నకచీవరానుజాననకథా

౩౪౫. అచ్ఛిబద్ధన్తి చతురస్సకేదారకబద్ధం. **పాళిబద్ధన్తి** ఆయామతో చ విత్థారతో చ దీఘమరియాదబద్ధం. **మరియాదబద్ధన్తి** అన్తరన్తరా రస్సమరియాదబద్ధం. **సిఙ్ఘాటకబద్ధన్తి** మరియాదాయ మరియాదం వినివిజ్ఝిత్వా గతట్ఠానే సిఙ్ఘాటకబద్ధం; చతుక్కసణ్ఠానన్తి అత్థో. **సంవిదహితున్తి** కాతుం. **ఉస్సహసి త్వం ఆనన్దాతి** సక్కోసి త్వం ఆనన్ద. **ఉస్సహామి భగవాతి** తుమ్హేహి దిన్ననయేన సక్కోమీతి దస్సేతి. **యత్ర హి నామాతి** యో నామ. **కుసిమ్పి నామాతిఆదీసు కుసీతి** ఆయామతో చ విత్థారతో చ అనువాతాదీనం దీఘపత్తానమేతం అధివచనం. **అడ్ఢకుసీతి** అన్తరన్తరా రస్సపత్తానం నామం. **మణ్డలన్తి** పఞ్చఖణ్డికచీవరస్స ఏకేకస్మిం ఖణ్డే మహామణ్డలం. **అడ్ఢమణ్డలన్తి** ఖుద్దకమణ్డలం. **వివట్టన్తి** మణ్డలఞ్చ అడ్ఢమణ్డలఞ్చ ఏకతో కత్వా సిబ్బితం మజ్ఝిమఖణ్డం.

అనువివట్టన్తి తస్స ఉభోసు పస్సేసు ద్వే ఖణ్డాని. **గీవేయ్యకన్తి** గీవావేఠనట్ఠానే దళ్హీకరణత్థం అఞ్ఞం సుత్తసంసిబ్బితం ఆగన్తుకపత్తం. **జఙ్ఘేయ్యకన్తి** జఙ్ఘపాపుణనట్ఠానే తథేవ సంసిబ్బితం పత్తం. గీవట్ఠానే చ జఙ్ఘట్ఠానే చ పత్తానమేవేతం నామన్తిపి వదన్తి. **బాహన్తన్తి** అనువివట్టానం బహి ఏకేకం ఖణ్డం. ఇతి పఞ్చఖణ్డికచీవరేనేతం విచారితన్తి. అథ వా **అనువివట్టన్తి** వివట్టస్స ఏకపస్సతో ద్విన్నం ఏకపస్సతో ద్విన్నన్తి చతున్నమ్పి ఖణ్డానమేతం నామం. **బాహన్తన్తి** సుప్పమాణం చీవరం

పారుపన్తేన సంహరిత్వా బాహాయ ఉపరి ఠపితా ఉభో అన్తా బహిముఖా తిట్ఠన్తి, తేసం ఏతం నామం. అయమేవ హి నయో మహాఅట్ఠకథాయం వుత్తోతి.

తిచీవరానుజాననకథా

౩౪౬. **చీవరేహి ఉబ్భణ్డికే**తి చీవరేహి ఉబ్భణ్డే కతే; యథా ఉక్ఖిత్తభణ్డా హోన్తి ఏవం కతే; ఉక్ఖిత్తభణ్డికభావం ఆపాదితేతి అత్థో. **చీవరభిసి**న్తి ఏత్థ **భిసీ**తి ద్వే తీణి ఏకతో కత్వా భిసిసఙ్ఖేపేన సంహరితచీవరాని వుత్తాని. తే కిర భిక్ఖూ "దక్ఖిణాగిరితో భగవా లహుం పటినివత్తిస్సతీ"తి తత్థ గచ్ఛన్తా జీవకవత్థుస్మిం లద్ధచీవరాని ఠపేత్వా అగమంసు. ఇదాని పన చిరేన ఆగమిస్సతీతి మఞ్ఞమానా ఆదాయ పక్కమింసు. **అన్తరట్ఠకాసూ**తి మాఘస్స చ ఫగ్గుణస్స చ అన్తరా అట్ఠసు. **న భగవన్తం సీతం అహోసీ**తి భగవతో సీతం నాహోసి. **ఏతదహోసి యేపి ఖో తే కులపుత్తా**తి న భగవా అజ్ఝోకాసే అనిసీదిత్వా ఏతమత్థం న జానాతి, మహాజనసఞ్ఞాపనత్థం పన ఏవమకాసి. **సీతాలుకా**తి సీతపకతికా; యే పకతియావ సీతేన కిలమన్తి. **దిగుణం సఙ్ఘాటి**న్తి దుపట్టం సఙ్ఘాటిం. **ఏకచ్చియ**న్తి ఏకపట్టం. ఇతి "భగవా అత్తనా చతూహి చీవరేహి యాపేతి, అమ్హాకం పన తిచీవరం అనుజానాతీ"తి వచనస్స ఓకాసం ఉపచ్ఛిన్దితుం దిగుణం సఙ్ఘాటిం అనుజానాతి, ఏకచ్చికే ఇతరే. ఏవఞ్హి నేసం చత్తారి భవిస్సన్తీతి.

అతిరేకచీవరాదికథా

౩౪౮. **అగ్గళం అచ్ఛుపేయ్య**న్తి ఛిద్దట్ఠానే పిలోతికఖణ్డం లగ్గాపేయ్యం. **అహతకప్పాన**న్తి ఏకవారం ధోతానం. **ఉతుద్ధటాన**న్తి ఉతుతో దీఘకాలతో ఉద్ధటానం హతవత్థకానం, పిలోతికానన్తి వుత్తం హోతి. **పాపణికే**తి అన్తరాపణతో పతితపిలోతికచీవరే. **ఉస్సాహో కరణీయో**తి పరియేసనా కాతబ్బా. పరిచ్ఛేదో పనేత్థ నత్థి, పట్టసతమ్పి వట్టతి. సబ్బమిదం సాదియన్తస్స భిక్ఖునో వసేన వుత్తం. **అగ్గళం తున్న**న్తి ఏత్థ ఉద్ధరిత్వా అల్లీయాపనఖణ్డం **అగ్గళం,** సుత్తేన సంసిబ్బితం **తున్నం;** వట్టేత్వా కరణం **ఓవట్టికం . కణ్డుసకం** వుచ్చతి ముద్దికా. **దళ్హీకమ్మ**న్తి అనుద్ధరిత్వావ ఉపస్సయం కత్వా అల్లీయాపనకం వత్థఖణ్డం.

౩౪౯-౩౫౧. విసాఖావత్థు ఉత్తానత్థం. తతో పరం పుబ్బే వినిచ్ఛితమేవ. **సోవగ్గిక**న్తి సగ్గప్పత్తిహేతుకం. తేనేవాహ "సోవగ్గిక"న్తి . సోకం అపనేతీతి **సోకనుదం. అనామయా**తి అరోగా. **సగ్గమ్హి కాయమ్హీ**తి సగ్గోపపన్నా.

౩౫౩. **పుథుజ్జనా కామేసు వీతరాగా**తి ఝానలాభినో.

౩౫౬. **సన్దిట్ఠో**తి దిట్ఠమత్తకమిత్తో. **సమ్భత్తో**తి ఏకసమ్భోగో దళ్హమిత్తో. **ఆలపితో**తి "మమ సన్తకం యం ఇచ్ఛేయ్యాసి, తం గణ్హాహీ"తి ఏవం వుత్తో. ఏతేసు తీసు అఞ్ఞతరనామేన సద్ధిం జీవతి, గహితే అత్తమనో హోతీతి ఇమేహి గహితవిస్సాసో రుహతి.

పచ్ఛిమవికప్పనుపగచీవరాదికథా

౩౫౮. **పంసుకూలకతో**తి కతపంసుకూలో. **గరుకో హోతీ**తి జిణ్ణజిణ్ణట్ఠానే అగ్గళారోపనేన గరుకో హోతి. **సుత్తలూఖం కాతు**న్తి సుత్తేనేవ అగ్గళం కాతున్తి అత్థో. **వికణ్ణో హోతీ**తి సుత్తం అచ్ఛేత్వా అచ్ఛేత్వా సిబ్బన్తానం ఏకో సఙ్ఘాటికోణో దీఘో

హోతి. **వికణ్ణం ఉద్ధరితు**న్తి దీఘకోణం ఛిన్దితుం. **ఓకిరియన్తీ**తి ఛిన్నకోణతో గళన్తి. **అనువాతం పరిభణ్డ**న్తి అనువాతఞ్చేవ పరిభణ్డఞ్చ. **పత్తా లుజ్జన్తీ**తి మహన్తేసు పత్తముఖేసు దిన్నాని సుత్తాని గళన్తి, తతో పత్తా లుజ్జన్తి. **అట్ఠపదకం కాతు**న్తి అట్ఠపదకచ్ఛన్నేన పత్తముఖం సిబ్బితుం.

౩౬౦. అన్వాధికమ్పి ఆరోపేతున్తి ఆగన్తుకపత్తమ్పి దాతుం. ఇదం పన అప్పహోనకే ఆరోపేతబ్బం. సచే పహోతి, ఆగన్తుకపత్తం న వట్టతి, ఛిన్దితబ్బమేవ.

౩౬౧. న చ భిక్ఖవే సద్ధాదేయ్యన్తి ఏత్థ సేసఞాతీనం దేన్తో వినిపాతేతియేవ. మాతాపితరో పన సచే రజ్జే ఠితా పత్థయన్తి, దాతబ్బం.

౩౬౨. గిలానోతి గిలానతాయ గహేత్వా గన్తుం అసమత్థో. **వస్సికసఙ్కేత**న్తి వస్సికే చత్తారో మాసే. **నదీపార**న్తి నదియా పారే భత్తం భుఞ్జితబ్బం హోతి. **అగ్గళగుత్తివిహారో**తి సబ్బేస్వేవ చేతేసు గిలానవస్సికసఙ్కేతనదీపారగమనఅత్థతకథినభావేసు అగ్గళగుత్తియేవ పమాణం. గుత్తే ఏవ హి విహారే ఏతేసు కారణేసు నిక్ఖిపిత్వా బహి గన్తుం వట్టతి, న అగుత్తే. ఆరఞ్ఞకస్స పన విహారో న సుగుత్తో హోతి, తేన భణ్డుక్ఖలికాయ పక్ఖిపిత్వా పాసాణసుసిర రుక్ఖసుసిరాదీసు సుప్పటిచ్ఛన్నేసు ఠపేత్వా గన్తబ్బం.

సఙ్ఘికచీవరుప్పాదకథా

౩౬౩. తుయ్హేవ భిక్ఖు తాని చీవరానీతి అఞ్ఞత్థ గహేత్వా హటానిపి తుయ్హేవ; న తేసం అఞ్ఞో కోచి ఇస్సరోతి. ఏవఞ్చ పన వత్వా అనాగతేపి నిక్కుక్కుచ్చా గణ్హిస్సన్తీతి దస్సేతుం **ఇధ పనాతిఆది**మాహ. **తస్సేవ తాని చీవరాని యావ కథినస్స ఉబ్భారా**తి సచే గణపూరకే భిక్ఖూ లభిత్వా కథినం అత్థతం హోతి, పఞ్చమాసే; నో చే అత్థతం హోతి, ఏకం చీవరమాసమేవ. యం "సఙ్ఘస్స దేమా"తి వా దేన్తి, "సఙ్ఘం ఉద్దిస్స దేమా"తి వా దేన్తి, "వస్సంవుత్థసఙ్ఘస్స దేమా"తి వా దేన్తి, "వస్సావాసికం దేమా"తి వా దేన్తి, సచేపి మతకచీవరం అవిభజిత్వా తం విహారం పవిసన్తి, తం సబ్బం తస్సేవ భిక్ఖునో హోతి. యమ్పి సో వస్సావాసత్థాయ వడ్ఢిం పయోజేత్వా ఠపితఉపనిక్ఖేపతో వా తత్రుప్పాదతో వా వస్సావాసికం గణ్హాతి, సబ్బం సుగ్గహితమేవ హోతి. ఇదమేత్థ లక్ఖణం, యేన తేనాకారేన సఙ్ఘస్స ఉప్పన్నం వత్థం అత్థతకథినస్స పఞ్చమాసే, అనత్థతకథినస్స ఏకం చీవరమాసం పాపుణాతీతి. యం పన "ఇదం ఇధ వస్సంవుత్థసఙ్ఘస్స దేమా"తి వా "వస్సావాసికం దేమా"తి వా వత్వా దిన్నం, తం అనత్థతకథినస్సాపి పఞ్చమాసే పాపుణాతి. తతో పరం పన ఉప్పన్నం వస్సావాసికం పుచ్ఛితబ్బం – "కిం అతీతవస్సే ఇదం వస్సావాసికం, ఉదాహు అనాగతవస్సే"తి! కస్మా? పిట్ఠిసమయే ఉప్పన్నత్తా.

ఉతుకాలన్తి వస్సానతో అఞ్ఞం కాలం. **తాని చీవరాని ఆదాయ సావత్థిం గన్త్వా**తి ఏత్థ తాని చీవరాని గతగతట్ఠానే సఙ్ఘికానేవ హోన్తి, భిక్ఖూహి దిట్ఠమత్తమేవేత్థ పమాణం. తస్మా సచే కేచి పటిపథం ఆగచ్ఛన్తా "కుహిం ఆవుసో గచ్ఛసీ"తి పుచ్ఛిత్వా తమత్థం సుత్వా "కిం ఆవుసో మయం సఙ్ఘో న హోమా"తి తత్థేవ భాజేత్వా గణ్హన్తి, సుగ్గహితాని. సచేపి ఏస మగ్గా ఓక్కమిత్వా కఞ్చి విహారం వా ఆసనసాలం వా పిణ్డాయ చరన్తో ఏకం గేహమేవ వా పవిసతి, తత్ర చ నం భిక్ఖూ దిస్వా తమత్థం పుచ్ఛిత్వా భాజేత్వా గణ్హన్తి, సుగ్గహితానేవ.

అధిట్ఠాతున్తి ఏత్థ అధిట్ఠహన్తేన వత్తం జానితబ్బం . తేన హి భిక్ఖునా ఘణ్టిం పహరిత్వా కాలం ఘోసేత్వా థోకం ఆగమేత్వా సచే ఘణ్టిసఞ్ఞాయ వా కాలసఞ్ఞాయ వా భిక్ఖూ ఆగచ్ఛన్తి, తేహి సద్ధిం భాజేతబ్బాని. నో చే ఆగచ్ఛన్తి, "మయ్హిమాని చీవరాని పాపుణన్తీ"తి అధిట్ఠాతబ్బాని. ఏవం అధిట్ఠితే సబ్బాని తస్సేవ హోన్తి, ఠితికా పన న తిట్ఠతి.

సచే ఏకేకం ఉద్ధరిత్వా "అయం పఠమభాగో మయ్హం పాపుణాతి, అయం దుతియభాగో"తి ఏవం గణ్హాతి, గహితాని చ సుగ్గహితాని హోన్తి, ఠితికా చ తిట్ఠతి. ఏవం పాపేత్వా గణ్హన్తేనాపి అధిట్ఠితమేవ హోతి. సచే పన ఘణ్టిం పహరిత్వా వా అప్పహరిత్వా వా కాలమ్పి ఘోసేత్వా వా అఘోసేత్వా వా "అహమేవేత్థ మయ్హమేవ ఇమాని చీవరానీ"తి గణ్హాతి, దుగ్గహితాని హోన్తి. అథ "అఞ్ఞో కోచి ఇధ నత్థి, మయ్హం ఏతాని పాపుణన్తీ"తి గణ్హాతి, సుగ్గహితాని.

పాతితే కుసేతి ఏకకోట్ఠాసే కుసదణ్డకే పాతితమత్తే సచేపి భిక్ఖుసహస్సం హోతి, గహితమేవ నామ చీవరం. నాకామా భాగో దాతబ్బో. సచే పన అత్తనో రుచియా దాతుకామా హోన్తి, దేన్తు. అనుభాగేపి ఏసేవ నయో.

సచీవరానీతి "కాలచీవరమ్పి సఙ్ఘస్స ఇతోవ దస్సామ, విసుం సజ్జియమానే అతిచిరం హోతీ"తి ఖిప్పంయేవ సచీవరాని భత్తాని అకంసు. **థేరే ఆగమ్మ ఉప్పన్నానీ**తి తుమ్హేసు పసాదేన ఖిప్పం ఉప్పన్నాని.

సఙ్ఘస్స దేమాతి చీవరాని దేన్తీతి సకలమ్పి చీవరకాలం సణికం సణికం దేన్తియేవ. పురిమేసు పన ద్వీసు వత్థూసు పచ్ఛిన్నదానత్తా అదంసూతి వుత్తం. **సమ్బహులా థేరా**తి వినయధరపామోక్ఖథేరా. ఇదం పన వత్థుం సద్ధిం పురిమేన ద్వేభాతికవత్థునా పరినిబ్బుతే భగవతి ఉప్పన్నం, ఇమే చ థేరా దిట్ఠపుబ్బా తథాగతం, తస్మా పురిమేసు వత్థూసు తథాగతేన పఞ్ఞత్తనయేనేవ కథేసుం.

ఉపనన్దసక్యపుత్తవత్థుకథా

౩౬౪. గామకావాసం అగమాసీతి అప్పేవ నామ చీవరాని భాజేన్తా మయ్హమ్పి సఙ్గహం కరేయ్యున్తి చీవరభాజనకాలం సల్లక్ఖేత్వావ అగమాసి. **సాదియిస్ససీ**తి గణ్హిస్ససి. ఏత్థ చ కిఞ్చాపి తస్స భాగో న పాపుణాతి. అథ ఖో "నగరవాసికో అయం ముఖరో ధమ్మకథికో"తి తే భిక్ఖూ "సాదియిస్ససీ"తి ఆహంసు. **యో సాదియేయ్య ఆపత్తి దుక్కటస్సా**తి ఏత్థ పన కిఞ్చాపి లహుకా ఆపత్తి, అథ ఖో గహితాని గహితట్ఠానే దాతబ్బాని. సచేపి నట్ఠాని వా జిణ్ణాని వా హోన్తి, తస్సేవ గీవా. దేహీతి వుత్తే అదేన్తో ధురనిక్ఖేపే భణ్డగ్ఘేన కారేతబ్బో.

ఏకాధిప్పాయన్తి ఏకం అధిప్పాయం; ఏకం పుగ్గలపటివీసమేవ దేథాతి అత్థో. ఇదాని యథా సో దాతబ్బో, తం దస్సేతుం తన్తిం ఠపేన్తో **ఇధ పనాతిఆదిమాహ**. తత్థ **సచే అముత్ర ఉపడ్ఢం అముత్ర ఉపడ్ఢ**న్తి ఏకేకస్మిం ఏకాహమేకాహం వా సత్తాహం సత్తాహం వా సచే వసతి, ఏకేకస్మిం విహారే యం ఏకో పుగ్గలో లభతి, తతో తతో ఉపడ్ఢం ఉపడ్ఢం దాతబ్బం. ఏవం ఏకాధిప్పాయో దిన్నో హోతి. **యత్థ వా పన బహుతర**న్తి సచే ఏకస్మిం విహారే వసన్తో ఇతరస్మిం సత్తాహవారేన అరుణమేవ ఉట్ఠాపేతి, ఏవం పురిమస్మిం బహుతరం వసతి నామ. తస్మా తతో బహుతరం వసితవిహారతో తస్స పటివీసో దాతబ్బో. ఏవమ్పి ఏకాధిప్పాయో దిన్నో హోతి. ఇదఞ్చ నానాలాభేహి నానూపచారేహి ఏకసీమవిహారేహి కథితం, నానాసీమవిహారే పన సేనాసనగ్గాహో పటిప్పస్సమ్భతి. తస్మా తత్థ చీవరపటివీసో న పాపుణాతి. సేసం పన ఆమిసభేసజ్జాది సబ్బం సబ్బత్థ అన్తోసీమగతస్స పాపుణాతి.

గిలానవత్థుకథా

౩౬౫. మఞ్చకే నిపాతేసున్తి ఏవం ధోవిత్వా అఞ్ఞం కాసావం నివాసేత్వా మఞ్చకే నిపజ్జాపేసుం; నిపజ్జాపేత్వా చ పనాయస్మా ఆనన్దో ముత్తకరీసకిలిట్ఠం కాసావం ధోవిత్వా భూమియం పరిభణ్డం అకాసి. **యో భిక్ఖవే మం ఉపట్ఠహేయ్య, సో గిలానం ఉపట్ఠహేయ్యాతి** యో మం ఓవాదానుసాసనీకరణేన ఉపట్ఠహేయ్య, సో గిలానం ఉపట్ఠహేయ్య; మమ ఓవాదకారకేన గిలానో ఉపట్ఠాతబ్బోతి అయమేవేత్థ అత్థో. భగవతో చ గిలానస్స చ ఉపట్ఠానం ఏకసదిసన్తి ఏవం పనేత్థ అత్థో న గహేతబ్బో. **సఙ్ఘేన ఉపట్ఠాతబ్బోతి** యస్సేతే ఉపజ్ఝాదయో తస్మిం విహారే నత్థి, ఆగన్తుకో హోతి ఏకచారికో భిక్ఖు, సో సఙ్ఘస్స భారో, తస్మా సఙ్ఘేన ఉపట్ఠాతబ్బో. నో చే ఉపట్ఠహేయ్య, సకలస్స సఙ్ఘస్స ఆపత్తి. వారం ఠపేత్వా జగ్గన్తేసు పన యో అత్తనో వారే న జగ్గతి, తస్సేవ ఆపత్తి. సఙ్ఘత్థేరోపి వారకో న ముచ్చతి. సచే సకలో సఙ్ఘో ఏకస్స భారం కరోతి, ఏకో వా వత్తసమ్పన్నో భిక్ఖు అహమేవ జగ్గిస్సామీతి పటిజగ్గతి, సఙ్ఘో ఆపత్తితో ముచ్చతి.

౩౬౬. అభిక్కమన్తం వా అభిక్కమతీతిఆదీసు వడ్ఢన్తం వా ఆబాధం "ఇదం నామ మే పరిభుఞ్జన్తస్స వడ్ఢతి, ఇదం పరిభుఞ్జన్తస్స పరిహాయతి, ఇదం పరిభుఞ్జన్తస్స తిట్ఠతీ"తి యథాభూతం నావికరోతీతి ఏవమత్థో దట్ఠబ్బో. **నాలన్తి** న పతిరూపో, న యుత్తో ఉపట్ఠాతుం. **భేసజ్జం సంవిధాతున్తి** భేసజ్జం యోజేతుం అసమత్థో హోతి. **ఆమిసన్తరోతి** ఆమిసం అస్స అన్తరన్తి ఆమిసన్తరో. **అన్తరన్తి** కారణం వుచ్చతి; ఆమిసకారణా యాగుభత్తపత్తచీవరాని పత్థేన్తో ఉపట్ఠాతీతి అత్థో.

మతసన్తకకథా

౩౬౭. కాలఙ్కతేతి కాలకిరియాయ. **గిలానుపట్ఠాకానం దాతున్తి** ఏత్థ అనన్తరం వుత్తాయ కమ్మవాచాయ దిన్నమ్పి అపలోకేత్వా దిన్నమ్పి దిన్నమేవ హోతి, వట్టతి.

౩౬౯. యం తత్థ లహుభణ్డం యం తత్థ గరుభణ్డన్తి ఏత్థ లహుభణ్డగరుభణ్డానం నానాకరణం పరతో వణ్ణయిస్సామ. గిలానుపట్ఠాకలాభే పన అయం ఆదితో పట్ఠాయ వినిచ్ఛయో –

సచే సకలే భిక్ఖుసఙ్ఘే ఉపట్ఠహన్తే కాలం కరోతి, సబ్బేపి సామికా. అథ ఏకచ్చేహి వారే కతే ఏకచ్చేహి అకతేయేవ కాలం కరోతి, తత్థ ఏకచ్చే ఆచరియా వదన్తి – "సబ్బేపి అత్తనో వారే సమ్పత్తే కరేయ్యుం, తస్మా సబ్బేపి సామినో"తి. ఏకచ్చే వదన్తి – "యేహి జగ్గితో తే ఏవ లభన్తి, ఇతరే న లభన్తీ"తి. సామణేరే కాలఙ్కతే సచే చీవరం అత్థి, గిలానుపట్ఠాకానం దాతబ్బం. నో చే అత్థి యం అత్థి, తం దాతబ్బం. అఞ్ఞస్మిం పరిక్ఖారే సతి చీవరభాగం కత్వా దాతబ్బం.

భిక్ఖు చ సామణేరో చ సచే సమం ఉపట్ఠహింసు, సమకో భాగో దాతబ్బో. అథ సామణేరోవ ఉపట్ఠహతి, భిక్ఖుస్స సంవిదహనమత్తమేవ హోతి, సామణేరస్స జేట్ఠకభాగో దాతబ్బో. సచే సామణేరో భిక్ఖునా ఆనీతఉదకేన యాగుం పచిత్వా పటిగ్గాహాపనమత్తమేవ కరోతి, భిక్ఖు ఉపట్ఠహతి, భిక్ఖుస్స జేట్ఠకభాగో దాతబ్బో.

బహూ భిక్ఖూ సమగ్గా హుత్వా ఉపట్ఠహన్తి, సబ్బేసం సమకో భాగో దాతబ్బో. యో పనేత్థ విసేసేన ఉపట్ఠహతి, తస్స విసేసో కాతబ్బో. యేన పన ఏకదివసమ్పి గిలానుపట్ఠాకవసేన యాగుభత్తం వా పచిత్వా దిన్నం, నహానం వా

పటియాదితం, సోపి గిలానుపట్ఠాకోవ. యో సమీపం అనాగన్త్వా భేసజ్జతణ్డులాదీని పేసేతి, అయం గిలానుపట్ఠాకో న హోతి. యో పరియేసిత్వా గాహాపేత్వా ఆగచ్ఛతి, అయం గిలానుపట్ఠాకోవ.

ఏకో వత్తసీసేన జగ్గతి; ఏకో పచ్చాసాయ, మతకాలే ఉభోపి పచ్చాసీసన్తి, ఉభిన్నమ్పి దాతబ్బం. ఏకో ఉపట్ఠహిత్వా గిలానస్స వా కమ్మేన అత్తనో వా కమ్మేన కత్థచి గతో "పున ఆగన్త్వా జగ్గిస్సామీ"తి, ఏతస్సపి దాతబ్బం. ఏకో చిరం ఉపట్ఠహిత్వా "ఇదాని న సక్కోమీ"తి ధురం నిక్ఖిపిత్వా గచ్ఛతి, సచేపి తందివసమేవ గిలానో కాలంకరోతి, ఉపట్ఠాకభాగో న దాతబ్బో.

గిలానుపట్ఠాకో నామ గిహీ వా హోతు పబ్బజితో వా, అన్తమసో మాతుగామోపి, సబ్బే భాగం లభన్తి. సచే తస్స భిక్ఖునో పత్తచీవరమత్తమేవ హోతి, అఞ్ఞం నత్థి; సబ్బం గిలానుపట్ఠాకానంయేవ దాతబ్బం. సచేపి సహస్సం అగ్ఘతి, అఞ్ఞం పన బహుమ్పి పరిక్ఖారం తే న లభన్తి; సఙ్ఘస్సేవ హోతి. అవసేసం భణ్డం బహుకఞ్చేవ మహగ్ఘఞ్చ, తిచీవరం అప్పగ్ఘం; తతో గహేత్వా తిచీవరపరిక్ఖారో దాతబ్బో. సబ్బఞ్చేతం సఙ్ఘికతోవ లబ్భతి.

సచే పన సో జీవమానోయేవ సబ్బం అత్తనో పరిక్ఖారం నిస్సజ్జిత్వా కస్సచి అదాసి, కోచి వా విస్సాసం అగ్గహేసి, యస్స దిన్నం, యేన చ గహితం, తస్సేవ హోతి. తస్స రుచియా ఏవ గిలానుపట్ఠాకా లభన్తి, అఞ్ఞేసం అదత్వా దూరే ఠపితపరిక్ఖారాపి తత్థ తత్థ సఙ్ఘస్సేవ హోన్తి. ద్విన్నం సన్తకం హోతి అవిభత్తం, ఏకస్మిం కాలఙ్కతే ఇతరో సామీ . బహూనమ్పి సన్తకే ఏసేవ నయో. సబ్బేసు మతేసు సఙ్ఘికం హోతి. సచేపి అవిభజిత్వా సద్ధివిహారికాదీనం దేన్తి అదిన్నమేవ హోతి. విభజిత్వా దిన్నం పన సుదిన్నం. తం తేసు మతేసుపి సద్ధివిహారికాదీనంయేవ హోతి, న సఙ్ఘస్స.

కుసచీరాదిపటిక్ఖేపకథా

౩౭౧. కుసచీరాదీసు **అక్కనాళన్తి** అక్కనాళమయం. **పోత్థకోతి** మకచిమయో వుచ్చతి. సేసాని పరమపారాజికవణ్ణనాయం వుత్తాని. తేసు పోత్థకే ఏవ దుక్కటం. సేసేసు థుల్లచ్చయానీతి. అక్కదుస్సకదలిదుస్సఏరకదుస్సాని పన పోత్థకగతికానేవ.

౩౭౨. సబ్బనీలకాదీని రజనం ధోవిత్వా పున రజిత్వా ధారేతబ్బాని. న సక్కా చే హోన్తి ధోవితుం, పచ్చత్థరణాని వా కాతబ్బాని. దుపట్టచీవరస్స వా మజ్ఝే దాతబ్బాని. తేసం వణ్ణనానత్తం ఉపాహనాసు వుత్తనయమేవ. అచ్ఛిన్నదసదీఘదసాని దసా ఛిన్దిత్వా ధారేతబ్బాని. కఞ్చుకం లభిత్వా ఫాలేత్వా రజిత్వా పరిభుఞ్జితుం వట్టతి. వేఠనేపి ఏసేవ నయో. తిరీటకం పన రుక్ఖఛల్లిమయం; తం పాదపుఞ్ఛనం కాతుం వట్టతి.

౩౭౪. **పతిరూపే గాహకేతి** సచే కోచి భిక్ఖు "అహం తస్స గణ్హామీ"తి గణ్హాతి, దాతబ్బన్తి అత్థో. ఏవమేతేసు తేవీసతియా పుగ్గలేసు సోళస జనా న లభన్తి, సత్త జనా లభన్తీతి.

సఙ్ఘేభిన్నేచీవరుప్పాదకథా

౩౭౬. **సఙ్ఘో భిజ్జతీతి** భిజ్జిత్వా కోసమ్బకభిక్ఖూ వియ ద్వే కోట్ఠాసా హోన్తి. **ఏకస్మిం పక్ఖేతి** ఏకస్మిం కోట్ఠాసే దక్ఖిణోదకఞ్చ గన్ధాదీని చ దేన్తి, ఏకస్మిం చీవరాని. **సఙ్ఘస్సేవేతన్తి** సకలస్స సఙ్ఘస్స ద్విన్నమ్పి కోట్ఠాసానం ఏతం హోతి, ఘణ్టిం పహరిత్వా

ద్వీహిపి పక్ఖేహి ఏకతో భాజేతబ్బం. **పక్ఖస్సేవేత**న్తి ఏవం దిన్నే యస్స కోట్ఠాసస్స ఉదకం దిన్నం, తస్స ఉదకమేవ హోతి; యస్స చీవరం దిన్నం, తస్సేవ చీవరం. యత్థ పన దక్ఖిణోదకం పమాణం హోతి, తత్థ ఏకో పక్ఖో దక్ఖిణోదకస్స లద్ధత్తా చీవరాని లభతి, ఏకో చీవరానమేవ లద్ధత్తాతి ఉభోహిపి ఏకతో హుత్వా యథావుడ్ఢం భాజేతబ్బం. ఇదం కిర పరసముద్దే లక్ఖణన్తి మహాఅట్ఠకథాయం వుత్తం. **తస్మింయేవ పక్ఖే**తి ఏత్థ పన ఇతరో పక్ఖో అనిస్సరోయేవ. **చీవరపేసనవత్థూని** పాకటానేవ.

అట్ఠచీవరమాతికాకథా

౩౭౯. ఇదాని ఆదితో పట్ఠాయ వుత్తచీవరానం పటిలాభఖేత్తం దస్సేతుం ‘‘**అట్ఠిమా భిక్ఖవే మాతికా**’’తిఆదిమాహ. **సీమాయ దేతీ**తిఆది పుగ్గలాధిట్ఠాననయేన వుత్తం. ఏత్థ పన సీమాయ దానం ఏకా మాతికా, కతికాయ దానం దుతియా... పే.... పుగ్గలస్స దానం అట్ఠమా. తత్థ సీమాయ దమ్మీతి ఏవం సీమం పరామసిత్వా దేన్తో **సీమాయ దేతి** నామ. ఏస నయో సబ్బత్థ.

సీమాయ దేతి, యావతికా భిక్ఖూ అన్తోసీమగతా తేహి భాజేతబ్బన్తిఆదిమ్హి పన మాతికానిద్దేసే **సీమాయ దేతీ**తి ఏత్థ తావ ఖణ్డసీమా, ఉపచారసీమా, సమానసంవాససీమా, అవిప్పవాససీమా, లాభసీమా, గామసీమా, నిగమసీమా, నగరసీమా, అబ్భన్తరసీమా, ఉదకుక్ఖేపసీమా, జనపదసీమా, రట్ఠసీమా, రజ్జసీమా, దీపసీమా, చక్కవాళసీమాతి పన్నరస సీమా వేదితబ్బా.

తత్థ ఖణ్డసీమా సీమాకథాయం వుత్తావ. ఉపచారసీమా పరిక్ఖిత్తస్స విహారస్స పరిక్ఖేపేన అపరిక్ఖిత్తస్స పరిక్ఖేపారహట్ఠానేన పరిచ్ఛిన్నా హోతి. అపిచ భిక్ఖూనం ధువసన్నిపాతట్ఠానతో వా పరియన్తే ఠితభోజనసాలతో వా నిబద్ధవసనకఆవాసతో వా థామమజ్ఝిమస్స పురిసస్స ద్విన్నం లేడ్డుపాతానం అన్తో ఉపచారసీమా వేదితబ్బా, సా పన ఆవాసేసు వడ్ఢన్తేసు వడ్ఢతి, పరిహాయన్తేసు పరిహాయతి. మహాపచ్చరియం పన “భిక్ఖూసుపి వడ్ఢన్తేసు వడ్ఢతీ”తి వుత్తం. తస్మా సచే విహారే సన్నిపతితభిక్ఖూహి సద్ధిం ఏకాబద్ధా హుత్వా యోజనసతమ్పి పూరేత్వా నిసీదన్తి, యోజనసతమ్పి ఉపచారసీమావ హోతి, సబ్బేసం లాభో పాపుణాతి. సమానసంవాసఅవిప్పవాససీమాద్వయమ్పి వుత్తమేవ.

లాభసీమా నామ నేవ సమ్మాసమ్బుద్ధేన అనుఞ్ఞాతా, న ధమ్మసఙ్గాహకత్థేరేహి ఠపితా; అపిచ ఖో రాజరాజమహామత్తా విహారం కారేత్వా గావుతం వా అడ్ఢయోజనం వా యోజనం వా సమన్తతో పరిచ్ఛిన్దిత్వా “అయం అమ్హాకం విహారస్స లాభసీమా”తి నామలిఖితకే థమ్భే నిఖణిత్వా “యం ఏత్థన్తరే ఉప్పజ్జతి, సబ్బం తం అమ్హాకం విహారస్స దేమా”తి సీమం ఠపేన్తి, అయం లాభసీమా నామ. గామనిగమనగరఅబ్భన్తరఉదకుక్ఖేపసీమాపి వుత్తా ఏవ. జనపదసీమా నామ – కాసికోసలరట్ఠాదీనం అన్తో బహూ జనపదా హోన్తి, తత్థ ఏకేకో జనపదపరిచ్ఛేదో జనపదసీమా. రట్ఠసీమా నామ కాసికోసలాదిరట్ఠపరిచ్ఛేదో. రజ్జసీమా నామ “చోళభోగో కేరళభోగో”తి ఏవం ఏకేకస్స రఞ్ఞో ఆణాపవత్తిట్ఠానం. దీపసీమా నామ సముద్దన్తేన పరిచ్ఛిన్నమహాదీపా చ అన్తరదీపా చ. చక్కవాళసీమా నామ చక్కవాళపబ్బతేనేవ పరిచ్ఛిన్నా.

ఏవమేతాసు సీమాసు ఖణ్డసీమాయ కేనచి కమ్మేన సన్నిపతితం సఙ్ఘం దిస్వా “ఏత్థేవ సీమాయ సఙ్ఘస్స దేమీ”తి వుత్తే యావతికా భిక్ఖూ అన్తోఖణ్డసీమగతా, తేహి భాజేతబ్బం. తేసంయేవ హి తం పాపుణాతి. అఞ్ఞేసం సీమన్తరికాయ వా

ఉపచారసీమాయ వా ఠితానమ్పి న పాపుణాతి. ఖణ్డసీమాయ ఠితే పన రుక్ఖే వా పబ్బతే వా ఠితస్స హేట్ఠా వా పథవీవేమజ్ఝగతస్స పాపుణాతియేవ. “ఇమిస్సా ఉపచారసీమాయ సఙ్ఘస్స దమ్మీ”తి దిన్నం పన ఖణ్డసీమాసీమన్తరికాసు ఠితానమ్పి పాపుణాతి. “సమానసంవాససీమాయ దమ్మీ”తి దిన్నం పన ఖణ్డసీమాసీమన్తరికాసు ఠితానం న పాపుణాతి. అవిప్పవాససీమాలాభసీమాసు దిన్నం తాసు సీమాసు అన్తోగతానం పాపుణాతి. గామసీమాదీసు దిన్నం తాసం సీమానం అబ్భన్తరే బద్ధసీమాయ ఠితానమ్పి పాపుణాతి. అబ్భన్తరసీమాఉదకుక్ఖేపసీమాసు దిన్నం తత్థ అన్తోగతానంయేవ పాపుణాతి. జనపదరట్ఠరజ్జదీపచక్కవాళసీమాసుపి గామసీమాదీసు వుత్తసదిసోయేవ వినిచ్ఛయో.

సచే పన జమ్బుదీపే ఠితో “తమ్బపణ్ణిదీపే సఙ్ఘస్స దమ్మీ”తి దేతి, తమ్బపణ్ణిదీపతో ఏకోపి గన్త్వా సబ్బేసం గణ్హితుం లభతి. సచేపి తత్రేవ ఏకో సభాగభిక్ఖు సభాగానం భాగం గణ్హాతి, న వారేతబ్బో. ఏవం తావ యో సీమం పరామసిత్వా దేతి, తస్స దానే వినిచ్ఛయో వేదితబ్బో.

యో పన అసుకసీమాయాతి వత్తుం న జానాతి, కేవలం సీమాతి వచనమత్తమేవ జానన్తో విహారం గన్త్వా “సీమాయ దమ్మీ”తి వా “సీమట్ఠకసఙ్ఘస్స దమ్మీ”తి వా భణతి, సో పుచ్ఛితబ్బో – “సీమా నామ బహువిధా, కతరసీమం సన్ధాయ భణసీ”తి ? సచే వదతి – “అహం అసుకసీమాతి న జానామి, సీమట్ఠకసఙ్ఘో భాజేత్వా గణ్హాతూ”తి కతరసీమాయ భాజేతబ్బం? మహాసీవత్థేరో కిరాహ – “అవిప్పవాససీమాయా”తి. తతో నం ఆహంసు – “అవిప్పవాససీమా నామ తియోజనాపి హోతి, ఏవం సన్తే తియోజనే ఠితా లాభం గణ్హిస్సన్తి, తియోజనే ఠత్వా ఆగన్తుకవత్తం పూరేత్వా ఆరామం పవిసితబ్బం భవిస్సతి, గమికో తియోజనం గన్త్వా సేనాసనం ఆపుచ్ఛిస్సతి, నిస్సయపటిపన్నస్స తియోజనాతిక్కమే నిస్సయో పటిప్పస్సమ్భిస్సతి, పారివాసికేన తియోజనం అతిక్కమిత్వా అరుణం ఉట్ఠాపేతబ్బం భవిస్సతి, భిక్ఖునియా తియోజనే ఠత్వా ఆరామప్పవేసనం ఆపుచ్ఛితబ్బం భవిస్సతి, సబ్బమ్పేతం ఉపచారసీమాయ పరిచ్ఛేదవసేనేవ కాతుం వట్టతి. తస్మా ఉపచారసీమాయమేవ భాజేతబ్బ”న్తి.

కతికాయాతి సమానలాభకతికాయ. తేనేవాహ – “సమ్బహులా ఆవాసా సమానలాభా హోన్తీ”తి. తత్రేవం కతికా కాతబ్బా, ఏకస్మిం విహారే సన్నిపతితేహి భిక్ఖూహి యం విహారం సఙ్గణ్హితుకామా సమానలాభం కాతుం ఇచ్ఛన్తి, తస్స నామం గహేత్వా అసుకో నామ విహారో పోరాణకోతి వా బుద్ధాధివుత్థోతి వా అప్పలాభోతి వా యంకిఞ్చి కారణం వత్వా తం విహారం ఇమినా విహారేన సద్ధిం ఏకలాభం కాతుం సఙ్ఘస్స రుచ్చతీతి తిక్ఖత్తుం సావేతబ్బం. ఏత్తావతా తస్మిం విహారే నిసిన్నోపి ఇధ నిసిన్నోవ హోతి, తస్మిం విహారేపి సఙ్ఘేన ఏవమేవ కాతబ్బం. ఏత్తావతా ఇధ నిసిన్నోపి తస్మిం నిసిన్నోవ హోతి. ఏకస్మిం లాభే భాజియమానే ఇతరస్మిం ఠితస్స భాగం గహేతుం వట్టతి. ఏవం ఏకేన విహారేన సద్ధిం బహూపి ఆవాసా ఏకలాభా కాతబ్బా.

భిక్ఖాపఞ్ఞత్తియాతి అత్తనో పరిచ్చాగపఞ్ఞాపనట్ఠానే. తేనేవాహ – “యత్థ సఙ్ఘస్స ధువకారా కరియన్తీ”తి. తస్సత్థో – యస్మిం విహారే ఇమస్స చీవరదాయకస్స సన్తకం సఙ్ఘస్స పాకవట్టం వా వత్తతి, యస్మిం వా విహారే భిక్ఖూ అత్తనో భారం కత్వా సదా గేహే భోజేతి, యత్థ వా అనేన ఆవాసో కారితో, సలాకభత్తాదీని వా నిబద్ధాని, యేన పన సకలోపి విహారో పతిట్ఠాపితో, తత్థ వత్తబ్బమేవ నత్థి, ఇమే ధువకారా నామ. తస్మా సచే సో “యత్థ మయ్హం ధువకారా కరీయన్తి, తత్థ దమ్మీ”తి వా “తత్థ దేథా”తి వా భణతి, బహూసు చేపి ఠానేసు ధువకారా హోన్తి, సబ్బత్థ దిన్నమేవ హోతి.

సచే పన ఏకస్మిం విహారే భిక్ఖూ బహుతరా హోన్తి, తేహి వత్తబ్బం – “తుమ్హాకం ధువకారే ఏకత్థ భిక్ఖూ బహూ ఏకత్థ అప్పకా”తి. సచే “భిక్ఖుగణనాయ గణ్హథా”తి భణతి, తథా భాజేత్వా గణ్హితుం వట్టతి. ఏత్థ చ వత్థభేసజ్జాది అప్పకమ్పి సుఖేన భాజియతి. యది పన మఞ్చో వా పీఠకం వా ఏకమేవ హోతి, తం పుచ్ఛిత్వా యస్స వా విహారస్స ఏకవిహారేపి వా యస్స సేనాసనస్స నో విచారేతి, తత్థ దాతబ్బం. సచే “అసుకభిక్ఖు గణ్హాతూ”తి వదతి, వట్టతి. అథ “మయ్హం ధువకారే దేథా”తి వత్వా అవిచారేత్వావ గచ్ఛతి, సఙ్ఘస్సాపి విచారేతుం వట్టతి. ఏవం పన విచారేతబ్బం – “సఙ్ఘత్థేరస్స వసనట్ఠానే దేథా”తి వత్తబ్బం. సచే తస్స సేనాసనం పరిపుణ్ణం హోతి, యత్థ నప్పహోతి, తత్థ దాతబ్బం. సచే ఏకో భిక్ఖు “మయ్హం వసనట్ఠానే సేనాసనపరిభోగభణ్డం నత్థీ”తి వదతి, తత్థ దాతబ్బం.

సఙ్ఘస్స దేతీతి విహారం పవిసిత్వా “ఇమాని చీవరాని సఙ్ఘస్స దమ్మీ”తి దేతి. **సమ్ముఖీభూతేనా**తి ఉపచారసీమాయ ఠితేన సఙ్ఘేన ఘణ్టిం పహరిత్వా కాలం ఘోసేత్వా భాజేతబ్బం. సీమట్ఠస్స అసమ్పత్తస్సాపి భాగం గణ్హన్తో న వారేతబ్బో. విహారో మహా హోతి, థేరాసనతో పట్ఠాయ వత్థేసు దియ్యమానేసు అలసజాతికా మహాథేరా పచ్ఛా ఆగచ్ఛన్తి, “భన్తే వీసతివస్సానం దియ్యతి, తుమ్హాకం ఠితికా అతిక్కన్తా”తి న వత్తబ్బా, ఠితికం ఠపేత్వా తేసం దత్వా పచ్ఛా ఠితికాయ దాతబ్బం.

అసుకవిహారే కిర బహుం చీవరం ఉప్పన్నన్తి సుత్వా యోజనన్తరికవిహారతోపి భిక్ఖూ ఆగచ్ఛన్తి, సమ్పత్తసమ్పత్తానం ఠితట్ఠానతో పట్ఠాయ దాతబ్బం. అసమ్పత్తానమ్పి ఉపచారసీమం పవిట్ఠానం అన్తేవాసికాదీసు గణ్హన్తేసు దాతబ్బమేవ. “బహిఉపచారసీమాయ ఠితానం దేథా”తి వదన్తి, న దాతబ్బం. సచే పన ఉపచారసీమం ఓక్కన్తేహి ఏకాబద్ధా హుత్వా అత్తనో విహారద్వారే వా అన్తోవిహారేయేవ వా హోన్తి, పరిసవసేన వడ్ఢితా నామ హోతి సీమా , తస్మా దాతబ్బం. సఙ్ఘనవకస్స దిన్నేపి పచ్ఛా ఆగతానం దాతబ్బమేవ. దుతియభాగే పన థేరాసనం ఆరుళ్హే ఆగతానం పఠమభాగో న పాపుణాతి, దుతియభాగతో వస్సగ్గేన దాతబ్బం.

ఏకస్మిం విహారే దస భిక్ఖూ హోన్తి, “దస వత్థాని సఙ్ఘస్స దేమా”తి దేన్తి, పాటేక్కం భాజేతబ్బాని . సచే “సబ్బానేవ అమ్హాకం పాపుణన్తీ”తి గహేత్వా గచ్ఛన్తి, దుప్పాపితాని చేవ దుగ్గహితాని చ గతగతట్ఠానే సఙ్ఘికానేవ హోన్తి. ఏకం పన ఉద్ధరిత్వా “ఇదం తుమ్హాకం పాపుణాతీ”తి సఙ్ఘత్థేరస్స దత్వా “సేసాని అమ్హాకం పాపుణన్తీ”తి గహేతుం వట్టతి.

ఏకమేవ వత్థం సఙ్ఘస్స దేమాతి ఆహరన్తి, అభాజేత్వావ అమ్హాకం పాపుణన్తీతి గణ్హన్తి, దుప్పాపితఞ్చేవ దుగ్గహితఞ్చ. సత్థకేన పన హలిద్దిఆదినా వా లేఖం కత్వా ఏకం కోట్ఠాసం “ఇమం ఠానం తుమ్హాకం పాపుణాతీ”తి సఙ్ఘత్థేరస్స పాపేత్వా “సేసం అమ్హాకం పాపుణాతీ”తి గహేతుం వట్టతి. యం పన వత్థస్సేవ పుప్ఫం వా వలి వా, తేన పరిచ్ఛేదం కాతుం న వట్టతి. సచే ఏకం తన్తం ఉద్ధరిత్వా “ఇదం ఠానం తుమ్హాకం పాపుణాతీ”తి సఙ్ఘత్థేరస్స దత్వా “సేసం అమ్హాకం పాపుణాతీ”తి గణ్హన్తి, వట్టతి. ఖణ్డం ఖణ్డం ఛిన్దిత్వా భాజియమానం వట్టతియేవ.

ఏకభిక్ఖుకే విహారే సఙ్ఘస్స చీవరేసు ఉప్పన్నేసు సచే పుబ్బే వుత్తనయేనేవ సో భిక్ఖు “సబ్బాని మయ్హం పాపుణన్తీ”తి గణ్హాతి, సుగ్గహితాని, ఠితికా పన న తిట్ఠతి. సచే ఏకేకం ఉద్ధరిత్వా “ఇదం మయ్హం పాపుణాతీ”తి గణ్హాతి, ఠితికా తిట్ఠతి. తత్థ అట్ఠితాయ ఠితికాయ పున అఞ్ఞస్మిం చీవరే ఉప్పన్నే సచే ఏకో భిక్ఖు ఆగచ్ఛతి, మజ్ఝే ఛిన్దిత్వా ద్వీహిపి గహేతబ్బం. ఠితాయ

ఠితికాయ పున అఞ్ఞస్మిం చీవరే ఉప్పన్నే సచే నవకతరో ఆగచ్ఛతి, ఠితికా హేట్ఠా ఓరోహతి. సచే వుడ్ఢతరో ఆగచ్ఛతి, ఠితికా ఉద్ధం ఆరోహతి. అథఞ్ఞో నత్థి, పున అత్తనో పాపేత్వా గహేతబ్బం.

“సఙ్ఘస్స దేమా”తి వా “భిక్ఖుసఙ్ఘస్స దేమా”తి వా యేన కేనచి ఆకారేన సఙ్ఘం ఆమసిత్వా దిన్నం పన పంసుకూలికానం న వట్టతి, “గహపతిచీవరం పటిక్ఖిపామి పంసుకూలికఙ్గం సమాదియామీ”తి వుత్తత్తా, న పన అకప్పియత్తా . భిక్ఖుసఙ్ఘేన అపలోకేత్వా దిన్నమ్పి న గహేతబ్బం. యం పన భిక్ఖు అత్తనో సన్తకం దేతి, తం భిక్ఖుదత్తియం నామ వట్టతి, పంసుకూలం పన న హోతి. ఏవం సన్తేపి ధుతఙ్గం న భిజ్జతి. “భిక్ఖూనం దేమ, థేరానం దేమా”తి వుత్తే పన పంసుకూలికానమ్పి వట్టతి. “ఇదం వత్థం సఙ్ఘస్స దేమ, ఇమినా ఉపాహనత్థవికపత్తత్థవికఆయోగఅంసబద్ధకాదీని కరోన్తూ”తి దిన్నమ్పి వట్టతి.

పత్తత్థవికాదీనం అత్థాయ దిన్నాని బహూనిపి హోన్తి, చీవరత్థాయపి పహోన్తి, తతో చీవరం కత్వా పారుపితుం వట్టతి. సచే పన సఙ్ఘో భాజితాతిరిత్తాని వత్థాని ఛిన్దిత్వా ఉపాహనత్థవికాదీనం అత్థాయ భాజేతి, తతో గహేతుం న వట్టతి. సామికేహి విచారితమేవ హి వట్టతి, న ఇతరం.

“పంసుకూలికసఙ్ఘస్స ధమకరణపటాదీనం అత్థాయ దేమా”తి వుత్తేపి గహేతుం వట్టతి, పరిక్ఖారో నామ పంసుకూలికానమ్పి ఇచ్ఛితబ్బో. యం తత్థ అతిరేకం హోతి, తం చీవరేపి ఉపనేతుం వట్టతి. సుత్తం సఙ్ఘస్స దేన్తి, పంసుకూలికేహిపి గహేతబ్బం. అయం తావ విహారం పవిసిత్వా “ఇమాని చీవరాని సఙ్ఘస్స దమ్మీ”తి దిన్నేసు వినిచ్ఛయో.

సచే పన బహిఉపచారసీమాయం అద్ధానప్పటిపన్నే భిక్ఖూ దిస్వా “సఙ్ఘస్స దమ్మీ”తి సఙ్ఘత్థేరస్స వా సఙ్ఘనవకస్స వా ఆరోచేతి, సచేపి యోజనం ఫరిత్వా పరిసా ఠితా హోతి, ఏకబద్ధా చే, సబ్బేసం పాపుణాతి. యే పన ద్వాదసహి హత్థేహి పరిసం అసమ్పత్తా, తేసం న పాపుణాతి.

ఉభతోసఙ్ఘస్స దేతీతి ఏత్థ “ఉభతోసఙ్ఘస్స దమ్మీ”తి వుత్తేపి “ద్విధా సఙ్ఘస్స దమ్మి, ద్విన్నం సఙ్ఘానం దమ్మి, భిక్ఖుసఙ్ఘస్స చ భిక్ఖునిసఙ్ఘస్స చ దమ్మీ”తి వుత్తేపి ఉభతోసఙ్ఘస్స దిన్నమేవ హోతి. **ఉపడ్ఢం దాతబ్బ**న్తి ద్వేభాగే సమే కత్వా ఏకో దాతబ్బో. “ఉభతోసఙ్ఘస్స చ తుయ్హఞ్చ దమ్మీ”తి వుత్తే సచే దస దస భిక్ఖూ చ భిక్ఖునియో చ హోన్తి, ఏకవీసతి పటివీసే కత్వా ఏకో పుగ్గలస్స దాతబ్బో, దస భిక్ఖుసఙ్ఘస్స, దస భిక్ఖునిసఙ్ఘస్స యేన పుగ్గలికో లద్ధో సో సఙ్ఘతోపి అత్తనో వస్సగ్గేన గహేతుం లభతి. కస్మా? ఉభతోసఙ్ఘగ్గహణేన గహితత్తా.

“ఉభతోసఙ్ఘస్స చ చేతియస్స చ దమ్మీ”తి వుత్తేపి ఏసేవ నయో. ఇధ పన చేతియస్స సఙ్ఘతో పాపుణనకోట్ఠాసో నామ నత్థి, ఏకపుగ్గలస్స పత్తకోట్ఠాససమోవ కోట్ఠాసో హోతి.

“ఉభతోసఙ్ఘస్స చ తుయ్హఞ్చ చేతియస్స చా”తి వుత్తే పన ద్వావీసతి కోట్ఠాసే కత్వా దస భిక్ఖూనం, దస భిక్ఖునీనం, ఏకో పుగ్గలస్స, ఏకో చేతియస్స దాతబ్బో. తత్థ పుగ్గలో సఙ్ఘతోపి అత్తనో వస్సగ్గేన పున గహేతుం లభతి, చేతియస్స ఏకోయేవ.

“భిక్ఖుసఙ్ఘస్స చ భిక్ఖునీనఞ్చ దమ్మీ”తి వుత్తే పన న మజ్ఝే భిన్దిత్వా దాతబ్బం, భిక్ఖూ చ భిక్ఖునియో చ గణేత్వా దాతబ్బం. “భిక్ఖుసఙ్ఘస్స చ భిక్ఖునీనఞ్చ తుయ్హఞ్చా”తి వుత్తే పన పుగ్గలో విసుం న లభతి, పాపుణనట్ఠానతో ఏకమేవ లభతి. కస్మా? భిక్ఖుసఙ్ఘగ్గహణేన గహితత్తా. “భిక్ఖుసఙ్ఘస్స చ భిక్ఖునీనఞ్చ తుయ్హఞ్చ చేతియస్స చా”తి వుత్తేపి చేతియస్స ఏకపుగ్గలపటివీసో లబ్భతి, పుగ్గలస్స విసుం న లబ్భతి, తస్మా ఏకం చేతియస్స దత్వా అవసేసం భిక్ఖూ చ భిక్ఖునియో చ గణేత్వా భాజేతబ్బం.

“భిక్ఖూనఞ్చ భిక్ఖునీనఞ్చ దమ్మీ”తి వుత్తేపి మజ్ఝే భిన్దిత్వా న దాతబ్బం, పుగ్గలగణనాయ ఏవ విభజితబ్బం. “భిక్ఖూనఞ్చ భిక్ఖునీనఞ్చ తుయ్హఞ్చ చేతియస్స చా”తి ఏవం వుత్తేపి చేతియస్స ఏకపుగ్గలపటివీసో లబ్భతి, పుగ్గలస్స విసుం నత్థి, భిక్ఖూ చ భిక్ఖునియో చ గణేత్వా ఏవ భాజేతబ్బం. యథా చ భిక్ఖుసఙ్ఘం ఆదిం కత్వా నయో నీతో, ఏవం భిక్ఖునిసఙ్ఘం ఆదిం కత్వాపి నేతబ్బో. “భిక్ఖుసఙ్ఘస్స చ తుయ్హఞ్చా”తి వుత్తే పుగ్గలస్స విసుం న లబ్భతి, వస్సగ్గేనేవ గహేతబ్బం. “భిక్ఖుసఙ్ఘస్స చ చేతియస్స చా”తి వుత్తే పన చేతియస్స విసుం పటివీసో లబ్భతి. “భిక్ఖుసఙ్ఘస్స చ తుయ్హఞ్చ చేతియస్స చా”తి వుత్తేపి చేతియస్సేవ లబ్భతి, న పుగ్గలస్స.

“భిక్ఖూనఞ్చ తుయ్హఞ్చా”తి వుత్తేపి విసుం న లబ్భతి. “భిక్ఖూనఞ్చ చేతియస్స చా”తి వుత్తే పన చేతియస్స లబ్భతి. “భిక్ఖూనఞ్చ తుయ్హఞ్చ చేతియస్స చా”తి వుత్తేపి చేతియస్సేవ విసుం లబ్భతి, న పుగ్గలస్స. భిక్ఖునిసఙ్ఘం ఆదిం కత్వాపి ఏవమేవ యోజేతబ్బం.

పుబ్బే బుద్ధప్పముఖస్స ఉభతోసఙ్ఘస్స దానం దేన్తి, భగవా మజ్ఝే నిసీదతి, దక్ఖిణతో భిక్ఖూ వామతో భిక్ఖునియో నిసీదన్తి, భగవా ఉభిన్నం సఙ్ఘత్థేరో , తదా భగవా అత్తనా లద్ధపచ్చయే అత్తనాపి పరిభుఞ్జతి, భిక్ఖూనమ్పి దాపేతి. ఏతరహి పన పణ్డితమనుస్సా సధాతుకం పటిమం వా చేతియం వా ఠపేత్వా బుద్ధప్పముఖస్స ఉభతోసఙ్ఘస్స దానం దేన్తి. పటిమాయ వా చేతియస్స వా పురతో ఆధారకే పత్తం ఠపేత్వా దక్ఖిణోదకం దత్వా బుద్ధానం దేమాతి, తత్థ యం పఠమం ఖాదనీయం భోజనీయం దేన్తి, విహారం వా ఆహరిత్వా ఇదం చేతియస్స దేమాతి పిణ్డపాతఞ్చ మాలాగన్ధాదీని చ దేన్తి, తత్థ కథం పటిపజ్జితబ్బన్తి? మాలాగన్ధాదీని తావ చేతియే ఆరోపేతబ్బాని, వత్థేహి పటాకా, తేలేన పదీపా కాతబ్బా, పిణ్డపాతమధుఫాణితాదీని పన యో నిబద్ధచేతియజగ్గకో హోతి పబ్బజితో వా గహట్ఠో వా, తస్సేవ దాతబ్బాని. నిబద్ధజగ్గకే అసతి ఆహటభత్తం ఠపేత్వా వత్తం కత్వా పరిభుఞ్జితుం వట్టతి. ఉపకట్ఠే కాలే భుఞ్జిత్వా పచ్ఛాపి వత్తం కాతుం వట్టతియేవ.

మాలాగన్ధాదీసు చ యం కిఞ్చి “ఇదం హరిత్వా చేతియస్సపూజం కరోథా”తి వుత్తే దూరమ్పి హరిత్వా పూజేతబ్బం. “భిక్ఖం సఙ్ఘస్స హరా”తి వుత్తేపి హరితబ్బం. సచే పన “అహం పిణ్డాయ చరామి, ఆసనసాలాయ భిక్ఖూ అత్థి, తే ఆహరిస్సన్తీ”తి వుత్తే “భన్తే తుయ్హంయేవ దమ్మీ”తి వదతి, భుఞ్జితుం వట్టతి. అథ పన “భిక్ఖుసఙ్ఘస్స దస్సామీ”తి హరన్తస్స గచ్ఛతో అన్తరావ కాలో ఉపకట్ఠో హోతి, అత్తనో పాపేత్వా భుఞ్జితుం వట్టతి.

వస్సంవుట్ఠసఙ్ఘస్స దేతీతి విహారం పవిసిత్వా “ఇమాని చీవరాని వస్సంవుట్ఠసఙ్ఘస్స దమ్మీ”తి దేతి. **యావతికా భిక్ఖూ తస్మిం ఆవాసే వస్సంవుట్ఠా**తి యత్తకా వస్సచ్ఛేదం అకత్వా పురిమవస్సంవుట్ఠా, తేహి భాజేతబ్బం, అఞ్ఞేసం న పాపుణాతి. దిసాపక్కన్తస్సాపి సతి పటిగ్గాహకే యావ కథినస్సుబ్భారా దాతబ్బం, అనత్థతే పన కథినే అన్తోహేమన్తే ఏవఞ్చ వత్వా దిన్నం, పచ్ఛిమవస్సంవుట్ఠానమ్పి పాపుణాతీతి లక్ఖణఞ్ఞూ వదన్తి. అట్ఠకథాసు పనేతం న విచారితం.

సచే పన బహిఉపచారసీమాయం ఠితో "వస్సంవుట్ఠసఙ్ఘస్స దమ్మీ"తి వదతి, సమ్పత్తానం సబ్బేసం పాపుణాతి. అథ "అసుకవిహారే వస్సంవుట్ఠసఙ్ఘస్సా"తి వదతి, తత్ర వస్సంవుట్ఠానమేవ యావ కథినస్సుబ్భారా పాపుణాతి. సచే పన గిమ్హానం పఠమదివసతో పట్ఠాయ ఏవం వదతి, తత్ర సమ్ముఖీభూతానం సబ్బేసం పాపుణాతి. కస్మా? పిట్ఠిసమయే ఉప్పన్నత్తా. అన్తోవస్సేయేవ "వస్సం వసన్తానం దమ్మీ"తి వుత్తే ఛిన్నవస్సా న లభన్తి, వస్సం వసన్తావ లభన్తి. చీవరమాసే పన "వస్సం వసన్తానం దమ్మీ"తి వుత్తే పచ్ఛిమికాయ వస్సూపగతానంయేవ పాపుణాతి, పురిమికాయ వస్సూపగతానఞ్చ ఛిన్నవస్సానఞ్చ న పాపుణాతి.

చీవరమాసతో పట్ఠాయ యావ హేమన్తస్స పచ్ఛిమో దివసో, తావ వస్సావాసికం దేమాతి వుత్తే కథినం అత్థతం వా హోతు అనత్థతం వా అతీతవస్సంవుట్ఠానమేవ పాపుణాతి. గిమ్హానం పఠమదివసతో పట్ఠాయ వుత్తే పన మాతికా ఆరోపేతబ్బా – "అతీతవస్సావాసస్స పఞ్చ మాసా అతిక్కన్తా, అనాగతో చతుమాసచ్చయేన భవిస్సతి, కతరవస్సావాసస్స దేథీ"తి? సచే "అతీతవస్సంవుట్ఠానం దమ్మీ"తి వదతి, తంఅన్తోవస్సంవుట్ఠానమేవ పాపుణాతి, దిసాపక్కన్తానమ్పి సభాగా గణ్హితుం లభన్తి.

సచే "అనాగతే వస్సావాసికం దమ్మీ"తి వదతి, తం ఠపేత్వా వస్సూపనాయికదివసే గహేతబ్బం. అథ "అగుత్తో విహారో, చోరభయం అత్థి, న సక్కా ఠపేతుం, గణ్హిత్వా వా ఆహిణ్డితు"న్తి వుత్తే "సమ్పత్తానం దమ్మీ"తి వదతి, భాజేత్వా గహేతబ్బం. సచే వదతి "ఇతో మే భన్తే తతియే వస్సే వస్సావాసికం న దిన్నం, తం దమ్మీ"తి, తస్మిం అన్తోవస్సే వుట్ఠభిక్ఖూనం పాపుణాతి. సచే తే దిసా పక్కన్తా, అఞ్ఞో విస్సాసికో గణ్హాతి, దాతబ్బం. అథ ఏకోయేవ అవసిట్ఠో, సేసా కాలఙ్కతా, సబ్బం ఏకస్సేవ పాపుణాతి. సచే ఏకోపి నత్థి, సఙ్ఘికం హోతి, సమ్ముఖీభూతేహి భాజేతబ్బం.

ఆదిస్స దేతీతి ఆదిసిత్వా పరిచ్ఛిన్దిత్వా దేతి; **యాగుయా వా**తిఆదీసు అయమత్థో – యాగుయా వా…పే.… భేసజ్జే వా ఆదిస్స దేతి. తత్రాయం యోజనా – భిక్ఖూ అజ్జతనాయ వా స్వాతనాయ వా యాగుయా నిమన్తేత్వా తేసం ఘరం పవిట్ఠానం యాగుం దేతి, యాగుం దత్వా పీతాయ యాగుయా "ఇమాని చీవరాని, యేహి మయ్హం యాగు పీతా, తేసం దమ్మీ"తి దేతి, యేహి నిమన్తితేహి యాగు పీతా, తేసంయేవ పాపుణాతి. యేహి పన భిక్ఖాచారవత్తేన ఘరద్వారేన గచ్ఛన్తేహి వా ఘరం పవిట్ఠేహి వా యాగు లద్ధా, యేసం వా ఆసనసాలతో పత్తం ఆహరిత్వా మనుస్సేహి నీతా, యేసం వా థేరేహి పేసితా, తేసం న పాపుణాతి. సచే పన నిమన్తితభిక్ఖూహి సద్ధిం అఞ్ఞేపి బహూ ఆగన్త్వా అన్తోగేహఞ్చ బహిగేహఞ్చ పూరేత్వా నిసిన్నా, దాయకో చ ఏవం వదతి – "నిమన్తితా వా హోన్తు అనిమన్తితా వా, యేసం మయా యాగు దిన్నా, సబ్బేసం ఇమాని వత్థాని హోన్తూ"తి సబ్బేసం పాపుణన్తి. యేహి పన థేరానం హత్థతో యాగు లద్ధా , తేసం న పాపుణన్తి. అథ సో "యేహి మయ్హం యాగు పీతా, సబ్బేసం హోన్తూ"తి వదతి, సబ్బేసం పాపుణన్తి. భత్తఖాదనీయేసుపి ఏసేవ నయో.

చీవరే వాతి పుబ్బేపి యేన వస్సం వాసేత్వా భిక్ఖూనం చీవరం దిన్నపుబ్బం హోతి, సో చే భిక్ఖూ భోజేత్వా వదతి – "యేసం మయా పుబ్బే చీవరం దిన్నం, తేసంయేవ ఇమం చీవరం వా సుత్తం వా సప్పిమధుఫాణితాదీని వా హోన్తూ"తి, సబ్బం తేసంయేవ పాపుణాతి. **సేనాసనే వా**తి యో మయా కారితే విహారే వా పరివేణే వా వసతి, తస్సిదం హోతూ"తి వుత్తే తస్సేవ హోతి. **భేసజ్జే వా**తి "మయం కాలేన కాలం థేరానం సప్పిఆదీని భేసజ్జాని దేమ, యేహి తాని లద్ధాని, తేసంయేవిదం హోతూ"తి వుత్తే తేసంయేవ హోతి.

పుగ్గలస్స దేతీతి "ఇమం చీవరం ఇత్థన్నామస్స దమ్మీ"తి ఏవం పరమ్ముఖా వా పాదమూలే ఠపేత్వా "ఇమం భన్తే తుమ్హాకం దమ్మీ"తి ఏవం సమ్ముఖా వా దేతి. సచే పన "ఇదం తుమ్హాకఞ్చ తుమ్హాకం అన్తేవాసికానఞ్చ దమ్మీ"తి ఏవం వదతి, థేరస్స చ అన్తేవాసికానఞ్చ పాపుణాతి. ఉద్దేసం గహేతుం ఆగతో గహేత్వా గచ్ఛన్తో చ అత్థి, తస్సాపి పాపుణాతి. "తుమ్హేహి సద్ధిం నిబద్ధచారికభిక్ఖూనం దమ్మీ"తి వుత్తే ఉద్దేసన్తేవాసికానం వత్తం కత్వా ఉద్దేసపరిపుచ్ఛాదీని గహేత్వా విచరన్తానం సబ్బేసం పాపుణాతి. అయం పుగ్గలస్స దేతీతి ఇమస్మిం పదే వినిచ్ఛయో. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

చీవరక్ఖన్ధకవణ్ణనా నిట్ఠితా.

౯. చమ్పేయ్యక్ఖన్ధకం

కస్సపగోత్తభిక్ఖువత్థుకథా

౩౮౦. చమ్పేయ్యక్ఖన్ధకే – **గగ్గరాయ పోక్ఖరణియా తీరే**తి గగ్గరానామికాయ ఇత్థియా కారితపోక్ఖరణియా తీరే. **తన్తిబద్ధో**తి తస్మిం ఆవాసే కత్తబ్బతాతన్తిపటిబద్ధో. **ఉస్సుక్కమ్పి అకాసి యాగుయా**తిఆదీసు మనుస్సేహి ఆగన్తుకేసు ఆగతేసు ఆచిక్ఖేయ్యాథాతి వుత్తట్ఠానేయేవ ఉస్సుక్కం కాతుం వట్టతి; న అవుత్తట్ఠానే. **గచ్ఛ త్వం భిక్ఖూ**తి సత్థా తస్స భిక్ఖునో తత్థేవ సేనాసనం సప్పాయన్తి అద్దస, తేనేవమాహ.

౩౮౨. అధమ్మేన వగ్గకమ్మం కరోన్తీతిఆదీనం పరతో పాళియంయేవ నానాకరణం ఆగమిస్సతి.

౩౮౩. అఞ్ఞత్రాపి ధమ్మా కమ్మం కరోన్తీతి అఞ్ఞత్రాపి ధమ్మం కమ్మం కరోన్తి, అయమేవ వా పాఠో. భూతేన వత్థునా కతం ధమ్మేన కతం నామ హోతి, తథా న కరోన్తీతి అత్థో. **అఞ్ఞత్రాపి వినయా కమ్మం, అఞ్ఞత్రాపి సత్థుసాసనా కమ్మ**న్తి ఏతేసుపి ఏసేవ నయో. ఏత్థ పన **వినయో**తి చోదనా చ సారణా చ. **సత్థుసాసన**న్తి ఞత్తిసమ్పదా అనుస్సావనసమ్పదా చ; తాహి వినా కమ్మం కరోన్తీతి అత్థో. **పటికుట్ఠకత**న్తి పటికుట్ఠఞ్చేవ కతఞ్చ; యం అఞ్ఞేసు పటిక్కోసన్తేసు కతం తం పటికుట్ఠఞ్చేవ హోతి కతఞ్చ; తాదిసమ్పి కమ్మం కరోన్తీతి అత్థో.

౩౮౪. ఛయిమాని భిక్ఖవే కమ్మాని అధమ్మకమ్మన్తిఆదీసు పన ''**ధమ్మో**''తి పాళియా అధివచనం. తస్మా యం యథావుత్తాయ పాళియా న కరియతి, తం అధమ్మకమ్మన్తి వేదితబ్బం. అయమేత్థ సఙ్ఖేపో, విత్థారో పన పాళియంయేవ ఆగతో. సో చ ఖో ఞత్తిదుతియఞత్తిచతుత్థకమ్మానంయేవ వసేన. యస్మా పన ఞత్తికమ్మే ఞత్తిదుతియఞత్తిచతుత్థేసు వియ హాపనం వా అఞ్ఞథా కరణం వా నత్థి, అపలోకనకమ్మఞ్చ సావేత్వావ కరియతి, తస్మా తాని పాళియం న దస్సితాని, తేసం సబ్బేసమ్పి కమ్మానం వినిచ్ఛయం పరతో వణ్ణయిస్సామ.

చతువగ్గకరణాదికథా

౩౮౮. ఇదాని యదిదం ఛట్ఠం ధమ్మేన సమగ్గకమ్మం నామ, తం యేహి సఙ్ఘేహి కాతబ్బం, తేసం పభేదం దస్సేతుం ''**పఞ్చ సఙ్ఘా**''తిఆది వుత్తం. **కమ్మప్పత్తో**తి కమ్మం పత్తో, కమ్మయుత్తో కమ్మారహో; న కిఞ్చి కమ్మం కాతుం నారహతీతి అత్థో.

౩౮౯. చతువగ్గకరణఞ్చే భిక్ఖవే కమ్మం భిక్ఖునిచతుత్థోతిఆది పరిసతో కమ్మవిపత్తిదస్సనత్థం వుత్తం. తత్థ ఉక్ఖిత్తకగ్గహణేన కమ్మనానాసంవాసకో గహితో, నానాసంవాసకగ్గహణేన లద్ధినానాసంవాసకో. **నానాసీమాయ ఠితచతుత్థో**తి సీమన్తరికాయ వా బహిసీమాయ వా హత్థపాసే ఠితేనాపి సద్ధిం చతువగ్గో హుత్వాతి అత్థో.

౩౯౩. పారివాసికచతుత్థోతిఆది పరివాసాదికమ్మానంయేవ పరిసతో విపత్తిదస్సనత్థం వుత్తం, తేసం వినిచ్ఛయం పరతో వణ్ణయిస్సామ.

౩౯౪. ఏకచ్చస్స భిక్ఖవే సఙ్ఘమజ్ఝే పటిక్కోసనా రుహతీతిఆది పటికుట్ఠకతకమ్మస్స కుప్పాకుప్పభావదస్సనత్థం వుత్తం. **పకతత్తస్సా**తి అవిపన్నసీలస్స పారాజికం అనజ్ఝాపన్నస్స. **ఆనన్తరికస్సా**తి అత్తనో అనన్తరం నిసిన్నస్స.

ద్వేనిస్సారణాదికథా

౩౯౫. ద్వేమా భిక్ఖవే నిస్సారణాతిఆది వత్థుతో కమ్మానం కుప్పాకుప్పభావదస్సనత్థం వుత్తం. తత్థ ''**అప్పత్తో నిస్సారణం, తఞ్చే సఙ్ఘో నిస్సారేతి, సునిస్సారితో**''తి ఇదం పబ్బాజనీయకమ్మం సన్ధాయ వుత్తం. పబ్బాజనీయకమ్మేన హి విహారతో నిస్సారేన్తి, తస్మా తం "నిస్సారణా"తి వుచ్చతి. తఞ్చేస యస్మా కులదూసకో న హోతి, తస్మా ఆవేణికేన లక్ఖణేన అప్పత్తో. యస్మా పనస్స ఆకఙ్ఖమానో సఙ్ఘో పబ్బాజనీయకమ్మం కరేయ్యాతి వుత్తం, తస్మా సునిస్సారితో హోతి. **తఞ్చే సఙ్ఘో నిస్సారేతీ**తి సచే సఙ్ఘో తజ్జనీయకమ్మాదివసేన నిస్సారేతి, సో యస్మా తత్థ "తిణ్ణం భిక్ఖవే భిక్ఖూనం ఆకఙ్ఖమానో సఙ్ఘో తజ్జనీయకమ్మం కరేయ్య – ఏకో భణ్డనకారకో హోతి కలహకారకో వివాదకారకో భస్సకారకో సఙ్ఘే అధికరణకారకో, ఏకో బాలో హోతి అబ్యత్తో ఆపత్తిబహులో అనపదానో, ఏకో గిహిసంసట్ఠో విహరతి అననులోమికేహి గిహిసంసగ్గేహీ"తి (చూళవ. ౩౯౫) ఏవం ఏకేకేనపి అఙ్గేన నిస్సారణా అనుఞ్ఞాతా, తస్మా సునిస్సారితో.

౩౯౬. ఓసారణాతి పవేసనా. **తత్థ తఞ్చే సఙ్ఘో ఓసారేతీ**తి ఉపసమ్పదకమ్మవసేన పవేసేతి. **దోసారితో**తి దుఓసారితో. సహస్సక్ఖత్తుమ్పి ఉపసమ్పాదితో అనుపసమ్పన్నోవ హోతి ఆచరియుపజ్ఝాయా చ సాతిసారా, తథా సేసో కారకసఙ్ఘో, న కోచి ఆపత్తితో ముచ్చతి. ఇతి ఇమే ఏకాదస అభబ్బపుగ్గలా దోసారితా. హత్థచ్ఛిన్నాదయో పన ద్వత్తింస సుఓసారితా, ఉపసమ్పాదితా ఉపసమ్పన్నావ హోన్తి, న తే లబ్భా కిఞ్చి వత్తుం. ఆచరియుపజ్ఝాయా పన కారకసఙ్ఘో చ సాతిసారా, న కోచి ఆపత్తితో ముచ్చతి.

౩౯౭. ఇధ పన భిక్ఖవే భిక్ఖుస్స న హోతి ఆపత్తి దట్ఠబ్బాతిఆది అభూతవత్థువసేన అధమ్మకమ్మం, భూతవత్థువసేన ధమ్మకమ్మఞ్చ దస్సేతుం వుత్తం. తత్థ **పటినిస్సజ్జితా**తి పటినిస్సజ్జితబ్బా.

ఉపాలిపుచ్ఛాకథా

౪౦౦. ఉపాలిపఞ్హేసుపి వత్థువసేనేవ ధమ్మాధమ్మకమ్మం విభత్తం. తత్థ ద్వే నయా – ఏకమూలకో చ ద్విమూలకో చ. ఏకమూలకో ఉత్తానోయేవ. ద్విమూలకే యథా సతివినయో అమూళ్హవినయేన సద్ధిం ఏకా పుచ్ఛా కతా, ఏవం అమూళ్హవినయాదయోపి తస్సపాపియ్యసికాదీహి. అవసానే పన **ఉపసమ్పదారహం ఉపసమ్పాదేతీ**తి ఏకమేవ పదం హోతి. పరతో భిక్ఖూనమ్పి సతివినయం ఆదిం కత్వా ఏకేకేన సద్ధిం సేసపదాని యోజేతబ్బాని.

తజ్జనీయకమ్మకథా

౪౦౭. ఇధ పన భిక్ఖవే భిక్ఖు భణ్డనకారకోతిఆది "అధమ్మేనవగ్గం, అధమ్మేనసమగ్గం; ధమ్మేనవగ్గం, ధమ్మపతిరూపకేనవగ్గం, ధమ్మపతిరూపకేనసమగ్గ"న్తి ఇమేసం వసేన చక్కం బన్ధిత్వా తజ్జనీయాదీసు సత్తసు కమ్మేసు పటిపస్సద్ధీసు చ విపత్తిదస్సనత్థం వుత్తం. తత్థ **అనపదానో**తి అపదానవిరహితో. అపదానం వుచ్చతి పరిచ్ఛేదో;

ఆపత్తిపరిచ్ఛేదవిరహితోతి అత్థో. తతో పరం పటికుట్ఠకతకమ్మప్పభేదం దస్సేతుం సాయేవ పాళి "అకతం కమ్మ"న్తిఆదీహి సంసన్దిత్వా వుత్తా. తత్థ న కిఞ్చి పాళిఅనుసారేన న సక్కా విదితుం, తస్మా వణ్ణనం న విత్థారయిస్సామీతి.

చమ్పేయ్యక్ఖన్ధకవణ్ణనా నిట్ఠితా.

౧౦. కోసమ్బకక్ఖన్ధకం

కోసమ్బకవివాదకథా

౪౫౧. కోసమ్బకక్ఖన్ధకే – **తం భిక్ఖుం ఆపత్తియా అదస్సనే ఉక్ఖిపింసూ**తి ఏత్థ అయమనుపుబ్బికథా – ద్వే కిర భిక్ఖూ ఏకస్మిం ఆవాసే వసన్తి వినయధరో చ సుత్తన్తికో చ. తేసు సుత్తన్తికో భిక్ఖు ఏకదివసం వచ్చకుటిం పవిట్ఠో ఆచమనఉదకావసేసం భాజనే ఠపేత్వావ నిక్ఖమి. వినయధరో పచ్ఛా పవిట్ఠో తం ఉదకం దిస్వా నిక్ఖమిత్వా తం భిక్ఖుం పుచ్ఛి – “ఆవుసో, తయా ఇదం ఉదకం ఠపిత”న్తి? “ఆమావుసో”తి. “**కిం త్వం** ఏత్థ ఆపత్తిభావం న జానాసీ”తి? “ఆమ, న జానామీ”తి. “హోతి, ఆవుసో ఏత్థ ఆపత్తీ”తి? “సచే హోతి, దేసిస్సామీ”తి. “సచే పన తే, ఆవుసో, అసఞ్చిచ్చ అసతియా కతం, నత్థి ఆపత్తీ”తి. సో తస్సా ఆపత్తియా అనాపత్తిదిట్ఠి అహోసి.

వినయధరోపి అత్తనో నిస్సితకానం “అయం సుత్తన్తికో ఆపత్తిం ఆపజ్జమానోపి న జానాతీ”తి ఆరోచేసి. తే తస్స నిస్సితకే దిస్వా “తుమ్హాకం ఉపజ్ఝాయో ఆపత్తిం ఆపజ్జిత్వాపి ఆపత్తిభావం న జానాతీ”తి ఆహంసు. తే గన్త్వా అత్తనో ఉపజ్ఝాయస్స ఆరోచేసుం. సో ఏవమాహ – “అయం వినయధరో పుబ్బే అనాపత్తీ”తి వత్వా “ఇదాని ఆపత్తీ”తి వదతి. ముసావాదీ ఏసోతి. తే గన్త్వా “తుమ్హాకం ఉపజ్ఝాయో ముసావాదీ”తి ఏవం అఞ్ఞమఞ్ఞం కలహం వడ్ఢయింసు. తతో వినయధరో ఓకాసం లభిత్వా తస్స ఆపత్తియా అదస్సనే ఉక్ఖేపనీయకమ్మం అకాసి. తేన వుత్తం – “తం భిక్ఖుం ఆపత్తియా అదస్సనే ఉక్ఖిపింసూ”తి.

౪౫౩. భిన్నో భిక్ఖుసఙ్ఘో భిన్నో భిక్ఖుసఙ్ఘోతి ఏత్థ న తావ భిన్నో; అపిచ ఖో యథా దేవే వుట్ఠే “ఇదాని సస్సం నిప్ఫన్న”న్తి వుచ్చతి, అవస్సఞ్హి తం నిప్ఫజ్జిస్సతి, ఏవమేవ ఇమినా కారణేన ఆయతిం అవస్సం భిజ్జిస్సతి, సో చ ఖో కలహవసేన న సఙ్ఘభేదవసేన, తస్మా “భిన్నో”తి వుత్తం. సమ్భమఅత్థవసేన చేత్థ ఆమేడితం వేదితబ్బం.

౪౫౪. ఏతమత్థం భాసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామీతి కస్మా ఏవం భాసిత్వా పక్కామి? సచే హి భగవా ఉక్ఖేపకే వా “అకారణే తుమ్హేహి సో భిక్ఖు ఉక్ఖిత్తో”తి వదేయ్య, ఉక్ఖిత్తానువత్తకే వా “తుమ్హే ఆపత్తిం ఆపన్నా”తి వదేయ్య, “ఏతేసం భగవా పక్ఖో, ఏతేసం భగవా పక్ఖో”తి వత్వా ఆఘాతం బన్ధేయ్యుం, తస్మా తన్తిమేవ ఠపేత్వా ఏతమత్థం భాసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి.

౪౫౫. అత్తనా వా అత్తానన్తి ఏత్థ యో సఙ్ఘేన ఉక్ఖేపనీయకతానం అధమ్మవాదీనం పక్ఖే నిసిన్నో “తుమ్హే కిం భణథా”తి తేసఞ్చ ఇతరేసఞ్చ లద్ధిం సుత్వా “ఇమే అధమ్మవాదినో, ఇతరే ధమ్మవాదినో”తి చిత్తం ఉప్పాదేతి, అయం తేసం మజ్ఝే నిసిన్నోవ తేసం నానాసంవాసకో హోతి, కమ్మం కోపేతి, ఇతరేసమ్పి హత్థపాసం అనాగతత్తా కోపేతి. ఏవం అత్తనా వా అత్తానం నానాసంవాసకం కరోతి. **సమానసంవాసక**న్తి ఏత్థాపి యో అధమ్మవాదీనం పక్ఖే నిసిన్నో “అధమ్మవాదినో ఇమే, ఇతరే ధమ్మవాదినో”తి తేసం మజ్ఝం పవిసతి, యత్థ వా తత్థ వా పన పక్ఖే నిసిన్నో “ఇమే ధమ్మవాదినో”తి గణ్హాతి, అయం అత్తనా వా అత్తానం సమానసంవాసకం కరోతీతి వేదితబ్బో.

౪౫౬. కాయకమ్మం వచీకమ్మన్తి ఏత్థ కాయేన పహరన్తా కాయకమ్మం ఉపదంసేన్తి, ఫరుసం వదన్తా వచీకమ్మం ఉపదంసేన్తీతి వేదితబ్బా. **హత్థపరామాసం కరోన్తీ**తి కోధవసేన హత్థేహి అఞ్ఞమఞ్ఞం పరామసనం కరోన్తి.

అధమ్మియాయమానేతి అధమ్మియాని కిచ్చాని కురుమానే. **అసమ్మోదికావత్తమానాయాతి** అసమ్మోదికాయ వత్తమానాయ. అయమేవ వా పాఠో. సమ్మోదనకథాయ అవత్తమానాయాతి అత్థో. **ఏత్తావతా న అఞ్ఞమఞ్ఞన్తి** ఏత్థ ద్వే పన్తియో కత్వా ఉపచారం ముఞ్చిత్వా నిసీదితబ్బం, ధమ్మియాయమానే పన సమ్మోదికాయ వత్తమానాయ ఆసనన్తరికాయ నిసీదితబ్బం, ఏకేకం ఆసనం అన్తరం కత్వా నిసీదితబ్బం.

౪౨౭-౪౨౮. **మా భణ్డనన్తి**ఆదీసు "అకత్థా"తి పాఠసేసం గహేత్వా "మా భణ్డనం అకత్థా"తి ఏవమత్థో దట్ఠబ్బో. **అధమ్మవాదీతి** ఉక్ఖిత్తానువత్తకేసు అఞ్ఞతరో. అయం పన భిక్ఖు భగవతో అత్థకామో, అయం కిరస్స అధిప్పాయో "ఇమే భిక్ఖూ కోధాభిభూతా సత్థు వచనం న గణ్హన్తి, మా భగవా ఏతే ఓవదన్తో కిలమిత్థా"తి తస్మా ఏవమాహ. భగవా పన "పచ్ఛాపి సఞ్ఞం లభిత్వా ఓరమిస్సన్తీ"తి తేసం అనుకమ్పాయ అతీతవత్థుం ఆహరిత్వా కథేసి. తత్థ **అనత్థతోతి** అనత్థో అతో; ఏతస్మా **మే** పురిసా అనత్థోతి వుత్తం హోతి. అథ వా అనత్థతోతి అనత్థదో. సేసం పాకటమేవ.

౪౬౪. **పుథుసద్దోతి**ఆదిగాథాసు పన పుథు మహా సద్దో అస్సాతి **పుథుసద్దో. సమజనోతి** సమానో ఏకసదిసో జనో; సబ్బో చాయం భణ్డనకారకోజనో సమన్తతో సద్దనిచ్ఛారణేన పుథుసద్దో చేవ సదిసో చాతి వుత్తం హోతి. **న బాలో కోచి మఞ్ఞథాతి** తత్థ కోచి ఏకోపి "అహం బాలో"తి న మఞ్ఞిత్థ; సబ్బేపి పణ్డితమానినోయేవ. **నాఞ్ఞం భియ్యో అమఞ్ఞరున్తి** కోచి ఏకోపి "అహం బాలో"తి చ న మఞ్ఞిత్థ; భియ్యో చ సఙ్ఘస్మిం భిజ్జమానే అఞ్ఞమ్పి ఏకం "మయ్హం కారణా సఙ్ఘో భిజ్జతీ"తి ఇదం కారణం న మఞ్ఞిత్థాతి అత్థో.

పరిముట్ఠాతి పరిముట్ఠస్సతినో. **వాచాగోచరభాణినోతి** రాకారస్స రస్సాదేసో కతో , వాచాగోచరా న సతిపట్ఠానాదిగోచరా. భాణినో చ కథం భాణినో? **యావిచ్ఛన్తి ముఖాయామం** యావ ముఖం పసారేతుం ఇచ్ఛన్తి, తావ పసారేత్వా భాణినో, ఏకోపి సఙ్ఘగారవేన ముఖసఙ్కోచం న కరోతీతి అత్థో. **యేన నీతాతి** యేన కలహేన ఇమం నిల్లజ్జభావం నీతా. **న తం విదూతి** న తం జానన్తి, "ఏవం సాదీనవో అయ"న్తి.

యే చ తం ఉపనయ్హన్తీతి తం "అక్కోచ్ఛి మం, అవధి మ"న్తిఆదికం ఆకారం యే చ ఉపనయ్హన్తి. **సనన్తనోతి** పోరాణో.

పరేతి పణ్డితే ఠపేత్వా తతో అఞ్ఞే భణ్డనకారకా పరే నామ. తే ఏత్థ సఙ్ఘమజ్ఝే కలహం కరోన్తా "మయం యమామసే ఉపయమామ; సతతం సమితం మచ్చుసన్తికం గచ్ఛామా"తి న జానన్తి. **యే చ తత్థ విజానన్తీతి** యే తత్థ పణ్డితా "మయం మచ్చుసమీపం గచ్ఛామా"తి విజానన్తి. **తతో సమ్మన్తి మేధగాతి** ఏవఞ్హి తే జానన్తా యోనిసోమనసికారం ఉప్పాదేత్వా మేధగానం కలహానం వూపసమాయ పటిపజ్జన్తి.

అట్ఠిచ్ఛిన్నాతి అయం గాథా బ్రహ్మదత్తఞ్చ దీఘావుకుమారఞ్చ సన్ధాయ వుత్తా. తేసమ్పి హోతి సఙ్గతి, కస్మా తుమ్హాకం న హోతి, యేసం వో నేవ మాతాపితూనం అట్ఠీని ఛిన్నాని, న పాణా హతా, న గవాస్సధనాని హటానీతి.

సచే లభేథాతిఆదిగాథా పణ్డితసహాయస్స చ బాలసహాయస్స చ వణ్ణావణ్ణదీపనత్థం వుత్తా. **అభిభుయ్య సబ్బాని పరిస్సయానీతి** పాకటపరిస్సయే చ పటిచ్ఛన్నపరిస్సయే చ అభిభవిత్వా తేన సద్ధిం అత్తమనో సతిమా చరేయ్య.

రాజావ రట్ఠం విజితన్తి యథా అత్తనో విజితం రట్ఠం మహాజనకరాజా చ అరిన్దమమహారాజా చ పహాయ ఏకకా చరింసు; ఏవం చరేయ్యాతి అత్థో. **మాతఙ్గరఞ్ఞేవ నాగోతి** మాతఙ్గో అరఞ్ఞే నాగోవ. **మాతఙ్గోతి** హత్థీ వుచ్చతి; **నాగోతి** మహన్తాధివచనమేతం. యథా హి మాతుపోసకో మాతఙ్గనాగో అరఞ్ఞే ఏకో చరి, న చ పాపాని అకాసి. యథా చ పాలిలేయ్యకో, ఏవం ఏకో చరే, న చ పాపాని కయిరాతి వుత్తం హోతి.

పాలిలేయ్యకగమనకథా

౪౬౨. పాలిలేయ్యకే విహరతి రక్ఖితవనసణ్డేతి పాలిలేయ్యకం ఉపనిస్సాయ రక్ఖితవనసణ్డే విహరతి. **హత్థినాగోతి** మహాహత్థీ. **హత్థికలభేహీతి** హత్థిపోతకేహి. **హత్థిచ్ఛాపేహీతి** ఖీరూపకేహి దహరపోతకేహి. **ఛిన్నగ్గానీతి** తేహి పురతో పురతో గచ్ఛన్తేహి ఛిన్నగ్గాని ఖాయితావసేసాని ఖాణుసదిసాని తిణాని ఖాదతి. **ఓభగ్గోభగ్గన్తి** తేన హత్థినాగేన ఉచ్చట్ఠానతో భఞ్జిత్వా భఞ్జిత్వా పాతితం. **అస్స సాఖాభఙ్గన్తి** ఏతస్స సన్తకం సాఖాభఙ్గం తే ఖాదన్తి. **ఆవిలానీతి** తేహి పఠమతరం ఓతరిత్వా పివన్తేహి ఆలులితాని కద్దమోదకాని పివతి. **ఓగాహాతి** తిత్థతో.

నాగస్స నాగేనాతి హత్థినాగస్స బుద్ధనాగేన. **ఈసాదన్తస్సాతి** రథఈసాసదిసదన్తస్స. **యదేకో రమతీ వనేతి** యస్మా బుద్ధనాగో వియ అయమ్పి హత్థినాగో ఏకో పవివిత్తో వనే రమతి; తస్మాస్స నాగస్స నాగేన చిత్తం సమేతి, ఏకీభావరతియా ఏకసదిసం హోతీతి అత్థో.

యథాభిరన్తం విహరిత్వాతి ఏత్థ తేమాసం భగవా తత్థ విహాసీతి వేదితబ్బో. ఏత్తావతా కోసమ్బకేహి కిర ఉబ్బాళ్హో భగవా తేమాసం అరఞ్ఞం పవిసిత్వా వసీతి సబ్బత్థ కథా పత్థటా అహోసి.

అథ ఖో కోసమ్బకా ఉపాసకాతి అథ ఖో ఇమం కథాసల్లాపం సుత్వా కోసమ్బివాసినో ఉపాసకా.

అట్ఠారసవత్థుకథా

౪౬౮. అధమ్మం ధమ్మోతిఆదీని అట్ఠారస భేదకరవత్థూని సఙ్ఘభేదకక్ఖన్ధకే వణ్ణయిస్సామ.

౪౭౩. తం ఉక్ఖిత్తకం భిక్ఖుం ఓసారేత్వాతి తం గహేత్వా సీమం గన్త్వా ఆపత్తిం దేసాపేత్వా కమ్మవాచాయ ఓసారేత్వా. **తావదేవ ఉపోసథోతి** తందివసమేవ ఉపోసథక్ఖన్ధకే వుత్తనయేనేవ సామగ్గీఉపోసథో కాతబ్బో.

౪౭౬. అమూలా మూలం గన్త్వాతి న మూలా మూలం గన్త్వా; తం వత్థుం అవినిచ్ఛినిత్వాతి అత్థో. **అయం వుచ్చతి ఉపాలి సఙ్ఘసామగ్గీ అత్థాపేతా బ్యఞ్జనూపేతాతి** అత్థతో అపగతా, "సఙ్ఘసామగ్గీ"తి ఇమం పన బ్యఞ్జనమత్తం ఉపేతా.

౪౭౭. సఙ్ఘస్స కిచ్చేసూతి సఙ్ఘస్స కరణీయేసు ఉప్పన్నేసు. **మన్తనాసూతి** వినయమన్తనాసు. **అత్థేసు జాతేసూతి** వినయఅత్థేసు ఉప్పన్నేసు. **వినిచ్ఛయేసూతి** తేసంయేవ అత్థానం వినిచ్ఛయేసు. **మహత్థికోతి** మహాఉపకారో. **పగ్గహారహోతి** పగ్గణ్హితుం వుత్తో.

అనానువజ్జో పఠమేన సీలతోతిఆదిమ్హియేవ తావ సీలతో న ఉపవజ్జో. **అవేక్ఖితాచారోతి** అపేక్ఖితాచారో; ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీతిఆదినా నయేన ఉపపరిక్ఖితాచారో. అట్ఠకథాసు పన "అప్పటిచ్ఛన్నాచారో"తి వుత్తం.

విసయ్హాతి అభిభవిత్వా. **అనుయ్యుతం భణన్తి** అనుఞ్ఞాతం అనపగతం భణన్తో. యస్మా హి సో అనుయ్యుతం భణతి, ఉసూయాయ వా అగతిగమనవసేన వా కారణాపగతం న భణతి, తస్మా అత్థం న హాపేతి. ఉసూయాయ పన అగతిగమనవసేన వా భణన్తో అత్థం హాపేతి, కారణం న దేతి, తస్మా సో పరిసగతో ఛమ్భతి చేవ వేధతి చ. యో ఈదిసో న హోతి, అయం "పగ్గహారహో"తి దస్సేతి.

కిఞ్చ భియ్యో "తథేవ పఞ్హ"న్తి గాథా, తస్సత్థో – యథా చ అనుయ్యుతం భణన్తో అత్థం న హాపేతి, తథేవ పరిసాయ మజ్ఝే పఞ్హం పుచ్ఛితో సమానో న చేవ పజ్ఝాయతి, న చ మఙ్కు హోతి. యో హి అత్థం న జానాతి, సో పజ్ఝాయతి. యో వత్తుం న సక్కోతి, సో మఙ్కు హోతి. యో పన అత్థఞ్చ జానాతి, వత్తుఞ్చ సక్కోతి; సో న పజ్ఝాయతి, న మఙ్కు హోతి. **కాలాగత**న్తి కథేతబ్బయుత్తకాలే ఆగతం. **బ్యాకరణారహ**న్తి పఞ్హస్స అత్థానులోమతాయ బ్యాకరణానుచ్ఛవికం. **వచో**తి వదన్తో; ఏవరూపం వచనం భణన్తోతి అత్థో. **రఞ్జేతీ**తి తోసేతి. **విఞ్ఞూపరిస**న్తి విఞ్ఞూనం పరిసం.

ఆచేరకమ్హి చ సకేతి అత్తనో ఆచరియవాదే. **అలం పమేతు**న్తి వీమంసితుం తం తం కారణం పఞ్ఞాయ తులయితుం సమత్థో. **పగుణో**తి కతపరిచయో లద్ధాసేవనో. **కథేతవే**తి కథేతబ్బే. **విరద్ధికోవిదో**తి విరద్ధట్ఠానకుసలో.

పచ్చత్థికా యేన వజన్తీతి అయం గాథా యాదిసే కథేతబ్బే పగుణో, తం దస్సేతుం వుత్తా. అయఞ్హేత్థ అత్థో – యాదిసేన కథితేన పచ్చత్థికా చ నిగ్గహం గచ్ఛన్తి, మహాజనో చ సఞ్ఞాపనం గచ్ఛతి; సఞ్ఞత్తిం అవబోధనం గచ్ఛతీతి అత్థో. యఞ్చ కథేన్తో సకం ఆదాయం అత్తనో ఆచరియవాదం న హాపేతి, యస్మిం వత్థుస్మిం అధికరణం ఉప్పన్నం, తదనురూపం అనుపఘాతకరం పఞ్హం బ్యాకరమానో తాదిసే కథేతబ్బే పగుణో హోతీతి.

దూతేయ్యకమ్మేసు అలన్తి అట్ఠహి దూతఙ్గేహి సమన్నాగతత్తా సఙ్ఘస్స దూతేయ్యకమ్మేసు సమత్థో. సుట్ఠు ఉగ్గణ్హాతీతి **సముగ్గహో**. ఇదం వుత్తం హోతి – యథా నామ ఆహునం ఆహుతిపిణ్డం సముగ్గణ్హన్తి, ఏవం పీతిసోమనస్సజాతేనేవ చేతసా సఙ్ఘస్స కిచ్చేసు సముగ్గహో, సఙ్ఘస్సకిచ్చేసు తస్స తస్స కిచ్చస్స పటిగ్గాహకోతి అత్థో. **కరం వచో**తి వచనం కరోన్తో. **న తేన మఞ్ఞతీ**తి తేన వచనకరణేన "అహం కరోమి, సఙ్ఘభారం నిత్థరామీ"తి న మానాతిమానం జప్పేతి.

ఆపజ్జతి యావతకేసు వత్థూసూతి యత్తకేసు వత్థూసు ఆపత్తిం ఆపజ్జమానో ఆపజ్జతి. **హోతి యథా చ వుట్ఠితీ**తి తస్సా చ ఆపత్తియా యథా వుట్ఠానం హోతి. **ఏతే విభఙ్గా**తి యేసు వత్థూసు ఆపజ్జతి, యథా చ వుట్ఠానం హోతి, ఇమేసం అత్థానం జోతకా ఏతే విభఙ్గా. **ఉభయస్సా**తి ఉభయే అస్స. **స్వాగతా**తి సుట్ఠు ఆగతా. **ఆపత్తివుట్ఠానపదస్స కోవిదో**తి ఆపత్తివుట్ఠానకారణకుసలో.

యాని చాచరన్తి యాని చ భణ్డనకారణాదీని ఆచరన్తో తజ్జనీయకమ్మాదివసేన నిస్సారణం గచ్ఛతి. **ఓసారణం తంవుసితస్స జన్తునో**తి తం వత్తం వుసితస్స జన్తునో, యా ఓసారణా కాతబ్బా, ఏతమ్పి జానాతి. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

కోసమ్బకక్ఖన్ధకవణ్ణనా నిట్ఠితా.

సమన్తపాసాదికాయ వినయసంవణ్ణనాయ

మహావగ్గవణ్ణనా సమత్తా.

మహావగ్గ-అట్ఠకథా నిట్ఠితా.